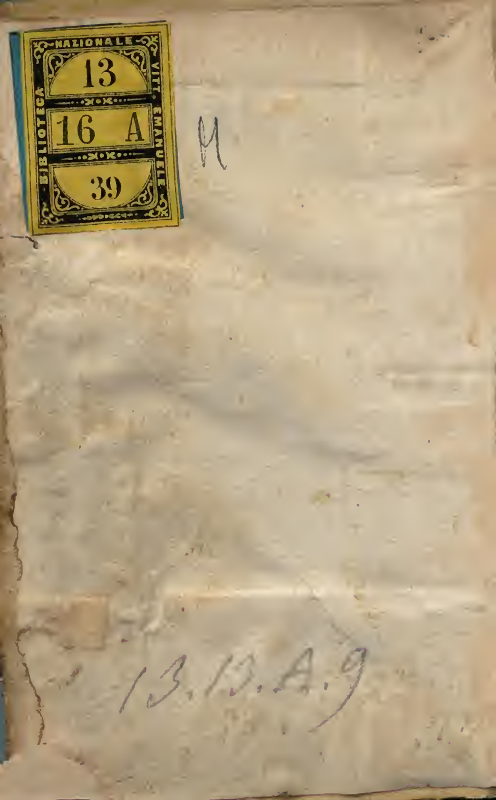
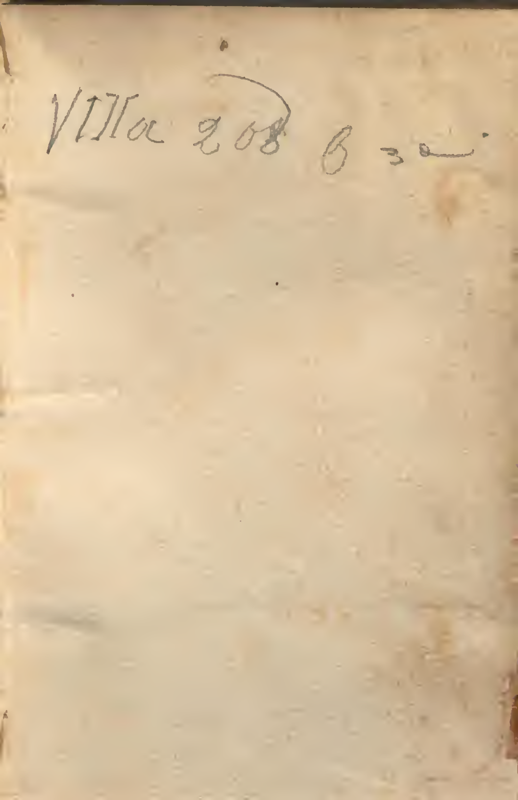
PARATITLA ET NOTAE BREUES IN TIT. DE DIUERSIS REGULIS IURIS ANTIQUI, EX...

Hendrik Ryswich

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
16 A
39
13.16.A.9

VIIa 208

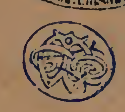
PARATITLA ET NOTAE BREVES IN TIT. DE DIVERSIS REGVLIS

Iuris antiqui, Ex vetustißimis alijsq; Interpretibus concinnatæ. Quibus primùm illud & expeditissimum Interpretandi genus ab Imperatore Iustiniano permissum renouatur.

Adiectus est liber Singularis Regularum Prætermissarum ex uarijs veterum Iurisprudentum & Pontificum Regularum libris diuersisq; Titulis depromptus.

Item & alius Regularum seu Capitum Index.

Per Henricum Rijsvuichium LL. Doctorem.

COLONIAE AGRIPPINAE,

Apud Gualtherum Fabricium, & Ioannem Gymnicum, sub Monocerote.

M. D. LXXII.

Cum Priuileg. Cæs. Maiest. ad decennium.

S. Andrea della Valle.

CONSVLTISSIMO IVRECONSVLTO GVALTERO *Fabricio amico ſingulari, Henricus Ryſvuichius L. Doctor.*

Ntiquitatis inueſtigationem, vir conſultiſsime, nõ tantùm à doctis commendari, ſed etiam in ſui admirationem & amorẽ quàm plurimos pertrahere, iam diu re ipſa comperio. Et quis tam ſtupidus vel plebeus, qui non afficiatur contemplatione earum rerum, quæ in his veteribus caſtris ſeſe offerunt? præſertim cùm Romanorũ & Francorum omnis generis monumẽta nobis quotidie exhibeãt. Inuenimus enim præter vetera numiſmata annulos aureos, argenteos, æreos, & ferreos: gemmas mira arte ſculptas, etiam ſuppellectilia, vrnas, Epitaphia, inſcriptiones & deaſtros: & inter reliquos Dianam, Ianum, D. Rheni, & Mercurium, quem Germanos maximè coluiſſe Cornelius Tacitus refert. Quin & ipſa adhuc caſtra latiſsimis muris mirandis fornicibus & marmoreis pauimentis ſui vetuſtatem oſtentant, alterum quidem campo, cui nomẽ dat æquatum: alterum verò è regione in vicina ciuitate ſitum, quam Francos ad aliorum quoq; Troia pro-

fugorum consuetudinem Troiam Francorum Xanthum vel Xanthos nuncupasse variæ tradunt historiæ: à Xantho fluuiolo cum suo homonymo Phrygio, qui medias quondam alluebant vrbes, exciccato: vt Germanis familiare esse à fontibus & fluuijs loca cognominare Altamerus ad Tacitum demonstrat: quamuis Gallicanus quidam Episcopus ex inscriptione ὑπερθύρου *celebris huius templi*, AD SANCTOS MARTYRES *oppidum ante aliquot secula appellauerit. His igitur reuerendis vetustatibus paulatim ad eorum indagationem, quæ ad rem & ipsam Rempub. atque adeò eius disciplinæ, cui me mancipaui, magis pertinēt, inductus sum: quo me magis atque magis permouit huius vetustißimi & insignis Collegij egregia Bibliotheca, quæ omnium artium & scientiarum antiquißimos codices nobis abundè exhibet: Ex ijs cœpi ea indagare, quibus totum Iuris corpus mirabiliter dissolutum & obtenebratum ex præclarißimi Iurisconsulti D. Viglij Zuichemij consilio resarciri, emendari, & illuminari poßit. Quæ non solùm in hac & alijs vicinis Bibliothecis non exiguis sumptibus quæsiui: verùm dum ante annos plus minus tredecim cum Reuerendo & Illustri Domino, D. Iohanne Gebhardo Comite Mansfeldano (paulò antequàm in Coloniensem Archiepiscopum eligeretur) & cum Reuerendis pa-*

dis pa-

dis Patribus, D.Hermanno, Imperialium monasteriorum Vuerdinensis & Helmstatensis, & D.Petro Glatbacensis monasterij Abbatibus meis, & omniũ studiosorũ Mecœnatibus, Saxoniam magna ex parte peragrarem: supremi numinis philantropia effectum est, vt illorum dominorum fauore primas quatuor decretalium vt inscriptæ erant compilationes nanciscerer. Ex talibus nuper excellens Typographus Christophorus Plantinus Decretales integriores in lucem edidit. Deinde & ius Pontificium in tabulas et carmina, sed illa rythmica, redactum. Quid multis? tandem & decreta D.Gratiani & Iuris ciuilis corpora capitulis correspondentibus & contrarijs, primorumq́; Interpretum Irnerij nimirum Martini, Cipriani, Ioannis, Alderici, & postremò Azonis, et Hugolini, Cœtaneorumq́; glossematibus annotata. Nec dubito, quin ad eiusmodi volumina respexerit Georgius Haloander, cùm in dedicatoria Codicis scribit: Paratitla nihil aliud esse, quàm breues quasdam notas eorum locorum, quæ vel similitudinem aliquam habent, vel pugnantiam præ se ferre videntur, dicta quasi tituli cum titulo collatio. Quòd veteres ante Bartoli ætatem secundum Iustiniani præceptum semper & solùm fecisse, testantur adhuc vetusti Codices, solis eiusmodi Paratitlis insigniti. Cuius sententiæ Eguinarius Baro, vir de re

literaria optimè meritus, ad Digesta eandem sententiam non obscurè sequitur: exponendo Paratitla quasi titulares admonitiones, q̃ per ea titulus titulo, locus cũ loco conferatur et declaretur: idem q̃ vulgò concordantias vocamus. Eiusdem etiam opinionis mihi videbatur politißimus Iureconsultus Claudius Cantiuncula Cancellarius citerioris Austriæ, meus Præceptor colendißimus, dum Ioannis Fabri in Codicem breuiarium Paratitla sapere dicebat: quod Legum verbis non modò breuißimas notas, verùm & alias eiusdem vel diuersæ sententiæ leges applicet. Hic equidem intellectus probabilior fit ex hisce meis antiquis libris, quàm quorundam celebrium Iurisperitorum, qui Paratitla titulorum expositiones, exegeses, dispositiones & coniunctiones, ipsorúmue Titulorum vel Legum summas, quales primò Placentinus, Ioannes, & Azo scripserunt, accipiunt. Tales namque in his, quantumuis multis perantiquis voluminibus paucißima inuenio, Iustinianeo tantùm Codice excepto, in quo illas, quas dixi Titulorum coniunctiones, & crebriores notas aßignatas offendo. Cuiusmodi si illi itidem perspexissent, facilè, vt opinor, in Haloandri sententiam pro illorum eruditione conceßissent. Quibus equidem suum libenter relinquam locum, modò & Haloander suum retineat: quæ quidem expli-

explicatio nullo Titulo faciliùs cognosci potest, quàm postremo Digestorum, quòd capita ex alijs omnibus Titulis in veteribus asscripta, illã tanquàm suam quasi summam generalißimam, coniectionem, & recapitulationem quandam analytica ratione, & optimo ordine agnoscant: fateanturquę, quod hæ regulæ, ex iure quod est superioribus rubricis specialiter doctum, vel ad factum responsum, sumantur: & rursum se in omnes classes eius dispergant atque diffundant. Neque omninò nouum est, inquit Lex Vlpiani (XVIII. ad Legem Aquiliam) vt lex specialiter quibusdã enumeratis, generale subijciat, quo specialia complectatur. Quod denique præcedentium prolixiorem tractatum (cuius perlegendi, vel primo intuitu, vel sola opinione, quis deterreri poßit) regulari breuitate compenset: atque Indicem quendam in vniuersum ius administret: quem quidem exactiorem Institutiones similibus Paratitlis illustratæ præstaturas spero: si hæc mea opella doctis non displicuerit: et veteres libri huiusmodi Paratitlis declarati, qualibus etiam Haloander vsus est optima fide mihi aut tibi meis sumptibus, quod etiam atque etiam oro, aut ad breue tempus commodatò aut venum darentur. Cùm itaque multis magni nominis, nec minoris eruditionis Iureconsultis, pro sua humanitate visentibus hunc meum peranti-

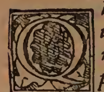
quum thesaurum simul cum ijs, quæ ex eo, & posterioribus Interpretibus ad id exemplum legibus passim annotarã, alijsq; antiquitatis monumentis ostenderem, & ex ijs non pauci ad eius editionem adhortarentur: tuq; inter eos suaseris, vt hunc titulum de diuersis Reg. Iuris antiqui, vti reliquos suaui compendio comprehendentem, tanquàm Paratitlorum specimen præmitterem, coq; Doctorum iudicia tentarem atque experirer: quamuis politißimum hoc, & in fucatis verbis magis, quàm charitatis operê consistens seculum, id dissuadere poterat, quo uix quid tam exactum tam elegans emitti potest, quin statim inuidorum, morosorum, sciolorum, & fastuosorum calumnijs in malam torqueatur partem: satius tamen esse putaui, amico sincero hoc quale quale specimen mittere, eiusq; explorato consilio committere, quàm inutili pudore amicos à fidelibus consilijs in alijs etiam negocijs amouere, interq; ignauos cum ijs odibilis esse, qui alienos partus in domestico carcere concludunt, suosq; ipsi suffocant: & id quidem eò magis, quòd videam te & plurimos conterraneos hac ætate, vel forensibus negocijs, vel Principum consilijs & officijs, vel publicis recitationibus, vel postremò editis libris patriã illustriorem facere. Vt iam meam explicandi Regulas rationem, quam quandoque quæsisti scias, his concordantijs

tijs adieci Notas quaſdam perbreues, & quas neceſſarias ratus ſum, vt tum priorum, quorũ ſuprà memini, Interpretum frequentiori vſui: tum etiam quorundam Neotericorum opinioni me accommodem, qui tales ad Paratitlorum ſubtilitatem, vel κατὰ πόδα permiſſam interpretationem attinere, & vt meliùs antinomiam quarundam legum et vmbricoſa tollere poſsim. Quod enim M. Tullius Trebatio ſcribit, omnes artes, quæ literis continentur, & ipſam etiam Iuriſprudentiam ſine Interprete et aliqua exercitatione percipi non poſſe: hoc D. Hieronymus Francus ad Regulas Iuris magis, quàm aliam vel diſciplinam vel Iuris partem referendam auguratur: cui tamen alijsq; paris facundiæ & peritiæ exactiorem explanationem relinquo: cùm mei non ſit inſtituti Paratitlorum ſubtilitatem, & admonitoriam illam breuitatem excedere: ſed vt ei me magis accommodem, ipſi ſæpiùs verbo, quod antinomiam (vt plerunque fit) conciliat, aſsigno dictionem, Conciliatio. nonnunquàm verò, Veterum Accurſijq; exemplo ſolùm noto capita, quæ contraria videntur, hoc illorum ſigno, Cc. Exceptiones pari ferè abbreuiatione eas potiſsimè adijcio, quæ Lege aliqua exprimuntur. Nam quas Doctores paſsim conijciunt, partim compendio Paratitlorum minus conueniunt: partim inter ipſos controuerſiæ eſſe, vt ex

Pyrrhi, Decij, Hieronymi Cagnoli, Iasonis, Petri Lorioti, & aliorum quorundam commentarijs videri potest. Compendio deinde vsq; adeò studeo, vt quod vno aliquo loco positũ sit, rarius alio, ibidem tamen allegato, repetam: vtq; si admodũ multa capita alijs correspondeant, singulis aliqua applicem: & prolixorum capitũ initia ad veterum, Accursijq; imitataionem sæpenumerò intellectui relinquã, præsertim cùm nullum asscribitur thema. Adiungo postremò, Pomponium solum tanq̃ Ducem sequutus, librũ Singularem Prætermissarum vel Regularum, axiomatúmue, in hoc regularum diuersarum titulo, tam ex suis quibusq; vtriusq; Iuris claßibus, quàm etiã veterum Prudentũ Regularum libris, nimirum Catonis, Neratij Prisci, Ceruidij Scæuolæ, Pomponij, Cai, Vlpiani, Pauli, Marciani Ruffini, & Modestini congestarũ: ex quorum omniũ, quantumuis plurimis Regularũ libris, duas tantùm regulas huic rubricæ insertas, quis non miretur? Quibus præcipuas Maximas vniuersales & notißimas propositiones, ex quibus, vt inquit Boëtius, conclusio Syllogismi descendit, adnecto, eam præsertim ob causam, q̃ à Iurisprudentibus regularum instar frequenter proferantur. Deus Opt. Max. te diutißimè conseruet, & omnia ad suam gloriã & nostram salutem dirigat. Datum Xanthis, pridie Calend. Mart. Anno 1572.

De libro singulari.

GVALTHERVS FA-
BRICIVS LL. L. LECTORI
BENEVOLO S. D.

VAMVIS in tradendis alijs artibus multa sint interpretandi genera, ac varij modi exponendi: In explicanda tamen Iurisprudentia, non temerè Iustinianus graui admodum edicto cauit, vt nemo, qui Iuris peritiam haberet, auderet cõmentarios in Leges scribere. Sed illam solùm interpretationem admittit, quæ aut summariè, breuiter, & aptè fieret, quam ipse κατὰ πόδα appellat: aut quæ monita quædam breuia (quæ παράτιτλα vocat) adferret. Hoc genus interpretandi sequuti sunt primi glossarũ auctores. Illam verò κατὰ πόδα interpretationem amplexi quidem illi sunt, qui Summas scripserunt, quamuis non ita, vt Iustinianus scribendum esse præceperat. At qui vberiores deinde commentationes Legibus affinxerunt, hoc quod ipse metuit, effecerunt, vt totum penè ius Romanum, in diuersas sententias productum, in infinitum distraherent, confunderent, ac tantùm non cõturbarent. Itaque illud tam salubre Iustinianeum edictum non tantùm desuetudine exoleuit, verùm etiam contrario vsu mox ab aula recessit. Quo factum est, vt deinceps in tanta scripturientium licentia ac varietate, tam in immensum

mensum

mensum cresceret commẽtariorum seges, vt hæc res neque modum, neque finem habitura videatur. Ac metuendum porrò ne Zizaniorum instar sementem sinceri Iuris corrumpat, opprimátue potiùs, quàm fructuosiorem reddat. Vt enim iuxta vetus dictum manu serere oportebat, non toto canistro: Ita etiam pro dignitate sobriè ac religiosè tractanda fuerat Iurisprudentiæ sementis. Et sanè prima hæc Paratitlorum satio satis fœcundo imbre ad sui maturitatem exurgere poterat. Quare vt isti quidem commendatione digni existimandi sunt, qui hoc explicandi genus ad angustiorem veteris Iurisprudentiæ metam reuocare conantur: Ita & illorum mos iam olim vsurpatus, ac receptissimus, nunc non venit improbandus, qui in Legibus interpretandis coaceruatione vtuntur, quæ in sensuum testimoniorumq́; accumulatione potissimũm consistit. Qui certè explicandi modus plerisque hodie communior esse solet, & peruulgatior. Nam aut ex diuersis Interpretum commentariys, iuxta sensum collecta tantùm, transfusaq́; quorundam est expositio, infinitis propemodum testimoniys, seu (vt vulgò vocant) allegationibus munita: Aut alicuius loci vel thematis, plures ab aliys colliguntur Theses, Regulæ, vel conclusiones, quæ mox per ampliationes & limitationes, quas fallentias dicunt, explicantur.

cantur. Ac mirum ni huius notæ ſcriptores non tam alieni operis expoſitores, quàm auctores proprij dici velint. Sed longè alia, vt eſt dictum, apud antiquiores fuit Iuris interpretandi ratio: Cui ea quàm proximè videtur accedere, quæ mentem Legum in compendium contrahit, ſummamq́ue perſtringit, ſuccincta & dilucida breuitate. Neque enim breuitati vbique, ſed compendio ſemper eſt ſtudendum. Præuaricatio Plinio eſt, tranſire dicenda. Præuaricatio etiam, curſim & breuiter attingere, quæ erant inculcanda, infigenda, & repetenda. Rurſus non eſſe boni Doctoris, aut Interpretis eſſe dicitur, Parerga multa vel non neceſſaria, aut ſuperflua adferentis, eaq; prolixa nimium diligentia ac verboſitate euehere contendẽtis. Melius eſſe Iuſtinianus inquit, pauca idonea effundere, quàm multis inutilibus aut ſuperuacuis homines onerare. Quin etiam dementiæ eſſe Seneca putat, ſuperuacua velle addiſcere, in tanta temporis egeſtate. Quare egregiam certè D. Henricus Ryſuuichius L L. D. præſtantisſimus & antiquitatis ſtudioſisſimus, nec infrugiferam (vt mihi videtur) in ſuis Paratitlis ad Regulas Iuris antiqui nauauit operã. Præterquàm enim in ijs concordantium ac diſcordantium locorum multa capita, quæ pugnantiam præ ſe ferre videntur, item eorundem conciliationem adducit;tum

cit;tum

cit: tum etiam vnumquodque ferè caput vnius ſaltem characteris indicio ad ſuam quanque claſſem, velut ad Iuris ſubiectum, relegat. Et quantumuis ſententiarum Iuris & Regularum ingens ſit Oceanus: neque longiores ſententiæ, cùm membra ſint cuiuſque tractatus, inde velut à corpore auelli debeant: non ſine delectu tamen breuiores quaſdam Regulas, gnomas, ſeu axiomata ſubnexuit. Fruatur interim hiſce ſtudioſus & beneuolus lector, atque indies meliora ſperet. Vale.

BENE-

BENEVOLO LECTORI H. R. S.

QVVM ordinem & œconomiam in hoc Tit. Architecti Pandectarum seruare non potuerint, partim ob uarietatem rerum, partim uerò quod Regularum Iuris uniuersi principia in eo tradantur: quæ singularia per se sunt: atque ob id, ut D. Hieronymus Francus ad 6. Reg. scribit, impossibile fuit eorum inter se cohærentiam & connexionẽ talem facere, quæ in decem categorijs (quas prædicamenta Dialectici, & rerũ uocant principia) constituitur: Varij uariè conati sint eas in aliquem redigere ordinem: alij ad alphabeticum, alij ad probatissimum illum Institutionum nostrarum methodicum ordinem: plerique autem eiusdem argumenti regulas uno cõtextu simul iunxerunt & elucidarunt. Ego igitur cùm nullius institutum improbare possim, singulos ferè sequi malui: ita, ut non possis non facilè inuenire id, quodcunq; his præsertim Regulis tradatur. Primam autem ordinis rationem trado singulari hisce Paratitlis adiuncto libello. Postremùm uerò cuiusque regulæ primæ statim hoc in Titu. asscriptæ leges concordantes indicant. Verùm medium illud genus non potui aut breuius aut commodius signare, quàm prænotatis ad singulas regulas antiquis quibusdam notis, hisce nimirũ:

P. litera initijs Regularum asscripta significat regulam pertinere Ad Personas.

R.	ad	Res vel Repreſentationem.
C.		Contractus.
A.		Actiones.
D.		Delicta.
T.		Teſtamenta vel vltimas voluntates.
I.		Interpretationem.

PARATITLA AD TIT. VLTIMVM DIGESTORVM DE DIVERSIS REGVLIS iuris antiqui.

EGVLA à regendo dicta, significat capsam iunceam, vel scorteam, in qua inclusæ oleæ torcularis prælo subijciuntur, teste Columella libr. 12. cap. 52. & D. Hotomanno, qui ita intelligit Vlpianum cap. 19. §. 1. sup. Loc. Generaliter autem sumitur pro ordine, seu norma, qua in vita & actionibus communibus, tractationeq; humanorum negociorum, vtimur, sicut in pertrahenda linea, ne aberretur. Facit huc c. regula dist. 3. & quod Plutarchus scribit, nullam esse regionem, quæ non libra, numeris, mensura & regulis vtatur, ne in rebus scilicet gerendis locum habeat temerè, & sine consilio emergens casus. Ex qua quidem generali significatione ipsa lex & ius à Chrysippo iusti & iniusti regula dicitur, de leg. l. 2. & ab Hormisda. Pontifice Max. traditur, primam salutem esse, rectæ fidei regulam custodire 25. quæst. 1. c. prima salus, dist. 12. cap. de his. Hinc quoque monachorum, clericorumq; Statuta Regulæ nuncupantur, eorumq; antiquiores Regulares etiamnum vocantur. Verùm

enimuerò cum illud regimen facilius fiat, quod breuibus traditur præceptis, vsurpatur & pro breui narratione: Vnde et regulæ iuris dicuntur, per quas ad iuris cognitionem rectius ducimur, quod videlicet vniuersi iuris intellectum, atque adeò, si preßius contempleris, totam ferè Philosophiam præsertim Politicam, tanquam in gemmata pixide latenter comprehendant: quodq; earum is finis à M. Tullio in libr. de claris Oratoribus, vbi de Seruio Sulpitio agit, demonstretur, vt his vera & falsa iudicentur: & quæ quibus propositis sint consequentia, quæq; non sint cõsequentia. Hæ porrò regulæ constitui solent vniuersalibus, quæ vt plurimũ omnia continent (de le. 3. l. Iuliano. 66. infr. l. omnia, l. omnes acc. l. nullus) aut indefinitis, quæ per interpretationem vniuersalibus æquipollent, (infr. l. 2. l. 3. l. 4. de leg. 2. l. si pluribus. 45. de ser. vrba. prædi. l. si seruitus, de ll. l. ius nõ in siu.) aut denique alijs plura significantibus, inf. l. 109. ferè 196. plerumq; 65. Ea cum si. Iam regula & Exceptio ita contrariæ sunt, vt si altera tantùm vel potentiã importet, altera id quod ex diametro pugnat, neceßariò inferat, C. de tran. l. 4. de ll. l. in his. Sin autẽ regula vniuersaliter concepta exceptionẽ patiatur, multò magis, si regulariter tãtùm de iu. et fac. ig. l. regula: aut generaliter id est, indefinitè concipiatur, de le. præstan. l. 1. 5. generali-

neraliter, de vsu. le l. generaliter, §. vxori, cùm ista nõ tam multum cõplectatur, in alia tamen materia, quæ aliquo fine terminari potest. Hæc verba: Vniuersaliter, generaliter exceptionẽ non habent, d. l. Iuliano, de iniu. l. item apud §. generalis, & d. §. generaliter. Hic non inutile fuerit hoc addere, quod D. Ant. Massa lib. 1. de exercitatione Iurisperitorũ, nu. 74. aduersus crebriorẽ sententiam probare nititur, omnes per DD. datas exceptiones, nihil aliud facere, nisi quod declarando vniuscuiusq; regulæ veram & emendatã causam, et præterea verborũ significationẽ, relinquant illius dispositionẽ ad propriæ causæ limites restrictã, separatis casibus, qui q, alias causas habeãt, et tamẽ cùm causæ regulæ cognitionẽ habere videãtur, studiosos fallere possent: atq; propterea regulæ virtus non diminuatur, neq; vitietur in seipsa, sed declaretur. Et cùm per eam declarationem separentur casus externi, qui videri nonnullis potuissent sub illius causæ ambitu, & sub verborum regulæ significatu comprehendi, & studiosos fallere, non omninò abs re illas dictas esse fallentias, & limitationes: quæ fallentiæ cùm nulla magis, quàm identitatis ac similitudinis specie decipiant, ideo rectè dictum esse, id solum esse Iurisperitorum Instrumentum rerúmque comparationem. Confirmat hoc per Sophistam Plato-
 nis, l.

nis,l.omnis definitio inf.eo.tit. & Quintilian.lib. 2.ca.13. Hæc ferè ex Loriotto, Massa, et alijs breuiter præmittenda duxi: qui quidem Loriottus summo cōpendio tractat quicquid ferè ad has regulas pertinet. Porrò necessarium vsum earum docet Francus hic & Gribal. libr.1. de ration. studen. cap. 7. cuius verba, quod ad hoc nostrum institutum ob regulas insertas pertineant, asscribenda duxi, qui ait: Ex regulis componimus syllogismos perfectissimum disputandi genus. Aristot.1.prior. quo nullum ad veritatem eruendam ad detegendam falsitatem aptius & propinquius inuenitur: etenim propositis duabus regulis, ne̊cessariò concludimus quicquid probatum volumus. Hunc modum asseruasse comperiet maiores nostros quicunque Dini, Cyni, Oldradi, Signoroli, Bartoli, Baldi & aliorum complurium Commentaria diligenter euoluerit, quod vt manifestius fiat, vnicum subijciemus exemplum, l. Prætor, §. quoties, contra tab. de col. bo. Si probare contendam, re tantùm & verbis tantùm coniunctos pari iure concurrere: quàm absonum fuerit, per ambiguas legum inductiones, quæ in varios sensus distrahi possunt, vt per l. si quis hæredes, de hæredib. instit. & l. Mæuio, de leg.2. siue per ineptas similitudines disputandi ordine prætermisso, niti illud persuadere. Quod duabus tantùm regulis longè expli-

pli-

plicatius concluditur in hunc ferè modum: Ius accrescendi ex præsumpta voluntate dependet, l si Titio, §. Iulianus, de leg. 2. & l. vnica, §. vbi autem, C. de cadu. toll. sed voluntas non minus re quàm verbis ostenditur, l. recusari, de acquiren. hære. ergo re tantùm & verbis tantùm coniuncti pariter admittuntur. Vel sic: Paritas vinculi paritatem iuris inducit, l. si reliquero, de legit. tu. Authent. cessante, C. de leg. hær. sed re tantùm & verbis tantùm coniuncti pari vinculo nituntur, l. re coniuncti, de leg. 3. ergo pari iure concurrere debent. Hunc disputandi modum, omnium tum facilimum, tum elegantissimum studiosi iuuenes assequentur, si ex legibus positiones, seu regulas colligere studeant, ex quibus breues syllogismos componant. Quod quidem argumenti genus ita ad veritatis cognitionem necessarium videtur, vt sine eo nec scholasticus proficere, nec Doctor iura interpretari, nec Aduocatus causam defendere, nec Iudex controuersias definire rectè posse existimentur.

Cur autem hic titu. totum opus Pandectarum concludat, vide in nuncupatoria ex l. 27. §. causa, ad legem Aquil. Agitur autem in hoc titu. de his, quæ superioribus titu. regulariter, vt aiunt Iustinianus & Vlpianus (de vet. iu. enuc. l. 2. de vsufru. l. 25. §. idem Iul.) definita sunt: neque verò de om-

nibus, vt ex adiuncto libello constat, sed quam plurimis ac diuersis, quæ ad ius antiquum spectant, quod D. Petrus, Faber Tolosanus illud ius intelligit, quod Iuliani, Papiniani, Pauli, & Vlp. ac cæterorū Iurisconsultorum tempore obseruabatur, quod à Iustiniano ius Vetus, antiquæ leges, & ius antiquum sæpenumerò vocatur, C. de emen. co. C. de vet. iu. e. l. 1. in proœmio Insti, C. de acquirenda possess. l, fin. in fin. C. de pac. l. si quis in conscribendo, l. fi. C. de episc. l. si quis in conscrib.

L. 1. PAV.

L. I. PAVLVS LIB. SEXTODECIMO AD Plautium.

REgula est, quæ rem, quæ est, breuiter enarrat, nõ vt ex regula ius sumatur, sed † ex iure quod est, regula fiat. Per regulam igitur breuis rerum narratio traditur, &, vt ait Sabinus, quasi causæ † coniectio est, quæ simul cum in aliquo vitiata est, perdit officium suum. *al. ius* *al. coniunctio*

REM, id est, causam fori, quæ est Iurisconsultorum disputatione definita & consensu recepta. BREVITER, vt dulci compendio memoriæ tenacius inhæreat. Sic Lycurgus suas ῥήτρας breuiter composuit, vt non scripto mandari, sed memoriæ tradi possent & deberent. Et rectè ille diuinus Plato dicebat, in politia optimè constituta paucissimas leges esse debere: multitudo namque cõfusionem, confusio ἀντινομίαν gignit, eamq́; ob causam simili breuitate olim concipiebantur leges in 12. tabulis, Plebiscita, Senatusconsulta, edicta, interdicta, vetustiorum Principum placita, & responsa prudentum, vsqueadeò, vt pleraque obscuritatem nõ euadant. Ex quibus quidam edicta, interdicta, plebiscita,

& Senatusconsulta statim post Institutiones & has regulas tyronibus legendas quidem censent. EX REGVLA occupatio. Idem de definitione scribit Pet. Loriot. de reg. Ca. l. fin. IVS siam ante ipsam determinatum, vt interpretantur Bart. Deci. Albert. Bomelius, Hier. Francus, contra Lor. arg. l. non possunt, de legib. l. penultim. C. de pactis. In alijs postea occurrentibus casibus adeò regula ius facit, vt qui pro se regulam habeat, etiam rem habere certam & intentione sua fundatam dicant communi sententia DD. vt iudex ex ea decidere possit, nisi diuersa facti circumstantia fuerit probata, si quis cau. l. quoties, & ibi Bar. si quis in ius voc. l. 2. de restitut. spoli. in 6. cap. fin. arg. de prob. l. ab ea, communiter Docto. & Francus contra Lor. axi. 6. ENARRAT. Nam est quodammodò summa & anima earum legum, in quas incidunt: vt enim forma dat esse rei: ita regula dat esse & vitam legi, perinde atque anima homini, quam si strangules, necesse est vt hominem, ita & legem perire, teste D. Hieron. Franc. ad exhib. l. Iulianus, §. sed & si quis. Propterea D. Hopperus libro primo de arte iuris regulas Principia particularia, Hippocrates medicorũ princeps Aphorismos, Dialectici theses, seu positiones vocant. Ex his quoque verbis apparet differentia inter definitionem, sententiam, & regulam:

am: nam definitio unum aliquod verbum per genus & differentias propriè explicat. Regula per genus tantùm multas hipotheses in unum colligit. Sententia est iudicium animi acutè prudenterq; conclusum, sed sæpè unū pro alio ponitur, de reg. Ca. l. 1. inf. l. omnis definitio, de cond. & de. l. Iulianus inf. l. 63. hæreditas. REGVLA. Officium regulæ FIAT. Quod ex his Paratitlis maximè elucet, unde regulam iuris antiqui non ius regulæ dicimus. Et hæc verba eam à lege secernunt, cùm lex à facto oriatur: regula verò à lege principium sumit, inquit Anton. Massa libro primo de exercit. Iurisperit. Sic norma naturalis ex præceptionibus Mathematicis absoluitur, non autem præceptiones Mathematicæ ex norma. Et apud Grammaticos (apud quos omnia auctoritate maiorum nituntur) præcepta seu regulæ non faciunt usum, sed usus præcepta. CONIECTIO. Hæc est breuis explicatio causæ, ac veluti summa comprehensio, quam actor in iudicio faciebat, antequam ad aduocatos et ampliorem disceptationem perueniretur: Asconius in tertiā Verinam. CONIVNCTIO legit Harmenopolus, Accursius, Ioan. Ferrarius & alij quidem, quasi ex varijs una communis regula fiat, & cōiungatur, quam lectionem refutat Francus & Duarenus ad titu. de pact. disput. 1. cap 46. vide Alciat. Parer.

5. cap. ff. PERDIT. *Hac ratione Quintiliano ſemper moris fuit quàm minimè ſe alligare ad præcepta, quæ Catholica vocant, ac, vt ſic loqui poſſimus, vniuerſalia ac perpetualia, Quintilian. lib. 2. cap. 13. Et Maſſa ex Felino refert, docti & verè Iuriſperiti non eſſe, conſultoribus per generales duntaxat regulas & præcepta reſponſa tradere. Hinc & Iuriſconſulti magis per ſpeciales facti definitiones, ciuilis diſciplinæ præcepta tradiderunt, quod eis conceſſa de iure reſpondendi facultate, multorum quæſtionibus ſatisfacere cogebantur, vt latiùs Matthæus Gribal. libro primo de ratione ſtudendi, cap. undecimo.* OFFICIVM. *Hoc eſt poteſtatem & vim ſuam, infr. l. 81. generi. Hinc Anton. Maſſa definit propriè regulam eſſe compendioſam definitionem, ſeu vniuerſale, vel perpetuale præceptum, diuerſarum rerum, quaſi ſub vnam eandemq́ue cauſam cadentium, vniuerſitatem complectens. Qui quidem Maſſa ſic eam à generali ſiue vniuerſali locutione, & principijs differre dicit. Sed tenues verborũ differentias leges noſtræ reijciunt, C. de teſta. l. quoniam indignũ, C. com. de leg. l. 2. de ver. ſig. l. licet inter, de conſt. pec. l. 2. de iniuſto, l. 2. ideoq́ue ab Hier. Franco regulæ definiuntur breues et cõpendioſæ ſentẽtiæ ex puagatis definitionib. obq́ue eam definitionẽ exiſtimat, nullam in hoc toto amplo regularum tra-*

tractatu esse legem, in qua quid eorum facile desideres, si pressiùs tum vim legum, tum mentem Iurisconsultorum intuearis: nam hoc tit. regulæ appellatione prima iuris principia, seu generalissimæ quædam sententiæ, quales Dialectici maximas vocant, teste D. Nicolao Vigelio, significantur. AD FI. s. quasi per exceptionem vel varietatem circumstantiarum æquitatémue exclusa. Et hoc quidem ex caussa ad legem Aquil. l. ita vulneratus, de contu. l. vtilitatē, de le. 1. l. si domum, §. qui confitetur: vel per accidens tantūm, vt D. Præsidens Viglius in prin. tit. Insti. de testamentis, testatur. Auth. vt sine proh. ma. in princ. Vide l. 91. in omnibus quidem & ibi Dec. Diuiduntur autē à D. Io. Ramo regulæ in generales & speciales, & generales vocat, quæ p totū ius sine certo aliquo determinatoq; loco, aut argumento diffusæ sunt. Speciales verò, quæ circa locos & titulos singulares versantur.

L. 2. Vlp. lib. 1. ad Sabinum.

Fœminę ab omnibus officijs ciuilibus, vel publicis remotæ sunt, & ideo nec iudices esse possunt, nec magistratum gerere, nec postulare, nec pro alio interuenire, nec a procuratores existere, §. item b impubes ab omnibus officijs ciuilibus abstinere c debet,

a al. procuratrices. al. curatores. b al. impuberes. c al. debent.

Aper-

P. *A personis aptè orditur sequens Institutionum ordinem, iunge l. in multis 10. de statu hom. l. 7. de bo. poss. inf. l. qua tutela Exo. 18. Ciuile officium dicitur tam publicum quàm priuatum, Ar. Ad Vel. l. 1. de mun. l. honor, §. munus. l. 1. §. personalia.* CIVILIBVS, *id est, virilibus. de proc. l. alienam, distinct. 32. cap. fin. 23. ca. sacratas, c. mulier, de cohabi. cleric. c. 1. in fin. de pœnit. c. noua, de arb. c. 4.* ET PVBLICIS, *id est, muneribus personalibus, de verborum significat. l. munus tribus, de mun. l. 3. §. corporalia. Sic non obstat de censi. l. ætatem, de interdictis, l. relegatorum, in fin. de sen. l. fœminæ, C. de mun. l. penultim. Excipe, nisi aut nullam aut sexui conuenientem habeant administrationem, C. de mul. in quo lib. 10. l. 1.* IDEO. *Quia iudicare est ciuile, & publicum officium de mun. l. fin. §. iudicandi, de op. va. mun. l. Prætor, 1. & 2. respon. de cap. dimin. l. amissione, §. final. cum leg. seq. de iud. l. Quippe iudicare facit, de tut. l. fin. C. quando mu. off. tu. l. 1. de testa. l. pater, de edendo, l. fœminæ, de iniu. l. 2.* IVDICES. *De iud. l. duodecima, §. non, C. de recept. arb. l. final. inf. quæstione septima, ca. tria, q. 5. cap. mulierem, nisi iure hæreditario, priuilegio Principis, aut consuetudinis hoc ei competit, de arb. cap. dilecti, vt Decius docet.* MAGISTRATVM GERERE, *dicto §. corporalia. Exc.*

de

de arb.cap.dilecti,de iud.l. 4. POSTVLARE.De postu.l.1.§.sexum.Exc.de post.l.1.§.fin. PROCVRATORES ESSE,s.in iudicio,de proc. l. neque fœminæ 54. vbi Alexan.l. fœminæ, C. eo.titu.l. alienam, C. de negoc.gest. l.2. Exempla alia de testa.l. qui testamento,§. mulier,de eden.l.penultim. de iu fis. l. deferre, de po.act.l.mulieri,distinct.23. cap.sacratas, de pœn.ca. noua 33. quæstio.5. c. mulierem, Institu. de hære. qua. §. cæterùm, Institut. de adopt.§. fœmina, de testam. tu. l.pater. qui feudum dare poss.§.hoc autem,de feudi cogni. c. 1. Auth. non cl.se.nu.§.1.Auth. de nupt. §. cùm nos,de iniur.l.1.l.2. C.de adul.l.1.vt li.non contest.c.1. de adult. cap.penultim. de foro competen. c.ex parte,de Sena. l. fœminæ. Plura vide apud Petrum Bomelium, Decium, & in pulcherrima Franci tabula. Exc.nego.gest.l.3.§.1.ad Tur. l.1.§. accusationem, de iure fis.l.deferre,de pig. act.l.mulieri. de lib. ho. ex l. 3.§. sed si iniu. C. commu.de manu.l.fi.§.id man.l. si fideiussor,§. quidam. Latius Deci. PROCVRATORES.De tu.l.antepenult.l.fin. C.quando mulier tu. l. 1. nam mulierem à mollitie deriuant Lactantius, M. Varro & Alciatus. Aliæ rationes sunt apud Platonem de rep. libr.5. vel de iust.lib.31.de legib.lib. 34. Aristot.2.Polit.ait: Mulieres ad administrandam Rempublicam ini-

inidoneas. item libr. 1. Mulieris consilium inualidum, pueri autem imperfectum esse, ad fin. de tu. & cu. l. scire oportet.

§. *Impubes.*

P. *OFFICIIS, s. & dignitatibus administrationem habentibus, & non hæreditarÿs, de sup. negli. in 6. c. 2. cum glo. C. de milit. test. l. fin. de elect. in 6. cap. ex eo ne obstet, l. fina. C. de test. milit. ABSTINERE. De iure immun. l. 2. §. impuberes, de decu. l. non tantùm, Arg. Ad municip. l. luctus, §. pro infante, de mun. l. ad Rempub. de postu. l. 1. §. pueritia, C. de falsa mo. l. 1. §. impuberes. Ratio, Instit. de excu. tu. §. item maior, Institut. quibus non est permiss. fa. test. §. præterea, de iud. l. 12. §. non. Plato de legib. 7. Arist. 7. Phisic. lib.*

† al. Vlpianus

L. 3. † *Idem lib 3. ad Sabinum.*

a al. &

Eius est non nolle, qui potest a velle.

Argumentum fertile & plurimi vsus est, quod priuatio præsupponit habitum. Quo pertinet hæc regul. EIVS. Iunge l. 4. l. Is potest, 18. l. 13. l. 15. Qui hæres, infr. l. 148. Non videtur rem amitt. l. 17. §. final. Qui vetante, l. nemo qui condemnare, l. non potest videri desisse, in fin.

in fin. de verborum obligation. l. decem, de æd. ed. l. quis sit fugitiuus, §. idem ait, si seruus, 17. de leg. 2. l. si ita, §. si sub. de cond. & de. l. pater Seuerinam de elect. in 6. capitulo si religiosis, no. 12. quæstione prima, cap. non dicatis. N O N. *Deest in vulgatis, quæ sequuntur, Harmenopolus & Fab. latius regulam explicantes propter l. quartam ex eodem Vlpian. libr. desumptam. Item l. is potest 18. 13. l. is qui hæres, de acquirenda hæred. Florentinæ verò lectioni conuenit l. 1. §. scientiam. De tribu.* N O N N O L L E *Medium est inter nolle & velle, quæ, teste Boëtio, sunt contraria, seu quasi relatiua, De trib. l. 1. § scientiam, De hæredibus instituen. l. iam. Vide Cagn.* V E L L E, *Et econtrà, idq; re adhuc integra, in suis, quæ eius arbitrio liberè permittuntur, vt sentit Oldendorpi. Sic conciliantur, C. de ac. & ob. l. sicut initio, de re iudic. l. quod iussit, in fin. de acquiren. hæred. l. qui aliena, §. iussum, 14. §. 1. de iniust. test. l. final. de bonorum possess. l. tutor. Exc. Quorum leg. l. fina. in fin. & ibi Iason, Arg. cc. C. de fur. l. 1. C. de rei vend. l. ratas.*

L. 4. Paulus lib. 6 ad Sabinum.

Velle non creditur, qui obsequitur imperio patris vel domini. *al. partis*

De deli-

P. *De delictis intelligenda est hac reg.inf.l.199. Ad ea ne obstet, l. 2. de iust. & iu. l. si filius, C. de patri.potesta.l.1.Pet.2.* VELLE, *s. simpliciter rem ipsam imperatam 15. quæst. 1. c. meritò. Ar. de bap. c. maiores, §. item ne obstet, de eo quod metus cau.l. si mulier, §. penultim. de ritu nupt.l. si patre cogente, C. de hæred.insti. l. cùm proponas, qui & à qui.l. si priuatus.* Ratio, *voluntarium enim coactum reprobatur, ad legem Falci.l. si tacitum, de his qui.vt indign.l.10. in fi. 18. q. 1. cap. sciendum, Institut. de iur per. §. & libertas, C. de iu. do.l. nec onere, sup. & C. si quis al.test.pro.l.1. §. 1. de spon. cap. veniens, 2. infr. nemo inuitus, de mino. l. si iudex, inf. nemo de do mo. Lor. axiom. 50. Alciatus 5. paradox. cap. 19.* CREDITVR, *Impropriètatis verbum: velle enim dicimus, cùm sponte & expressim volumus, vel aduersarij facto velle non possumus, Loriot. axiom. 42. & seqq. exactius de trib.l.1. §. scientiam, inf. in omnibus causis, 16. quæst. 1. c. 1. Arg. c. 1. §. ex volun. 15. quæst. 1. inf. l. donare. Hinc colligit Pyrrhus, quòd in ijs, quæ propriè sumenda sunt, vt in statutis et odiosis regula non procedat, quemadmodum nec in immanibus delictis, de ac. & ob.l. seruus non in omnibus, C. de iu. pub.l. seruos, tamen quia publica pax interrupta, tum quia solum factum attendi soleat, iustum est eo nomine seruos plecti, vt in suis auctoribus*

ribus vendicetur, de iniurijs, l. si non solum, §. mandato. Gellius 2. libr. cap. 7. Quod nemo mirabitur, inquit Franc. qui cognouit, bestias olim atq; etiam statuas cædis fuisse damnatas, & lege Solonis, Instrumenta, quibus homicidium erat perpetratum, pœnas dedisse, vt Pausanias refert in Attica, ad fin. vel iudicis, vel Reipublicæ, vel testatoris, inf. l. non videtur, §. qui iussum, quemadmodum ser. amitt. l. si locus, in fin. ad Treb. l. nam, §. 1. C. de lega. l. ab administratione, de damn. infe. l. 4. §. 1.

L. 5. Paulus libr. 2. ad Sabinum.

In negocijs contrahendis alia est causa habita furiosorum, alia eorum, qui fari possunt, quamuis actum rei non a intelligerent: nam furiosus nullum negocium contrahere potest, pupillus omnia negocia, tutore auctore, agere potest.

a intelligāt al. interponitur.

Iunge l. 9. de acqui. hæred. l. furioso, de re iudic. l. 41. inf. l. furiosi, inf. l. 167. CONTRAHENDIS. Id est, in obligationibus inter viuos constituendis, sup. titu. 1. l. verba contraxerunt, secundum Pet. Fab. HABITA. Scilicet fauorabiliter Fab. FVRIOSVS. Conci- C.

B lia-

liatio l. furor, de spon. l. 2. C. de contrah. empt. Ratio. quibus non est permiss. fac. testam. §. praeterea. Locati l. 4. de iure cod. l. 2. §. furiosus. Latiùs Instit. de inuti. stip. §. furiosus, §. pupillus, de proc. l. 2. §. 2. de contrahen. empt. l. 2. de testa. l. qui testa. §. nec furiosus, de acquirenda possessione, l. 1. §. adipiscimur, de ritu nupt. l. oratione, §. si. C. qui testam. fa. poss. l. furiosum, de iniur. l. 3. §. 1. de off. Praesi. l. Diuus, ad legem Aquil. l. sed et si quemcunque, §. 2. ad legem Cornel. de sica. l. infans, de parri. l. penultim. §. fina. FARI POSSVNT. Nam infans aequiparatur furioso, d. §. pupillus. NEGOCIVM. S. sine curatoris auctoritate, C. de cu. fu. l. si. Ex quib. cau. in possess. eatur, l. Fulcinius, §. adeò, de ac. et ob. l. 1. §. furiosum. Excipe, Cùm minoris commoda habeat furiosus, (C. de cu. fu. l. 2.) aequũ est, vt ex his causis, ex quibus minor obnoxius est, obligetur, inf. l. secundum naturam 10. si certum petatur, l. si a furioso, de act. l. furiosus, sic non obstat, soluto matrim. l. 2. §. voluntate, l. 3. §. et si furiosi.

L. 6. Vlpianus lib. 7. ad Sabinum.

Non vult haeres esse, qui ad alium voluit a transferri haereditatem.. *a al. transferre.*

V. *Hoc cap. non esse regulam iuris; sed simplex quod-*

quoddam pronunciatum, vt & multa huius ti-tu. capp. asserit Massa libro primo de exercit. Iurisc. Sed vide quæ ad leg. 1. scripsimus. NON VVLT. *Id est, non vult ab intestato omissa causa testamenti hæreditatem possidere, qui scriptus est. Et cum effectu intelligendum est, ne sit contra Institut. de fid. hæ. §. restituta, de min. l. Prætor, §. sed quod, de hæredib. instit. l. et qui soluendo.* AD ALIVM. *Siue substitutum, siue legitimum hæredem ab intestato extiturum. Petr. Fab.* ESSE. *Ita, vt mutata voluntate, ad eam redire possit. arg. l. nonnunquam, l. in causæ, de proc. l. nemo potest, l. qui non potest, infr. vt Francus intelligit.* TRANSFERRI. *De donation. inter virum & vxorem, l. si sponsus, §. si maritus, de iure do. l. profectitia, §. si pater repudiauerit. Transmittere dixit l. 1. C. si omissa caus. testam.* VOLVIT. *Id est, transtulit. arg. de rerum diuis. l. si. cum glo. soluto matrimo. l. secunda, Sim. Com. l. si vt certo circa fin. 5. de stip. seru. l. quod seruus, Institut. de rerum diuis. §. hoc amplius. Pro derelicto l. prima, l. quinta, de mor. caus. do. l. 34. §. primo. Exc. De hæredibus instituend. l. si quis ita hæres, de acquirenda hæred. l. fuit. si quis omissa caus. l. Iulianus secundum Albe. & Pyrrhi sententiam.*

L. 7. Pomponius lib. 3 ad Sabinum.

Ius nostrum non patitur eundem in paganis & a testatò & intestatò decessisse, earumq; rerũ naturaliter inter se pugna est, quis sit.

al. testatũ & intest. c- orum.

V. *De acquiren. hæred. l. 1. l. 2. de hæredib. insti. l. hæredes sine partibus, l. hæreditas, Institu. eo. §. neque, de transf. l. 14. C. de impub. l. testamento, de leg. 3. l. 11. §. 1. PAGANIS. Conciliatio, l. si miles fundo, l. miles, l. 3. l. cùm filiusfam. 28. l. 6. de milit. testam. DECESSISSE. Scilicet testatione vel facto hæredis. Secus in euentu. Oldendorp. de milita. testam. l. Titius, vbi Bar. de noxal. l. in delictis, §. si extraneus ne obstet, l. circa 15. l. mater, 19. l. nam etsi parentes, §. filius, de inoff. test. §. non, Institut. de hæredibus instituend. PVGNA. Ratio, infr. l. vbi pugnantia, 149. Institu. de sti. ser. in princip. Procedit etiam in pupillari substitutione, vt notat Bal. per l. sed & si plu. de vulgari sub. Excipe de statu mon. cap. cùm ad te, C. de sacrosan. ecc. Auth. si qua, de adopt. l. arrogator, de militari testam. l. miles. ita hæredem, §. exhæredatio, 41. de vul. sub. l. 6. de inoff. test. l. circa l. 15. §. fin. ad Mac. l. 2. C. de bonis quæ liber. l. cùm multa, de lib. & posthu. l. 3. §. final. l. si à primo. Item si instituatur is, qui totum capere non potest, C. de secund. nupt. l. 1. de vul. l. si is, etsi statuto aliter dispo-*

disponatur Lorio. axiom. 79. de regul. iur.

L.8. Pomponius lib. 4 ad Sabinum.

Jura sanguinis nullo iure ciuili dirimi possunt.

* *De coniunctione naturalis necessitudinis iunge de suis, l. 4. inf. 143. l. quod nullius, de pactis, l. ius agnationis, C. de patria potesta. l. abdicatio, Instit. de iure nat. §. sed naturalia, §. penultim. de leg. praest. l. 1. § 1. 2. quaestion. 6. ca. consuluisti. Ratio, de pactis, l. si vnus, §. pactus, 27. de capit. diminu. l. eas obligationes, arg. 3. l. qui ad dandum, inf. vbi pugnantia, Instit. de nupt. §. illud. IVRE. Hoc est, nulla iuris ciuilis vel fictione, vel solennitate. Excipitur mors naturalis & ciuilis, vnde cog. l. is, de statu homin. l. homo liber. Pet. Fab. ad fi. Et effectus eorum in totum tolli, Institut. de cap. dimin. §. quod autem, C. de pa. §. fin. l. 2. iuncta d. l. abdicatio, l. qui filios, C. quae res pign. l. hinc, C. de proc. l. ad prob. C. de transf. l. transactione matris, de statu hom. l. & seruorum, Insti. de iur nat. §. penultim. Sed illis derogari potest, Instit. de leg. ag. tu. §. fin. argum. de acqui. rer. dom. l. 3. in fin. infr. l. quod attinet, de vsufru. ea. l. 2. §. 1. Insti. eod. titu. §. constituunt, Insti. de cap. dim. §. quod.*

L. 9. Vlp lib. 15. ad Sabinum.

Semper in obscuris quod minimum est sequimur.

De interpretatione à minimo ex l. 14. si ita scriptum, in fin. de leg. 1. Ratio, l. 171. in eo quod plus, cap. quadragesimosexto, in obscu. cap. trigesimoprimo, plus, in 6. Iunge l. 57. semper in dubijs, l. in obscu. Opinabatur Chrysippus omne verbum natura esse ambiguum, & contra Diodorus nullum ambiguum, sed obscurum esse dicebat, vt est apud Gellium libro vndecimo, cap. duodecimo. Sed hæ sophisticæ subtilitates à Iureconsultis, id est verè philosophis non admittuntur, inquit Faber. MINIMVM. C. de col. bo. l. fi. §. si verò, l. 129. capienda, de leg. 3. l. nummis, 3. §. 1. l. qui concubinam, 30. §. cùm ita, de leg. 1. l. apud, §. Seia, 14. l. si ita asscriptum, in fin. de leg. 2. l. si ita rel. §. fin. l. si ita scriptum, in fin. l. minor de arb. l. 14. diem, §. si plures, de æd. ed. l. quòd si venditor, in fi. Man. l. si fideiussor, de verborum obligat. l. si ita stipulatus fuero decem, l. inter, §. si stipulante, de pœ. l. si Præses, l. absentem, l. interpretatione, de pœn. distinct. 1. c. pœnæ, de suspect. tu. l. hæ enim causæ, de censib. c. ex parte, distinct. 42. cap. nerui, de cond. & de. l. 49. l. sub diuersis, de sol. l. 1. Lor. axiom. 99. Et facit reg. In contractibus alternatiuis electio est debitoris, de iure do. l. plerumque, in fin. Excipe legata ad pias causas de auro leg. l. Titia, 40. §. fi. l. Seia. Item si qualitas legati, legatarij, aut facti, vel propria significatio vocabuli aliud suadeat,

deat, de ali. leg. l. 11. l. si cui, de rebus dub. l. si is qui ducenta, in prin. & ibi Bar. C. ad leg. Cornel. de sic. l. 1. C. de inu. l. si non conuicij, de praesumpt. c. 1. Pro dot. l. 1. versi. si tamen, de contra. empt. l. si ita distrahatur. Ratio, inf. l. 129. in fi. de lib. leg. l. Aurelius, § Titius, ubi Bar. et si illud minimum nullam adfert vtilitatem: tunc enim mediocre sequimur, de reb. dub. l. quoties, 2. de leg. 1. l. legato generaliter, cum glo. 2. arg. C. de don. l. si is qui argentum, §. similiq., de contrahen. empt. l. si ita distrahitur, §. 1. Item quando quis se fundat in verbis, de pac. l. veteribus, 39. de prob. l. 2. Postremò quando obscurum hoc declarari debet iudicis arbitrio de iure do. l. cùm post, §. gener. Notat Ab. in c. 1. de decimis. SEQVIMVR. S. si incertitudo sit in rebus relictis in vltima voluntate, ne obstet l. si quis seruum, §. si inter, de leg. 2. l. si quis intentione ambig. de iud. l. inter, §. si Stichum, de verb. ob. l. in ambiguis, inf. l. nuptura, de iure do. l. itē Mela, § si plures, ad l. Aq. Secus est, si pars hae. pet. l. antiqui, Insti. quibus. ex cau. ma. non li. §. fi. Instit. de rerum di. §. & post. Vide Olden. & Dec.

L. 10. Paulus libr. 3. ad Sabinum.

Secundum naturam est, Commoda cuiusque rei eum [a] sequi, quem [b] sequuntur incommoda.

[a] al. consequi. [b] al. sequuntur.

C. *S. Et è diuerso. Terent. in Hecy. actu 5. Scena penultim. Ad iustitiam distributiuam pertinet hæc regul. In 6. cap. qui sentit onus, 55. cap. rationi, 77. 16. quæst. 7. filijs, de sol. ca. 1. de iud. l. mortuo iudice, inf. l. 192. l. ex qua persona, de peric. & com. rei ven. l. id quod post, C. eod. titu. l. post perfectum, de vul. l. et si contra, in fin. Instit. de leg. pat. tu. §. quia plerumque, de inst. act. l. 1. de leg. præst. l. is qui in potestate, C. de fur. l. fin. §. penultim. Com. l. 3. l. si is, §. 1. Institu. de soc. §. illud. Pro soc. l. si non fuerint, §. final. C. de fideiuss. l. 1. C. de peric. l. 1. si quis omissa cau. test. l. si non solus, in princip. C. de iu. do. l. cum dotem, de aqua pluu. arcen. l. si tertius, §. final. Hinc colligitur quod contrariorum eadem est disciplina, C. de furt. l. manifestiss. §. sed cum 12. soluto matrimo. l. insulam, §. vsuram.* NATVRAM. *Nam nihil æquè ad conseruationem naturæ & rerum pertinet, quàm æqualitas & proportio. Regula autem locum habet, quando circa commodum & incommodum per omnia par ratio est, & personæ suscipientis commodum & incommodum habilitas, inquit Dynus, de leg. tu. l. 1. §. interdum, de negoc. gest. l. si negocia absens, arg. com. diui. l. si quis putans, §. 1. Institu. de contrahen. empt. §. cum autem, de leg. 1. l. si ex toto, 8. de leg. 3. l. final. C. de cadu. toll. §. pro secundo, de leg. tu. l. 1. §. interdum, Institut. de leg. pat.*

pat.tu.§.final. C.pro soc.l.1.l.3.sup. eod.titu.l.si igitur,l.sed & socius, §.si absentem. Ne obstet, l.qui propria,§.procurator,l.si non fuerint. Pro soc.cont.de hæred.instit.l.sub.de leg.1.l.licet. Vide Dynum ad fin.de inter.act.l.1. Man.l.20.ex mandato. Vide Erasmum in Adagijs, Neque mel. Hæc lex & 12. ex eodem libro desumptæ ad vsum & vsumfructum pertinent,teste Fab.

L.11.Pomponius libr.5. ad Sabinum.

Id quod nostrum est,sine facto nostro ad alium transferri non potest.

S. l. nemo paciscendo, de acqui. rerum do. l. traditio,l.nunquam iunge l.6.in omnibus, §.nō, de verborum obligation.l.quodcunque,§.si quis ita, C.de noua.l.4. C.man. l. cum mandati. de pac.l.fina.in fin.28 §. ante omnia, de iure do.l. cùm maritus,de contra.tab.l. si post mortem,§. fina. C.de plag.l.4. C.de don.l.si.filius,de acqu. rer. do. l. nunquam. C.de prob. l.siue possidetis. NOSTRVM. Scilicet etiam impropriè, de ritu nupt. l.illud, ne obstet, de leg.3.l.si quis seruos suos, C.de com.re al.l. falso. FACTO. Cuius appellatione & voluntas & non factum, scilicet negligentia & alia ratio, quæ factum nostrum repræsentat,continetur, de acqui. rer.do. C.

l. in bonæfidei, §. 1. Instit. de nup. §. si qua vxor, in fin. Instit. de vsuc. in princip. Non obstabit ita de fur. l. interdum, §. qui tutelam, de vsuc. l. 1. l. 3. iuncta l. alienationis, sup. titu. 1. de leg. 1. l. si quis test. §. Iulianus, de præscriptio. cap. veniens. Venit insuper facti vocabulo, traditio naturalis, ciuilis, & ficta, de pec. l. 8. de acquirenda possess. l. si ex script. l. fundi. Vide Fab. NOSTRO. *Hinc differt à transitione & transmissione, Institut. de fid. hæ. §. restituta, quando dies leg. ce. l. quarta, Lor. Axiom. sexagesimooctauo, C. de reb. al. l. 6. l. i. l. 2. l. 4. l. 5. C. de acquirenda possessione, l. 5. C. de rei. ven. l. 3. mater. Et hoc verbum conciliat l. fi. §. si autem sub. cum sequ. §. C. commu. de leg. Excipe de min. l. si iudex circumuentus, quod metus cau. l. illud, de off. iu. §. final. de acqui. rerum do. l. ergo, §. alluuio, Instit. de rerum di. §. venditæ, C. si propter pub. l. 2. l. 1. de miu. cap. 8. C. de sacrosanct. eccl. Auth. hoc ius, C. de admin. tu. l. fi. C. de euict. l. si ob caussam C. de pign. ac. l. 4. de acquirenda possess. l. interdum.* TRANSFERRI. *De vsufr. l. quod nostrum, C. de pac. l. traditionibus, de adi. leg. l. translatio. Sed neque ad nos id quod alienum est, sine facto nostro transferri poterit, inquit Pet. Fab. qui factum ita accipit, vt tamen id quod iussu nostro alteri tradatur nobis traditum fuisse videatur, l. seruo inuito, ad Treb.*

L. 12. Paulus. lib 3. ad Sabinum.

In testamentis plenius voluntates testantium a interpretantur. *al. interpretamur.*

Coniunge de usf. & h.a.l. fundi, l. plenum, §. etsi pecoris, infr. l. 18. quæ legata, l. 17. cùm tempus, de don. cap. dilecti, de tri. leg. l. 1. §. 1. de inoff. test. l. si pars iudicantium, 10. C. de fid. lib. l. cùm inter, C. de inoff. test. l. si mater, de acquir. possess. l. 13. §. quæsitum, de con. & de. l. quæ conditio, de verborum obligation. l. qui insulam, C. de inst. & sub. l. 11. §. quanquam, §. si sic. iuncta l. in vendentis, l. final. C. de contrah. empt. Ratio, quemadmodum test. ap. l. Vel. de libe. & posthu. l. Gallus, §. quòd si is, de ijs qui not. infam. l. 2. §. exercitum, & ad vtramque legem Bar. de agri. & cen. l. quemadmodum, de don. in 6. l. si sponsus, sup. §. si quis rogatus. Huc pertinet l. 7. C. de fideicom. PLENIVS. Hoc est integrius, secundum Franc. Secus de leg. 3. l. numis, de leg. 1. l. cùm seruus, §. Seio. Cc. Instit. de lege Fusia, §. fi. & de verborum obligat. §. ex conditionali, iuncto §. sin autem aliquid, C. de cadu. toll. l. si pactum, de prob. 1. dici enim solet: In contractibus plenam, in testamentis pleniorem, in beneficijs plenissimam esse interpretationem faciendam, C. de contrah. empt. l. in ementis, de const. Prin. l. penultim. C. de bon. vac. l. si quando, quæ res pign. ob. l. fi. C. vt ac. & ab h. l. 1. de fun. Inst. T.

l. 12.

l.12.§.idem, de vi. & tri. leg. l. penultim. nam ex natura actus plerumque dubia interpretamur, Lor. axiom. 103. inf. l. in ambiguis, l. quoties dubia, l. libertas, de ali. leg. l. is cui annua, de testi. cap. licet ex quadam, Insti. de hæredib. instituen. §. impossibilis, Instit. de inutil. sti. §. si impossibilis, de leg. 1. l. si mihi, & Instit. de verborum obligation. §. loca, de acquirenda possess. l. cùm hæredes, in prin, C. in quibus cau. in int. l. 3. C. de vsu. l. 3. de leg. 1. l. huiusmodi, 8. §. ædes, de dolo, l. 7. §. non so. C. de edicto diui Hadria. l. final. de min. l. minor vigintiquinque anno. cui fideicom. de leg. 1. l. quæ de lega. Lor. axiom. 103. TESTANTIVM. Cc. C. de fideicom. l. 7. voluntatis, ad fin. Ad legata extendit legem Oldendor. cõtra sententiam Dec. per l. Titiæ textores. Probatur latiùs per l. 11. §. quanquam, iuncta l. in vendentis, l. fina. C. de contrah. empt. l. Ab §. etiam, de leg. 1. iuncta l. liber, de verborum obligation. per l. 3. §. 1. de vi. tri. le. l. qui penum, §. fi. per l. namque, iuncta l. 1. §. licet, de peric. & com. rei ven. C. com. de leg. l. 1. iuncta l. seruum, C. de rei vend. §. l. si mihi, & §. 1. iuncta l. loca, de verborum obligation. INTERPRETANTVR. Hoc est, exponuntur, si de reb. dub. l. 25. cùm in testamento.

† al. Iulianus

L. 13. † Vlp. lib. 19. ad Sabinum.

Non videtur cœpisse, qui per exceptio-

ceptionem à petitione remouetur.

VIDETVR, s. quoad effectum interrumpendi præscriptionem. De eo, per quem, l. fi. C. de præscript. triginta annorum, l. cùm notissimi. & ibi Bar. no. COEPISSE. Id est inchoasse iudicium. Ra. Vel acquisisse cum effectu, sup. titu. 1. l. aliud est capere, de mort. cau. don. l. 18. §. si donaturus, ad legem Falcid. l. Nesennius, in fin. Hier. Cagnol. Lor. Pet. Fab. Iun. l. 113. nihil interest ipso iure, l. 116. §. fi. l. 52. non videtur quisquam, l. 128. non videntur data l. quod euincitur. Econtrà inf. l. si quis obligatiõe, de don. cau. mort. l. mortis, §. fin. de leg. 1. l. si creditori, 28. Exc. de adi. le. l. 3. in fin. l. cum seruis, l. ex parte, de inoff. test. l. nihil, §. cùm filius. Ratio, de his quæ in test. de. l. 1. arg. cap. Non præstat impedimentum, in 6. quod metus caus. l. metum, §. licet, sup. titu. 1. l. creditor, l. bonorum, §. fin. inf. l. Marcellus, de acqui. rerum do. l. rem in bonis. Exc. de vul l. in pupil. l. ex facto, §. final. l. 41. de fid. lib. l. cùm quasi, §. sed & si quis. Vide Pyrrhum. A PETITIONE. Scilicet principali, ne obstet, l. amplius non peti rem ratam ha. arg. l. si quis maior, C. de transact. de vul. l. 41. §. final. l. in pupillari. Secus de fid. lib. l. 30. §. sed et si suus. Vide Pyrrh. Ex hac reg. & hanc eruit Hier. Franc. Absolutum est suis partibus & numeris, quod depulsione infirmari non potest. I.

L. 414.

a al. l. 13. *L. a 14. Pomponius lib. 5. ad Sabinum.*

b al. apponitur,

In omnibus obligationibus, in quibus dies non b ponitur, præsenti die debetur.

C. *S. titu. 1. l. cedere, de cond. & de. l. 1. de leg. 2. l. omnia, de sol. l. quod dicimus, quando di. leg. ce. l. si dies 7. de duobus reis, l. 7. Institut. de verborum obligation. §. omnis. Excipe nisi sit tacitus dies, de leg. 1. l. talis script. l. proinde, de verborum obligation. l. continuus, §. item qui insulam, de doli except. l. 2. §. item quæritur. si certum petatur, l. 36. de pac. l. 4. in fin 56. Instit. de inutil. stip. §. final. Exc. alias habent Lor. & Pyrrhus ad fin. 5. cum effectu ita, vt peti possit, de verborum obligatio. l. cum qui, §. quoties, 41. distinct. §. omnes.*

Deest hæc reg. in Floren.

L. 15. Paulus lib. 4. ad Sabinum.

Is, qui actionem habet ad rem recuperandam, ipsam rem habere videtur.

R. *ACTIONEM in patrimonio & bonis nostris esse, minus tamen habere, qui actionem, quàm qui rem habet. Coniunge l. eadem 71. de leg. 3. de leg. 2. l. cùm pater, 79. §. surdo, de reb. eo. l. 5. §. fundum, quemadmodum seruitus amittatur, l. 19. §. fina. de testa. l. filiusfam. in fin. supr. titul. 1. l. bonorum, l. Labeo, l. potestatis.*

Qua

Quæ in fraud.cred. l. 1. §. quod si nolit alius.de vsufruct.leg.l.fi.ad Trebell.l.si legatus,§.si quis bona,§.seq.de acqui.rerum do. l. 52.soluto matrimon.l.si verò,§.dabit,de petit.hæred.l. filiusfam. cum l. seq. de in integrum restit. l. 5. de eo quod metus cau.l. metum,§. licet. Ratio, supr.l. 13.non videtur,sup.tit.1.l. id apud se 143.l. meorum. RECVPERANDAM. *Conciliat l.205.minus infr.sim.l.169.l.ad ea.§.1.de acqu. rerum do. l. rem in bonis, de acquirenda possess. l.non videtur, §.si quis.* ACTIONEM. *Siue in personam, siue in rem, interprete Fab. Exc Sup.tit.1.l.bonorum,de re iud.l. à Diuo,§. 2.soluto matrim.l.si filiofam.§.1.l.53.54. de rei ven.l.is qui. Qui satisd.co.l.sciendum,§. diuersa. Huc pertinet de leg.1.l. quæsitum, §. penulti.* VIDETVR. *Conciliat hoc verbum l.scribit, §.nam l.quintus,§.argento,de au. & arg. ad si. Procedit Reg. in correctorijs. Vide Alexan.& alios in l. Gallus §.videa. de libe. & posthum.*

L. 16. *a Vlpianus lib.12.ad Sabinum.* *a al. Paul.*

Imaginaria venditio non est precio accedente.

Hanc non esse reg. sed simplex pronunciatum ait Ant. Massa de exercit. Iurisperitorum. Sed Modestinus libro quinto regularũ definit, quod contractus imaginarij etiã in emptionibus vinculum C.

culum iuris non obtineant, de ac. & ob. l. contractus, 54. Loc. l. sicut empti, l. si quis, C. de contr. empt. l. si quis donationis. IMAGINARIA. *Vlpianus in titu. de testa. Theoph. in §. restituere, de fid. lib. de quaest. l. 1. §. diui. de imaginaria militia, coëmptione, Apocha, solutione, Sueto. cap. 25. in Claudio Nonius Marcellus, C. Theo. de anno. & trib. ex so. apo. fal. C. Theo. de decu. 27. Sim. Institut. quib. mod. toll. ob. §. 1. de imaginario, nuncio, repudio, honore, tabernaculo, verbo, C. de repu. l. 3. §. fina. de decu. 27. August. in Psalm. 86. serm. 229.* VENDITIO. *Conciliat l. & qui sub imag. C. de dist. pig. l. emptor, de aqua plu. l. 2. C. plus va. Lor. axiom. 121. C. de contrahen. empt. l. empti, l. 5. l. circa loc. de donat. inter virum & vxo. l. si sponsus, §. circa 5. arg. C. de rei vend. l. 3. quib. mod. pign. sol. l. sicut, §. superius. 51. Auth. 6. qui. mo. op. ep. §. sancimus igitur. Ratio, de contrah. empt. l. pacta conuenta 2. Institut. de empt. §. item preciũ, de iu. do. l. dotem, C. de praed. cur. l. fina. & ibi Bart. Excipe non pernitiosas iuris antiqui imaginationes de manu l. 4. §. si quis ab ignoto, de cap. l. postliminij, l. postliminium, et si vnius nummi pretium esset, Loc. l. si quis conduxerit. Vide Fab. Differentiam inter simulatum, imaginarium, in fraudem factum & fictum habet Lor. 117. axiom. ad fin. Hoc est venditio non est iudicanda*

canda simulata, in qua de pretio inter partes cōuenit, quantumuis etiam exiguo, nam lex non distinguit de off. Præs. l. Præses prouinciæ. inf. libr. singulari, Vt latius hic tradit Ioan. Ferra. contra sententiam Bartholomæi Verronem, & Petri Ferrarien. VIDETVR. Concilias hoc verbum l. scribit, §. non. l. Quintus, §. argento, de aur. & argen.

L. 17. a Vlp. libr. 23. ad Sabinum. a al. Paul.

Cûm tempus in testamento [b] adijcitur, credendum est, pro hærede adiectum, nisi alia mens fuerit testatoris, sicut in stipulationibus promissoris gratia tempus adijcitur.

b al. additur.

T.

De die soluendi certa iunge quando di. leg. ce. l. 10. 13. de ver. obligat. l. stipulatio ista §. inter certam, Institut. eo. titu. §. omnis, de sol. l. quod in diem, de vsufr. l. in fideicom. §. Pegasus. Iunge autem hanc l. ad l. 12. in testamentis. Summa Lo. Tempus in dubio fauore soluentis creditur esse adiectum axiom. 123. de re iudic. l. intra, de ac. & ob. l. quod is, C. de rei vxo. ac. §. exactio. Differentia porrò inter contractus & vltimas voluntates hac & tribus sequentibus legibus traditur. HEREDE. De an. leg. l. 21. §. 1. l. 15. de re

de re iud. l. tempus, 29. PROMISSOR. De verborum obligation. l. cum qui cal. §. fin. l. continuus, §. cùm ita. Ratio, inf. l. fauorabiliores, 158. c. contra eum, hoc titu. in 6. Excipe quando singulari ratione interest soluentium ante diem solui, de leg. 2. l. si ita relictum, §. Pegasus, l. cùm pater, 79. §. à filio, de an. leg. l. cum qui rogatus, de leg. 3. l. vxorem, 40. §. suum maritum, ad fin. arg. de act. l. 46. l. 49.

L. 18. Pomponius lib. 6. ad Sabinum.

a al. hæredes nostros al. hæreditatem nostram.
b al. deest quod.
c al. omnino.
d al. libertate nobis præstita à dominis.

Quæ legata mortuis nobis ad [a] hæredem nostrum transeunt, eorum commodum per nos his, quorum in potestate sumus, eodem casu adquirimus: aliter atq; [b] quod stipulati sumus. nam & sub conditione stipulantes, [c] omnimodò eis adquirimus, etiamsi [d] libertatis nobis potestate domini conditio existat.

T. *Ratio, quando di. leg. ce. l. si vsusfr. §. fin. l. si post di. 5. respon. 1. & fi. l. si penum, C. de cadu. toll. §. cùm igitur. Econtrà C. de cad. toll. §. cùm autẽ aliquid, de pign. l. si legati, C. de con. inser. l. si vxor, §. in potestate, Inst. per quas per. no. ac. §. & cõuenienter. TRANSEVNT. Vt legata omnia, ijs exceptis, de quibus l. dies de cond.*

& de.

& de.d.§.& conuenienter. ALITER. Contrà sup.l.17. Excipe de stip.ser.l.fi.de hær.insti.l. quidam cùm filiũ,47.de ver.ob.l. quidam cùm filiũ,§.fi.132.de fideiuss.l.si debitori,§.fi.47. Ratio differentiæ, Inst.de ver.ob.§.ex conditionali. STIPVLATI. Exempla aliqua huius differentiæ primus omnium recensêt Iac. Cuiac.ad l.28.de ver.ob. STIPVLANTES. Vel alia ratione cõtrahentes Sim.de ver.ob.l.si filius. de col.bo.l.2.§.id. Secus de don.cau.mor.l.pe.l. fi. SVB CONDITIONE. Quasi dicat non solùm si ex die certo vel incerto. OMNIMODO. Sim.de fideiuss.l.græcè. AD QVIRIMVS. Nam & conditionalem stipulationem transmittimus ad hæredes. Differentia similis est de col.bo.l.2.§.id, de leg.2.l.debitor,§. seruo alieno, de ser.leg.l.et si maximè, iuncta l.si vnus ex soc.§.1.de ser.rust.præ.l.preinde, in fi.l. si communis seruus meus. de stip.ser. LIBERTATIS. Id est, libertate nobis præstita à domino.

L. 19. Pompon. *Deest in Flor. hæc Reg. nec Accurs. eã habuisse videtur.*

Si filiusfamilias sub conditione stipulatus emancipatus fuerit, deinde extiterit conditio,[a] patri actio competit, quia in stipulationibus id tempus spectatur, quo contrahimus. *[a] al. pari.*

C. *Deest in Flor. nec Accursij liber eam habuisse videtur: Sed est in titu. de verbor. obligat. l. si filius. 78. Iunge de negoc. gest. l. Pomp. 14. de vul. l. qui liberis, §. hæc, de cond. & de. l. qui hæredi, de leg. præst. l. 3. §. hoc autem. Est autem hæc reg. ratio superioris, si ei iungatur l. usuf. de stip. ser. TEMPVS. Inf. 187. §. in stip. Ratio, inf. l. 189 quod quis cum ser. l. 181. §. nunquã ex postfacto, ad fin. in legatis autem diem cessionis.*

L. 20. Vlp. lib. 24. ad Sabinum.

Qui cum alio contrahit, vel est, vel debet esse non ignarus conditionis eius, hæredi autem [a] hoc imputari non potest, cùm non spontè cum legatarijs [b] cõtrahit. §. Non solet exceptio doli nocere his, quibus voluntas testatoris non refragatur.

[a] al. autem eius.
[b] al. contrahat.

C. *Iunge l. 43. qui in alterius, l. 138. qui in ius, de fur. l. incivile, de adul. l. penultim. Exc. ad Mac. l. si quis patrem 2. Insti. de ob. quæ ex quasi contractu, §. hæres, de exerci. l. 1. de in. & fac. ign. l. 1. ex quibus causis in possessionem eatur, l. apud, cum leg. seq. Excipe & publicum terrorem ad Mac. l. si quis paterfamilias, de off. Præto. l. Barbarius, de acqui. hære. l. si duo, de fideiuss.*

iuss.l. si Titius, l. & Seio. EST. Ad Mac.l.pen. ESSE. Ratio, si certum petatur, l. quod te mihi, C. de exer.l.1. HAEREDI. Ratio differentiæ, de act.l. apud Iul. in fin. l. ex malef.§. hæres, ad Vel.l. si mulier, pro suo, l. si. Instiut. de vsuc.§. sed tamen. SPONTE. Conciliat hoc verbum l. apud, cum leg. seq. quibus ex cau. in possessionem eat. Vide Cuiacium libro septimo obser.cap.36. LEGATARIIS. S. quibus re, non consensu ad societatem coniunguntur, ad fin. Nec cum cohæredibus verum in eos incidit, arg. pro soc.l.6. rem pu.sal. fo. l. si. de do. ex. l.1. in fin. l. purè. S. econtrà facit l. 4. §. praterea, de col.bo.l.4. Exem. De milit.testam. l. militis, §. penultim. de col.do.l.8. de mort.cau. do. l.8. auunculo, de pac.do.l.26. §. filia. Ratio, de do.ex.l.12. quando di.leg.ce.l. vsusf.

§. Non solet.

C. de iu.do.l.2. C. de hæ.act.l. si adulta, C. de his qui vt indign.l. hæreditas, de aur.& arg.leg. l. scribit, §. item scribit, C. de lega.l. cum aliena, de adi.leg. l. cùm seruus, contrà si certum petatur, l. pecuniam. QVIBVS. S. ex testamento agentibus. A.

L. 21. Pomponius libr. 6. ad Sabinum.

Quoties dubia interpretatio libertatis est, secundum libertatem respondendum erit.

P. *Interpretatio benigna iunge inf. l. 140. in obscuris, l. libertas, de rebus dub. l. 1. l. 11. §. final. de manu. test. l. si peculium, §. final. Sim. inf. 86. l. in ambiguis, de proba. l. cùm de ætate. Ratio, inf. l. semper in du. C. de fideicom. l. cum inter, 14. in fin. sup. eod. titu. l. si quis in test. l. si seruus legatus, de manu. test. l. si ita scriptum. l. si ita fu. 40. l. si peculium, de test. tu. l. si hæredit. §. fin. 10. LIBERTATIS. Phrasis similis est, si quis omiss. caus. test. l. 1. §. qui sub. Aliàs mallet Faber legere Voluntatis. Exc. de manu. test. l. cùm à pluribus, de rebus dub. l. si quis de pluribus.*

L. 22. Vlpianus lib. 22. ad Sabinum.

Non debet cui quod plus est, [a] licet, quod minus est, non licere.

a al. Deest. al.

CVI QVOD PLVS. S. in quantitate, ne obstet, l. solemus, de iud. in fin. vt eam conciliat Oldendorp. Ratio, cap. 35. plus inf. l. 111. in eo quod plus. Iunge l. 24. cuius est don. l. 166. cùm quis, l. si legata, de ma. test. cap. cui licet, 53. in 6. de don. caus. mort. l. tam is, l. si mortis, §.

item

item Marc. de don. l. 7. in fin. distinct. 95. cap. ecce, de decimis, c. ex 2. 3. 12. quæstion. 1. cap. præcipimus, c. si qui Episcopi, de adul. l. nec, § eius occidendi, de in lit. iu. l. videamus, 16. quæst. 2. c. 1. de don. l. si filiusfamil. in fin. distinct. 15. cap. si illud super. Huc pertinet reg. Ridiculum, inf. in libro meo singulari scripta, de inter. & re. l. 7. §. fin. Econtrà de sen. ex. c. cùm illorũ, de el. c. cum cunctis, de sena. l. quia indignus, Insti. mandati, §. is, de ser. expor. l. cui, C. eo. ti. l. si. quæ res pign. ob. poss. l. 1. §. 1. de pœnis, l. moris, de inter. & re. l. fin. de accu. l. seruos, de iniur, l. mea, C. de sen. et inter. l. nulli, de his qui. vt indign. l. aut habet, §. qui pignus, 2. quæstio. 1. cap. Deus omnipotens. Secus de prob. c. cui, c. cùm in illis, §. fin. de cons. distinct. 2. cap. comperimus, de admin. tu. l. cùm quæritur, de proc. l. in causa. Contrà de transla. c. si. contrà 33. quæst. 2. c. latorem, 17. q. 4. miror. cc. de tornea. ca. 1. de rap. cap. 2. de ed. l. 3. §. 1. C. de patria potest. l. fin. Excipe correctiuam materiam, Auth. quas actiones. C. de sacros. eccl. & ibi glo. Secundò materiam dispositionis, de fi. presb. cap. 1. c. 2. Abbas in cap. at si cle. de adul. Tertiò Mandatum de præbendis, in 6. c. ei, §. fi. Quartò Decretum, de rebus eo. l. si pupillarũ, §. si Prætor. Quintò de leg. 1. l. si filiusf. 117. §. fi. Secus de off. Præ. l. illicitas, §. qui vniuersas, iuncta l. 1. §. his de leg. 3. l. si quis filio exhæredato, §. eius

de iniust. test. l. Caius, C. de præd. l. 3. iuncta l. 1. C. com. iud. de proc. l. in causa, de admin. tu. l. cùm quæritur, de vsur. l. Caius, contrà de peric. l. 1. §. licet, C. de Episcopis, Auth. epistolarum, C. de transf. l. trãsigere, C. de an. exc. C. ad Vel. l. 3. §. quãuis, C. de agri. & cen. l. quemadmodũ, de rap. c. super. de don. c. tua, de torne. c. fœlicis, de off. or. c. pastoralis, de tem. or. c. literas, distin. 30. cap. placuit, distinct. 80. c. episcopi non in. dist. 88. episcopi guber. Vide Brocardica.

L. 23. Vlpian. lib. 28. ad Sabinum.

In personam seruilem nulla cadit obligatio. §. Generaliter probandum est, vbicunque in bonæfidei iudiciis confertur in arbitrium domini, vel procuratoris eius conditio, pro boni viri arbitrio hoc habendum esse.

T. *Iunge ad l. 209. seruitutem. Iunge inf. l. 33. quod attinet 108. cum ser. de contrahen. empt. l. hac conditio 7. OBLIGATIO. S. ciuilis de act. l. serui. de pec. l. nec seruus, 42. Ita non obstat, l. serui. l. hæres à debitore, §. seruo. de fideiuss. l. naturaliter, l. si id quod, de con. ind. Excipe de fideiuss. l. sed et si serui, C. an seruus ex suo facto, l. promisso, C. de pet. ha. in fin. C. si per vim,*

vim, l. 1 C. vbi cau. fis. l. fin. ad fin. seruum non esse ἀστηναλλάζιτορ *lun. l. libertas.*

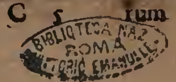
§. Generaliter.

C. de dotis pro. l. si cum ea. BONAE FIDEI. *Conciliat hoc verbum l. centesimus, §. fi. l. stipulatio non, de verborum obligation. l. si fideicommissaria, inf. §. quanquam, de fid. lib.* CONDITIO. *Hoc est qualitas alicuius rei approbandæ vel improbandæ vtrimque iam obligatione contracta, Institu. de empt. §. pretium, Loc. l. si merces, l. si in lege, de contrahen. empt. l. 35. l. quod sæpè, §. 1. C. eod. titu. l. fin. pro soc. l. si societatem, ad fin. de contrahen. empt. l. hac venditio 7. Bonum virum definit Oldendor. cuius nihil interest in iudicio fallere, vel aliter æstimare, quàm iustũ est, de vsuf. l. si fundi, de leg. 2. l. 1.*

L. 24. Vlpian. lib. 29. ad Sabinum.

Contractus quidam dolum malum tantum recipiunt, quidam & dolum, & culpam: dolum tantum depositum, & precarium: dolum & culpam, mandatum, commodatum, venditum, pignori acceptum, locatum: item dotis datio, tutelæ, negocia gesta: in his quidem & [a] diligentiam, [b] societas & re- *a al. diligentia. b al. Societas*

C 5 rum

rum communio, & dolum & culpam recipit. sed hæc ita, nisi si quid nominatim conuenit, vel plus, vel minus, in singulis contractibus: nam hoc seruabitur quod initio conuenit: legem enim [a] contractus dedit, excepto eo quod Celsus putat, non valere si conuenerit, ne dolus præstetur: hoc enim bonæ fidei contrarium [b] est, & ita vtimur. Animalium verò casus, mortes, quæque sine [c] culpa accedunt, fugæ seruorum qui custodiri non solent, rapinæ, tumultus, incendia, aquarum magnitudines, impetus prædonum à nullo præstantur.

[a] al. contractui.

[b] al. esse.

[c] al. uitia legitur.

Epitome omnium actionum, quæ ex contractu veniunt, teste Oldendor. qui latè hic tractat, quatenus læsi in contractibus agere possint. Et primò has causas prosequitur dolum, culpam, custodiam, diligentiam, periculum & casus fortuitos: deinde 6. Circumstantias, per quas obligatio contractuum variatur, Conuentionē, Moram, Aestimationē, Mercedem, Cōpensationem et publicam vtilitatem. Compendiū huius regulæ habet suo more Bonefa. in 6. c. 86. c. cōtractus.

DOLVM. Dep. l. 1. l. 2. l. quod Nerua.

Ra-

Rationes & exceptiones habentur com. l.5.§.2. PRECARIVM. De prec. l.8. §. eum. MANDATVM. Man.l.8.§.fin.l. antepe. §.fi. COMMENDATVM. Com.l. 5.§. nec cùm, l. in rebus, in prin.§. 1.l. hoc.§. item qui sciens. VENDITVM. De fur.l. eum, de con tr. emp.l. quod sæpè, §. si res. PIGNORI. Inst. quib. mo. re. con.§. fi. de bo. au. iu. pos. l. Prætor. LOCATVM. Loc.l. si merces, §. qui columnam, 26. C. eo. titu.l. in initio. DOTIS DATIO. Quæ quidem leuissimam recipit culpam, si maritus in bonis suis diligentissimus sit, glo. in l. in rebus, C. de iu. dot. Et casum si æstimata dos sit, de iu.l. si non cũ. De dolo verò maritus quandoque tenetur, sol. matr.l. etiam, §. 1. l. si mora. Lo. ax. 149. TVTELAE. C. de arb. tu.l. quicquid de suspe. tu. l.3.§. tutores, de lata tamẽ culpa tenetur in tribus casibus, de admin. tu. l. tutor qui, §. cõpetit, C. de arb. tu.l. 2. C. de hæ. tu. l. 1. NEGOCIA. De neg. ge.l.5. §. interdum, C. eo. ti.l. tutori. Et sunt hi postremi improprij contractus, Inst. de ob. quæ ex quasi con. §. igitur cũ aliquis, §. tutoris, de ac. & ob.l. 4.§. si quis absentis, §. tutelæ. DILIGENTIAM. De admi. tu.l. à tutoribus. SOCIETAS. Pro soc.l. cum duobus, §. 1. Instit. eo. titu.§. fi. com. l.5. §. 2. in fin. COMMVNIO. Fa. her. l. hæredes, 24. §. non tamen, l. & puto, §. sed et si, C. commu.

commu. diui. l. si maior. Diligentiam de commendato & mandato tantum accipit Faber de admin. tu. l. à tutoribus, l. tutor secundum §. 1. l. Chirographis, l. cùm tutor, §. final. & non de tutela, vt Harmonopolus interpretatur. C O N-V E N I T. *C. commodati, l. 1. de contrahen. empt. l. quod sæpè, §. si res, de pign. act. l. quæ fortuitis, in fin. dep. l. 1. §. si conuenerit, C. eo. l. 1. §. sæpe. de pac. l. paciſci. Secus si ſubſtantia contractus mutetur conuentione de prec. l. cum precario 12. arg. de vſuf. ea. rerum, l. 2. de vſu & ha. l. per ſeruum, §. denique, de contrahen. empt. l. pacta, l. cum manuſata.* I N I N I T I O. *Ne obſtet l. pacta, de contrahen. empt. l. 7. §. quinimò, de pact.* N E D O L V S. *Dep. l. 1. §. si conuen. de pac. l. si vnus, §. illud, 28. l. 7. §. si paciſcar, com. l. in conuent.* C A S V S. *Id eſt, si quid fortuitò animalibus acciderit. de neg. geſt. l. si negocia, l. ſiue hæreditaria. Loc. l. 10. §. 2. de ac. emp. l. si ea. 31. C. man. l. à proc. de admin. tu. l. si res pupillaris. Ratio, inf. l. 31. impoſſibilium, de admin. re. ad ciuit. pertin. l. 2. §. si eo tempore.* M O R T E S. *Vulgarem lectionem, morteſq́, quæ ſine culpa accedunt, magis probat Pet. Fab. per d. l. in rebus.* C V L P A. *C. de pign. ac. l. 4. d. l. ſiue. Exem. C. de peric. tut. d. l. in rebus, § quod autem, d. l. 5. §. ſed interdum. 5. §. quod. Inſtit. quibus mod. re. §. 1. de dep. c. 2. ſim.*

ſi quis

si quis cau.l.2.§.quod. Et hæc exceptio est generalis ad omnes casus fortuitos, quibus adde quæ habet l.antep. C.de nego.ge.l.1. C.dep.5.tit.eo.l. si in Asia,§.fina.l.si in vend.de peric. Excipiunt quoque Decius & Bal. Moram irregularem,si certum peta.l. quod te, de verborum obligation. l.si ex legati, de vi & vi. l. meritò, §. rectissimè. CVSTODIRE. De rei ven.l.si à bonæfid. d.l.in rebus. Secus d.l. 5. §. custodiam. TVMVLTVS. De incen. rui. nau. l.1.§.ex incen. dep. l. 1. §. 1. §. Prætor, §.quod tumultus. Mandati,l.inter causas,§.non omnia,26.de act. & ob. l.1.§.is qui vtendum. INCENDIA. C.de peric.l. pen.de præscrip. ver.l.si rem,§.pe. l.10.§.1.al.est. 9.§.si colonus,l. ex cond. §. cùm quidam.Secus Loc.l.insulam,§.final. de verborum obligation.l.& ita hæsitatum, ad legem Aquil.l.si seruus, §. si fornicarius commodati,l.5. §.proinde,pro soc.l.si duobus,§.damna, de nego. gest.l.siue hæreditaria nau.cau.l.3. dubium facit.l. si vendita, de peric. AQVARVM. Dicta l.3.§.mihi,de peric.l.10. §.fi. MAGNITVDINES. Præter hunc reliqui casus in hoc cap. enumerati facto hominis accidunt. Porrò numerantur & alij naturales casus fortuiti,vt Tempestas, Naufragium,Vis fluminis, Graculorum, Sturnorũ, Senectus, Morbus,Mors,Vredo solis,feruor non assuetus, Terræmo-

remotus & Nives, de diuer. præscript. l. 1. nau. cau. l. 1. §. nisi, de damno infecto, l. 24. fluminum, §. sed &. Loc. l. ex conducto, §. 1. l. maritus, 69. Com. l. 5. §. quod verò. Man. l. 26. §. non dep. l. si plures, §. final. de contrahen. empt. l. fistulas, §. fin. Iis autem casibus, qui facto hominis contingunt, adyciunt Ruinam, Defectum facultatuum, Publicationem, Decretum curiæ. Id quod ex nutu Principis depẽdet, furtum et iniuriam, ad legem Falcid. l. in ratione, de admin. rer. ad ciuita. pertinen. l. 2. Loc. l. si fundum, de euict. l. Lucius Ti. PRAEDONVM. Item hostiũ, Piratarum & Latronum, C. de pign. ac. l. si gratuitis 5. C. dep. l. 1. d. l. in ratione nau. cau. l. 3. §. ad hoc, C. de pign. ac. l. 5. dicto §. non omnia, de admin. tu. l. si res pupill. C. de loc. l. damnum, l. 1. sup. Loc. l. si quis fundum, §. Imperator, al. est, l. si quis damnum. Latè hic Faber tractat culpas & diligentias.

L. 25. Paulus libr. 5. ad Sabinum.

Quatenus cuius interſit, in facto non in iure conſiſtit.

Hanc l. cum seq. item 6. & 16. & multis similibus nõ esse propriè regulas opinatur Massa. QVATENVS. Hoc est, quid & quantum, C. de

C. de sen. quæ pro e. l. quod in 1. de pac. l. 2. §. pactus. Exem. De ac. em. l. si seruum mihi. CVIVS. Al. cuiusque. FACTO. I. re ipsa non in auctoritate vel censura iuris. Olden. Rem ratam hab. l. si commissa, ne obstet, l. locum, §. condemnatio, ex quibus caus. in possessionem eat. l. pen. de ac. em. Ratio, de Præto. sti. l. fin. INTERSIT. Al. interest, imò & omne ius in facto positum est, C. de sen. pro eo quod in l. 1. de pact. l. 27. §. pactus, ne obstet, l. plagijs, §. in cliuo, ad legem Aquiliam.

L. 26. Pomponius lib. 11. ad Sabinum.

Plus cautionis in re est, quàm in persona.

CAVTIONIS Id est, securitatis datis pignoribus. Hier. Franc. & Alciatus in l. habere licere. sup. tit. 1. Insti. de ob. quæ ex delict. nasc. §. fur. de furtis, l. 12. §. fin. sic non obstat de rei ven. l. si. iuncta l. actionum genera, de ac. & ob. RE. Id est, in pignus, de sup. leg. l. legata, §. fin. Idem in pactis, actionibus, & priuilegijs, de pact. l. & hæredi, §. final. 21. l. Idem §. 1. ad Trebell. l. 1. §. si hæres, Instit. de iure natur. §. sed & quod. Hinc de vsuris l. benè, & Auth. de man. prin. §. neque autem. Huc pertinet illud Martialis: C.

Cùm ro-

Cùm rogo te nummos sine pignore, non habeo, inquit,
Idem si pro me spondet Agellus, habes.
Quod mihi non credis ueteri Thelesine sodali,
Credis colliculis, arboribusq́; meis.

Ratio, C. de hæredib. instituend. l. quotiens, sol. matrimon. l. 12. l. 13. inf. l. priuilegia, 157. de pig. l. si fundum, §. in vendicatione, 16. l. pignoris, de ac. & ob. l. est in arbitrio, de pign. ac. l. si necessarias. §. de vendendo, de pac. l. 7. §. pactorum, de prob. l. si pactum, d. l. actionum genera, ad Treb. l. 1. §. si hæres præcepto, de contrahen. empt. l. fi. §. fi. de seruit. rust. præd. l. cum fundo, de censib. l. 3. §. fi. l. forma, §. quanquam. 4. Exc. De petit. hær. l. Diuus, l. penultim. de iud. l. si debitori, & ibi Ange. & hic Pyrrh. qui & prætoria excipit, arg. l. 1. §. an pignoribus, de col. bon. l. 2. §. si legatarij, quorum legatorum. Apud quem plures sunt exceptiones.

L. 27. Vlpianus lib. 30. ad Sabinum.

Qui potest inuitis aliquibus alienare, multò magis & ignorantibus & absentibus potest.

C. *De tu. & ra. l. illud, l. nec non ignorante, de fid. li. l. 4. §. 1. C. deb. ven. pi. l. 1. l. 2. de iud. l. cum fur. de mune. l. munerum, §. iudicandi, C. qui ad-*

qui admitt. ad bon. possess. l. 1. C. de bon. quæ lib. l. fin. §. si autem pater, C. de admin. tu. in fin. fa. her. l. arbitrium. Exem. De sol. l. vero proc. iuncta l. si quis stipulatus pro soc. l. idemq́;, §. qui igitur paciscitur. Extenditur ad correctoriam materiam ab Alexand. in l. 1. §. lex, ad legem Falcid. l. 2. de leg. 2. l. 2. Ratio, C. de litig. l. censemus, ver. siue scientem. Excipe ea, in quibus diuersa est ratio de arb. l. si in tres, sup. titu. 1. l. coram. Item sententiam, delegationem, emphyteusim, collegium, restitutionem, matrimonium, de verborum obligation. l. inter. §. si Stichum, de re iud. l. de vno, l. Celsus, l. duo ex 3. C. de iure emphy. l. fin. l. 1. in princ. et §. si autem duo, ad mun. l. quod maior pars, quod cuiusque vni. l. 3. de min. l. etiam, §. fin. C. de nupt. l. vidua. Adde de verborum significat. l. coram, de statu homin. l. respondit. Tractatur hæc reg. ad l. si ita pater, de ritu nupt. Secus eo. tit. l. si filius eius, vbi certum est conditionem à patre non repudiatam.

L. 28. Pompon. libr. 16. ad Sabinum.

Nec ex Prætorio, nec ex solenni iure priuatorum cõuentione quicquam immutandum est, quamuis obligationum causæ pactione possint immutari, & ipso iure, & per pacti conuenti

exceptionem, quia actionum modus vel lege, vel per Prætorem introductus, priuatorum pactionibus non infirmatur, nisi tunc, cùm inchoatur actio, inter eos conuenit.

Al. Vna lex est cum præcedenti leg. Iunge l. 46 neque pign. §. priuator, 17. de pac. l. ius pub. 37. §. si paciscar, l. si tibi, §. 1. §. quinimò, l. ius agnationis, C. de testa. l. testandi, de admi. re. ad ci. per. l. 2. §. ius Reip. C. sine cen, l. 1. l. 2. de religiosis. l. 20. Nerat. de so. cõp. c. si diligenti. PRAETORIO. Exem. De ver. ob. l. in conuentionalib. de prat. sti. l. 1 §. fi. l. in prætoriis. SOLENNI. Exem. C. de inut. stip. l. 2. Exc. De ver. obl. l. si ita 19. PRIVATORVM. Arg. C. de mono. l. 1. de admin. rer. ad ciuita. pertinen. l. 2. §. ius reip. de mag. con. l. 1. §. si inter. OBLIGATIONVM CAVSAE. Id est, qualitates & accidentia ipsius contractus. Ratio, quod conuentio & cõtractus à voluntate contrahentium (quæ est priuata et singulorũ) formam accipit, adeò, vt iuris ciuilis, leges 12. tabularum & aliarum legum populi Ro. auctoritas, quæ solennis & publica est, ei non accedat, nisi contractu iam perfecto. Macrob. Satur. c. 6. Faber statum & modum causæ intelligit, de mor. cau. do. l. vbi ita, 27. vt le. no. ca. l. 1. §. si quis sub. qui & Græco-

Græcorum interpretationẽ refellit, de pac. l. 1. §. pe. de act. l. obligationũ ferè, de pac. l. 7. §. quinimò, arg. sol. mat. l. 1. Inst. de rer. di. §. cùm in suo. Secus in pœnalibus de inuti. stip. l. quod ex causa. IMMVTARI. *Non tamen in persona hæredum de ver. ob. l. 2. §. 1. inf. l. 23. cõtractus, de pact. l. in emptionib. 43. C. de tem. & re. in fi.* IPSO IVRE. *De ac. & ob. l. obligationũ ferè, de pac. l. 28. §. pactus. Ratio, C. de pac. l. in bona fi.* PER PACTI. *Pacti conuentione per exceptionem d. l. 7. §. si cum nulla.* MODVS. *Conciliatio l. si quis crediderit, de re iud. si conuenerit, 14. pro em. Vide Old. de ac. et ob. l. obligationum ferè, §. placet. Nisi Græci videntur legisse, Ne si, vel, Nec si, cùm inchoatur (vt et quidam Codices habent) pactio, hoc est, in initio cõtractus potest intelligi aut reponi pro actio, obligatio, vt in l. 3. §. idem scri. de pecu. arg. de pac. 7. §. quinimò, & seq.* INFIRMATVR. *Quæ tamẽ naturalem aliquando producunt obligationem de cond. in l. frater, de nonat. l. 1. C. de præd. min. l. etsi is, de verb. ob. l. stipulatio ista, §. alteri, ad Vel. l. 2. §. 1. ad Mac. l. 1. Secus C. de temp. & re. ap. in fi. arg. cc. de pact. l. paciscì, cc. soluit Old. ad fi. 5. Nominatim & expressè Faber, ne obstet l. non rectè, §. pe. C. de fideiuss. d. l. obligationũ ferè §. siue in tradendo, iuncta l. si fundum, sub §. qui fundum, de leg. 1.*

L. 29. Vlpian. lib. 36. ad Sabinum.

Diuus Pius rescripsit eos, qui ex liberalitate sua cõueniuntur, in id quod facere possunt, condemnandos.

A *Hanc non esse Reg. Cuiacius in suis Paratitlis asserit, sumpta est ex l. si extraneus, 33. de iure do. Iunge l. si quis crediderit, de pac. & l. maritum, soluto matrimon. Hic autem subiungit quatenus quandoque priuatorum iura minuuntur. Iunge inf. l. 134. in condem. Instit. de act. §. sunt praeterea, de do. l. qui id quod, l. qui ex don. de re iud. l. inter eos, 19. §. final. l. cùm ex causa don. 30. Sim. l. 16. l. 17. l. 18. C. de euict. l. 2. Ratio, de re iud. l. ne liberalitate. LIBERALITATE. Hoc est donatione vel donationis causa promissione de don. l. hoc §. non. l. 1. l. si id, de pol. l. 9. conciliatio leg. 1. §. final. de don. l. si sponsus, §. circa, de don. inter vi. Sua conciliatio l. & si fideiussor, 24. l. 25. de re iud. CONVENIVNTVR. C. de don. l. si quis argentum, §. si autem hoc, ad fin. 5. in personali actione de re iud. l. Nesennius, 41. §. final. l. 22. l. 25. l. 24. C. soluto matrimon. l. ne. de iureiuran. l. eum, §. si mulier, cum glo. de cond. ind. l. 9. de nouat. l. penultim.*

L. a 30. Paulus lib. 8. ad Sabinum. *a al. 29.*

Quod *b* initio vitiosum est non potest tractu temporis conualescere. *b al. quod ab initio.*

Al. quod ab initio, vt legitur de pro. feu. al. per fœ. §. 1. & inf. l. penulti. cap. 18. non infirmatur, in 6. sic & à Græcis legitur arg. l. 139. cum princi. l. 32. Verùm econtrà l. 86. §. 1. facit, de contrahen. empt. l. qui à quolibet, de au. tu. l. 5. Auth. de nupt. §. quoniam, in fin. C. si in communi, l. 1. ad muni. l. fi. C. de don. inter virum & vxorem, l. 4. l. 25. C. de fun. pa. l. iubemus, C. de agri & cen. l. cessa. de contra. ta. l. non, §. si quis, de conuer. coniu. cap. placet, de eo qui dux. ca. 1. 16. quæst. 4: cap. si sacerdotes, de verborum obligation. l. inter sti. §. sacra 83. de appell. l. si expressim de vsuc. l. 4. §. de illo, de acquirenda poss. l. 6. de acqui. hær. l. qui in ali. l. 6. §. si is qui putabat, qui & à quib. l. si seruo, C. de admin. tu. l. 2. de testib. l. si filius, l. eius, C. de fal. l. sicut, Insti. de curat. §. 1. Instit. de exhæ. lib. in princ. Instit. de inutil. stip. §. 1. Institu. de noxal. act. §. si seruus, C. de cont. iud. l. quodcunque, §. prouincijs, C. de postul. l. vxoris, C. mādati, l. cūm in fraude in rem ver. l. 10. §. penultim. de pactis, l. si tibi, §. si pactús, de iud. l si à me, de decimis, in 6. c. 1. 16. quæst. 3. c. potest, de ser. ex. l. si minor, de præ- C.

script. in 6. cap. 1. de elec. c. auditis, de act. & ob. l. obligationum ferè, §. placet, quod iussu. l. 2. §. fi.

Generalissima omnium horum capitum regula & ratio hæc est, quod initium spectandum est vniuscuiusque actus, Instit. de vsuc. §. diutina, de don. inter virum & vxor. l. si donare, §. fina. negoc. gest. l. Pomponius, l. sed an vltro, dist. 45. cap quoniam, 1. q. 1. c. principatus, C. ad Mac. l. 3. sup. eo. titu. l. si autem Scia, de publicia. l. eum, §. in hac act. de ed. l. 6. §. si initium, de his qui not. infa. l. 13. Auth. vt cum de ap. §. 1. de ap. c. cum cessante, de orig. iu. l. 1. Instit. quibus non est permis. fa. test. §. fi. C. de vi pub. l. quoniam multa, ad le. Aq. l. si plagis, §. 1. Vide Broc. 2. Rub. 1. VITIOSVM. S. circa substantiam, Ratione personarum, rei, aut formæ, Com. l. 1. §. fi. dist. 10. cap. vides, Instit. de inuti. stip. §. 1. de auto. tu. l. obligari, §. tutor. Cessante tamen vitij causa, (quod scilicet fit, quãdo actus nõ erat quidem in initio nullus, sed in suspenso. Com. præd. l. fi. Bar. per leg. si tibi 18. §. fi. de pact.) negociũ per ratihabitionem confirmatur, de serui. rust. præ. l. per fundum, C. si ma. fac. l. 1. l. 2. de his quæ fi. a præ. c. cùm nos, de don. c. Apostolicè, de eo qui duxit, c. 1. 16. q. 4. c. si sacerdotes, qui satisd. cog. l. 11. de iud. l. 56. licet, de off. procons. l. 4. in fin. de leg. 3. l. 1. §. fi. §. sed et si filius, de hæ. inst. l. qui soluendo, C. de nup. l. et si contra mandata, vel per causam

effi-

efficientem, de pig.ac.l.si rem al.§.fi.vel ex temporis diuturnitate, de aqua quotid. l. hoc.§.ductus, de verborum signification. ca.super quibusdam, vel rescripto, de adop. l. adoptio, 2. vel conditionis seu diei euentu, de reg. Ca. l. 1.§.1. l.fin. de hæredib. instituen. l. in tempus. vel priuilegio de fid. lib. l. generaliter, §. si homini. vel accedente aliqua noua accessoria voluntate, C. de contrac. iud. de ritu nupt. l. si quis senatorio, l. si quis tut. §. quod de his qui si. a præla. cap. cum nos, de leg. 2. l. etsi contra mandata, l. si quis donatorio, l. 1. §. sed et si filius. de cond. inst. l. mulier, §. 1. l. si deportati seruo. C. si ma. fac. l. 1. de leg. 1. l. 24. §. 1. l. legata inutiliter, de despon. impub. cap. 2. in 6. de testam. milit. l. tribunus, §. fin. l. si filius. Vel denique si initium non infirmaret actum aliter, quàm per hominis impugnationem, & nemo impugnauit, de el. c. quod sicut, in fin. de ritu nup. l. filio, 16. q. 3. c. post 500. dies, dist. 10. c. vides, de ac. & ob. l. obligationes. Secus si esset annullandum, de postu. cap. bona, de el. cap. quod sicut. TRACTV. De vsur. l. 1. §. quid, de con. et de. l. cùm seruus, si cer. pe. l. lecta, §. dicebam, de ope. lib. l. quoties certa, de verborum obligat. l. 112. si quis stip. de leg. 3. l. fideicommissum. quibus ex caus. in possess. eat. l. Fulcinius, §. latitare. Exc. De sol. l. Stichum, aut §. æditio, ver. aliquando. Quinimò tractu temporis deteriores res fieri

dicuntur & perire, de iu. do. l. 5. § 1. de proc. l. sed etiam. Econtra de eo qui duxe. uxor. cap. 2. de fundo, l. penultim. ad Vel. l. si mulier contra 16. de pac. l. quod dictum, contrà de cond. instit. l. 2. §. penultim. contrà de vsuc. l. cum vir, 42. Plura in Broc. Azon. contrà de don. inter virum & vxor. l. si stipulata. Vide Lor. axio. 172.

a d. l. 30. L. a 31 *Vlp. libr 36. ad Sabinum.*

Faber legit libr. 15. iuxta inscriptionem l. 15. de cond. & demon.

Nuptias non concubitus, sed consensus facit.

C. *Auth. de nupt. §. nuptias itaq;. Auth. quibus mod. na. ef. le. §. illud, C. de repud. l. fina. de def. im. cap. cum locum, 27. q. 2. cap. sufficit, ca. matrimonio, de spon. l. 2. l. 12. l. 4. ex. eod. titu. c. tua, cap. final. CONCVBITVS. De don. inter virum & vxorem, l. 33. §. si diuortium. CONSENSVS. Verum parentum & liberorum, de verborum obligation. l. Titia, Insti. de nupt. in princ. de spon. c. tua, cap cum locum, sup. eo. titu. l. sufficit. Sim. de spon. cap. 4. arg. de don. inter virum & vxorem, l. 33. §. si mulier, de ritu nupt. l. mulierem absenti, l. 5. l. 6. de proc. in 6. cap. final. Aliter hanc Reg. habet Vlpian. in dicto*

dicto §. si mulier. FACIT. Sed perficit concubitus, ne obstet l. 1. de orig. iu. C. de nouo cod. in princ. iuncta l. 1. soluto matrimon. arg. contra de conuer. coniu. c. ex pluribus, de big. c. debitum.

L. a 32. Vlpian. lib. 42. ad Sabinum. a al. l. 31.

Verum est, neque pacta, neque stipulationes factum posse tollere, quod enim impossibile est, neque pacto, neque stipulatione potest comprehendi, vt vtilem actionem aut [b] factum efficere possit. b al pactū

De cap. l. 12. §. fractæ, de acquirenda possess. l. 1. § si vir. Auth. de æqua do. §. 1. ver. quæ igitur, de pac. l. 50. ex qui. cau. ma. l. denique. IMPOSSIBILE. S. facto. STIPVL. C. de con. sti. l. non moriturum. VTILEM. Id est efficacem stricto iure. sic non obstat l. si quis ita stipulanti, de euict. POSSIT. S. nimirum non sit id quod re vera est. Ita non obstat, l. non dubium, C. de legibus. Ratio, inf. l. 145. impossibilium, l. 178. ea, ad fin. 5. sed nec iure ciuili infirmari. C.

L. a 33. Vlp lib. 43 ad Sabinum. a al. l. 32.

Quod attinet ad ius ciuile, serui pro

 nul-

nullis habentur, non tamen & iure naturali, quia quod ad ius naturale attinet, omnes homines æquales sunt.

P. *S. l. in personam, 23 inf. l. seruitutem, 209. l. in omnibus off. 136. l. qui in serui. 16. l. cùm seruus, 108. de testamentis, l. qui testamento, §. seruus, de verborum significat. l. illa verba, de ap. l. serui, l. creditor, de cap. mi. l. liberos, in fin. C. de tab. l. generali, ad legem Aqu. l. 2. respon. 1. & 2. si quadru. pau. l. 1. de nox l. si extraneus. NATVRALI. L. naturaliter, 13. l. 6. de con. ind. iuncta l. ius ciuile, de iust. & iu. de ac. & ob. l. 19. seruus non in omnibus. Gellius libr. 2. ca. 7. Exc. De iud. l. vix, de fal. l. nullo, de accu. l. hos, §. si seruus, de sol. l. Stichum aut, §. vsumfruct. Insti. de stip. ser. §. sed cùm factum, de ali. le. l. seruos, de his qui pro non scripi. l. 3. C. de hæredib. insti. l. cùm proponas, in fin. ad Trebell. l. seruo inuito, de eden. l. Prætor, §. sed etsi seruus. NVLLIS. De iure dot. l. 1.*

a al. l. 33. *L. a 34. Pompon. libr. 22. ad Sabinum.*

b lucri causa. *c al. petiturus.*

In eo quod vel is, qui petit, vel is, à quo petitur, [b] lucri [c] facturus est, durior est causa petitoris.

A. *Ratio, l. 168. fauorabiliores, adde l. 171. in pari,*

pari, l. 169. cum de lucro, l. 197. cum par. l. 42. nemo ex. l. non debet actori, §. in re ob. V E L. *Conciliatio l. 98. quoties vtriusq.* D V R I O R. *Hoc est difficilior, arg. l. 1. de al. iud. l. 1. §. 1. si ex nox. cau. a. Petitorem intelligit Hier. Francus eum, qui adfirmat, atq. ex assertione ad lucrum & victoriam grassatur, de proc. l. in excep. Zas. ad l. 1. de recep. C. de rei vend. l. res, l. fin. l quoties. Exemplum quidam dant per l. si ea res, §. fin. 31. de ac. emp. l. in hac. §. eligere, de trib. l. omnes debitores, 16. de ac. & ob. l. 2. ne quis e.*

L. a 35. Vlpian. libr. 45. ad Sabinum. *a al. 34.*

Semper in stipulationibus & in cæteris contractibus id sequimur, quod actum est, [b] aut si non [c] pareat, quid actum est, erit consequens, vt id sequamur, quod in regione, in qua actum est, frequentatur. Quid ergo, si neque Regionis mos appareat, quia varius fuit? ad id quod minimum est redigenda summa est.

b quod al. unde.
c appareat al. patet.

De interpretatione à consuetudine, & minimo iunge l. 97. in ambiguis, l. 57. semper in du. de verborum obligati. l. 52. S T I P V L A T I O N I B V S. *Strictius autem huiusmodi con-* C.

contractus est introductus aliorum obligationum fraudendarum, ergo quomodo & pignus et arrha, vt Paulus tradit in senten. lib. C AETERIS. *L.1. de pactis, l. si donationis, C. de his qui vi. & §. penultim. Institut. de obligat. Conciliat l. Labeo, 19. sup. titu. 1.* C O N T R A C T I B V S. *De contrahen. empt. l. sed Celsus, §. si fundus, l. qui fundum, l. fundi partem, l. alioqui, C. plus va. l. 1. de leg. 2. l. non aliter, de euict. l. emptori duplum, 35. Sim. Insti. de leg. § si quis rem, de fur. l. qui iniuriæ, C. plus va. l. 3. l. 4. Et impropriè hic stipulatio contractus dicitur, vt & in §. penultim. Instit. de obligat. sup. tit. 1. l. Labeo, l. 19. de verborum oblig. Ratio, de pactis, l. 1. C. de his quæ vi. l. si donationis.* ACTVM EST. *Cognoscitur autem hoc primò ex Mente, deinde ex Verbis & Benignitate, de sup. leg. l. Labeo, in fin. sup. titu. 1. l. nominis, §. verbum, de legib. l. benignius 18. q. 10. cap. Eleutherius, C. de testibus, l. fina. C. de spon. in fin. si ser. ven. l. testatrix, §. 2. si certum petatur, l. 3. man. l. Lucius, C. de iure emphy. l. fin. ad legem Rho. l. qui leuandæ. §. 1. de in diem ad. l. 2. §. item quod in fin. de prob. l. ante qui sine ma. l. fin.* PAREAT. *De reb. dub. l. in ambiguo, vbi subaudi ex ijs quæ habet l. seruus plurium, §. fin. 56. de leg. 1. inf. 115. ne obstet l. si alij, in fin. de vsufr. leg. Ratio, C. de con. ob cau.*

l. si

l.si repetendi, de hæredibus instituend.l.quidam cùm filium, de sup. leg. l. Labeo, C.loc.l.licet, de æd.ed. l. quòd si nolit, 31. §. qui assidua, C. plus va.l.2. Secus si certum petatur, l.vinum, de aur. & argen.l.Titia, 40.§.si. REGIONE. *Arg. de legib.l.si de interpret.l.de quib.de leg.1.l.seruus plurium, de vsur. l. 1. de verborum obligat. l.stipulationum quædam cum leg.seq.de iure do. l.cùm post §.gener, de aqua pluu. arcen.l.si quis nocturna, §. placuit, de æd. ed. l. quòd si nolit, §. quia assidua, de euict. l. si fundus, Com. di. l. si venditor, §.si constat Heming. Goden. consil. 1. de iure ciuitat.de ven.insp.l.1.in fin. distinct.8. cap. qui contra mores, quod cuiusque vniuer.l. item eorum, de off.procon.l.obseruare, de testib. l.3.in fin. infr. l. in obscuris, 115. l. ea quæ raro, 64.* FREQVENTATVR. *De iurisd.l.si idem 11.de fun.inst.leg.l.18.§.optimum, 5. præsenti, vel postremo tempore de ali.leg.l.Mela, §. quod. Alexan.consil.5.si vera lib.5.* MINIMVM. *L.semper in obscu. 9. Mens ex verisimilitudine cognoscitur plerumque, inf. l. 115.in obscuris, hoc est, vel ex similitudine disponentis aut regionis de cond. & de. l. cùm seruus, Lor. axiom. 86. & 91.de pign.ac.l. 12. Vel vniuersorum. Appellatione verò benigni venit id quod minimum est, C.de cess.bon.l.final. versic.si verò, infr.in fin.leg. ad fin.sup. l. nona, de re iudic. l 38.*

l. 38. §. final. contrà l. 42. §. in obscur.

L. 36. Vlpianus libr. 45. ad Sabinum.

Nihil tam naturale est, quàm eo genere quidque dissoluere, quo colligatum est. ideo verborum obligatio verbis tollitur, nudi consensus obligatio contrario consensu dissoluitur.

Hæc regula velut Amphion totum Iuristarum orbem circumuoluit. Iunge c. 1. de regu. iu. inf. l. 101. omnia, l. 196. ferè quibuscunque, l. 8. iura sanguinis, Instit. quibus mod. toll. ob. §. 1. §. fin. C. quando lic. ab emp. dis. l. 1. C. de repu. Auth. contrà si filij, in fi. de accepti. l. an inutilis, de acquir. possess. l. quemadmodum, Instit. de rer. diu. §. ferè. COLLIGATVM EST. Hoc est obligatum, contractum, alligatum, astrictum, de petit. hære. l. si promissor, §. penulti. C. ad Vel. l. 22. VERBIS. Hoc est, habita in contrarium stipulatione, atque acceptilatione soluitur ciuiliter, & solutione, naturaliter, de accepti. l. an inutilis, l. in diem, l. si ex plu. de sol. l. penul. l. prout de ac. & ob. l. obligamur, §. verbis iuncta l. 1. §. si quis ita & l. seq. de verborum obligatio. Et procedunt hæc omnia quando necessariò in cõficiendo actu aliquid requiritur, vt Bar. Deci. & alij docẽt. Et quando vinculum est antea inductum, arg. l. fin. C. qui admit. Iason no. C. quando non

pe.

pe. tem. par. nu. 18. CONSENSVS. *De pac. l. ab emptione, de rei ven. l. emptio, C. de do. l. si quis argentũ, C de pig. l. maior. Secus in spiritualibus, de tran. præla. c. inter corporalia, C. de repu. l. consensu. Item de sol. l. perpetuò, l. pen. arg. cc. de pec. l. non statim.* CONSENSV. *De ac. et ob. l. in quibuscunq;, d. l. prout, C. quan. li. ab em. dis. l. 1. de rei ven. l. 3. Ac multò magis obligatio ex consensu orta verbis tollitur, quibus cõsensus scilicet accedat, veluti nouatione, vt docet hic Faber. Rationem habet Arist. in Topicis, quòd eadem in vnaquaque re sunt destructionis initia, quæ sunt constructionis. Hinc colligitur eandem solennitatẽ requiri in destruendo actuũ quam in construendo facit, C. de præd. min. l. si ad resoluendum. Notat Iason in l. quod iussit, ver. secundò principaliter, nu. 21. de re iud.*

L. 37. Pomponius lib. 26. ad Sabinum.

Culpa est immiscere se rei ad se non pertinenti.

Plato in Phædro: Ridiculum puto, cùm mea ignorem, aliena perscrutari velle. in 6. cap. non est sine culpa 19. quod quisque in. l. 2. de off. Præ. l. illicitas, §. sicuti, C. vnde vi, l. cùm quærebatur, l. fin. ad legem Aquil. l. si putator, de cond. ind. l. si in area, de cond. fur. l. ex argento, dist. 50. cap. cleri- D.

clerico, 15. q. 1. §. cùm itaque, de hom. cap. tuæ, ne cleri. vel mona. cap. 1. & per totum 2. Tim. ca. 2. de noua l. doli, §. fin. C. de mune. actu. car. l. in prouincijs, & ibi Bar. Aliàs exempli loco datur C. de negoc. gest. l. fin. l. curatorem, sup. eo. l. 3. §. hac act. l. sed an vltro, §. sed istam, & leg. seq. l. soluendo, l. cùm pecuniam. Excipitur d. l. sed an vltro, §. 1. IMMISCERE. S. temerè, ne obstet l. 1. de proc. Ratio, de le. 2. l. cùm pater, 79. l. dulcissimis, ad fin. sup. titu. 1. l. verbum pertinenti conciliat l. 2. de negoc. gest. l. non tantum, de appell. l. 2. §. 1. quando appell. sit. Dubium mouet hoc prouerbium: Homo homini Deus, Grego. Nazian. in oratione de cura pauperum, Paulus ad Galat. cap. fin.

a al. 37.
b al. cōdemnare nō potest, absoluere potest.

L. a 38. Vlpianus lib. 51. ad Sabinum.

Nemo qui [b] condemnare potest, absoluere non potest.

A. *Iunge l. eum qui, de iurisd. l. locus, de iud. l. si index, de re iudic. cap. fin. in medio 10. q. 1. de confess. 7. arg. l. 103. §. eius est actio, inf. sup. l. nō debet. Exceptio est à l. 1. & 3. C. si a non com. iu. CONDEMNARE. Scil. ex defectu iurisdictionis, & vbi eadem subest ratio, vt Decius tradit per l. solent, de iurisd. ne obstet, C, vbi sena. l. 3. de off. proc. Ca. l. 3.*

L. 39.

ABSOLVERE NON POTEST. ſ. & è diuerſo de re iud. l. 3. ex qua ſimiles regulæ colliguntur, de pœn. diſtinct. 1. cap. verum de maio. cap. cùm inferior diſtinct. 21. cap. inferior. Vulgaris lectio: nemo qui condemnare non poteſt, abſoluere poteſt, placet Hier. Franco l. 6. de off. proconſ. Sed Florentinum mauult retinere Pet. Fab. per leg. 3. de re iudic. arg. contra de pœnis, l. abſentem, de accu. l. abſentem. Intelligendæ autem ſunt hæ regulæ in genere tantùm, vnde excipitur ſi ſit mutata conditio hominis, de inuiſt. rup. l. fin. ſi laici in periculo alter alterum abſoluerent, quia neuter eorum ligare poteſt, arg. c. ſanctum, de conſ. diſtinct. 4. Si alterum contrariorum per legem nouam corrigatur, de hæ. Cl. 1. & ibi glo. & Hier. Franc. hic arg. inf. l. 168. fauorabiliores, de act. l. Arrianus. Item ſi ſuperior ſe inferioris iuriſdictioni ſubijceret, de iuriſdict. l. eſt receptum, 2. quæſt. 7. cap. nos ſi incompetenter. Item excipitur de off. proconſ. l. 1. C. vbi ſena. l. 3. §. adeò, de off. leg. cap. 2. cum glo. Gl. in d. cap. cùm inferior, de ſen. excom. c. tuã. Latiùs ſcribam ad l. 3. de re iud. vbi vide Iaſonem & Zaſium, qui infert ex hac regu. Poſito vno Relatiuo, ad aliud relatiuum infertur, de acqui. hæred. l. quamdiu, de adi. leg. l. 3. §. ſi Titio, C. de leg. l. datum. Item eſt eadem poteſtas ligandi atque ſoluendi, Ioan. 21.

a al. 38. *L. a 39. Pomponius lib. 29. ad Sabinum.*

Sicuti pœna ex delicto defuncti hæ-
b al. debet. res teneri non b debeat, ita nec lucrum facere, si quid ex ea re ad eum peruenisset.

D. *Iunge l. 12. l. sciendum, de ac. & ob. inf. l. 112. §. in hæ. l. 115. pœnalia, l. 170. cùm Prætor, l. 45. Toties in hæ. l. 200. §. fina. l. 195. §. fin. de calum. l. in hæ. de dol. l. in hæ. l. itaque, Instit. de temp. & per. ac. §. non, §. pœnalia, de vi & vi, l 3. l. 1. §. fina. C. vnde vi, l. vi pulsos, de eo per quem, l. 1. §. fina. quod metus caus. l. quod diximus, §. final. l. quid autem, l. si cum exc. §. Pedius de pec. l. 3. §. ex re furtiua, de trib. l. 3. §. si seruus, de aucto. tut. l. 1. §. 1. C. de vsu. pro empt. l. fina. Institut. quib. alien. lic. §. fina. man. l. idémque, §. si mandauero 10. de peti. hæred. l. item veniunt, §. eos, l. sed et si lege, de act. l. 34. §. honoraria, C. ex del. de. l. 1. POENA. Excipe l. 2. arg. l. eadem ad legem Iul. repetun. Aliam exceptionem habet Pyrrhus in l. non solet, inf. Ratio, de act. l. in honorarijs, infr. l. iure naturæ. Secus Instit. de aucto. tu. §. vnde, de negoc. gest. l. si negocia absentis. ITA. Arg. sup. l. secundum naturam 192. ex qua persona, ad fin. inf. l. ad ea 199. l. hoc iure.*

L. 40.

L. 40. Pomp. libr. 32. ad Sabinum.

In omnibus causis pro facto accipitur id, in quo [a] per alium [b] moræ fit, quo minus fiat.

a al. quis alium perhorrescit, quo
b al. mora sit hæc sola uitiosa est. D.

De dolo factum repræsentante vtilitatis ergo, ob quam nonnunquam etiam repræsentat vel possessionem, vel rem, vel conditionem vel factum (l. 174. qui dolo desi. l. 199. semper qui dolo, l. 193. parem, l. 79. generaliter, l. 122. in iure) Sic & culpa rem, res ipsa rem, & factum repræsentat factum l. 203. quod quis, l. 15. qui actionem l. 148. si quis prægnantem, l. 141. quod iussu, cap. 81. in 6. qui per al. l. 135. qui potest facere. Hanc repræsentationem refert Ioan. Ramus ad 3. iuris præceptum. Iunge l. 79. generaliter. Exemp. C. de his qui per me iud. l. in quo temp. §. qui, l. fina. l. 1. de appell. l. cùm quidam, §. Ex. C. de rela. l. 1. de appell. cap. fina. C. eod. titu. l. obligationes, quod vi, l. 1. §. Aristo. arg. 3. l. 122. in iu. quod metus cauf. l. metum autem. PRO FACTO. Fictionem denotant hæc verba, ac si Pomponius dixisset, perinde habetur, videtur, creditur, &c. arg. de vi & vi, l. 1. §. deijcere, de con. & de. l. iure ciuili, de min. l. in causæ, de op. no. nun. l. in prouinciali, §. quòd si socius, de ca. l. retrò ceditur. Exc. De con. et demõ. l. quib. dieb. de eo per quẽ, l. 1. §. si reus, C. de con.

inser. l. fin. de sol. l. qui decem. ALIVM. *Scil. quàm eum, qui se facturum curaturumue aliquid promiserit, quiue facere damnatus fuerit.* MORAE. *Pet. Fab. mauult Mora legere. Exem. De vsur. l. cùm quidam, § . si pupillæ, de eo per quem l. 1. § . si reus, si quis cau. l. 2. § . fin. Ratio, inf. l. 155. factum. De metu hic tractat Decius.*

L. 41. Pompon. libr. 34. ad Sabinum.

a al. interdicitur.

Furiosi, vel eius, cui bonis [a] interdictum sit, nulla voluntas est.

Iunge l. 20. de aqua pluu. arcen. sup. l. 5. Ratio, inf. l. 167. § . fin. Loc. l. 4. de cur. fu. l. 1. Latiùs Instit. de inutil. stip. § . furi. de acquirenda possess. l. 1. § . adipiscimur. l. qui seruum, de proc. l. 2. § . 2. C. de contrahen. empt. l. 2. de ritu nupt. l. oratione, § . final. C. qui testam. fac. poss. l. furiosus, de regu. c. sicut, de testa. l. qui testamento, § . nec furio. de iniur. l. 3. § . final. de off. Præt. l. Diuus. FVRIOSI. *De iure co. l. 2. § . furiosus, de test. l. filiusfamilias, iunct. prin. Instit. de testa. Idem de demente asserit Faber per l. 2. § . in aduersa, de testa. Et quod à Caligula irritum Tyberij tanquam dementis testamentum effectum fuerit, vt post Dionem Xiphilinus scribit.*

bit. BONIS. De cur. fu. l. 1. in princip. l. Iulianus, de verborum obligation. l. 1. et 2. respon. de fideiuss. l. Marcellus. Ad fin. §. in alienando, ne obstet. l. 5. de acqui. hæ. l. certi conditio, §. sed etsi, si certum petatur. Exc. C. de cu. fu. l. 2. Excipe & eos casus, in quibus sufficit non contradicere, soluto matrimon. l. 2. §. fin. si certum petat. l. cui bo. ex quibus cau. in possess. eat. l. Fulcinius, §. adeò, de verborum obligat. l. is cui bonis, C. de cu. fu. l. 1. Auth. vt hi qui ob. §. & hac dicimus de iureiur. l. tutor, §. prodigus, de cast. pec. l. ex cast. ver. sed nec, Insti. de testa. §. item prodigus, §. testes.

L. a 42. Vlpianus lib. 26. ad Sabinum. *a al. 41.*

Non debet actori licere, quod reo non permittitur. §. In re obscura melius est fauere repetitioni, quàm aduentitio lucro.

A reo ad actorem argumentatur, l. nam §. iusiuran. l. si seruus, iuncta l. sed et si ser. de iureiuran. Iunge l. 168. fauorabiliores, §. in eo quod de iureiuran. l. 34. §. final. de proc. l. post litem, iuncta l. quæ omnia in 6. cap. non licet actori, 32. l. in iudicijs. Auth. præcep. præs. const. 17. §. deinde conueniens, 9. q. 4. cap. 2. C. de prox. sa- *A.*

scri.l.in sacris,l.3.§.& quoniam,3. quæst. 9. ca. nullus,de iurisd.l.nemo, Auth. vt omnes ob.§. hoc considerantes,de prob. l. verius, C. de in integr.restit.l.petendæ,de mutuis peti. cap.2. cum glo. Econtra de proc. l. post litem, l. per omnia. Excipe C.de episcop.l. cum clericis, de iud.l.solemus,l.si quis intentione, qui satisda. cog. l. de die,de except.do.l. purè,5. C. de dila. l.si quando,quorum legatorum,l.1.§.quia. Contra l.197. cum par,l.nemo prædo. ACTORI. De accusatore idem intelligit Faber. REO. Nec vtriusque successoribus iud.sol.l. iam tamen,5.§. penultim.arg.l.5. de po. ac. ad legem Aquil. l. scientiam,in fin. de con. ob tur.cau.l.3.

§. In re.

De interpretatione benigna in damno euitando,secundum Accurs. Deci. & Ra. ne obstet l.34 in eo quod vel,l.35. semper in sti.l.in pari,l. seruum,§.fina.de min.l. si seruum,§. sequitur, de verborum obligation. C.de cond.ind.l.fin. C. de iu.del.l.fin.§.si verò,de eo quod cer. lo.l.2.§. proinde,de rei ven.l. Iul. §.si in area, ibi nisi de damn.infect. l.Proculus, de his qui in frau.cre. l.qui autem,arg.l.fi. de iu.fisc. OBSCVRA. Ne obstet l. quod a quoquam inf. FAVERE. s. illi qui repetit suum, quàm qui actione prosequitur lucrum, non ex ea ipsa re, quæ repetitur, sed aliunde aduenienis, C.de bon.quæ libe.l.cum opus.

opus. Exc. Arg. de don. inter virum & vxorem, l. 33. §. præsentiam, in fin. & §. sed si ambo 2.

L. a 43. Gaius libr. 9. ad edictum prouinciale. a al. 42.

Qui in alterius locum succedunt, iustam habent causam ignorantiæ, an id quod [b] peteretur, deberetur, fideiussores quoque non minus, quàm hæredes iustam ignorantiam possunt allegare. Hæc ita de hærede dicta sunt, si cum eo agetur, non etiam si [c] agat, nam planè qui agit, certus esse debet, cùm sit in potestate eius, [d] quando velit experiri, & antè debet rem diligenter explorare, & tunc ad agendũ procedere.

b al. deberetur, peteretur.

c al. agatur in Flo. al. agitur.

d al. quomodo.

C. *De facti ignorantia in 6. cap. cùm quis succedit 24. Iunge ad l. 20. qui cum alio. Quæ duæ regulæ locum habent, cùm damnum vitatur, ne obstent ad Treb. l. quidam, ita §. si quis filium, si certum petatur, l. quod te, dep. l. 1. in fin. l. 3. rerum amotarum l. Marcellus, §. 1. in fin. Ratio, s. culpa, Instit. de leg. §. si res legata, de leg. 1. l. cætera in fi. & l. seq. l. si inquilinos, §. cùm seruũ suum, de verb. obligati. l. si seruum stipulatus, §. de illo, de transf. l. nõ est pro suo l. fi. in fin. ad Vel. l. si mulier fideiussores, man. l. si fideiussor, infr.*

non potest. PETERETVR. Scil. sine ipsius rei vitio ne obstet, Auth. de iu. a mor. in princ. 48. l. cùm hæres. de diuer. & tem. præ. Exc. Instit. de vsuc. §. sed tamen. ff. eod. tit. l. potest pluribus, cum l. seq. dep. l. 1. §. fina. de verborum obligation. l. ad diem, l. cùm filiusfami. § in hac stipu. C. vnde vi, l. non ab re. AGATVR. Al. agitur C. de temp. in integr. restit. l. petendæ, de exc. do. l. purè, in fin. S. C. de dil. l. si quando, in fi. Aliæ exc. si agatur de his qui in test. continentur, de transf. l. non est ferendum, vel de lucro, Instit. de leg. §. res, de cond. in. l. in summa, §. si seruum, 24. l. fin. in fin. QVANDO. Contrà de leg. 1. l. si seruus legatus, 108. §. 1.

L. 44. *Vlpian. lib.* 28. *ad edictum.*

a al. in ijs
b al. impedit.
c al. una tãtum experiri debet.

Nemo [a] ex his, qui negant se debere, prohibetur etiam alia defensione vti, nisi lex [b] impediat. §. Quotiens concurrunt plures actiones eiusdem rei nomine, [c] vna quis experiri debet.

A. *De concurrentibus exceptionibus & actionibus, arg. cap. nullus plurib. 20. lib. 6. de exc. l. is qui, l. nemo prohibetur, C. eod. tit. l. siquidem, 24. q. 1. cap. quisquis, de præscript. cap. is. Exemplum. C. de transact. l. interpositas. DEFENSIO-*

SIONE. Scil. non incompatibili, quan. appel. l. 2. ver. sed si alius, C. de fid. inst. l. scriptura, inf. vbi repugnantia. Nota negantem vti defensione, arg. C. de ser. fu. l. si seruus fug. C. de his qui à non do. l. fi. vbi Bal. & Dec. VTI. s. allegando, sed non probando, Franc. Meiner. Hier. Cagnol. Felinus per c. imputari, de fid. instr. Ratio, de iust. & iu. l. vt vim, de iud. cap. pastoralis, de exc. cap. cùm venerabilis, sup. l. in eo, inf. l. fauorabiliores, 158. Ad fin. s. quæ mendacium punit, de nox. l. quotiens, §. Prætor, l. si seruus depositus, §. si negauerit. & l seq. C. ad legem Aquil. l. contra negantem, de con. ob tur. cau. l. mercalem. si quadru. pau. l. 1. §. interdum, sup. l. 2. C. de non nu. pec. Auth. cõtrà qui propriam, de proc. l. 25. de re iudic. l. sed hoc ita, §. 1. de rei ven. l. fina. C. qui po. in pign. ha. Auth. item possessor, Insti. de fid. hæ. §. final. Auth. de trien. §. studium, §. illud actor, §. enimuerò, & illud 18. ad legem Aq. l. 2. C de compen. l. fina. de sol. l. is qui decem, de prob. l. cùm de indebito. Alia exceptio de elect. c. vt quis duas, de re iudic. 6. cùm olim, de proc. l. 25. Ratio, ad legem Rho. l. deprecatio, C. de leg. l. leges.

§. Quoties.

Iunge l. 173. nunquam pœnales, de leg. 2. l. cùm filius, § penultim. arg. de iud. l. sed etsi, l. 28. §. fina. NOMINE. Scil. ex eadem causa A.

E 5 con-

contra vnam vel plures competentes de trib. l. quod in hær. §. eligere, Instit. de leg. §. nostra, de act. l. omnes, 33. l. qui seruum, 52. l. plura. DEBET. De leg. 1. l. si mihi & tibi, vi bon. rapt. l. 1. d. l. 33. Exc. Quorum legatorum, l. 1. §. quia autem, de leg. 1. l. si pluribus, l. huiusmodi, §. qui seruum 80. Ratio, de ex. rei iud. l. singulis, inf. l. bonafi. non 58. ad fin. Hoc est nec omnes simul proponere, nec alia post aliam vti, ex sua persona potest. Ne obstet l. non est nouum de ac. empt. l. si is qui Stichum 17. de ac. & ob.

a al. 44. *L. a 45. Vlpianus libr. 29. ad edictum.*

b al. additur actionē Totiens in hæredem damus b de eo quod ad eum peruenit, quotiens c ex c de dolo. dolo defuncti conuenitur, non quotiens ex suo.

Ad edictum de tributoria actione, Iunge l. 100 l. 200. §. 2. 195. hoc tit. §. fin. l. cum Prætor in ha. l. 39 sicuti pœna, de trib. l. in ha. §. si seruo. PERVENIT. Exc. Vi bonorum raptorum, l. 1. §. fina. de con. fur. l. si manifestus, §. ei, l. in condic. l. si pro fu. eod. titu. SVO. Ratio, de ser. cor. l. in hoc, C. de pœn. l. sancimus.

d al. 45. *L. d 46. Idem libr. 30. ad edictum.*

Neque pignus, neque depositum, neque precarium, neque emptio, neque

que locatio rei suæ consistere potest.
§.[a] Priuatorum conuentio iuri publico non derogat.

a al. Conuentio priuatorum.

Ex titu. de pignor. de pign. act. l. si rem alienam 2. NEQVE DEPOSITVM. Dep. l. bona fides, in fin. l. qui rem. PRECARIVM. De prec. l. 4. §. 1. l. certè, §. fina. de itin. l. 1. §. penultim. Hinc de acquirenda possess. l. si de eo fundo, §. fina. EMPTIO. De contrahen. empt. l. 16. suæ rei, C. eod. titu. l. cùm res tibi donatas, l. si mater, de cond. in. l. seruum meum. Ratio, inf. l. 159. non vt ex plurib. de contrahen. empt. l. cum manusata, §. fina. iuncta l. 4. §. lana, de vsuc. quæ conciliat l. cum ex sortis, de pign. ac. §. fina. l. debitor, sub pign. ad Treb. l. penultim. §. Latinus, de exc. re. iud. LOCATIO. C. loc. l. qui rem propriam, ff. eo. tit. l. non solet, 39. de vsuc. l. et a quo fundum 21. si vsufr. pe. l. vti de ser. vr. l. in re communi, l. si quis ædes, de acquirenda possess. l. si de eo, §. fi. de verbo. oblig. l. nemo rem suam, de leg. 1. l. cætera 32. §. sed si sub. Adde l. neque vsuf. 19. l. neq; seruus 27. quib. mod. vsusf. amitt. Simile de verb. obliga. l. 92. nemo rem suam, Insti. de inuti. sti. l. idem iuris. Exc. de ver. ob. l. 31. si rem meam 98. 82. l. 29. §. si a fure, 56. §. qui proprietatē, de sol. l. 72. §. Stichum, ibi fingamus, de acquir. possess. l. 28. §. fin. de do. inter vir. & vxo. l. 57. de pign.

C.

ac.l.35.§.fi. Ad fin. ſ. irreuocabiliter. Secus ratione poſſeſſionis vel alterius iuris deficientis, de acquir. poſſeſſ. l. ſi quis aliquam, 28. de contrah. empt. l. 34. §. rei ſuæ, ſecundum Deci. Pau. & Baldi ſententiam.

§. Priuatorum.

Iunge l. nec ex Prætorio, ſup. de pac. l. 7. §. ſi paciſcar, l. ius pub. l. 35. contra iuris l. inter debitorem, 43. §. ſi paciſcar. nam nulla eſt priuati cum publico proportio, arg. ſolut. matrimon. l. 1. Inſtit. de rer. diuiſ. §. cùm in ſuo, ſecundum Ra. interpretationem. Contrà C. de temp. ap. l. fin.

a al. 46. L. a 47. *Gaius lib. 10. ad edictum.*

b al. quoquo. Quod à [b] quoquam pœnæ nomine exactum eſt, id eidem reſtituere nemo cogitur.

D. *Ex titu. de pignorib. de pign. ac. l. ſi pignore ſurrepto, de ſol. l. id quod pœna, 74. de tab. exhi. l. 3. §. condemnatio, de cond. in. l. pœnæ, de proc. l. qui proprio, l. pœnam, ad Mac. l. ſed et ſi pater, §. fi. Dubitatio mouetur ſup. 42. non debet actori §. 1. Ratio, de con. ind. l. qui ob rem, C. de con. ob tur. cau. l. 3. mercalem, inf. l. quod quis ſua culpa, de cri. ſtel. l. 3. §. pœna, de tu. & cu. l. 1. §. planè. Exc. De æd. ed. l. cùm autem, §. fi. pro ſoc. l. cum*

l. cum duobus, §. fin. l. si igitur, de nox. l. si ex 2. EXACTVM EST. Vera & iusta ex causa de cond. in. l. eleganter, §. fin. Vide Decium hic in fin. & latius in c. 1. de consti.

L. a 48. *Vlpian. lib. 30. ad edictum.* a al. 47.

Quidam putant legendum 31. arg. §. seq. & l. non, pro soc. ex qua ille §. sumptus est.

Consilij non fraudulenti nulla obligatio est, cæterûm si dolus & calliditas intercessit, de dolo actio competit. §. Socij mei socius, meus socius non est.

Ex titu. mandati. Al. præponitur 2. superioribus ll. in 6. cap. nullus ex cons. 62. mandati, l. 2. §. fin. FRAVDVLENTI. Quod quisque in. l. 2. de iniu. l. non solum 11. de homi. ca. 6. §. qui verò, de parri. l. vtrum, C. maiest. l. quisquis man. l. 2. §. 1. §. fin. de pœ. in 6. cap. fœlicis, de dolo, l. quòd si cùm scires, l. si cùm, 34. ad legem Aquil. l. item si obstetrix, de ser. cor. l. 1. §. fi. l. 86. §. tanta. Exemp. Dep. l. 1. §. idem Pompon. mand. l. 2. in fin. l. 12. §. quidam. Contrà de fur. l. qui seruo pers. c. quod semel, 21. in 6. OBLIGATIO. Nisi illud causa negocij constiterit, aut ratione muneris vel officij fuerit datū, man. C.

l. 6.

l.6.§.planè. Instit. eod.titu. §.tua, d.leg. 2. Lor. axio.189. Ratio colligitur 14.quæst. 1. cap.quod præcipitur, de ar. cap. cum omni, de verborum significatione. l.sæpè, in fin. Instit. de ob.quæ ex del. nasc. §.ope. s.l.contractus. C O M P E T I T. *Vel in factum prætoria de fur. l.si is qui rem, §.si tu Titium. Scil. si consilium illud in propriam speciem delicti non cadat, quod alia actione vindicetur, & factum vel res tale consilium sit sequutum de dol. l.si quis affirmauerit, 1. & 2. respon. de fur. l. si quis vxorem, §. cum Titio, de iniur. l. non solum, versi. Attilicinus, arg. sup. tit. 1. l. sæpè. §. fin. dicta l. si quis, §. neque verbo, teste Fab. Sic non obstabit l. qui seruo persuaserit, de fur. l. 1. §. sed vtrum de ser. cor.*

§. Socij.

Pro soc. l. qui admittitur, sup. tit. 1. l. Modestinus. Huc pertinet C. de inoff. test. l. liberi 93. dist. t. si inimicus. Secus de hæ. inst. l. fi. §. sed homo, de prohi. feu. al. per Fe. §. illud quoque.

a al. 48. al. Gaius.

L. a 49. Paulus libr. 35. ad edictum.

Quicquid in calore iracundiæ, vel fit, vel dicitur, non prius ratum est, quàm si b perseuerantia c apparuit, iudicium animi fuisse, ideoq; breui reuersa vxor, nec diuortisse videtur.

b al. perseuerantis. c al. apparuerit.

Ex

Ex titu. de diuor. l. 3. C. de inoff. test. l. si si-leant, de adul. l. Grachus, C. de iureiurand. l. 2. 2. quæst. 3. cap. si quis iratus, de min. l. si ex causa, §. si mulier, de publica. l. licitatio 9. de pœn. distinct. 1. cap. diuortium. Ratio, Horatius in epistola: Ira furor breuis est, de adul. l. adulteriũ cum incestu, de pœnis, l. respiciendum. Cicero pro Marcello: Iracundia inimica est consilio & rationi cõtraria. PERSEVERANTIA. C. de maiest. l. 2. de diuor. l. si pœniteat. Exc. delicta, arg. C. de inu. l. si non conuitij, §. si autem in rixa. Ratio, de legib. l. 2. Item 11. quæst. 3. cap. si episcopus forte iracundus, 17. q. 4. cap. sunt qui opes. Alia exc. de pœnis l. 16. §. causa. Vide Lud. Ro. Sing. 508. BREVI. De ritu nupt. l. 33. plerique. Isidorus lib. 9. Etymol. cap. fin. DIVORTISSE. Exemplum aliud de prob. l. 19. §. mulier grauida, §. si autem rixa. C.

L. a 50. b Vlpian. libr. 35. ad edictum. *a al. Pau. b al. 49.*

Alterius circumuentio alij non præbet actionem.

Ex tractatu de tutelis iunge de acquirenda poss. l. quod ser. in fin. de exc. do. l. 4. §. quæsitus, §. illa, §. quæ in tutore, si proc. quod vi, l. is qui in puteũ, §. si tutoris, Auth. 114. Exc. de ac. pos. §. quòd si. Ratio, C. de Iudæis, l. nemo exterus, ju. l. A.

cul-

culpa,infr.l.iure naturæ. Reg. 6. c. locupletior, inf.l.factum,198.de do.ex.l si proc.2.de con.in. l.si proc.§. Celsius, quæ in fraud. cred.l.si pater. Exc. De eo per quem.l.fin.in fi.arg. C.de pac.l. debitorum.

a al. 37. *L. a 51. b Paulus lib. 39. ad edictum.*
b al. Vlp.

Culpa caret qui ſcit, ſed prohibe-re non poteſt.

D. *In Placent. veteri anteponitur præcedenti capiti. Ex titu. de nox. ac. l.1. l.2. l. 3. l. 4. Iunge inf. l. nullum crimen, ad Syl. l.1. §. occiſorũ, ver. hoc ideo. l. si quis in graui, in prin. Loc. l. item, §. si quis menſura, de his qui not. infam. l. quid, §. si quis alieno n. Lex duodecim tab. cap. 15. de ſen. ex. c. quantæ præſump. C. de ſacroſanct. eccleſ. l. iubemus, §. Oeconomus, 23. quæſt. 3. cap. non inferenda, & cap. ſeq. Contrà de con. ob turp. cau. l. fi. iuncta l. metum, §. ſed licet quod metus cau. l. si pater, § si quis aliquem de don. Ratio, infr. l. impoſſibilium. Cicero in Officijs & è diuerſo, de his qui not. infa. l. 1. §. qui eam, l. liberorum, in fin. l. quid, §. 1. l. non alia, de nox. l. 2. l. 4. §. cùm dominus. Hucuſque Hier. Franc. eleganter enarrauit.*

c al. 51. *L. c 52. Gaius libr. 15. ad edictum.*

Non

Non videtur quisquam id capere, quod ei necesse est alii restituere.

Ex titu. de bonorum possess. deprompta est, & iungi potest ad l. 13. sup. l. non videtur cœpisse, de inoff. test. l. si pars, §. fina. de leg. 2. l. cum ea, ad Treb. l. 60gi, §. hi qui solidum, de leg. præstan. l. sed si mortis, §. item si quis vester, ver. sed si op. de don. inter vi. l. Sulpitius, C. de bon. quæ liber. in fin de negoc. gest. l. si quis mandato. Ratio, de verborum significat. l. aliud est capere, contrà sup. titu. 1. l. cœpisse. C.

L. [a] 53. Vlp. lib. 45. ad edictum. a al. 52.

Non [b] defendere videtur tantum, qui latitat, sed & is qui præsens negat se defendere, aut non vult suscipere [c] actionem. b al. nõ uidetur defendere nõ c al. actiões

Ex quibus caus. in possess. ea. l. 2. l. hæc autem, §. rectè defendi, de iud. l. rectè. ex quibus caus. ma. l. item ait, §. defendi, de proc. l. sed hæ. Negat, l. de interro. l. de ætate, §. qui tacuit. Actionem d. l. 2. §. fina. & l. rectè defendi, in fin. 11. q. 3. c. certum.

L. [d] 54. Paulus lib. 42. ad edictum. d al. 53.

Cuius per errorem dati repetitio est, eius consultò dati donatio est. C.

Ex titu. si quid in frau. pa. Non poterat, inquit Oldendorp. donationis vis & effectus, vel

F bre-

breuius vel commodius explicari, quàm collatione repetitionis: nam quæ causa materialis est condictionis indebiti, ea quoque est donationis. Imò constat donationem nihil aliud esse, nisi solutionem indebiti à sciente factam. Et propterea vbi cessat repetitio propter scientiam, ibi incipit donatio eius quod sine causa debiti solutum est, de cond. in. l. 1. CVIVS. s. rei cum accessorijs & fructibus de cond. in. l. indebiti, ne obstet l. 1. C. eod. tit. ERROREM. s. iuris vel facti turbationem, C. eo. tit. l. fi. ff. eo. tit. l. error, l. 26. §. indebitũ. Iunge l. 85. cum amplius, de con. in. l. 1. C. eo. ti. l. 1. l. indebitũ pro empt. l. qui fundum, §. seruus meus, in fi. de ad. tu. l. 11 cùm post mortẽ, §. 1. DATI. s. suo nomine, l. 6. de con. in. C. eo. tit. l. 1. & ibi Bal. Et hoc verbum conciliat l. si. pœnæ, §. 1. de cond. ind. CONSVLTO. Et nulla necessitate cogente de iureiur. c. debitores. Alia excep. sunt in l. 2. l. ea, l. cùm is, §. si mulier, de cond. ind. facit, de don. l. 11. in ædibus, §. fina. l. donare videtur, de op. lib. l. Campanus de prob. l. cùm de indebito. Ad fin. Intelligit Dec. quãdo recipiens scientes recipit, et soluitur principale indebitum. Postremò cum alia coniectura diuersum non suadeat, vt de sol. l. si cùm aurum. Latiùs Lor. ax. 196. & seq. ne obstet l. si non sortem, §. si quis falsum 22. de cond. indeb.

al. 54. L. 55. Vlp. lib. 46. ad edictum.

Nemo plus iuris ad alium transferre potest, quàm ipse [a] habet. [a] al. haberet.

Ex tit. vnde legit. Iun. c. 79. nemo potest plus, l. is qui in ius, l. 121. §. absurdum, l. 136. l. in omnibus off. §. fina. 166. nemo plus commo. 60. haredem, l. 198. inuitus, §. plerumq3, de acq. rer. do. l. traditio, 1. q. 7. c. Daibertum, de ac. em. l. ex emp. de pig. l. 3. §. fi. C. de dist. pig. l. si debitor, C. sine cen. l. 2. & fi. de iu. pa. c. quod autem, de con. & de. l. 4. l. quomodo, C. de don. l. si filius, C. de pe. l. 2. C. qui p suo iu. l. 1. dist. 62. c. nulla ratio, de off. procon. l. obseruare, C. quod cum eo, l. si liberam peculij. Ratio, de cont. em. l. qui tabernã, de vsu & ha. l. si ita le. de don. cap. pastoralis, de do. inter vi. c. nupti. Excipe tutorem & curatorem, C. de admi. tu. l. fin. l. Lex in fi. Item creditorem, qui. aliena. licet, §. 1. de acq. rer. do. l. non est nouũ. Item procuratorem, Instit. de rer. di. §. nihil. Iudicem, Inst. de off. iu. §. fi. Executorẽ, de euic. l. si pignora. Censitores & flumina, de acq. re. do. l. ergo, §. alluuio. Data bona libertatis, Instit. de lib. §. fi. Item exc. §. quod, de vsuc. c. suffragantis, de el. c. solet, de cons. dist. 4.

L. [b] 56. Gaius libr. 2. de testamentis ad edictum vrbicum. [b] al. 55.

Aliàs Idem libr. 3. de legatis ad edictum vrbicum. Aliàs Scæuola.

Nullus videtur dolo facere, qui suo iure vtitur.

I. *Ex titu. si quis omissa caus. test. Iunge l. 20. non solet doli exc. 128. §. qui iussu iu. inf. l. 80. fraudis, de lib. ho. exh. l. 3. §. is tamen, §. hæc verba pro soc. l. iure, l. actione 65. §. item qui l. meritò 51. de seruit. vrb. prædio. l. cum eo, l Impp. C. de emen. pro. l. 1. Exem. de aqua pluu. arcend. l. 2. de pec. l. eo tempore, de con. cau. da. l. si donaturus, §. si quis indebitum, man. l. fideiussorem 52. quæ in fraud. cred. l. 6. §. antepenulti. de dam. l. 26. arg. dep. l. 1. §. status, quæ in fraud. cred. l. quod ad. DOLO. s. nec vi, inf. l. factum, §. 1. SVO. Vel publico de iniu. l. iniuriarum, §. 1. §. is si donaturus. VTITVR. Id est, aliquid facit, vt lucretur, vel vt damnum vitet. Lor. axiom. 199. de leg. 2. l. cum pater 79. §. filia, de negoc. gest. l. atqui, §. si cum me, inf. qui in ius, vel suum recipit, inf. l. nihil dolo 172. Secus si nocendi animo negocium principaliter fuerit gestum, arg. l. 1. §. denique, inf. l. 62. l. domum, quod in dubio nunquam præsumitur pro soc. l. 51. meritò, inf. l. 1. ne obstet l. 3. l. non debet alteri de damn. infect. l. 24. in fin. l. Proculus. Contrà C. de rei ven. l. quotiens, C. de contrah. empt. l. rem al. iuncta l. qui duobus, l. impuberem, de fal. Secus si certum petatur, l. pecuniam, C. de ser. l. si in ædibus, cum l. seq. in fi.*

L. 57.

L. a 57. b Gaius libr. 3. de legatis ad edictum vrbicum.

a al.l.56. b al. Gaius lib. 2. de testa.

Semper in dubijs Veniguiora præferenda sunt.

Interpretatio à benignitate. DVBIIS. s. post mentem & verba, c. nullus ex cons. 62. libr. 6. arg. de reb. dub. l. cum in testamento. Iunge l. 9. semper in ob. l. 35. in fin. quoties, l. nihil, 129. l. capienda est occasio 153. §. fina. l. 21. quoties dubia, l. 197. in pœnalibus, de legib. l. nulla benignius de manu. l. antepenultim. pro soc. l. merito 51. de reb. dub. l. si ita scriptum fuerit, de act. l. Arrianus, de pœn. l. penultim, de proc. l. si chirograph. de his quæ in test. l. penultim. de re iud. l. inter pares, in fin. de do. inter vi. l. Quintus, de his qui sunt sui, l. filium, ibi, l. non tamen, de leg. 3. l. si fuerit, l. Titia, §. Lucius, C. man. l. 8. §. dolo, de col. bon. l. 8. C. de fid. lib. l. cum inter. Exem. C. de bon. quæ lib. l. 5. Hinc pendet l. 91. in omnibus quidem inf. Excipe de rebus dub. l. quoties in act. 13. C. de don. l. si quis argentum, versi. similiq́, de leg. 1. l. legato generaliter cum glo, Vide Lor. axiom. 101. & cap. disciplina 45. distinct. conciliat l. iustitia, de iust. & iu.

L. c 58. d Gaius libr. 18. ad edictum prouinciale.

c al. l. 57. d al. Idem. al. Gaius lib. 2. de testamentis ad edictum vrbicum.

Bona fides non patitur, vt bis idem exigatur.

Summa generalior huius & 44. l. §. 1. hæc à Loriot. datur. Geminatio actus superflua reycitur potissimum 4. casibus: in Contractibus, Solutionibus, Vltimis volūtatibus et delictis, de verborum obligatio. l qui vsumf. 58. l. qui bis, de rescin. ven. l. si id, de hæredib. institu. l. si te solum, §. sed si te. Sim. nau. cau. l. penultim. in fin. C. de accu. l. qui de crimine, sup. eod. titu. l. si crimen. 13. q. 2. cap. fin. de iud. c. at si clerici, C. de pœn. l. omnes, de exc. do. l. qui æquitate, de euic. l. si rem. Hoc loco autem & plerumque æquitatem & iustitiam naturalem significat, astipulante Io. Olden. & Pet. Fab. ut de excu. tu. l. scire, §. sufficit, in 6. c. 83. bona fides non, de pœn. c. suam, de tab. exh. l. 3. §. cōdemnatio, de æd. ed. l. quod si nolit, de re iud. l. si quis dolo, 51. in fin. Sim. de duobus reis, l. 3. §. fi. Insti. eod. titu. §. ex. 23. q. 4. c. si illic, 12. q. 2. c. fraternitas. Ratio, Instit. quib. mo. toll. ob. in princ. Dubitandi ratio de duobus reis, l. 3. IDEM. s. causa & titulo de exc. l. & an eadem, §. actiones, de acquirenda possess. l. 3. §. ex pl. ne obstet de leg. 1. l. 105. si seruus leg. §. 1. de peti. hæ. l. nec. §. item si quis dolo, de dol. l. fundum. Corn. pro soc. l. duo, inf. l. 173. nunquam act. Institu. quibus mod. toll. ob. §. præterea nouatione, quod sine reuocatione & perpetuo ex vna causa lucratiua consecutus sum, de ver. ob. l. inter, §. si rem quam, de sol. l. si quis duos, de exc. do. l. 4. §. auct-

auctoris, C. de leg. l. cùm quæstio, in fi. 12. q. 2. c. cùm deuotissimam, ad l. Aq. l. item Mela, §. sed si plures. Exc. de ver. ob. l. si dari, de leg. 2. l. Titia Seio, de hæ. ven. l. 21. Exc. à §. actiones autẽ, Instit. de act. Ad fin. s. ab eodem vel ab eo qui ab exacto causam habet, vel contra cum, à quo exegit, esset habiturus regressum secundum Di. & Io. And. Ita non obstat l. 3. §. penulti. de tab. exhi. & ibi Bal. & Di. in d. c. bona, l. planè 34. §. 1. de leg. 1. Instit. eo. tit. §. fi. res ali. dep. l. bona fides, de accu. l. 7. §. iisdem, C. de eui̇ct. l. emptor, C. de vsuris rei iud. l. fin. in fi. Excipiunt Placent. & Faber, nisi manifesta sit contraria voluntas defuncti.

L. [a] 59. Vlpian. lib. 2. disputationum. [a] al. l. 58.

Ex pœnalibus causis non solet [b] in patrem de peculio actio dari. [b] al. actio in patrem de peculio dari.

Ex tit. de peculio. Exc. à §. actiones autẽ, §. de act. Iung. l. 94. filiusf. Rerum am. l. contra nurũ, §. itẽ cum, de pec. l. 3. §. idẽ scribit. Sim. C. de relig. l. fi. Inst. de nox. §. fi. de his qui deie. l. 1. §. si filius. POENALIBVS. Cõciliatio l. 57. tam de iud. CAVSIS. s. priuatis, ex maleficiis, vel quasi maleficiis ortis, ne obstet de pe. l. 3. §. fi. SOLET. Nam excipitur de pec. l. 3. §. ex furtiua, §. idẽ scribit, §. fi. de his q deier. l. 1. §. cùm seruus, de vi et vi, l. 1. §. si filius, §. fi. de æd. ed. l. cũ autẽ, l. A.

23.§.si seruus. Rerum amotarum,l.3.§.si filiusfami.l.contra nurum,§.item cùm de cond.fur. l.penultim.de ac.& ob.l.48.ex contractibus de cast.pec.l.ex castrensi,versi.si quando, C. de bo. quæ lib.l.fina.§.vbi.

a d.l.59. L. [a] 60.Vlp.lib.5.disputationum.

Hæredem eiusdem potestatis iurisq; esse, cuius fuit defunctus, constat.

T. *Ius & conditio successorum. Hanc l. intelligit Oldend. de his quæ possunt ad hæredem salua æquitate transferri. Iunge l.171.§.fina.sup. titu.1.l.nihi,l.qui in ius,l.189. quod ipsis, l.179. §.cùm quis. Auth.de iure amo.præ.47.§.quanquam, C.de fruc.l.3. de verborum obligation.l. 2.§.1. Ratio,autem,de iure amo.§.1. Hinc colligit Alc.principali quæ permittuntur,conceduntur & hæredi.Fallit in his qui sunt facti de con. & demon. l. qui hæredi 43. Item in iuribus quæ conceduntur contemplatione personæ,de cur.fu. l.cuius bonis, de re iud.l. sciendum. E I V S- D E M. De polli.l.2.§.fina.l.6.9.11.l.penulti. C.vt ac. ab. hæ. l.1. de euict.l.si per imprudentiam,§.non mirum. Rerum amo.l.3.§.1.Instit. de perpe.ac.§.non omnes,ad legem Falcid.l.82. repetitur de pac.l.7.§.pactorum autẽ quædam, de proba. l.si pactum factum. Hinc sequitur l. cùm à matre, C.de rei ven. negoc.gest.l.si ab eo.*

Exci-

Excipe personalia priuilegia, pacta, & actiones, in quibus minus iuris hæres habet, quam defunctus, inf. l. in omnibus, de pac. l. idem, §. personale, de iniur. l. iniuriarum act. de in ius voc. l. in eum, de calum. l. hæc, Institut. de vsufr. §. finitur, C. de meta. l. si. de inoff. test. l. omnimodò, C. de reuoc. do. l. fi. de ser. expor. l. 3. Institut. de perpe. ac. §. nec. IVRISQVE. De operis noui nuncia. l. penultim. de acquirend. possess. l. Pomponius, §. quæsitum. Ad fin. s. ita vt peior causa eius esse non possit, de ma. consue. l. quod ad hæredem, l. 4. iuncta l. 1. §. si magistratus. Atque omnia hæc intelligit Imola, adita hæreditate in & per leg. 3. §. si quis ita, de hæredibus instituen. arg. l. 3. §. si quis heredi, de statuli. l. si in diem, in prin. & quod ibi Bar. de cond. & de.

L. [a] 61. Vlp. lib. 10. disputationum. *a al. 60.*

Semper qui non prohibet pro se interuenire, mandare creditur, sed etsi quis ratum habuerit quod gestum est, obstringitur mandati actione.

De mandati actione. Iunge de op. pub. l. 1. PROHIBET. s. præsens, sciens, & patiens, man. l. ex man. l. qui fidem, l. qui patitur 18. l. 6. §. si passus, C. eo. tit. l. si fideiussor, 6. Sim. c. qui tacet, in 6. SED ETSI. Iunge l. 196. §. deiecit. Ratio, de exerci. l. 1. §. magistrum autem, C. de C.

 acqui-

acquirenda possess. l. 2. c. 10. ratihabitionem, in 6. de iud. l. licet, & ibi glo. 2. q. 6. c. non solet, 6. q. 1. cap. error, C. ad Mac. l. fina. C. de don. inter virum & uxorem, l. donatio, de pig. l. si fundus, §. 1. de sol. l. si quis officio, l. cùm decem, §. 1. procu. quod iussu, l. 1. §. ratum, infr. l. 152. hoc iu. §. 1. GESTVM EST. s. validum suo nomine & tempore ne ob. cap. 9. ratum, in 6. l. 6. §. sed si ego, de negoc. gest. l. si seruus, de preca. cap. cùm quis, de sen. ex. in 6. Rem ratam ha. l. bonorum, de ap. re. l. 1. de acqui. hær. l. si quis mihi, §. iussum de restitut. spoliat. cap. cùm ad sedem, de vi & vi, l. 1. §. deiecisse. Limit. plures habet Deci. Vide Loriot. axiom. fin Intelligit Faber hanc legem in ijs personis, quæ pro alijs interuenire solent, de iniur. l. non solùm, §. agere. Sim. de sol. l. qui hominem, §. si Titium. MANDATI. Sim. quod iussu, l. 1. §. si ratũ. Ratio, de sol. l. vero procuratori, in fi. 12. inf. l. 152. §. hoc iu. §. 1. vt et in causis procedit, in quibus requiritur speciale mandatum, de iureiurand. in 6. cap. fina. de min. l. quòd si speciali, vt Dec. latiùs hic probat.

L. 62. *Vlpianus libr. tertio Opinionum.*

Domum suam vnicuique reficere licere, dum non officiat inuito alteri, in quo ius non habet.

VNI-

VNICVIQVE. s. habenti potestatem ædificandi, C. de ser. l. altius, si ser. ven. l. sicuti, §. Aristo. §. idemq́. IN QVO. Hoc est, in ea re, vel in eo loco, qui seruitutem non debet. Ratio, inf. l. iure naturæ, l. cùm quis possit alienare. Excipitur ne quis in lo. pub. l. 2. §. si quis à principe.

L. a 63. Iulianus lib. 6. Digestorum.

Hæreditas nihil aliud est, quàm successio in vniuersum ius, quod defunctus b habuit. c

a al. l. 62. b al. habuerit. c al. tempore mortis additur.

V.

Ex titu. de petit. hær. l hæreditas 50, in princ. l. & qui. Estq́ hæc definitio potiùs quam regula, frustrà (vt in magnis quandoque operibus fieri solet) repetita ex tit. superiori, l. 24. nihil aliud, vt & paulò inferior sorites definitio, inf. l. ea est natura, 66. sup. titu. 1. l. nihil, 24. hæreditas nomen, 178. hæreditatis, 119. 208. inf. 170. hi qui in vniuersum, de hæredibus instituend. l. 9. §. hæredes, de bonorum possess. l. 3. §. hæreditatis, de diuer. præ. l. an vicium, l. cùm hæres, de do. ex. l. 4. §. ex actorum, §. fina. SVCCESSIO. Id est, in alterius locum surrogatio, infr. l. qui in alterius, de fideiuss. l. mortuo. Lor. axiom. 3. de adit. Aliter Bar. & Bald. & Alci. in d. l. nihil. HABVERIT. Habuit tempore mortis.

L. 64. Idem libr. 17. Digestorum.

Quî

Qui sine dolo malo ad iudicium prouocat, non videtur moram facere.

De mora & improbitate. MALO. Et lata culpa, si certum petatur, l. quod à te, arg. dep. l. quod, de iur. & facti igno. l. si quis, contrà de verborum obligation. l. nemo, §. 1. sed iusta & bona fide de vsur. l. si quis solutiõi, C. de dist. pig. l. si residuam. dep. l. si quis inficiatus, in princip. PROVOCAT. s. ante moram, de con. fur. l. fina. MORAM. De vsur. l. sciendum, quod vi aut clam, l. 3. §. si quis paratus. Iunge l. 109. non potest improbus, c. 6. non est in mora, lib. 6. Contra vt leg. no. l. is etiam.

L. 65. Idem lib. 19. Digestorum.

Ea quæ rarò accidunt, non temerè in agendis negocijs computantur.

Iunge ad l. 115. in obscuris de legib. l. nam ad ea quæ cum seq. C. de pign. ac. l. quæ fortuitis, arg. de leg. 1. l. apud. Exem. Auth. vt si. Vl. in ped. §. quia vero magna est, const. 94. de vsur. & vsuc. l. iusto. Ratio, de off. de. cap. coram, Auth. de consue. Secus in ijs quæ naturaliter cõtingunt, C. de leg. hæ. l. si maior 50. de petit. hære. l. illud, l. antiqui, de statu hom. l. non sunt, Instit. de rerum diuis. §. insula. Quæ de iure speciali conceduntur, non considerantur, scilicet antequam

actus sequatur, de leg. 1. l. non quocunque, §. si ex bonis, de fidecom. li. l. 4. §. 1. vbi Bart. nisi de eo expresse dictum sit (De vul. sub. l. fina. de acqui. hær. l. quamdiu, C. de sen. pas. l. 2. de rebus dub. l. quidam relegatus.) Aut par ratio id suadeat de li. & post. l. quod dicitur, arg. l. si ego, §. ex omnibus, de publici. TEMERE. Id est, facile, de fideiuss. l. si fideiussor, de iniu. l. 7. §. sed etsi quis, Quintilianus libr. 1. de orat. inst. Sueton. in Aug. cap. 53. cap. 73. cap. 77. ad fin. concil. dist. 51. c. qui in.

L. 66. Idem lib. 54. *Digestorum.*

Ea est natura cauillationis, quam Græci [a] σωςίτηρ appellant, vt ab euidenter veris per breuissimas mutationes disputatio, ad ea quę euidenter falsa sunt, [b] perducatur.

[a] al. σόφισμα al. σοφιςικὴν
[b] al. producatur.

Definitio seu natura cauillationis. SORITEN, Sophisma, Commentum cauillatorium, Cicero in lib. de fato Calumniam vocat. Petrus autem fabri captionem, putatq́ Ammianum Marcellinum cauillationis verbo in aliam sententiam vsum esse lib. 22. 30. 26 BREVISSIMAS MVTATIONES. Hoc est, elenchos, ad legem Falcid. l. qui, l. 87. Et Iureconsultus, vt Oldendorp. tradit, hic rem magis definit, quàm verbum, vt eam ob causam fortassis hæc l. huic sit titulo inserta, ne obstet sup. titu. 1. l. natu-

natura,177. C. de vet. iu. enuc. l. 1. §. sed & similitudinem. Secus est 22. quæst. 2. vtilem simulationem pro soc. l. actione distrahitur, §. Lab. C. de cadu. toll. l. hæc autem omnia, Auth. de non al. 7. §. quia verò verissimũ, neg. gest. l. actio, de leg. 2. l. cùm pater, §. Titio fratri 3. Reg. infr. de dol. l. 1. §. non de præsum. c. 2.

a al. Vlp. b al. aut. al. Marcel. notat. c al. nanctus.

L. 67. [a] Idem lib. 60. *Digestorum.*

Marcellus [b] definit esse debitor is, qui [c] nactus est exceptionem iustam, nec ab æquitate naturali abhorrentẽ.

Iunge l. 13. non videtur cœpisse l. 113. l. 116. §. si. arg. sup. tit. 1. l. debitor. DEBITOR. Catachresis est, ne obstet l. creditores, sup. tit. 1. l. 15. de ac. & ob. inf. l. 94. §. 1. NACTVS EST. s. et eam opposuit, arg. de con. & de. l. Titio, de suis l. nulla, inf. l. non potest videri desisse. Ratio colligitur ab Olden. ex leg. creditor autem, sup. tit. 1.

d al. l. 67. e al. Vlp. f al. accipietur.

L. [d] 68. [e] Idem lib. 87. *Digestorum.*

Quotiens idem sermo duas sententias exprimit, ea potissimum [f] excipiatur, quæ rei gerendæ aptior est.

Interpretatio à natura negocij secundum Olden. qui plures modos psequitur in Antino. fol. 364. Sim. de dam. in. l. damni. Loc. l. si vno, l. ex cõducto, §. Pap. lib. 4. l. in lege, de vsur. l. si stipulatus sis, de in diem, ad l. Imp. de reb. du. l. 12. l. 14. §.

14.§.fi.l.vbi 22.de testa.c.cùm tibi, in fi.de resc. c.capitulum,in fi.de præsc. ver. l.insulam,de legib.l.ambigua,de ver.ob. l. quotiens. EXCIPIATVR. *f. cùm ignoratur, quid acti sit.* APTIOR. *Etiamsi vtilior sit ei,qui sermone obscuro vsus est, inquit Fab. Exc. de præto.sti.l. in prætoriis,l.1.§.fi.*

L. a 69. b *Paulus lib.singulari de dotis repetitione.* [a] *al.l. 68.* [b] *al. Paulus de assignatione libert.*

In omnibus causis id obseruatur, vt vbi personæ conditio locum facit c beneficio,ibi deficiente ea beneficium quoque deficiat: vbi verò genus actionis id desiderat,ibi d(ad quemuis persecutio eius deuenerit) non deficiat ratio auxilij. [c] *al.officio.* [d] *al.nõ includuntur per parenthesin.*

De beneficio in genere quod specialius tractatur in l. 157. priuilegia. Secus in beneficio principis,de const.prin.l.fi.Dec. Bar.in concordanti.l.pater, de ser.leg. Concordant huic regulæ C.de pri.cre. l.scire,sup. eod. titu. l. dabimus,§.si quis,de dol.l. hæredib.de re iud.l.patronus,l.inter,l.si fideiussor,§.si maritus,l.scientiæ, l.si cum proc.23.l.sunt,de au. & Vpal.c.2.2.q. 1.c.petisti, C.de legib.l.leges,in fi.de con.prin.in fi.de censib.l.ætatẽ,in fi. C. de excu.mu.l.maximarũ,de iu.immu.l.1.§.personis,§.fin. de excu. tu.l.non tantum,§.non omnia,so.ma.l.maritus, P.

cum

cum l. seq. l. quia personale, Institut. de iure nat. §. sed quod principi de iure immu. l. 1. Exc. l. etiam, soluto matrimon. l. fina. C. qui po. in pig. h. PERSONAE. De rescript. cap. si gratiose, in 6. de admin. tu. l. ex pluribus. CONDITIO. Hoc est, status & qualitas, conciliatio l. 1. & l. non solum min. de in integrum restit. l. heredes, C. ad Vel: Ratio, ff. eod. titu. l. 1. BENEFICIO. Ita quod illa sit causa mediata beneficij, ne obstet l. nõ solum de in integrum restit. l. minor aut. §. fina. l. interdum, de min. C. de tem. in integr. resti. l. ea de priui. cre. l. antiqua, distinct. 21. cap. denique, de off. proconf. l. fi. Decius hic & Io. And. ad. d. cap. 7. BENEFICIO. s. vel officio de tut. l. tutela plerumque. Contra de vsur. cap. ex tuarum. DEFICIENTE. In 6. cap. 7. priuil. Exc. De compen. l. fi. de pact. l. 17. §. si quis. DEFICIAT. De leg. 2. l. peto 71. §. 1. l. cùm patronus, in fin. l. Titia 2. §. vsuras, de acqui. hæ. l. Paulus, arg. de ac. em. l. fundum, 7. de admin. tu. l. ex plu. de except. l. 7. de off. de. cap. quoniam, de tran. cap. de cætero de pact. l. 7. iurisgentiũ, §. pactorum, de arb. cap. fin. Ratio, de acqui. rer. do. l. traditio, arg. de vsufr. §. finitur, de acquirenda possess. l. cũm hæredes. Excipiunt Dec. et Cagn. & Domi. personas accessorias & familiares de priui. in 6. cap. licet, §. cùm conceditur, de verborum

ob-

obligation.l.si stipulatus fuero pro te, C.ne si.pro pa.Auth. habita. GENVS. *Hoc est, negocium ipsum, ex quo cōpetit, & discernitur actionis forma. Oldendorp. de relig.l.penulti.l.si fil. §.hac, qui po. in pign. l. interdum post, de aqua quotid.l.1.§.penult.* QVEMVIS. *Dist.61. cap.miramur, de re iud.ca. in causis, de iuris & facti ignor.l.Reg.11. §.fina. arg. de bon.possess.l. 2. Idem de causa traditur inf.l. 157. priuilegia. Item de re, de censib. l.4.§. quanquam, de aqua quotid.l.1.de decu.l. fina. Generalior reg. traditur à Cagno.hic & Anchara.consi. 404.col. fina.& Bar.consi.180.quod res transit cum onere & qualitate sua annexa.*

L. a70. Paulus lib. singulari de aßignatione libertorum. a d.l.69.

Inuito beneficium non datur.

Coniunge de off. Prat. l.solet, l. 198. inuitus, §.fi. C.de pact.l.si quis in conscribendo, de min. l.si iudex, de don. l.hoc, §.nec, C.de episcop.l.pe. de regu.cap.ad apost.dist.74. cap. consuluit, ca. gesta, C.de negoc.gest. l.fina. C. de eman.l.pen. de his qui sunt sui, l.fina. C. de iu. de. l.nec emere. INVITO. *Ne obstet l.si pro me 40. de sol.Ratio, quibus ex caus.l.feud. in princip. Ad fin.s.directè, ne obstet l. etiam inuitis, de acqui. rer.do.l.seruus vetante, de verborum obligatio.* R.

G Item

Item si de eius interesse pecuniario solùm agatur, cui beneficium confertur. Ob c. non vos hominem, in fin. 23. quæst. 5. l. soluendo, de negoc. gest. l, 38. l. si debitor tuus, l. soluere, de sol. §. sed & maior, Insti. de his qui sunt sui, l. ratas, de rescin. ven. l. Diuus, de mil. test. 23. q. 4. ipsa pietas, versi. item si duo, de iud. cap. nouit, dist. Excipe de lib. cau. l. 2. l. 3. l. 4. de ap. c. non tantùm, dist. 45. & qui emendat. Contrà Instit. de hæ. qua. §. 1. Insti. per quas personas, §. item vobis, vbi vide mei Præceptoris Claudij Cantiunculæ paraphrases: Inuitum qui seruat, idem facit, occidenti, inquit Horatius de arte poët. ad fin.

a al. l. 70.

L. [a] 71. *Vlpianus libr.* 1. *de officio proconsulis.*

b al. cuiuslibet.

Nemo potest gladij potestatem sibi datam, vel [b] cuiuis alterius coërtionis, ad alium transferre.

D. *Delegationis materiam pulchram & arduam hic Pyrrh. tractat, ad verbum est hæc reg. de de off. procon. l. solent. Facit de off. eius l. 1. §. fin. de iurisdict. l. imperium. GLADII. De iurisd. l. 3. Limitat Pyrrhus in causa necessaria absentiæ vel impedimenti, arg. C. de testa. l. casus, de off. con. l. 1. secundò in principe eiusq; delegato, C. vbi sen. l. fin. 24. quæstion. 4. c. illud, de off.*

off. eius, l. fi. §. 1. C. qui pro suo, l. 1. Tertiò in proconsule, d. l. solent, sed contra communem opinionem, de off. or. c. quod sedes. Exc. de off. de. cap. finali.

L. 72. Iauolenus libr. 3. ex posterioribus Labeonis.

Fructus rei est vel pignori dare licere.

Ad verbum est de usur. l. fin. REI. s. tit. 1. l. propriè 83. ubi latiùs. R.

L. 73. Vlpianus libr. 2. de officio proconsulis. al. l. 72. al. Iauolen.

Omnia quæcunque causæ cognitionem desiderant, per libellum expediri non possunt.

Commodiùs præcedit præcedentem in Flo. et vet. Iunge l. 105. vbicunq;, de off. eius, l. mandata, §. si tutores, de off. pcon. l. 9. §. 1. DESIDERANT. s. plenâ. Et quæ nobili officio iudicis expediuntur, ne obstet l. 1. C. qui pro su. tu. de of. eius, l. pe. §. 1. de ven. in pos. mit. l. 1. §. sua, de trās. l. 8. §. si Prætor, §. sed nec, C. de dil. l. à præcedente. LIBELLVM. s. supplicatoriū, Bud. Alc. Salom. Ferra. Old. interpretibus. Ad fin. s. per iudicem. Cice. de legib. libr. 2. C. de præd. min. l. minorē. Secus in Canonib. de off. ord. c. quod sedes, & ibi DD. item in restitutione in integrum,

C. ubi & apud quos, in fin. Iunge l. omnes, de in integrum resti. Contrà de iud. l. iudices. Contrà de off. eius qui vicem al. l. suggerentem.

a al. l. 73.
b al. Paulus.
c al incipit Quintus Mutius Sempro. Quo tutela.
d al. eo &
e al. quod
f al. sperare.

L. [a] 74. [b] *Quintus Mutius Scæuola libro singulari.*

Quò [c] tutela redit, [d] eò hæreditas peruenit, nisi cùm fœminæ hæredes intercedunt. §. Nemo potest tutorem dare cuiquam, nisi ei, quem in suis hæredibus, cùm moritur, habuit, habiturusue esset, si vixisset. §. Vi factum id videtur esse, [e] qua de re quis, cùm prohibetur, fecit. §. Clàm, quod quisque dum controuersiam haberet habiturumue se [f] putaret, fecit. §. Quæ in testamento ita sunt scripta, vt intelligi non possint, perinde sunt, ac si scripta non essent. §. Nec paciscendo, nec legem dicendo, nec stipulando quisquam alteri cauere potest.

P. *Hoc primum definitum fuisse Scæuolæ temporibus hinc Iacobo Reuardo videtur, quod scribat Lucius libr. 39. P. Ebutius, cuius pater publico equo stipendia fecerat pupillus relictus, mortuis deinde tutoribus, sub tutela Duroniæ matris & vitrici T. Sempronij Rutilij educatus fuerat, ad l. secundum naturam 10. Exc. l. 1.*

§.

§.1.de leg.tu.Instit.de leg.pat.tu.§.fina. Auth. de hære.ab in.§.ex his,de leg. pa. tu. §. penulti. §.interdum.Econtrà l.1.l.3.l.fi. de leg.tu. Authent. quæ iu.agna.118. §. enimuero. Ratio, C. de iuris & facti ignor.l. quamuis, de tu. l.tutela,sup.l.secundum naturā,16.de leg.tu.l.1. INTERCEDVNT. Id est, impediunt agnatū gradu remotiorē, ne succedere possit,qui nihilominus ad tutelam cogitur,d.l.1. Idem de minoribus asserit Olden.Excipe C.de leg.tu.l.fi. sup. eod. titu.l.1.§.1.§.si apud hostes, l.3.§.sed si.

§. Nemo.

De test.tu.l.1.Institu. qui da. tu. poss. §.permissum, §. cùm autem. TVTOREM. Ne obstet §.1.Institut.de cur. Secus de test. tu. l.pater heredi, C.de leg.tu.l.fi. NISI EI. s.instituto,vel præterito, de test. tu. l. 4. l.si hæreditas,§.qui filium,in fin.l.1. §.pen. IN SVIS. Hinc Insti.de tu. §.fi. de confir. tu. l. naturali. T.

§.Vi factum.

Quod vi, l. 1. §. quid sit, l.3. §.fin. arg. l.4. QVIS. s.ædificans, ne obstet quod metus caus. l.2.l. extat, teste Oldendorp. FECIT. Vel fieri iussit. D.

§. Clàm.

Quod vi,l.3.§.fi.de acquir.possess.l. clàm,6. Contra de itin. l. 3.

§. *Quæ in testamento.*

T. *Ad l. 12. in testa. l. 17. cùm testa. referri, §. potest. Ad verbum est de his qui pro non scrip. l. 2. l. 1. §. sed etsi legi, §. sed hoc, de testa. tu. l. duo, de iure fisc. l. ita fidei, in fin, de adi. leg. l. 3. §. si duobus, de verborum obligation. l. quicquid. INTELLIGI. Conciliatio l. 1. §. 1. de his qui in test. de.*

§. Fi.

C. *De don. l. donationes, §. penultim. C. eod. tit. l. cùm res, C. de pac. l. debitorum. Exc. de pac. l. 40. §. fin. de pac. dota. l. 26. §. filia, l. 54. si debitor, l. 28. §. procurator, 24. 17. 18. 21. §. nos. LEGEM Id est, conuentionem, C. de pac. l. legem, C. de pac. conuen. l. 1. C. de pign. l. etsi frater, C. de dist. pig. l. si maritus. Ex. C. ad exh. l. si res, dep. l. publi. STIPVLANDO Stipulationis appellatione significantur omnes obligationis contrahendæ modi, quibus adhiberi solet stipulatio, idq; in hac reg. satis apparet, inquit Faber, de ac. & ob. l. quicunque, C. si quis al. l. multum, §. si verò, de contrahen. emp. l. si fundus, de inuti. sti. l. si quis alij, arg. de act. l. actionum genera, §. 1. de verborum obligation. l. 126. §. Chrysogonus, Insti. de inuti. sti. §. si quis alij, §. alteri, C. de contrah. sti. l. 3. C. de insti. l. 6. Ratio, l. quæcunque 10, de actionibus, ad legem Aquil. l. si ex plagijs, §. in cliuo, de verborum obligation. l. 38.*

§. al-

§. alteri, quo quidem §. excluduntur multa antinomiæ ibi notatæ. Remedium autem ad hanc reg. est de mag. con. l. 1. §. exigere, de adop. l. 2. rem pu. sal. fo. l. 2. in fin. ALTERI. s. extraneo, cuius iuri subiectus non est, C. de iu. do. l. si genero, l. cum patrem, de pac. l. 18. §. si pactus. QVISQVAM. s. homo liber & sui iuris, vtputa procurator, C. de iu. do. l. cum patrem. CAVERE. Id est, consulere, l. auus, de pac. & de pac. do. Exc. C. de pac. conuen. l. pater, soluto matrimon. l. Caio Seio, si certum petat. l. certi condictio, §. si numos, de sol. l. fideiubere, l. soluere.

L. a 75. b Papinianus libr. 1. Quæstionum.

a al l. 74. b al. Pomponius.

Non debet alteri per alterum iniqua conditio inferri.

Ad secundum iuris præceptum pertinet hæc reg. Inst. de iust. & iu. §. iuris. Et rite sequenti l. cohæret & superiori §. Iunge ad l. factum 155. l. 198. §. 2. l. 206. l. 177. §. fina. l. alterius circumuen. cap. 22. c. 23. in 6. C. de acquir. possess. l. fi. §. fin autē necdum. Exemplum C. de transf. l. transf actione matris 26. de pac. l. seruus, l. si vnus 28. §. ante omnia, de eo per quē, l. fi. de al. iu. l. 1. de diuor. l. si. filiū, de pc. l. in causa, 27. §. 1. de grad. D.

l. non facile, §. affinis, de nox. l. electio, in fin. quemadmodum ser. amit. l. nam satis, §. fina. de lib. cau. l. si pariter, fami. hercis. l. hæredes, §. in illa 25. de iureiurand. l. quia, de bon. possess. au. iu. l. si non expediuit, §. si pupilli, de doli exc. l. si proc. l. 2. de pœnis, l. crimen paternum, de hæredibus instituend. l. paterfamilias, de aqua pluu. l. 1. §. de eo opere, de seruit. vrban. prædio. l. quidam, l. 12. ad exhi. l. penultim. C. famil. hercisc. l. cohæredibus, C. de inoff. test. l. si quis in suo, §. fin. C. de pœnis, l. sancimus, de bon. possess. contra ta. l. 3. §. si emancipatus, 24. quæst. 3. cap. si habes, de elect. cap. si compromissarius, §. 1. 1. quæst. 4. cap. Iudæi, de simo. cap. nobis, cap. sicut tuis, de iniu. cap. & si pignoratis, C. si omissa cau. test. l. 2. l. 3. Institut. quod cum eo, §. cæterùm. Exc. C. de noua. l. 4. C. de pact. l. 22. Contrà 2. quæst. 6. cap. biduum, versi. si aduersus absentem, de cau. poss. cap. cùm olim, de trib. l. procuratorio, dep. l. si is apud, soluto matrimo. l. Meuia, §. fundum, de leg. præst. l. si emancipato, C. de iure do. l. sancimus, §. si pater. Similes regulæ. Non debet nocere factum alterius ei, qui nihil fecit, de operis noui nuncia. l. 5. §. si plurium. Ob errorem & imperitiam vnius alter damno affici non debet, man. l. mandatum distrahendorum, in fi. Nemo debet negligentiam suam ad alienam iniuriam referre, de transf. l. 3. §. 1. ne sit in potestate aliena

na conditionem meam nihil delinquentis deteriorem facere, quod vi, l. 2.

L. a 76, Idem lib. 5. *Quæstionum.* a al. l. 75.

Nemo potest mutare consilium suum in alterius b detrimentum. b al. iniuriam.

De consilijs priuatis exaudit hanc l. Io. Oldendorp. nam consilium est duplex: aliud publicum, de quo de off. cons. l. 2. aliud priuatũ, quod subdiuiditur ab Oldendor. quod alias significat familiarem quandam suggestionem, qua mentem alicui declaramus nostram, quid faciendum, aut non faciendum in re dubia, de quo intelligitur inf. Reg. consilij & l. 2. §. fina. man. alias autem generaliter omne conuentionis placitum, quod verbo aut facto inter aliquos deliberatur, vt intelligitur hæc reg. & cap. quod semel, cap. mutare, 33. in 6. De vtroque his latius Oldendorpius, de nego. gest. l. fin. de acquirenda possess. l. fin. si quis omiss. caus. test. per totum, C. eod. titu. l. 2. l. 3. de vac. & ex. mu. l. Prætor, §. fin. de col. bon. l. nonnunquam. Exemp. de trans. l. 3. 8. quæstio. 2. in fin. quorum legatorum, l. 1. §. prodest, de seruit. rustic. prædio. l. per fundum, iud. sol. l. si ante acceptum 7. de elect. cap. publicatio, cap. ab eo, cap. nulli, in 6. de re iudic. l. iudex, l. Paulus, l. postrem, l. cùm quæreretur, de quæsti. l. 1. §. fina. de pœnis, l. sancto, l. Diui, C. de re-

repu. hæ. l. sicut minor, de op. leg. l. apud. 8. q. 1. c. dilectissimi, 3. q. 3. c. offeratur, de cau. poss. c. cùm olim, C. de iud. l. apertissimi, dist. 4. c. in istis, de proba. c. per tuas, de nego. gest. l Pomponius 2. de con. ob. cau. l. 5. de adop. l. post. mortem 22 q. 2. c. primum 23. q 5. c. horrendus, de adul. l. si uxor, in fin. de vsuc. l. Caius, de dam. infect. l. Prætor, §. vnde quæritur. C. de nõ nu. pec. l. generaliter, C. de iureiuran. l. si quis iussu. de aqua pluu. l. in diem, de diuer. & tem. præ. l. de accessionibus, C. de ac. & ob. l. sicut, de rescin. ven. l. de contractu. Huc pertinet l. si creditores, de separ. Iniuria. Cociliat l. de ætate, §. fin. de inter. ac. Excipit Oldend. ea quæ præter opinionem nouè accidunt, de ventre insp. l. 1. de inter. l. de ætate, §. ex causa, de elec, in 6. c. vt circa, c. nulli, de exc. c. pastoralis. Item periculum Reip. imminens. Libellos conuentionales & appellationis, Contractus innominatos, Pactũ dotale, Mandatum, Societatem, Depositũ, Precarium, quæ per errorẽ destinantur, iussum Prætoris, sponsalia, votum, & vltimam voluntatẽ, de mun. l. vt gradatim, §. reprobari, C. de ed. l. ædita, de ap. l. Imperatores 21. c. interposita, §. 1. c. cum cessante, extrà eo. tit. de cond. cau. da. l. si pecuniam, in princ. C. de pac. l. pactũ dotale, Inst. de man. §. rectè pro soc. l. sed et socius, §. fi. dep. l. 1. §. si sic, de prec. l. cũ precario, de iurisd. l. si per errorem, de iur. & fa. ig. l. 1. de

reg.

reg. ind. l. quod iussit, de spon. l. 1. extrà eo. titu. c. si. c. si inter, de cõuer. coniu. c. ex publico, c. licet, de reg. in 6. c. qui post votũ, de adi. leg. l. quòd si iterum, de leg. 3. l. si quis, l. si mihi, et §. in legatis, de iure cod. l. Diui, §. licet. Postremò excipit omnes alios casus, in quibus à iure permittitur pœnitere vel variare, glo. in d. c. quod semel, de iu. pa. c. quod autem, c. pastoralis, de elect. c. licet eo. titu. in 6. ca. indemnitatibus, §. si autem, de reg. cap. ad nostram, lib. 6. eod. tit. c. constitutionem. Excipitur item solut. mat. l. filiæ 60. de inter. ac. l. 1. Generalissima huius ratio et regula traditur hæc. Variatio reprobatur scilicet circa eandẽ vel connexã rem, inquit Dinus, de proc. l. in causæ, in prin. de rescrip. in 6. c. cùm in multis, in fi. de rei ven. l. 1. de dol. l. 1. de leg. 1. l. serui electio, l. huiusmodi 80. §. Stichum, l. statuliberum, §. Stichum, de bo. lib. l. absurdum, de adm. tu. l. cùm quæritur, de quo no. de elec. c. nosti, dist. 55. c. pœnitentes. Sic conciliantur l. si sterilis, § fin. de ac. em. l. de reb. l. rerum amot. Excipe filiumfami. de col. bo. l. 8. nonnunquam, de repu. hæ. l. fin. de iu. do. l. si quis suus. Excipitur etiam C. quomodo & quando iu. l. 6. l. si vt. Contrà fa. ber. l. cùm putarem. Contrà de off. de. c. ex parte. Contra de rescripti. cap. cùm ordinem, de præscript. cap. veniens, de fi. presc. cap. ex tua. Iniuria, hoc est detrimento, d. c. quod semel, ad legem Aquil. l. sed

l. sed et si quemcunque, §. item. Ratio, de sol. l. 38. §. si debitorem, de don. l. hoc iure, §. si quis dederit, conciliatáq; hæc dictio, l. si tibi mandauero, man.

a*d.l.76.* L. [a]77. Idem lib. 24. Quæstionum.

In totum omnia quæ animi destinatione agenda sunt, non nisi vera & certa scientia perfici possunt.

C. *IN TOTVM. Hoc est omninò Com. l. in commodati, §. sicut, si certum petatur, l. non omnis, C. de dol. l. nec ignorans, de testa. l. de statu. de leg. 3. l. 1. de acqui. hær. l. eum qui duobus, l. pupillus, si fari, Insti. de aucto. tu. §. neque, de iuris & facti ignor. l. fin. C. de sic. l. 1. C. de præd. min. l. minorem, l. si quis vxori, §. cùm Titio, in fin. C. de iur. & facti ignor. l. non idcirco. Exc. Rem pu. sal. fo. l. 2. C. de acqui. hæ. l. donator, ad leg. Aqui. l. scientiam, §. penult. de leg. 1. l. qui quartum. DESTINATIONE. Propositione, iudicio, existimatione, sup. tit. 1. l. fugitiuus, l. pupillus, 183. ad mun. l. eius qui manumisit, §. 2. Petr. Fab. VERA. Id est, non vi aut metu coacta, quod metus caus. l. si cum exc. §. eum. CERTA. Id est, non erroribus cogitata de iurisd. l. si per errorem, C. de loc. l. ad proba. 2. C. de sicar. l. 1. de de pœnis, l. respiciendum, §. fin. C. de don. inter vi. l. 4. C. quomodo & quando, l. 6. l. si vt.*

L. a 78. Papinianus libr. 28. Quæstionum. a al. l. 77.

Actus legitimi, qui b recipiunt diem vel conditionem, veluti c mancipatio, acceptilatio, hæreditatis aditio, serui optio, datio tutoris, in totum vitiantur, per temporis vel conditionis adiectionem: nonnunquam tamen actus suprascripti tacitè recipiunt, quæ apertè comprehensa vitium adferunt, nam si acceptum feratur ei, qui sub cõditione promisit, ita demum egisse aliquid acceptilatio d intellegitur, si obligationis conditio extiterit: e quæ si verbis nominatim acceptilatiõis f cõprehendatur nullius momenti faciet actum.

b al. non

c al. emancipatio.

d al. intelligitur.

e al. quòd si

f al. comprehenditur.

Singularis Reg. est in casibus exceptis ab illa vera Reg. quod actus legitimi fieri possunt purè in diem & sub conditione, quæ confirmatur Instit. de empt. §. emptio, Institut. de verborum obligation. §. omnis, de leg. 1. l. 4. §. illi, de noua. l. quotiens, de in diem adiect. l. 2. de peric. l. necessariò, pro em. l. 2. §. si sub, de cond. ap. c. super eo, cap. verùm, cap. per tuas. Vide Hieron. Cagnol. & Prochiron. Iunge de tu. et ra. l. 8. A C T V S. Institu. 1. l. Labeo 2. L E G I T I M I. Id est, solennes, C.

lennes, qui specialem quandam ordinationem à lege habent, vt Oldendor. intelligit, arg. de orig. iur. l. 2. §. his legib. §. ita in ciuitate de offi. procon. l. 3. l. 4. infr. l. nemo alieno, de off. Præto. l. Barbarius, de pact. l. legitima 4. Insti. de leg. pat. tu. in prin. RECIPIVNT. *7. q. 1. c. pastoralis, dist. 86. c. tanta 10. q. 3. c. vnio de cond. ap. c. super eo, de elect. c. cùm in vet. de tut. l. muto, §. penultim. Al. non recipiunt quod conciliat cap. actus 50. in 6. de elect. cap. in 6. Sim. l. quæsitum, 34. de adop. l. in tempus, de hæredibus instituen. l. 1. §. biduum, de re iudic. ca. non, dist. 36. §. item Pedius, de arb. cap. fin. de cond. ap. 32 q. 2. c. solet, cap. significasti, de elect. c. in elect. eod. titu. in 6. de aucto. tu. l. 1. §. & si conditionalis.* DIEM. *Contrà 7. quæst. 1. cap. pastoralis, de fi. pres. cap. veniens.* CONDITIONEM. *In facto consistentem, hoc est, quam quis suo arbitrio adijcit, ne obstet l. 3. de leg. 1. l. potuit, C. de iu. del. vbi Bal. & hic Deci. Cagn. & Oldendorp. substantiamq́; actus tantùm respicientem, & non eius executionem, de tut. l. muto, §. sub. 14. Decius. Adde nec desumptionem de elect. in 6. cap. 2. cap. si quis duas.* MANCIPATIO. *Quod quidem quidem quid sit, vide Vlpian. in titu. de dominijs & acquisitionibus, Boëtium in Commentar. ad Top. Cicer. Bud. ad l. 2. de orig. iur.* OPTIO. *Inst. de leg. §. optionis. Vide Pet. Fab.*

Fab. de hac lectione. Tradit tamen Deci. ad l. 1. C. qui admit. ad bo. poss. quod electio & emancipatio ratificari possint, arg. l. seruo inuito, ad Treb. 65. T'VTORIS. à magistratu facta. Insti. de Atti. tu. §. 1. de au. tu. l. 1. l. & si conditionalis, qui da. tu. pos. §. ad certũ, de tu. & cu. l. 8. Secus in testamentaria tutela, licet & illa sit legitimus actus, de test. tu. l. 1. Rationes differentia sunt apud Lor. de tut. axio. 9. & Olden. Contrà de test. tu. l. 8. §. fi. Contra de tut. l. muto, §. pen. 14. ADIECTIONEM. Inst. de hæ. inst. §. illa. Ratio, nã hi actus magnam perniciem incertitudine adferrent, & præsens factũ continent, & statim characterem imprimunt, arg. de acq. hæ. l. eum qui soluere, §. fi. de op. leg. l. apud. TACITE. Inf. l. 156. expressa nocent, Inst. de leg. §. fi. de act. l. non solum, de cond. Inst. l. si Titius, l. filius. ACCEPTVM. De sol. l. sub. 16. de accep. l. acceptũ sub. cum l. seq. Adde electionẽ de elec. c. in elec. in 6. Sed excipitur potestas eligendi de elec. c. cùm in vet. Itẽ adde Inst. de hæ. inst. §. hæreditas. Exc. de hæ. inst. l. si quis instituatur, l. sub. l. cuius filio. Excipe & Papæ mandatũ 7. q. 1. c. instituatur. Secus de cõst. pe. l. id. QVAE. Hinc colligit Lor. axio. 90. mens hominis tacita, si in consequentiam expressi cognoscatur, aut plus, aut tantum operatur quantum expressum. de iurisdict. l. 2. de ac. hær. l. illud. Idem si ex natura

tura

tura actus cognoscatur: nam expressio eorũ, quæ tacitè & necessariò actui insunt, nihil operatur, de verborum obligation. l. interdum, C. de fideiuss. l. non rectè, de leg. 1. l. 3. vbi Bart: nisi contra legis formam aut aliter, quàm natura insunt, exprimantur, l. si ita, le. §. illi de leg. 1. l. si quis Sempronium.

a ad. l. 78. L. a 79. Idem libr. 31. Quæstionum.

Generaliter cùm de fraude disputatur, non quid habeat actor, sed quid
b al. deest. per aduersarium habere non b potuerit, considerandum est.

R. *L. 199. semper qui dolo, l. 193. parem, 174. qui dolo desierit, l. 122. in iure, l. 40. in omnibus causis, quæ in fraud. cred. l. ait, §. per hanc. Latius de rei ven. l. & nauis, §. fina. quod vi, l. semper, §. hoc interdicto, vti posside. l. si duo, §. fi. si vsusf. pet. l. vsufructuaria, §. fina. de fur. l. eum. Exc. de rei ven. l. si fundum. Ratio, de libe. & posthu., l. in suis. Hæc regula ad interpretationem titu. pertinet, quæ in frau. cre. quo Faber referri posse ait & sequentes has l. nõ alienat. l. nihil dolo, l. nõ fraudantur, l. nemo videtur, l. in condem. §. 1.*

L. 80. Papinianus lib. 32. Quæstionum.

Fraudis interpretatio semper in iure

iure ciuili non ex euentu duntaxat, sed ex consilio quoque a desideratur. a al. consideratur.

Arg.l.138.§.fin.d.l.ait,§. ita, C. de ser.pig. l.2.si quis in frau.pa.l.1.§.1.C. de dol. l. 1. §.1. de verborum obligation. l. si quis cum aliter, de de do.cau.mor.l.etsi debitor, C.qui ma.non pos. l.1. Contrà eod.titu.l.fin. Contrà de sic.l.lege,§. cùm quidam.l.in lege, de custo.re.l. carceri, ad legem Aquil.l.in lege. EVENTV. Hoc est, casu fortuito non consulto. De sic.l.14.l.7. C.eo. l.8.l. 9. ne obstet de pœnis 16.§.1. Ratio, de fur. l.qui iniuriæ, de pact. l.1.§. penultim. Ad fin.s. proprie, ne obstet C. de his qui à non do. l. fin.si quid in frau.pa.l.1.§.1.de pact. l. 7.§.dolo, cum seq.§. I.

L. b 81. *Idem lib.33.Quæstionum.* b al.80.

In toto iure c genere per speciem derogatur, & illud potissimum habetur quod ad speciem d derectum est. c al.generi d al.deiectum.

DEROGATVR. Hoc est, modus generi per speciem datur, s. quantum ad illam speciem specialiter expressam, & si de generalibus non faciat mentionem, de rescript.in 6.cap.pastoralis,§.1. §. quod ne obstet, de operis noui nuncia. l.1.§.hoc autem ed. de pœnis, l.sancio, 41. & ibi Bar. & Cy. de off. de. cap. ex parte, de vsuf. leg. l.si alij,§.Sempronius,§.fin.l. 19. semper in gene- R.

ralibus 190. cap. 34. Generi in 6. de excu. tu. l. nequaquam, de iurisd. l. fin. de verborum oblig. l. doli clau. l. stipulationes commodissimum, de leg. 3. l. vxorem, §. fœlicissimo, §. codicillos 40. l. seruis vrbanis, l. quæsitum 77. §. 1. de fun. inst. l. cùm de lanionis, §. cùm fundum, l. quæsitum, §. fin. de vul. l. cohæredi, §. qui patrem, §. qui discretas, de ali. leg. l. alimenta, §. Basilicæ, l. Stichus, in prin. de alim. leg. l. 3. §. minor, de fundo, de manu. test. l. 10. l. si peculium, de rescript. in 6. cap. penulti. Exemp de leg. 3. l. seruis vrbanis. Exc. de ali. le. l. verba 4. de sup. leg. l. legata, C. qui po. in pign. l. si generaliter, de præscrip. c. veniens, §. non ob. dist. 93. cap. fina. de off. deleg. c. studuisti, de rescript. c. 1. 25. q. 2. c. in summa, de rescript. in 6. c. cùm sit. Ratio, de iurisd. l. fi. C. de proc. l. maritus, C. de conuen. fisc. deb. l. quoniam, de off. præf. vr. l. 1. vbi Bar. de au. & arg. leg. l. pediculis, §. Labeo, d. l. legata, l. cùm aurum, l. si tale, de off. de. c. ex parte, de resc. c. cùm ordinẽ, d. c. veniens, de fi. pref. c. ex tua, 22. q. 2. c. beatus Pau. de fun. inst. l. 12. §. fi. §. itẽ si fundum. Excipiuntur quoque à Bar. Dec. Hier. Cag. vbi genus debet verificari in vna specie de off. de. cap. ex parte, de leg. 1. l. si à domino, de op. leg. l. si hæc, de fun. inst. l. 12. §. fi. Lor. ax. 136. ET ILLVD. Idem Cic. in lib. 2. de Inuent. Rhetorica, dum de contrariјs legib. differit. Ad fin. Aliter genus &

spe-

species distinguitur apud Dialecticos atque Iureconsultos. Vide Zasium in princ. Sing. intellectuum.

L. [a] 82. [b] Idem lib. 3. Responsorum.

a al. 181. b al. Papinianus. c Graeci habent, tollunt.

Quæ dubitationis tollendæ causa contractibus inseruntur ius commune non [c] lædunt.

Coniunge l. qui mutuam, 66. mandati, l. 95. non solent, C. de interd. ma. l. cùm proponas, de verb. ob. l. quæ extrinsecus. Ratio, c. 37. vtile 52. nō præstat, in 6. Sim. C. de testa. l. testamentum, de fun. inst. l. 12. §. pe. de vsu leg. l. legata, de sup. leg. l. legata sup. de au. & ar. l. pediculis, §. Labeo, vnde dici solet, Abundantem cautelam non nocere. Exc. Nisi esset insolita, vel vitiosa, soluto matrim. l. si cùm dotem, arg. contrà de pac. do. l. inter, §. cùm inter. I.

L. [d] 83. Papinianus libro nono Responsorum.

d al. 182.

Donari videtur, quod nullo iure cogente conceditur.

De don. l. donari 19. l. 1. §. &, §. si quis, Inst. de leg. §. legatū, de fideiuss. l. fideiussor, §. fideiussor accipi, de petit. hær. l. sed et si lege, §. consuluit. IVRE. Ciuili, aut naturali simul, aut ciuili tantùm, ne obstet l. Stichum, §. aditio, de sol. l. si fideiussor, §. 1. de fideiuss. l. fideiussor obligari, R.

 §. 1.

§.1. COGENTE. de don.l. hoc iu. §.fina. l.1. Conciliatio l.nuda, de don.l.si tibi,10.l.18.de pact.l.1.de cu.fu. Sim.de ritu nu. proximè 50.in fin. Excipe nisi donator tutus est exceptione perpetua, de leg.1.l.si creditori: Vel ubi inuitus donat. Loc.l. ex conducto, §.si ius, & l.seq.§.sed si verbo, ad legem Aqui. l.si seruum, §.si oliuam. Seneca lib.3 de beneficijs cap.19. Beneficium est id quod quis dedit, cùm illi liceret & non dare.

a al.l.83. L.[a] 84. Idem lib.2. Definitionum.

b al. uidetur. c al. cuius. Non[b] videntur rem amittere,[c] quibus propria non fuit.

1. De priuatione arg. c. 63. Exceptionem iunge 108. non potest videri desisse, l.3. eius est velle, quibus modis vsusfruct. amitta. l. 1.§. sed ita, quemadmodum ser. amit. l.si patrem, §.fin.l.18. l.19. Instit. de cap. dimin. §. seruus, de verborum obligation. l.decem, vbi Iason & Zas. NON VIDENTVR. s. propriè, ne obstet l. pupillorum, de adm. tu. l.si seruum meum, ad legem Aqui. in fin. Instit. eod. titu. §. illud, Com. l.in commo. in fin. de euict. l. fina. de suc. ed. l. 1. REM. Id est, proprietatem ac dominium: similiter nec possessionem, Sim. de vi & vi, l.1.§. cùm, §.interdictum.

d al.l.84. L. d 85, Paulus lib.3, Quæstionum.

Cùm

Cùm amplius solutum est, quàm a debebatur, cuius pars non inuenitur, quę repeti possit, totum esse indebitum intelligitur, manente pristina obligatione. §. Is natura debet, quem iure gentium dare oportet, cuius fidem secuti sumus. a al. debeatur.

Iunge l. 24. cuius per errorem de cond. in. l. si non sortem, §. si centum 26. l. Iulianus, ad legem Falcid. l. 1. §. si vsufr. Secus dict. l. si non, §. idem Marcellus. Ratio, de ac. & ob. l. naturales. C.

§. Is natura.

De primario iure gentium insti. Coniunge l. Iul. de cond. ind. Institut. de rerum diui. §. singulorum, distinct. 1. cap. ius naturale, de constit. pec. l. 1. ne obstet l. 1. §. ius gentium, de iust. & iu. C.

L. b 86. Idem libr. 6. Quæstionum. b al. L 85.

In ambiguis pro dotibus respondere melius est. §. Non est nouum, vt quæ semel vtiliter constituta sunt durent, licet ille casus extiterit, à quo initium capere non potuerunt. §. Quotiens c æquitate desiderij naturalis ratio, aut dubitatio iuris moratur, iustis decretis res temperanda est. c al. æquitatem

De interpretatione ab vtilitate eadem est l. 70. de iure do. Iunge l. Caius, solut. matrimon. C. de dot. promiss. l. fin. l. 2. de iure dot. l si ego, §. si res 9. C. de rei vxo. ac. l. 1. C. ad Vel. l. fina. de iud. l. exigere dotem, 65. Iunge ad l. quoties dubia 21. l 12. l. 168. Idem in alijs fauorabilibus, de re iud. c. fi. Ratio, sol. mat. l. 1. C. vnde vi, Auth. praeterea. Secus de iure fis. l. non puto.

§. I. Non est nouum.

De actu perfecto cõmuniter intelligunt hanc reg. inf. l. omnia quae ex testamento, l. penultim. arg. l. 30. quod initio, de iti. l. nec, l. 1. §. fin. de in. pa. c. consultationibus, de cõuer. coniu. c. placet, C. de interdict. mat. l. 3. de secun. ta. l. exigit, §. si quis autem, de eo qui cog. con. c. penulti. 32. q. 7. cap. neque fur. de ritu nupt. l. adoptiuus, l. si qua denique, quor. legat. l. quoties 1. de acq. hae. l. seruum quis, §. fi. de testi. l. is cui, de postu. l. 1. §. casum, qui satisd. cog. l. sciendum, §. fin. Inst. de leg. §. è contrario, ver. quòd si, ad l. Fal. l. verbis, in fine obstet, de his qui pro non script. l. si in metal. §. si seruo, 3. de assig. lib. l. vtrum, de verborum obligation. l. pluribus, §. etsi placeat, l. existimo, 98. l. si sub vna, §. si quis via 136. l. inter, §. sacram, 85. l. penultim. §. fina. de arbi. l. non distinguemus, §. sacerdotio, de serui. l. pro parte, l. post finitam, d. l. sciendum, in fin. Vide Nic. Bellonum consil. 74. numer. 20. & 8. vbi tradi-

tur quod hic est exceptio à Regula l. pluribus, §. & si placeat, de verborum obligation. hac nimirum: Quando res deuenit ad eum casum, à quo incipere non posset viciatur, arg. l. quod ab initio 30. sup. Ratio, nam casus superueniens facti, ius non tollit, de his qui sunt sui, l. pater, iuncta l. obligationum, de verborum obligatio. c. 73. de acqui. hæ. l. si quis alicui, C. de con. empt. l. si Gaudentius, vbi distinguit Sa. VTILITER. *s. absque tamen delicto facientis, de iniust. l. 6. §. irritum. Etiamsi non legitimè, nam multa facta tenent, quæ ab initio fieri prohibentur, quando ap. l. 1. §. biduum, d. l. patrem, C. de episco. l. si quis, de interd. l. relegatorũ, §. ad tempus. Vide Brocar. Azo.* CASVS. *s. actui nõ contrarius, ne obstet l. 72. §. cũ duo, de fideiuss. Lor. ax. 174. Ad fi. Quandoque tamen effectus eorum impeditur, dist. 33. c. communiter, cap. vsque adeo, de cle. eg. c. presbyterum, c. tua. Sic non obstat de iud. l. 12. 11. ad leg. Aq. l. quia in eum, ca. Ita gl. in Reg. factum legitimè 73. quæ videtur contraria. Contrà de leg. 2. l. debitor. E diuerso Regula est. Principiò malè inchoata, quam vide inf. in libro singulari.*

§. Fi.

S. si cui plus, l. hæreditate, C. de exc. re. iu. l. si legis, 7. de exc. re. iu. l. 2. de ac. et ob. l. q cũ. AEQVITATE, *ne obstet de pac. l. epist. §. fi.* DESI-

DERII. Id eſt precum, de off. procon. l. 9. §. obſeruare. Plinius in Panegyr. Si. de exc. do. l. qui æquitate. NATVRALIS RATIO. Hoc eſt, conflictus naturalium, qualia ſunt honeſtatum natura, vtile. Ramus. Vide Ciceron. libr. 3. Officior. de exc. do. l. qui æquitate. DVBITATIO. Id eſt, controuerſia ex contrariis & diſſimilibus prudentum ſentiis emergens, Inſtit. de rerum diui. §. cùm ex alie. MORATVR. Id eſt, impedimento eſt, quo minus res decidi poſſit. Ita Ramus. Petrus autem Faber accipit moratur pro retardatur, ſ. l. 12. IVSTIS. Iuſta vocantur, quod ea præcipuè ius agnoſcat & probat, vt iuſtæ nuptiæ, iuſta pacta. DECRETIS. Id eſt, aliqua parte iuris, qualis eſt lex, S. C. &c. Inſtitut. de iure nat. §. conſtat. Petrus autem Faber interpretatur ordinariis remediis, vt in poſſ. leg. l. 2. TEMPERANDA EST. Id eſt, finienda, C. de iu. vet. enuc. l. 2. de vſur. l. cùm quidam. Exem. de pac. do. l. 11. cùm pater, de verborum ſignification. l. 240. l. cùm quærebatur, de excu. tu. l. ſi is qui tres, §. cæterùm, de cu. fu. l. & mulieri, iuncta leg. 4. §. fina. & 2. leg. ſeq. de priui. cre. de bo. poſſeſſ. contra tab. l. ex 2. §. penultim. & fina. de con. cum. eman. lib. l. 4. Secus inf. l. 144. & ſi nihil, ad legem Falcid. l. qui quadraginta, §. quid ergo, de conſtit. pec. l. 17.

L. a 87. Paulus libr. 7. Quæstionum. a al. l. 86.

Non solet deterior conditio fieri eorum, qui litem contestati sunt, quam si non b, sed plerumque non. b al. deest essent in Flo.

De litis contestatione l. 125. pœnalia 139. omnes act. 182. de noua. l. 29. SOLET. Conciliatio l. si quis stipulatus 112. de verborum obligation. Iunge l. 3. de pec. §. idem, l. sic, C. de act. l. omnes act. de proc. l. pluribus, C. eod. titu. l. neque, l. cùm quis, de iud. l. qui prior, l. vbi, C. de præscript. triginta annorum, l. fina. C. de compen. l. in rem, de vsur. l. videamus, §. si actionem, l. 38. de min. l. Aemilianus 38. de damno, l. 13. §. si quis opus. DETERIOR. Hinc de compen. l. 8. CONTESTATI. Concil. l. liberum, C. de fideiuss. l. si per imprudentiam, §. fina. de euict. MELIOR. C. de iud. l. 1. de noua. l. aliam, de leg. 1. l. si pluribus, de verborum obligation. l. si Titius, l. si insulam, de vsur. l. lite, Instit. de oblig. in princ. iuncta l. quod fauore, C. de legibus. Vide Harmonopolum. A.

L. 88. Idem libro decimotertio Quæstionum.

Nemo enim b in persequendo deteriorem causam, sed meliorem facit: denique post c litem contestatam hæ- b al. deest in c al. litis contestatione.

a al. prospicitur. redi quoque [a] prospiceretur, & hæres tenetur ex omnibus causis.

A. *De nox. l. si seruus communis furtum, de verborum signification. l. 90. Contrà de in ius voc. l. pen. OMNIBVS. Inf. l. 198. neque in interdicto, de accu. l. ex iudiciorum, de ac. & ob. l. sciendum, de hæ. & fi. iu. l. fi. §. fi. de lib. cau. l. ordinata. Ad fi. de publi. l. fi. §. pen.*

b al. l. 88. L. [b] 89. *Scæuola lib. 5. Quæstionum.*

c al. intellegitur. Nulla [c] intelligitur mora ibi fieri, vbi nulla petitio est.

I. *Ex l. si pupillus, de verborum obligat. MORA. c. 61. non est in mora, in 6. Iunge l. 100. non potest improbus 134. §. penul. 64. qui sine dolo, l. nihil. PETITIO. Id est, actio vel interpellatio, de vsur. l. mora, §. in bonafi. 32. l. videamus, si certum peta. l. vinum. Vel talis datur quæ per exceptionem elidi possit, vt sentit Pet. Fab. de pactis, l. si pactus sim. Ratio, si cer. pet. l. lecta, §. sed cum fortis, §. pen. Exemp. d. l. si pupillus, l. cùm filius, de verb. ob. de compen. l. cùm alter, de iud. l. non videtur, de re iud. l. contumacia, §. fi. de vsur. l. cùm quidam. §. si pupillo. Secus C. de pac. l. si pacto, C. de contrah. sti. l. nuda. Is igitur pupillus moram facere nō videtur, qui ad solutionem cogi non potest, vtpote naturaliter tantùm obligatus, vt tradit Faber.*

L. a90. *Paulus libro decimo Quæstionum.* — a al. l. 89.

Quamdiu posśit valere b testamentum, tamdiu c legitimus non admittitur. — b deest in Florent. c legitimus hæres.

De acqui. hæ. l. quamdiu, C. com. de suc. l. antequam, C. unde li. l. ex testamento, C. de sec. ta. l. 1. C. de cod. l. fin. Exc. de hæredib. insti. l. si quis hæres ita, C. de testa. l. hac, §. fin. Secus de bo. au. iu. pos. l. si seruus, arg. Contrà de Car. ed. l. scriptus, §. fina. LEGITIMVS. Ad fin. de test. tu. l. si quis sub cond. de tu. & ra. l. si tutor. — T.

L. d91. *Idem libro decimoquinto Quæstionum.* — d al. l. 90.

In omnibus quidem, maximè tamen in iure æquitas spectanda sit.

Iunge l. 86. §. fi. l. & si nihil 143. C. de iud. l. placuit 8. C. de legib. l. 1. ad. Treb. l. qui filium, §. 1. de ap. l. Impp. in fin. C. de testa. l. præposterè, Auth. vt sine prohibitione, ma. in fin. cum glo. C. de in test. l. si quis in suo, §. legis, C. de fur. l. fi. §. cùm autem, de doli exc. l. qui æquitatem, C. de bo. au. iu. pos. l. 3. si certum pet. l. si tibi, de transf. c. fin. C. de interd. l. 1. in fi. Exem. de aqua plu. l. 2, §. quanquam, de in integr. restitu. l. 7. Ratio, inf. l. semper in dubijs, de iust. & iu. l. 1. de vot. c. magnæ, vbi Pontifex tradit, quid liceat se- — A.

cundum æquitatem inspicitur. Item res ad æquitatem redigitur, C. de interdict. l. 1. in fin. Hinc manent multæ Regulæ: Æquitas, Modus est interpretandi leges, Statuta & pacta, inquit Bal. in l. si defunctus, C. de suis: quæ quidem æquitas præcipuè in curia mercatorum attenditur. Bal. ad l. Quintus in fin. l. fideiussor, §. quædam, man. Per sententiam æquitatis procedi debere iubet lex, de offic. de. cap. quærenti. Item à Regulis solennibus iuris, verbis testatoris, & eo quod vsitatū est sæpenumerò receditur propter æquitatem. si certum petatur, l. si me &, de insti. l. si quis mancipijs, in fin. de restitut. l. Diuus, ad Trebell. l. qui filium, §. fin. de ap. l. Impp. Iudex æquitatem ante oculos habere debet. Vlp. quod cer. lo. l. quòd si Ephesi, in fin. Postremò fingit quandoque æquitas, quod non est in rerum natura, de statu. hom. l. qui in vtero, l. fin. Instit. de excu. tu. §. sed si in bello, de vac. mu. l. fin. Exem. du aqua pluu. l. 2. §. quanquam, de in integrum restit. l. 7. dep. l. bona fides. Exc. Qui & à quib. l. prospexit. Pyrrh. & arbitraria excipit cum Bal. in d. l. 1. Æquitas. in specie per modum Regulæ scripta post rigorem: qui quidem aliàs tanquam genus speciei derogat. Reg. 6. cap. generi. Cagn. Deci. & Ramus hic Bar. Sa. Ias. in dicta l. placuit. Ex hac reg. & alia oritur, scilicet: Humanitatis ratio habenda est, quibus ex

caus.

caus.ma.l. 38. de fideiuss. l. 48. §. si si. de manu. test. l. 4. C. de petit. hær. l. fin. §. penultim. Verùm æquitatem scriptam esse non posse. Pet. Fa. hic astruit ex l. in ijs, de cond. & de. Cicer. pro Cecinna & in Bruto, Aristot. in Rheto. & Eudem. libro quarto. Nicomac. 5. Aequitas, hoc est benignitas, s. l. 57. de appell. l. 6. quando ap. l. 6. Salustius in proœm. Catil. SPECTANDA. Exemp. de vi & vi, l. 1. §. familia.

L. [a] 92. Idem libro decimoseptimo Quæstionum. *a al. l. 91.*

[b] Quotiens duplici iure [c] defertur alicui succesſio, repudiato nouo iure, quod antè defertur, supererit vetus. *b al. quoties. c al. deferetur.*

C. de iure do. l. suum, de leg. 2. l. si duobus, C. de bon. posseß. secundum tab. l. 1. C. si omissa cau. test. l. 2. NOVO. Id est, testamentario & separato, inf. l. 190. quamdiu, ne obstet l. si duo, §. idem. Iul. §. si quis iurauerit, de iureiur. l. pluribus, de accept. l. illud, l. nec is, §. 1. & ibi Ia. & Bar. de acqui. hæ. arg. l. in agris, de acqui. re. do. Decius hic latiùs. T.

L. [d] 93. Scæuola libro quinto Responsorum. *d al. l. 92.*

[e] Si librarius in transscribendis stipulationis verbis errasset, nihil nocere, *e al. si forte*

re, quo minus & reus & fideiussor [a] tenetur.

[a] al. teneretur.

Fortè ex l. 4. de manumiss. test. nam hic erratum videtur, inquit Georg Viuiennus. LIBRARIVS. Est librorum contractuum, pactionumq́ue scriptor, inquit Hotoman. de operis lib. l. 6. §. 2. de vsufr. l. nam & si quid, §. 1. Horum munus priuatum fuisse antiquitùs probat Faber ex Cicerone pro lege Agraria, & ad Q. Fratrem libro secundo, & ex Sueton. in Claudio cap. 35. De quibus Horat. in arte poëtica:

Vt scriptor si peccat idem librarius usque
Quamuis est monitus, uenia caret: & Citharœdus
Ridetur chorda qui semper oberrat eadem.

Idem in cæteris cōtractibus, C. plus va. l. 1. Exc. de vsuf. leg. l. si alij. In naturalibus de statu ho. l. Impp. Item in vltimis voluntatibus, C. de leg. l. qui quartum, de hæredibus instituend. l. quoties, §. 1. C. de testa. l. errore. Et deniq; in libello supplicatorio, C. de errore aduoc. l. 2. C. de fal. l. nec exemplum. Ratio, de off. præsi. l. illicitas, §. Veritas rerum erroribus nō vitiatur, inquit Vlpianus. De Notarijs hic latè tractat Hieron. Cagnol.

L. [b] 94. [c] Mætianus libro primo fideicommissorum.

[b] al. l. 93.
[c] al. Macianus.

Filiusfamilias neque retinere, neque

que a recuperare, neque b adipisci possessionem rei peculiaris videtur. a al. recuperare. b al. apisci.

Coniunge de cast. pec. l. 18. sup. l. 59. ex pœnalibus, arg. Inst. de stip. ser. §. sed cùm factū. Communi diui. l. qui heredi. Ratio, pro sol. l. iusto, §. si filiusfa. Hinc consequitur de pec. l. depositi, l. si quis cum, ad Mac. l. 2. RETINERE. Instit. de interd. §. sequēs. POSSESSIONEM. s. quæ aliquid iuris habet, Insti. per quas per. no. ac. §. 1. de acqui. hæ. l. placet, de vsuc. l. iusto. Ita conciliatur l. stipulatio ista, §. hi 37. de verb. ob. l. quicquid filius, l. 4. §. possessio quoque, de acqui. poss. PECVLIARIS. s. profectitiæ tantùm secundum Accur. Ac. ne hodie obstet l. cùm oportet, C. de bo. quæ lib. Ad fin. quamuis reuera naturaliter possideat. R

L. c 95. d Vlpianus libro secundo fideicommissorum. c al. l. 94. d al. Iulianus.

Non solent e quæ abundant, vitiare scripturas. e al. desit quæ.

Iunge ad l. 82. quæ dubitationis, cap. 37. in 6. Vtile. de vsur. l. vsuras, 20. l. placuit, de aur. & arg. l. pediculis, §. Lab. C. de. don. l. sanci. C. de testa. l. testamentum 17. Exemp. de manu. test. l. ideoq́; de hæredib. instituend. l. hæreditas, arg. Contrà l. 78. actus, qui da. tu. poss. l. proprijs. I.

L. 96.

a al. l. 95. L. a 96. *Idem libro sexto fideicommissorum.*

Nemo dubitat soluendo videri eum, qui defenditur.

A. *Iunge ad l.127. qui rem al. 111. §. nemo rei al. Exemp. de iurisdict. l. si quis id, §. in seruos. Ratio, de proc. l. 53. non videtur defen. l. qui proprio, §. qui alium 46. Instit. de satisda. §. si verò. Secus sup. tit. 1. l. soluendo.*

L. 97. *Mætianus libro duodecimo fideicommissorum.*

In ambiguis orationibus maximè sententia spectanda est eius, qui eas protulisset.

Interpretatio ab auctore. Iunge l. 152. l. 115. in ob. de verborum significat. cap. intelligentia, sup. eod. titu. l. in conuentionibus, C. de lib. præst. l. 3. in fin. de fun. in le. l. 18. §. Optimum esse Pedius ait, non propriam verborũ significationem seruari, sed in primis quid testator demonstrare voluerit, deinde in qua præsumptione sint, qui in quacunque regione commorãtur, de leg. 3. l. 67. §. Titius. Exemplum regulæ, C. de legib. l. fi. de verborum signification. l. 219. in conuentionibus, de leg. 3. l. 67. §. Titius, de sen. ex. cap. inter alia, de ind. cap. cũm venissent, de exc. c. cùm ecclesiasti-

ſtaſtica de le. 3. l. non aliter 69. de præt. ſti. l. in prætorijs, 9. de pac. l. veteribus. Huc pertinet l. triticum, 94. de verborum obligation. Exc. l. 1. §. ſed ſciente, de exerci. d. l. non aliter.

L. 98. Hermogenianus *libro tertio iuris epitomarum.*

Ea ſola deportationis ſententia auſert, quæ ad fiſcum perueniunt.

De in. fiſ. l. 1. §. an bona ad fiſcum peruenire, niſi quæ creditoribus ſuperſunt, vt Ra. ait.

L. 99. *Idem libro quarto iuris epitomarum.*

Quotiens vtriuſque cauſa lucri ratio vertitur, is præferendus eſt, cuius in lucrum cauſa tempore præcedit.

De pec. l. ſi verò, C. de rei ven. l. quoties. in fi. de leg. 1. l. ſi pluribus, in fin. de re ind. l. inter 19. de prob. in 6. cap. cùm cui, de ac. em. l. ſi ea, §. vterque, de publiciana, l. ſcire, §. ſi duobus. Intelligit Dec. cæteris paribus. Loc. l. in operis. Generalior eſt reg. 6. cap. qui prior, qui po. in pign. l. 9. l. 6. l. 11. Lud. Rom. conſ. 47. viſis neceſſarijs. Exc. de iniuſt. teſt. l. 1. l. 2. de leg. 1. l. ſi mihi &. qui po. in pign. l. Oſſilius, C. eod. titu. l. fina. Secus in legibus, & ijs, quæ publici iuris ſunt, ide legib. l. non dubium.

L. 100. *Venuleius libro duodecimo stipulationum.*

Non potest improbus videri, qui ignorat quantum soluere debeat.

I. *Excusatio à mora. Exc. à l. 44. man. Hae thesis complectitur tantum illos, qui à tertio habuerunt eundem titulum in eadem re, ne obstet l. si quis ante, de acqui. possess. l. pacta nouissima, C. de pactis, secundum Oldendorp. Iunge l. 64. qui sine dolo, 91. nulla intelligitur, l. 138. qui in ius, §. nemo, de con. & de. l. in testamento, in fin. de vsur. l. si quis solutioni. Lor. axiom. 56. IMPROBVS. Vt scilicet vsuras praestet, quasi dolo malo moram commiserit: improbus namq; est, qui dolo malo aliquid facit, vt ex eo detur exceptio doli, propter improbitatem de fideiuss. l. si testamento, 49. de euict. l. vindicantem, 17. Sim. de re iud. l. si quis, 51. C. de dist. pig. l. si residuum.*

L. 101. *Gaius libr. 1. regularum.*

Omnia quae iure contrahuntur, contrario a iure pereunt.

a al. iudicio

C. *Iunge sup. l. 36. Aristot. in Top. IVRE. s. aequipotenti, ne obstet l. 95. si Stichum, §. naturalis, de sol. l. si vnus, §. pactus, l. 28. de pact. PEREVNT. Distrahuntur, resoluuntur, tolluntur, distrahuntur.*

L. 102.

L. 102. *Paulus libro singulari de cognitionibus.*

Vbi lex duorum mensium fecit mentionem, & qui sexagesimo & primo die venerit, audiendus est: ita enim & Imperator Antoninus cum Diuo [a] patre suo rescripsit. *a fratre*

Pertinet magis ad superiorem titu. hæc notabilis & vtilis lex, quam intelligunt Cagnol. & glo. in materia fauorabili, ne obstet l. fin. in prin. C. de iu. de. cap. de illicita, 24. quæst. 3. L E X. Exem. qui si ma. ad li. per. l. fi. §. pe. C. Theo. de dil. ex conf. tit. 33. lib. 11. C. Theo. de vsu rei iud. l. 1. iuncta l. si cum militi, §. cum intra, de cōpen. l. 46. §. qui cōpensationem, de iure fis. Et hæc dictio, lex, conciliat l. 3. quod cer. loc. l. si cum dies, de arb. C. de iud. l. pperandum, quando dies leg. ce. l. 1. de con. & de. l. quib. diebus, de æd. ed. l. si venditor, C. de fideiuss. l. pen. C. de ap. Auth. hodie, C. de tem. & re. ap. l. 1. si quis cau. l. et si post tres. Sim. s. tit. 1. l. anniculus, 1. & 2. resp. de diu. & tem. præ. l. in vsuca. in prin. de min. l. 3. §. minorē, de adul. l. si maritus 15. §. minorē. M E N S I V M. s. continuorum, secundum DD. hic & Alex. cons. 114. viso lib. 5. Ratio, si cer. pe. l. lecta. P R I M O. Nam multi sunt menses dierum 31. sed Faber hanc dictionem superesse verius putat

ex libr. περὶ χρονικῶν διασκμάτων. *Trahunt huc l.fi. qui sine ma. ad li.per. l. 2. de diuer. præscrip. Dubium facit de statu ho. l. 12. iuncta l. 3. C. de adul.* ANTONIVS. *Caracalla suo Lu. Septimio Seuero, quibus imperantibus vixit hic Paulus. Vide Bar. in l. cùm bis sextus, sup. titu. 1. cap. quam sit, cum glo. de elec. in 6.*

L, 103. *Vlpianus libro* 1. *ad edictum.*

Qui vetante Prætore fecit, hic aduersus edictum fecisse propriè dicitur. §. Eius est actionem denegare, qui posśit & dare.

Sim. l. qui nō facit, de receptis, l. aduersus 29. VETANTE. *Vt de iurisdict. l. si quis id, 1. respon. & §. si dū, de in ius voc. l. 4. §. 1. de dam. infect. l. 4. §. duas, ne quis eum, l. 2. §. fina. de eo per quem, l. 3. Ratio, C. de legib. l. non dubium. Exc. de op. no. nuncia. l. si opus.*

§. Eius est.

A. *Junge l. 71. nemo potest gladij 38. nemo qui condem. 101. Omnia. Ad fin. quod Prætori olim competebat, arg. Com. l. 1.*

L. 104. *Paulus libro primo ad edictum.*

Nemo de domo sua extrahi debet.

Ex titu.

Ex titu. de in ius vocando, l. 21. Iunge ad l. domum 62. Hoc in ciuilibus obtinet, Auth. vt nulli iud. 134. §. cæterùm si quis eorum, vel §. si quis verò comprehensorum, si quis ius di. l. 1. §. 1. vt Oldendorp. scribit. SVA. Etiam ea, quam quasi inquilinus inhabitat, facit. de iniur. l. lex Cor. §. domum. Ratio summa de in ius voc. l. plerisque. Excipit Faber publicas causas, arg. l. 1. C. de off. diuer. iud. De hac l. & quid obtineat in tabernaculis indicare videtur Faber ex Quint. lib. 7. cap. 8. D.

L. 105. *Vlpianus libro secundo ad edictum.*

Si in duabus actionibus alibi summa maior, alibi infamia est, præponenda est causa existimationis, vbi autem [a] æquiperant famosa iudicia, etsi summam [b] imparem habent, pro [c] paribus accipienda sunt.

[a] al. æquiparantur. [b] al. disparem. [c] al. partibus tamen.

Præmitte huic Reg. l. per minorem de iudicijs. DVABVS. s. aut porrò pluribus sic côcurrentibus, vt vna alteram non cõsumat, sup. l. 44. inf. l. 173. Concordat de sol. l. 5. §. imp. l. 7. l. si quid ex famosa, l. cùm ex pluribus 97. l. 3. de pœnis, l. in seruorum, C. de interd. nup. l. humilem, de iureiuran. l. nam postea, Auth. de nupt. §. si igitur, de calum. l. 3. in fin. C. de sol. l. 1. Ratio A.

11. quæst. 3. c. nō sunt audiendi, 12. q. 1. nolo vt de ind. l. per minorē, de in int. rest. l. scio, arg. l. 1. §. quid si patronus, de suspect. tu. AEQVIPARANT. *Neutraliter hic ponitur, cùm actiuā significationem plerumque habeat apud auctores. Suet. in Octauio c. 94. Virg. Egloga 5. Cice. in Tus.* PARIBVS. *Et ideo quod ex his prius cœptum erit, prius terminabitur teste Pet. Fab.*

L. 106. *Paulus libro primo ad edictum.*

Vbicunque causæ cognitio est, ibi Prætor desideratur.

A. *Ex prima parte vbi de iurisdictione & potestate magistratuum. Iunge l. 17. l. omnia, 101. de dam. l. 4. §. 1. §. 2. ad mun. l. ea, 26. Adde de offi. eius, l. 2. de min. l. in causa, l. 2. §. causæ cognitio, de transf. l. 8. de adopt. l. 29.* PRAETOR. *Hoc est, quilibet magistratus Populi Roma. & is cui mandata est iurisdictio, vt Faber interpretatur.*

L. 107. *Idem libro secundo ad edictum.*

Libertas inæstimabilis res est.

P. *Exceptio à l. pen. §. & neminem, C. de consi. pec. Iunge l. 165. libertas omnibus, l. 137. §. fin. l. 169. §. 1. l. quoties dubia, de acqui. re. do. l. liber. Sim. si quadrupes pau. l. ex hac, de verborum ob. l. liber, de his qui de. l. 1. §. sed cùm liber, l. fi. ad*

ad legem Rhod.l.2.§.corporum,l. liberorum,de leg.2.l.filiusfam.§.secundum vulgare,Inst.qui. ma.non li.§.sed,de fi.li. l. Paulus,de re. di.l.sacra,§.fin.arg.l.3.si quadrupes pau. Libertatem producendam censet Faber ad ciuitatem Romanam, & ad libertatem legis Aeliæ Sentiæ. Exc. Inst.de iure pers.§.pe. de stat.ho.l. & seruorum.

L. 108. *Gaius libro primo ad edictum prouinciale.*

Cum[a] seruo nulla actio est. [a] al. serui

Ex tractatu de iurisdictione. Iunge sup.l.23. in personam,l.quod attinet,33. C. de nox.l.si tibi,Instit. c.ti.§.si seruus, C.de iud.l.6.l.7.l.hinc sequitur,l.quoties,si quis cau. Secus C.an seruus ex suo fac. l.si libertatis furorem. Ad fin. f.ipsorum nomine,ne obstet l.fin. C. vbi cau.fis. Excipe nisi pecuniam,vt manumitteretur, promiserint, vel domino nesciente deliquerint, C. an ser. ex suo fac.arg. de ac. & ob.l. 20. Seruus non in om. teste Fab. P.

L.109.*Paulus lib.4.ad edictum.prouinciale.*

Ferè in omnibus pœnalibus iudiciis, & ætati, & imprudentiæ succurritur.

Ex tit.de in ius voc. & tit. ne quis eum,qui in ius voc.cum tit.de his qui not. infam. AETATI. De ter. mo.l.2.de sic.l.1.§.impuberes,de a- D.

dul.l.penult.arg.Ad Syl.l.1.§.impuberes,l.3.§. ignoscitur,l.2. Eximuntur 14. Com.l.1.§.impuberes, de homi. cl. c.1. de min. l. auxilium 38. Exemp.de sica.l.infans,12.de pœn.l.16.§.persona. Excipe inf. l.pupillum 112. d.l. excipiuntur, d.l.auxilium,§.in delic. IMPRVDENTIAE. De in ius voc.l.quamuis,l.si libertus, l.penultim.l. fina. de iurisdict. l. si quis id quod perpetua, C.de rei vx.ac.§. & vt plenius de va. & extrà l.fina. de ac. & ob. l. ex malef.§.si iudex,de negoc.gest.l.nam & seruus,§.fin. de sica. l.3.§.1.versi.sed S. C. l.4.§. 1. de pœnis,l. respiciendum,§.delinquunt. Ratio,de fur.l. qui iniuria 55.Vide in lib.sing.locum Maleficia, C.de fal.mon.l.1.§.fin. arg. de cust. & exhi.re.l. 9.l. fina. SVCCVRRITVR. Vt pœna remittatur,vt in specie,l.genero,de ijs qui notan.infa. de rei ven.l.quod infans, C.si ad del. l.1.in fin.l. si seruus, C.de ijs qui not. infam. l. penultim. C. de incestis,l.4.Exc. C. de interd.mat.l.1.

L. 110. Idem *libro quinto ad edictum.*

Nullum crimen patitur is, qui non prohibet, cùm prohibere (non) potest.

D. *Ex titu. de ijs qui not. infam. Vide l. liberorum, & seq.eod.titu. PATITVR. Id est, extra*

tra causam delicti est, secundum Ra. Iunge ad l. 17. Culpa caret, 194. nemo damnum 130. §. fin. de nox. l. in delictis. A contrario sensu ad legem Aq. l. scientiam, de nox. l. in omnibus, de damno infec. l. fluminum, §. quanquam 24. NON. Deest in Fl. & ita casus est dubitabilior. Quod sequuntur Graeci Interpretes Constantino Harmenopolo excepto, qui cum Petr. Fab. peruulgatam lectionem probat magis. Ratio, inf. l. impossibilium.

L. III. Idem libro sexto ad edictum.

In eo quod plus sit, semper inest & minus. §. Nemo alienæ rei expromissor idoneus videtur, nisi si cum satisdatione. §. Pupillus pati posse non intelligitur. §. Vbi verba coniuncta non sunt, sufficit alterutrum esse factum. §. Mulieribus tunc succurrendum est, cùm [a] defendantur, non vt facilius calumnientur. *a al. defraudentur.*

De coniectura, quæ sumitur ex natura ipsarum rerum, vt de pluri & minori non continuo, de quo l. rerum mixtura 30. de vsuc. ne obstet l. Græcè, §. illud, de fideiuss. cap. plus 35. cap. cui licet 53. qui ad agendum 71. cap. in obscuris 30. in 6. Hinc l. 22. non debet cui 124. cui ius donandi, l. 126. cùm quis 17. qui potest inuitis 114. in eo, de I.

ex.re. in. l. Iulianus, si quis cum to. Eadem l. de adi. leg. l. 3. §. si quis plus, Instit. de inuti. stip. §. præterea, Inst. de act. §. plus, de const. pec. l. sed si quis 13. de arb. l. diem, §. si plures, Instit. de seruit. §. actus, de arb. in 6. cap. 1. 24. quæst. 1. cap. si quis dederit, de re iud. l. inter pares, de elect. in 6. cap. auaritiæ, in fin. de Treb. l. 3. §. penultim. Loc. l. si tibi decem. SEMPER. s. ex proprietate vocabuli. Et affirmatiuè, de verborum obligation. l. 1. §. si stipulanti, §. cum aliquot, de leg. 1. l. qui quartam, de leg. 3. l. qui cōcubinam, §. cùm ita. Bar. notat in l. si maritus, 2. §. legis, de adul. l. mercis, de verborum significat. de statuli. l. 3. §. si plusquam, ne obstet l. 2. de magist. l. si vnus, 28. §. si cum mihi, l. 6. de pact. MINVS. Id est, si dispositio in maiori quantitate non valeat, in minori valet. Lor. axio. 130. ne obstet si cert. peta. l. rogasti, §. si tibi, in fin. 11. Secus si hoc damnosum esset. Loc. l. si decem. Aut si de vtraque quantitate contrahentes disposuissent, de vul. l. ex fac. §. item quæro. Vel minorem non contineri in maiore expressissent, glo. in dicto §. si stipulanti. Vel si plus & minus qualitate differunt, de verborum obligation. l. 1. §. si quis simpliciter, de hær. instit. l. si te solum, 27. §. sed si te. Lor. axiom. 131. Secus denique est in indiuiduis & testibus, fami. hercisc. l. in hæ. Alc. d. §. si stip. Secus etiam est de preben. in 6. cap.

cui de non sacerdotali, cap. cùm in illis, §. fin. lib. 6. Addit Lor. quod plus et minus differant qualitate, quantitate, & mediocritate, quo conciliatur de iud. l. solemus.

§. Nemo.

Iunge ad l. 127. qui rem al. de iud. sol. l. iudicatum solui, Inst. de satisda. §. 2. qui satisda. cog. l. 1. in fin. de proc. l. qui proprium, §. qui alium, de iud. l. rectè defendi, ex quib. caus. ma. l. item ait, in fin. iud. sol. l. si ad defendendum, C. de satisda. l. 1. Ad fin. nisi allegaret absentiæ causas, vt Pau. & Bart. tradunt. A.

§. Pupillus.

L. 150. pupillus nec velle, de trib. l. 3. §. si ipsius, sup. l. 96. nemo dubitat, C. de fal. mo. l. 1. §. impuberes, de aqua pluu. l. Labeo. Ad fin. Id est ex patientia, & tacito quodam consensu obligari. Loc. l. qui ad certum, de trib. l. sed & seruus, §. sed et si. P.

§. Vbi verba.

De interpretatione benigna in coniunctis. VERBA. Id est, res verbis significatæ, Oldendorp. Sic verbum quoque Hebræis sonat, Ioan. 1. Luc. 1. Gene. 19. Iunge ad l. 68. quoties, in 6. ca. 70. in alternatiuis, de iure do. l. plerumque, in fin. de cond. inst. l. si hæredi plu. l. cùm ita, de diuor. l. fi. §. ait, de reb. du. l. si is, 14. §. cùm ita, de plus pe. c. 1. 12. q. 2. bonæ rei, de rescrip. cap. inter cæteras, de ap. cap. significauit, de con. & de-

l. cùm pupillus, §. fina. Ratio, de act. l. obligationum ferè, §. modus 43. de verborum obligation. l. si duo, de alternatiua affirmatiua intelligit regu. Dinus, ne obstet l. si quis ita, in fin. de verborum obligation. Et §. si generaliter, Instit. de leg. conciliat l. 6. mancipiorum, de op. leg. cap. fin. de vsuc. in 6. Contra de manu. test. l. 45. quod vulgo. Secus de leg. 2. l. cùm pater 79. §. penultim. CONIVNCTA. s. atque de eo iam satis constat, sup. tit. 1. l. alienationis, §. fin. l. sæpè. Contrà l. triplici, §. fin.

§. Fi.

P. *Ad l. sup. in negocijs, l. 2. C. ad Vel. l. si sine fœminis, sup. eo. tit. l. 2. l. verba, l. si decipiendi, C. si mi. se ma. dix. l. si in alterius, C. de rei vx. ac. §. 1. de eden. l. 1. §. fina. de arb. l. de die, §. minori, de adul. l. si adulterium, §. 1. §. fratres, de fal. mo. l. 1. §. viduis, ad Tur. l. 1. §. accusat, in fi. de iure fis. l. 2. in fin. de iur. & facti ignor. l. regula. DEFRAVDANTVR. Ad Vel. l. 1. §. penultim. arg. de proc. l. fœminis 41. Hæc generalius de rerum per. cap. cùm vniuersorum, de don. cap. inter dil. Sim. C. si mi. se ma. l. 2. de min. l. si ex causa, §. non, §. si mulier, l. auxilium, §. & cum, §. fina. 38. Ad fin. C. qui po. in pig. ha. l. fina. in fin. Ad Vell. l. si mulier in iure.*

L. III. Gaius libro secundo ad edictum prouinciale.

Pupil-

Pupillum qui proximus pubertati sit, capacem esse & furandi, & iniuriæ a faciendæ. §. In hæredem non solent actiones transire, quæ pœnales sunt ex maleficio, veluti furti, damni, iniuriæ, vi bonorum raptorum, iniuriarum.

a faciendæ constat.

Iung. ad l. sup. in negocijs, de fur. l. impuberem 24. ad Aq. l. sed etsi quæcunque, §. sed etsi infans, C. de pœnis l. 7. Excep. à l. 109. Excipitur de adul. l. si minor. P. *PROXIMVS. Id est, 14. aut 15 annorum, de excu. tu. l. non tantum. Lor. axiom. 37.*

§. In hæredem.

Iunge ad l. 170. cùm Prætor in hæ. 45. l. toties in hæ. 200. §. fin. l. 195. §. fin. Insti. de perpe. §. nõ, de fur. l. si pignore, §. cum fur ti, inf. l. 125. pœnalia, l. 39. sicuti pœna, de priua. del. l. 1. Ad legem Aquil. l. inde Neratius, §. hanc, Insti. eod. titu. §. his autem verbis, vi bonorum raptor. l. 2. §. fi. Dub. de ac. poss. l. cum hæredes. Ratio, de pub. iu. l. defuncto, ad Tur. l. in senatus, §. si propter mort. C. si reus vel ac. l. fina. dicto §. non arg. de pœnis, l. crimen. Exc. ad Syl. l. Caius. II. de calum. l. in hæredem, ad Trebell. l. seruo, §. cùm Prætor. III. de nau. fœ. l. fina. IIII. de con. fur. l. si pro fure. V. de or. cog. cap. cùm Prælatus. A.

latus. VI. de rap. c. 1. VII. de con. ind. l. si non sortem 26. VIII. s. non solent, cum l. seq. IX. C. de anna. exc. l. vt perfectius. s. si quis cau. l. si cum, §. qui iniur. Ex quibus cauf. ma. l. 1. X. Quod me. cau. l. si ipsa. Fallit & iure Canonic. ca. fin. de sepul. Item si lis sit contestata in actione ciuili, quæ datur ex delicto, C. ex del. de. l. 1. Inst. de perpe. §. pœnales, inf. l. omnes. Et quando pœna imponitur, per modũ excipiendi. Quod quisque iu. l. 3. §. quod autem, & ibi notat Ange. in d. l. 1. C. ex del. de. & Decius hic. Postremò in casu l. 195. §. fin. inf. l. 48. ex contractibus de ac. & ob.

L. 113. *Paulus lib. 8. ad edictum.*

Nihil intereſt ipſo iure, quis actionem habeat, an per exceptionem infirmetur.

A. *Iunge ad l. 13. non videtur cœpisse. 67. definit. 116. §. fi. de dol. l. 7. §. seruus pactionis. Exem. de noua, l. si quis delegauerit, cum l. seq. INTEREST. s. quoad agendi effectum, & inspecto iure, ne obstet l. Diuus, de in integrum restit. l. si vnus, §. pactus ne, §. sed si pactum 28. || Exc. Inst. de excep. §. temporales. Vide Vigelium lib. 17. cap. 5.*

L. 114. *Gaius lib. 5. ad edictum prouinciale.*

In toto & pars continetur.

L. 111. in

L. III. in eo quod plus, de exc. re. iu. l. si quis eum totũ, 14. q. 5. §. pœnale 23. q. 4. c. meretricis, de pœn. dist. 1. cap. hoc idem. In plerisque etiam iuris articulis idem in parte, quod in toto iuris est, ad legem Falcid. l. in ratione, §. rursus. Pet. Fab. Ratio, de usuc. l. rerum mix. 30. Alia est de acqui. hæ. l. 28. si seruus eius, in fin. I.

L. 115. Paulus libro nono ad edictum.

In obscuris inspici *a* solere, quod verisimilius est, aut quod plerumque fieri solet. *a al. solet,*

Interpretatio à verisimili. Sim. loc. l. si in lege, libr. 6. cap. 45. inspicimus. Iunge l. 129. §. fina. Inst. qui. manu. non poss. §. idem 32. quæst. 1. ca. si quis acceperit, de frig. ca. 1. de fid. inst. inter dil. Exem. de prob. l. si pactum, 9. in fi. de pact. l. 7. §. quod ferè. VERISIMILIVS. Quod ex consuetudine contrahentiũ disponentis, et regionis cognoscitur, de con. & de. l. cùm seruus, ad fi. Zas. cons. 2. to. 1. nume. 2. de leg. 1. l. si seruus plurium, §. fin. de usur. l. qui semisses, § fin. qui test fac. poss. l. hæredes palam, in fin. de pign. ac. l. vel uniuersorum, sup. l. 35. semper. Consuetudine autem deficiente, ex antecedentibus & consequentibus, natura actus vel personis conijcitur, de leg. 1. l. cùm seruus plurium, §. fi. Locati l. ea,

qui

qui po. in pign. l. insulam vendidi, de verborum obligation. l. Titia, §. 1. de an. leg. l. si cui annum, de ali. leg. l. penultim. de vsu. & hab. l. plenum, §. equidem, C. de inoff. test. Authent. non li. de iud. l. si quis intentione, sup. l. semper in stip. conciliat l. in omnibus, sup. Loriot. axio. 91. PLERVMQVE. *Inf. l. ea quæ rarò 69. Nam plenius tractanda sunt quædam, quoniam quotidiana sunt, & plerumque accidunt, & sæpissimè vsu veniunt, de lib. leg. l. legati, de vsuc. l. iuste, ne quid in lo. pu. l. 2. §. meritò, Ioan. Bellonus de argumentis legum, cap. 15. de argumento à communiter accidentibus. Ad fin. ad legem Falcid. l. pretia.*

Reg.

L. 116. *Paulus libro primo ad edictum.*

Si quis obligatione liberatus sit, potest videri cœpisse. §. Non potest videri [a] accepisse, qui stipulatus potest exceptione summoueri.

[a] al. cœpisse,

C. *Ex tit. de calumniator. Coniunge l. 2. eodem titu. quæ idem pene principium habet. Iunge l. 13. non videtur cœpisse, sup. C. de calum. l. quinetiam, de testib. cap. veniens. 8. quæst. 3. cap. cùm talia, de leg. 1. l. si fundum 83. §. Titio, de leg. 3. l. 11. §. interdum, de don. cau. mort. l. causa mortis, §. 1. de con. cau. da. l. si mulier, de pec. l. pecu-lium.*

lium, quæ in frau. cre. l. 1. in fi. ad legem Falcid. l. Nesennius, §. fi. l. quærebatur, de leg. 1. l. si quis testamento, §. Titio, quod met. cau. l. item si cum exc. §. sed et si, de pac. l. 18. §. si cum.

§. Non potest.

Adiunge l. 52. non videtur, l. 113. nihil, l. 13. non videtur, de noua. l. 24. nouatio non potest, de leg. 1. l. si fundum, 83. §. Titio, de calum. l. 2. COEPISSE. Id est, factus locupletior. Ratio, de acqui. re. do. l. rem in bonis, 52. arg. de dolo, l. nam is. C.

L. 117. Vlpianus *libro vndecimo ad edictum.*

Nihil a consensui tam contrarium est, qui ac bonæ fidei iudicia sustinet, quàm ius atque metus, quem comprobare contra bonos mores est. §. Non capitur, qui ius publicum sequitur. §. Non videntur qui errant, consentire. *a d. consensu*

Ad edictum de in integrum restit. pertinet. Iunge l. 146. inf. §. fina. l. vani timoris, sup. l. 3. l. 4. CONSENSVI. Id est, voluntati, de ac. & ob. l. in omnibus, C. de his qui vi, l. 4. l. 5. C. de profes. l. Archiatri. Contrà quod met. cau. l. si cum. exc. §. cum l. si mulier, C. eod. tit. l. si vi, de iurisd. l. si per errorem. Itidem & electioni & iuri, vt ex Senecæ lib. 2. de benef. cap. 8. & Ciceronis. C.

ronis orationibus pro domo sua & Cecinna docet Pet. Fab. SVSTINET. *Quin & stricta sustinet d. l. in omnibus, C. de transf. l. interpositas metu, C. de ijs quæ vi, l. si donatiõis. Huc pertinet illud Martialis lib. 2. Quòd si me tonsor.*

§. Non capitur.

D. *Ad edictum de minoribus pertinet, C. de in integrum restit. l. non videtur, l. fin. C. de his qui ve. æ. l. 1. in fin. C. de fur. l. 1. l. 2. C. qui ad bo. poss. l. pe. l. fi. C. de in integ. rest. l. 5.* IVS PVBLICVM. *De min. l. verum, §. sciendum. Ratio, de legib. l. 1. l. 2. C. eo. tit. l. leges, dist. 4. c. erit autem lex, de rei ven. l. in fundo.*

§. Fi.

C. *Iunge inf. l. 77. de in integr. restit. l. 2. de iurisdict. l. 15. de ac. & ob. l. 56. in omnibus, Inst. de inuti. sti. §. si de alia, de verborum obligation. l. 137. §. 1. l. 83. §. si Stichum. Exemplum de pac. l. 30. in personam, §. qui pecuniam, l. 51. si cum, l. 52. si cer. pet. l. 18. de exc. dol. l. 7. l. 17. Exceptio sup. l. 93. si librarius, de verborum obligat. l. 32. si in nomine, 22. C. loc. l. ad prob. Exc. a l. 188. Insti. de exc. §. 1. de act. l. 56. in omnibus, de iurisd. l. 15. si per er. Ratio, d. l. si per er. de pac. l. 1. iuncta l. si ego, si certum peta. l. 2. de iud. vbi erroris materiam tractat, C. de iu. & fact. igno. l. 8. l. 9. de aq. plu. l. sed hoc. Nunquam hanc reg. fallere Dec. asserit, sed Acc. dicit secus esse in iuris errore,*

rore, de confes. l. non fatetur, de off. Prat. l. Barbarius, de sup. leg. l. 2. in fi. Ad legem Falcid. l. 1. §. si legatarius. Item Vigelius de iu. & fa. ig. l. 9. de tran. l. 33.

L. 118. *Paulus lib. 2. ad edictum.*

Quæ quidem inscriptio admonet, quòd hæc reg. ad restitutionem in integrum pertineat quo facit l. quod si, §. Scæuola, de min.

Prætor bonorum possessorem hæredis loco in omni causa habet.

De bo. poss. l. 2. de con. & de. l. in conditionibus, §. si patronus, 19. l. 172. de acqui. hæ. l. si mihi bona, §. sed si mandauit, 27. C. vnde libers, l. 1. Contra de bo. poss. hæ. pe. l. 1. Exc. de bo. poss. cõtra ta. l. si ex. de leg. præst. l. si duo. Post hanc l. in Flo. sequitur, l. 161. qui in seruitute, et cætera capitula ex Pau. et Vlp. libris ad edictum sumpta, quoad perueniatur ad l. 200. quotiens, ex sententia Ant. Augustini. T.

L. 119. *Gaius libro vigesimosexto ad edictum prouinciale.* 158.

Creditor qui permittit rem venire, pignus demittit.

Ex tit. de migrando. Iunge l. 172. nihil dolo. C. de remis. pig. l. fi. l. si pbaueris, l. si eo tempore. 4. Exc. quib. mo. pig. sol. l. 4. §. 1. §. fi. l. 88. §. si vo- C.

 lun-

luntate & seqq. C. de remiss. pig. l. debitum, de pac. l. post pignus. VENIRE. Vt venditionem nulla iuris ratione impediat. De dol. exc. l. 4. §. auctoris.

159. L. 120. *Paulus libro septimo ad edictum prouinciale.*

Non vt ex pluribus caussis deberi nobis idem potest, ita ex pluribus caussis idem possit *a* nostrum esse.

a al. & nostrum

C. *Summa. Ex pluribus caussis dominium eiusdem rei ad me peruenire non potest. Coniunge l. et an eadem, §. actionis, de exc. rei iud. sup. l. 7. ius nostrum, de acquirenda poss. l. 3. §. ex plu. ad legem Falcid. l. fundo. CAVSIS. s. validis, C. de contrahen. empt. l. cùm res, de re iud. l. 4. condemnatio, & sese mutuo compatientibus, de petit. hær. l. 3. de vul. sub. l. pater filio, pro empt. l. 2. pro suo, l. si ancillam. ITA EX PLVRIBVS. s. diuerso tempore concurrentibus, Bar. ne obstet l. in muneribus, l. cùm quis, §. de pecu. de sol. l. si creditori, §. Marcellus, l. in munerationibus, de leg. 1. l. sine possess. de vsucap. CAVSIS. Id est, titulis, ne obstet l. vsuc. s. titu. 1. Ad fin. s. pleno iure. Rationem habet Dec. ex §. sic itaque, Instit. de act. §. sic. Insti. de leg. §. sed si rem, in fin. C. de con. emp. l. 4.*

160. L. 121, *Vlpianus libro 70, ad edictum.*

Aliud

Aliud est vendere, aliud est vendenti consentire. §. Refertur ad vniuersos quod publicè fit per maiorem partem. §. Absurdum est plus iuris habere eum, cui legatus sit fundus, quam hæredem aut ipsum testatorem, si viueret.

De alienatione. Ex titu. de litigiosis. Iun. de manu.vin.l.2.l.si pater, in fin. C. de rescin.ven. l.2. C. de euict. l. non dubitatur, iuncta l. quidam. ff. eod. titu. Ratio, inf. l.163. nemo plus. Contrà l.126. cùm quis possidet al. l.124. cui ius est donandi, de doli exc. l.4. §. quæsitum, l. si cum. Exc. nisi sit eadem ratio, C. si ad. don. l.2. & ibi Bar. & Sal. arg. inf. l. cùm quis, 126. C.

§. Refertur.

Ad titu. de decretis à Decurionum ordine faciendis. De vniuersitate maiori in qua difficulter exquiri possunt omnium sententiæ, arg. C. de omni arg. de. l. quicunque, in fin. de pact. l. rescriptum, 11. in princ. de libert. vin. l.1. de acquirenda possess. l.1. in fin. Ita Oldendorp. conciliat l. si autem plu. de aqua pluu. Ad mu. l. quod maior, l. municeps, quod cuiusque vni. l. nulli. Ad si. de tu. & cu. l. vbi absunt. Exc. c.1. de his qui fi. à ma. par. cap. vt ibi notat Abb. C.

§. Absurdum.

T. *Inf. l. 166. nemo plus, 136. §. fin. l. in omnibus, §. final. l. quod ipsis, 135. qui potest. Contra de diuer. & temp. præ. l. an vitium, l. cùm hæres. IVRIS. Tempore quo accepit legatum, ne obstet Insti. de vsuc. §. sed tamen. TESTATOREM. De excep. l. si rem le. Hinc manat regula: Resoluto iure auctoris, & ius habentis causam ab eo resoluitur, l. lex vectigali 31. de pignor. §. rursus, quibus modis feud. amit. l. debitor, in fin. 11. de pig. ac. l. 2. C. si pignus pig. Alex. consi. 11. Ponderatis his, de quibus col. 7. versi. nec potuit, lib. 3. & consi. 38. consideratis his col. 2 ver. alia ratione, consil. 172. viso libr. 2. Imol. consi. 8. in casu præmisso, col. fin. Bal. consi. 323. Mossiolus libr. 2. Al. est lib. 1 371. Anchar. consi. 63. 134. Decius consi. 239. col. 4.*

161. L. 122. Vlpianus libro septuagesimoseptimo ad edictum.

In iure ciuili receptum est, quoties per eum, cuius interest conditionem non impleri, fiat, quo minus impleatur, perinde haberi, ac si impleta conditio fuisset, quod ad libertatem, & ad legata, & ad hæredum institutiones perducitur, quibus exemplis stipulationes quoq; cōmittuntur, cùm

cùm per promissorem factū esset, quo minus stipulator conditioni pareret.

Ex tractatu de prat. sti. Ratio c. 41. imputari, in 6. Iunge ad l. 199. semper qui dolo, l. 40. in omnibus cau. 203. quod quis sua cul. l. 147. qui dolo, de verborum obligation. l. in execut. §. si. de contrahen. empt. l. Labeo scribit si mihi, in fin. Loc. l. sed ades, §. fin. l. 9. qui operas 38. de extra or. cog. l. 1. §. Diuus, C. de his qui sub modo, l. 1. C. de inst. & sub. l. 1. INTEREST. s. principaliter, arg. de pac. l. fideiussor. IMPLERI. s. vel per tutorem eius, de con. & de. l. cùm pupillus. Et dictio (interest) conciliat antinomiam l. 40. quibus dieb. de cond. & de. l. fin. C. de con. inser. LIBERTATEM. Hoc verbo excepto, Vlpianus suo more, non nominato auctore, hic repetit ferè l. 23. de cond. & de. Si. de statuli. l. si peculiū, §. Iulianus, l. si hæreditas, 28. CONDITIONEM NON IMPLERI. Al. conditionē impleri non fiat. Quæ lectio magis sua cōpendiosæ regulæ 66. c. cùm nō stat, in 6. cōuenit et d. l. 23. in fi. IMPLETA. s. eatenus vt pura fiat dispositio, C. de cond. inser. l. fi. l. 3. de statuli. l. 3. 1. resp. & fi. vt lite nō con. c. quoniam, §. porrò, de manu. test. l. libertate, de con. et de. l. cui fundus, arg. de op. no. nun. l. Prætor, §. deinde ait. FIAT. s. directo, de statuli. l. 3. §. si quis seruū, de con. & de. l. cùm pupillus, sec. T.

Lor. Dec. LEGATA. Quando di. leg. ce. l.5. §. item si qua. INSTITVTIONES. De cond. inst. l. 3. Item & ad statuta, vt Ro. concludit cons. 85. & 434. & Deci. hoc loco. STIPVLATIONES. De con. & de. l. iure. Excipe nisi testator vel contrahentes voluissent verè impleri conditionem, arg. de con. & de. l. in conditionibus, §. 1. secundum Bal. & Deci. Vel cōditio esset eius naturæ, vt impediri possit, si certum petatur, l. cūm quid, vt est in glo. Vel denique si conditio per tertium implenda erat, & non in personam suam, & cūm ius impediendi non haberet, viuus impediuit, conditio pro deserta habetur, modò ipse soluendo sit, ad legem Aquil. l. item Neratius, C. de con. inser. l. legatum 4. Castren. in dicta l. 23.

162. L. 123. *Paulus libro septuagesimo ad edictum.*

Quę propter necessitatem recepta sunt, non debent in argumentum trahi.

1. *Lib. 6. eod. titu. cap. in argumentum, arg. c. 28. quæ à iure, c. 61. quod ob gratiam, c. 74. quod alicui, l. 184. quæ cōtra rat. NECESSITATEM. Vt Com. diui. l. quamuis, §. 1. C. de sacr. eccle. l. antepen. C. de pa. qui fi. dis. l. 2. Ratio, 1. quæst. 1. cap. quod pro, c. necessitate, c. remissio-*

missionem, de con. dist. 1. cap. sicut, de fur. cap. si quis propter necessitatem mandati, l. qui potuerunt, de reb. ecc. non al. Cl. 1. ext. eod. tit. cap. 4. Excipe nisi eadem aut maior ratio subesset, nec nominatim reperiatur prohibitum, de legib. l. non possunt, de cloacis, l. fin. de leg. 1. l. si domus, §. cum alicui, de iniust. test. l. posthumus, C. de pa. qui fi. dis. l. 2. Dinus in d. c. in arg.

L. 124. Vlpianus libro quinquagesimoquinto ad edictum. 163.

Cuius est donandi, eidem & vendendi & concedendi ius est.

Ex titu. de liberali causa. Iunge ad l. 22. non debet, l. iii. in eo, de reb. ecc. non alien. cap. nulli, de don. l. 7. in fin. Iunge l. actionum genera, de ac. l. 2. de proc. l. 126. inf. §. 1. DONANDI. Conciliatio de pac. l. contra iuris, §. si curator, §. si filius, C. eod. tit. l. pactum curatoris, de fur. l. interdum, §. qui tutelam. CONCEDENDI. s. per colonarium contractum. Ad fin. s. ratione eadem subsistente, ne obstet C. de præd. decu. l. fin. Contra sup. l. aliud 121. E diuerso etiam prohibita venditione videtur prohibita donatio, C. de fideicom. l. voluntas, & ibi Bar. C. de usuc. l. 2. Secus C. de sacrosan. ecc. Auth. perpetua, C. de tran. l. præses. Ratio, de don. l. 1. C.

164. L. 125. Paulus libro quinquagesimoprimo ad edictum.

Pœnalia iudicia semel accepta, in hæredes transmitti possunt.

T. *Ex titu. de lib. cau. l. vtique. Exc. l. 112. §. 1. iuncta l. 39. sicuti pœna, l. non solet deterior. Dubium facit de act. l. omnes pœnales, l. 25. l. sciendum, 57. l. constitutionibus, 32. C. ex del. de. l. 1. C. quando lib. prin. da. l. 1. Ratio, inf. l. 182. l. omnes act.*

165. L. 126. Vlpianus libro trigesimoquinto ad edictum.

Cùm quis posit alienare, poterit & consentire alienationi. Cui autem donare non conceditur, probandum erit, nec si donationis causa consenserit, ratam eius voluntatē habendam.

C. *QVIS. s. vna eademq; persona, ne obstet l. aliud, 124. sup. Iung. l. 111. in eo quod plus, de cu. fu. l. 1. Instit. de aucto. tu. in princip. quibus mod. pig. sol. l. sicut, §. si voluntate, do aqua pluu. l. in concedendo, l. si aut plures, de negoc. gest. l. qui in aliena, §. quanquam, l. liberto, 33. C. qui ma. non poss. l. 4. Ad Mac. l. filium, sup. tit. 1. l. alienationis. Econtrà de dist. pig. l. si creditor, §. quæritur si pactum, quibus modis pig. sol. l. si consenserit, C. si ad don. l. 2. C. de pact. l. fina. de manu. vin.*

vin.l.si pater,§.fina. l. apud filium, de vsufr.l. quod nostrum,33. ALIENARE. *Suo iure & sua pactione secundum Oldendorp. ne obstet l.interdum,§ qui tutelam,de fur.l.fin. C.de præd.Decu. C. de iure emphy.l. per quos fiat inuest.§ sed etiam res,de pro.feu.al.per Fed.§.insuper si filius,in vsibus feudorũ.* CONSENTIRE. *Quod fit per ratihabitionem, quod minus est,arg.l.2.l.si pater, de manu.vin.* DONARE. *Differentia inter donationem & cæteros contractus à maiori.* CONSENSERIT. *De don.inter vir. & vxor.l.3.§.non tantum,quæ in frau.cre.l.si pater. Ad fin.de pactis, l.contra iuris 5.respecta vna eademq; persona, ne obstet l.aliud,s.121.*

L.127. *Paulus lib.* 48. *ad edictum.* 166.

Qui rem alienam defendit, nunquam locuples habetur.

Ex titu.de damno infecto. Iunge l. nemo al. 96.l.nemo dubitat sol. Ad fi.s.ad hoc quo minus satisdet iudicatum solui, de proc. l. minor, §. is. l.etsi consularis,l. non videntur,sup. in eo quod, §.1.111. Exc.de in ius voc.l. 1. 2. qui satisda.cog. l.2.§. Prætor. A.

L.128. *Idem libro quadragesimonono ad edictum.* 167.

Non videntur data, quæ eo tempore quo

re quo dantur accipientis nõ fiunt. §. Qui iussu iudicis aliquid facit, non vi-
a al. quia detur dolo malo facere, a qui parere necesse habet.

C. *Regula hæc de rerum potius quàm verborum significatione tractat, & eò magis huic titu. quadrat. Nec obstat sup. tit. l. verbum reddendi, de con. & de. l. Meuius cui fundus, de statul. l. si quis libertatem, §. seruus hæredis, de vsur. l. si stipulatus, de lib. cau. l. in tantum. Ex titu. de aqua plu. arcen. de con. cau. da. l. fin. de leg. 1. l. si rem, §. si res suas, arg. inf. l. 209. non potest videri desiisse, de in ius voc. l. 12. qui satisda. cog. l. 2. §. inter. Ratio, de in diem ad l. Imp. de verborum obligation. l. vbi, §. fin. Institu. de ac. §. sic itaque, Instit. de rerum diui. §. singulorum, de leg. 3. l. qui concubinam, §. si hæres. Ad fin. de iu. do. l. mater, 35. l. si serua. Exem. de aqua pluu. l. si tertius, §. si quis prius.*

§. Qui *iussu.*

D. *IVDICIS. s. Pedanei de aqua plu. l. si tertius, §. officium, l. supra iter, §. officium. Ac multò màgis si Principis aut Senatus iussu, atque adeò publica auctoritate quis aliquid fecerit, inf. l. non potest dolo 160. de iniur. l. iniuriarum, §. 1. ex quib. cau. ma. l. et si per Pratorem, §. ait. Inn. in 6. cap. 24. quod quis mandato, de acqui. poss. l. iu-*

l. iustè, de sen. ex. cap. si clericos. Quod sal. tu. l. nouissimè, l. falsus, l. interdum, de ijs qui notant. infam. l. Athletas, & l. seq. l. furti, §. qui iussu, de sol. l. si stipulatus, §. si lancem, de iurisdict. l. si quis id, §. doli. Ad Syl. l. si quis quasi, de aqua pluu. arcen. l. quanquam, de sen. ex. cap. si clericus, 23. quæst. 5. cap. miles. inf. l. ad ea 200. NECESSE. Si. de cons. dist. 5. cap. discipulos, de fur. cap. 3. Ad legem Rhod. l. 2. §. cùm in eadem naui. Hæc intelligunt si iudex officiũ suum exequitur. Ad Treb. l. seruo, §. cùm Prætor, arg. inf. l. factum à iud. Ad fin. de bo. lib. l. qui cum maior, §. si pater, C. de calum. l. mater, de sol. l. si stipulatus, §. si lancem, quæ in frau. cred. l. qui autem, §. Labeonem, de sen. exc. cap. vniuersitatis, arg. sup. l. 4. Cõtrà C. de decu. l. omnes, C. de ex. mun. l. euidenter, C. de ma. scri. l. 1. in fin. Rom. 13. 1. Pet. 2. Vide Io. Oldendorp. Clas. 1. Act. 3. in fin. Ratio, inf. l. 130. is damnum. Exem. eo. cap. quod non est lic. Ad legem Aquil. l. ita vulneratus.

L 129. Idem libro 1. ad Plautium. *168.*

Rapienda occasio est, quæ præbet benignius responsum. §. Quod factum est, cùm in obscuro sit, ex adfectione cuiusque capit interpretationem. *al. Capienda*

OCCASIO. Id est, interpretatio & causa. *1.*

sa. Sim. ad legem Aquil. l. qui occidit, §. in hac, secundum Card. ad Cle. causam de elec. & Cagnol. Iunge sup. l. semper in ob. l. 157. semper in dub. l. 153. §. in re dubia, de pœn. l. si Preses, de re iud. l. inter pares, de arb. l. diem, §. si plures, de cond. inde. l. dominus testamento. Secus de test. tu. l. duo. Rationem habet Oldendorp. fol. 368. Iustinus. Vtendum occasione & rapienda incrementa virium.

§. Quod factum.

I. *De interpretatione à sententia proferentis, & affectione facientis. Sim. sup. l. in ambiguis, 87. Exc. §. fina. l. si seruus plurium, de leg. 1. Iunge l. 113. in ob. C. de leg. l. cùm alienam, C. de in- off. test. l. 3. C. de inst. et sub. l. generaliter, §. cùm autem, C. de sic. l. 1.*

169. L. 130. Idem libro secundo ad Plautium.

a qui iubet damnum dare

Is damnum dat, a qui iubet dare: eius verò nulla culpa est, cui parere necesse sit. §. Quod pendet, non est pro eo quasi sit.

I. *Ex l. 1. §. deiecisse. de vi & vi, l. aut qui aliter, in fin. quod vi. Iunge l. hoc in. §. 1. l. 95. sup. l. nō videtur, §. 1. l. 197. l. nemo dam. §. 1. 194. quod iussu, l. ad ea, 199. in 6. c. qui per alium, c. potest quis, c. qui facit, de admi. tu. l. ita, §. quod si quis, ad l.*

ad legem Aquil. l. liber, de nox. l. 2. C. de sol. l. inter artifices, de act. l. seruus, non in omnibus. Cicero pro Quintio: Omnes quorum in alterius manu vita posita est, sæpius id cogitant, quod possit is, cuius in ditione positi sunt, quam quid debeant facere, arg. de off. eius, l. et si Prætor. Secus de his qui not. infa. l. liberorum, §. fin. PARERE. sup. l. 128. §. 1. CVLPA. Ergo nec pœna, cap. cognoscentes, de const. vt Cag. & Alber. docent.

§. Quod pendet.

Sup. tit. 1. l. cedere, ad Mac. l. 1. §. si pendeat, si certum peta. l. 9. de iud. l. 35. l. non, quemad. Excmp. de libe. & posthu. l. si quis posthumos, §. rumpit, Insti de verborum obligation. §. ex conditionali, Inst. quib. mo. ius pa. po. sol. §. ab host. §. ipse, vnde leg. l. 2. §. si quis decesserit, de acqui. re. do. l. seruus qui bona, §. cùm seruus, de vsufr. l. arboribus, §. fin. l. sed et si quis stip. de don. inter vi. l. si is seruus, 21. de æd. ed. l. bouem, §. fi. de re iud. l. duo iudi. de sol. l. si quis offerenti, §. fi. de hæ. inst. l. liber, §. si ita, §. sed si decesserit, ad l. Fal. l. si propter, l. in lege, de leg. 2. l. cùm filius, §. seruus purè, de verb. ob. l. 116. decem, quando ac. de pecu. an. est. l. 3. §. fi. Exc. de verbo. ob. l. 100. conditio de ven. in poss. mit. l. 1. §. sed et si incertum, de iure do. l. si ego, §. si res. C.

L. 131. Idem lib. 4. ad Plautium. 171.

Nemo

Nemo ideo obligatur quia recepturus est ab alio quod præstiterit.

C. *Lib. 4. Huius inscriptionis ergo hæc lex in Flo. & vet. sequitur sequentem legem, de aqua pluu. arcen. l. supra iter, §. apud ferocem, C. ne vx. C. ne fi. l. 3. l. 4. de fideiuss. l. cùm is qui & reum. Secus ad legem Falcid. l. qui fundum, §. si tu ex parte, de prec. l. & ancillarum, 27. §. si quis cum ser. in quibus alia causa agendi præcedebat.*

170. L. 132. *Idem libro tertio ad Plautium.*

Factum à iudice, quod ad officium eius non pertinet, ratum non est.

A. *De magistratuum cognitionibus in 6. cap. 26. l. ea quæ fiunt à iudice, arg. l. culpa est, inf. de iurisdict. l. fin. de seruit. l. 1. §. 1. C. qui pro sua iu. l. 1. C. de decu. l. dominium, C. si à non compe. iu. l. 1. l. fina. de iniusto, l. si quis exhi. §. quòd si quis, de pœnis, l. 2. §. fin. de pœni. cap. indulgentiæ, in 6. de exc. rei iu. l. 1. de iud. l. si quis al. arg. Contrà si quis in ius voc. l. 2.*

L. 133. *Idem libro quinto ad Plautium.*

172. In contrahenda venditione ambiguum pactum contra venditorem interpretandum est: ambigua autem intentio ita accipienda est, vt res salua actori sit.

De am-

De ambiguo orto ex facto & contractu accipitur hæc regula, ne ei aduersetur inf. l. 168. fauorabiliores, cap. contra eum, eod. titu. in 6. 57. Iunge hanc ad l. 198. factum cuique, l. 68. quoties idem sermo facit de seruit. vrba. præd. l. 21. l. cùm in lege, §. Labeo, de pact. l. veteribus, de euict. l. quæ libertatis. Idem in stipulatione quoque obtinet de rebus dub. l. cùm quæritur, l. quoties in actionibus, de verborum obligatio. l. quoties, de procur. c. 4. in nostra præsentia. AMBIGVA. *Limitatio est superioris responsi. facit de testam. milit. l. 3 dictis ll. quoties, de verborum significat. c.* Abbate. INTENTIO. *Hoc est, quæuis actoris petitio iudicialis, vt D. Ramus interpretatur, de iud. l. si quis intentione, l. solemus. Ratio est in dicta l. solemus, & de verborum obligation. l. inter, §. si Stichum.* ACTORI. *Id est, pro actore ipsius intentionem interpretamur, de exc. rei iud. l. si ex testament. Contrà sup. l. cùm sunt obscura. Fallit in duobus actibus, l. si quis an. & ibidem Iason in quarto notabili, de acquirenda possess. Item si plus æquo onerosa esset interpretatio de eo quod cer. lo. l. 3. §. si quis insulam, ob quam vitandam actus vitiatur, de leg. 1. l. 24. quod in rerum natura, §. 1. C. de lega. l. vxor patrui, de leg. 1. l. si domus, §. fina. de milit. testam. l. dotalem. Præterea si ex validitate actus offenderetur voluntas* C.

testatoris, de vul. l. verbis ciuilibus. & ibi notat Pau. Castren. & Alexand. ACTORI. *ſ. eo modo, quo agatur. Et ſic eſt ipſa hæc regula exceptio ab illa regula vulgariori. Quando non valet vt agitur, valeat eo modo, quo valere poteſt, quam hic proſequitur Decius. Intelligunt etiam hanc regulam vt procedat, ſi verborum proprietas non præ ſe ferat, de qua re actum ſit, ne pugnet l. ſi in emptione, de contrah. empt. Deinde quando verba conueniunt, & aliquo modo adaptari poſſunt ad actum, qui valet, ne obſtet l. tutores, §. 1. de admi. tut. vt eam conciliat Aret. in l. a Titio, de verborum obligation. col. fin. Poſtremò, quando in actu concurrant requiſita ad eius validitatem, de dol. exc. l. 2. §. circa. Vide Decium. Contrà de cont. empt. l. ſi ita diſtrahatur, 34. l. ſi in eum. Contrà de verborum obligation. l. eum qui talem. Contrà inf. l. in ambiguis. Contra loca. l. in lege.*

173. L. 134. *Paulus lib. 10. ad Plautium.*

In condemnatione perſonarum, quæ in id, quod facere poſſunt, a damnantur: non totum, quod habent, extorquendum eſt, ſed & ipſarum ratio habenda eſt, ne egeant. §. Cùm verbum (*Reſtituas*) in lege inuenitur, etſi non ſpecialiter de fructibus additum eſt,

a al. condemnantur.

est,tamen etiam fructus sunt restituen di.§. Vnicuique sua mora nocet, quod & in duobus reis promittendi obseruatur.§. Dolo facit,qui petit quod redditurus est.

Ex titu. de re iud. Iunge l. 29. Diuus,l. sunt, cum 4. seqq. de re iud. DAMNANTVR. *Ratio, de admi. tu. l. tutor, secundum dig. Alc in l. nepos Proculo. sup. titu. 1. Loriot. axiom. 170.* A.

§. Cùm verbum.

Sup. titu. 1. l. restituere, l. nec ver. l. plus, de vsur. l. videamus, §. in Flamana, sup. 79. generaliter. I.

§. Vnicuique.

Iunge de verborum obligation. l. mora, l. si ex legati, l. si seruum, ad l. 198. si seruum, ca. 25. mora, c. 22. c. 76. delict. in 6. 16. quæst. 1. decimæ, de commo. cap. 1. si certum peta. l. quod te, dep. l. si in Asia, §. fin. l. bona fides, de leg. 1. l. apud, §. ipsius, §. fructus, l. cùm res, §. fi. l. si quis bonorũ, de leg. 2. l. qui solidum, §. quæ et, l. si quis seruo, ad Treb. l. in fideicommissarium, de fur. l. subtracto, de vsur. l. mora, §. fin. de ac. em. l. 12. §. sed fructib. l. 3. §. si venditorẽ, de iu. do. l. si rem æstimatam, de aqua pluu. l. emptor, 12. de sol. l. qui decem, in prin. SVA. *De verborum obligation. l. cũm filius, de vsu. l. mora, §. quid & in fi.* REIS. *De* C.

duobus reis, l. ex 2. de ac. em. l. 3. §. si venditorem, l 12. § si fructibus, de re iud. l. si Calendis. Ext. de verborum obligation. l. mora, l. cùm filius. l. quoties in diem, l. si seruum, §. nunc, de vsur. l. videamus, §. item si vi. Contrà de duobus reis, l. penultim. PROMITTENDI. *Concil l. videamus, §. si actionem, de vsur. ex eo. lib. desumpta.*

§ Fi.

A. *Cap. 59. dolo, in 6. de excep. do. l. dolo facit, 14. quæst. 4. cap. nullus, de iureiuran. cap. debitores, de con. can. da. l. si donaturus, §. 1. de euic. l. Seiæ fundus, C. de rescin. ven. l. cùm à matre, de fideiuss. l. si testamento. Ad fin. f. incontinenti ei a quo petitur, ne obstet l. fin. versi. idem quæsiit, l. vt leno, l. si socer, 44. §. fin. §. Lucius, soluto matrimo. nisi incertum sit quod restitui debeat, quorum legatorum, l. 1. §. rediguntur cum glo. Aut nisi agens interdicto non adipiscendæ, neque retinendæ, sed recuperandæ possessionis ageret. Lor. ax. 200. de Carb. ed. l. 3. §. duæ causæ, Bar. l. naturalem. §. nihil, de acqui. poss.*

174. L. 135. Idem libro octauo ad Plautium.

Qui potest facere, vt possit conditiōi parere, iam posse videtur. §. Quod quis

quis si velit habere non potest, id re-
pudiare non potest.

Ad edict. si quis omiss. caus. test. l. 4. §. pen. l. 1. §. qui sub, §. & paruu, l si quis sub, cum l. seq. Coniunge l. 8. de bon poss. Summa huius regulæ est, potentia faciendi quodammodo repræsentat factum. Iunge l. 122. in iure, de contrahen empt. l. Labeo, de leg. 2. l. si quis seruo, de con & d l. si cui legata, §. si cui rectè, 14 quib ad lib. p ec. non li. l. Lucius, §. sed etsi is qui adhuc, ne quid in loc. l. 2. §. antepen. de acqui. hæ. l. is qui, 18 si quis omiss. cau. test. l. 1. §. qui sub, quibus ex cau. ma. l. et etsi, l. 26. §. ait, distinct. 83. cap. error. Hinc colligit Azo Brocardicum vltimum Rubric. 11. Qui potest facere, vt possit, iam posse facere, intelligitur facere, de æd. ed. l. quis sit, §. idē ait, de bo. lib. l. qui cum natu maior, §. sed si minor. Vice versa hæc reg. colligitur ex l. mater, §. 1. a Fabro hoc modo: Qui non potest facere, vt possit conditioni parere, iam videtur non posse FACERE. f. facile de re mili l. qui commeatus. Secus quib. ad li. pro. l. pen. § pen. Ad fin. de verborum obligation. l. in executione, in fin de contrahen. empt. l. 50. Labeo, l hæc vend. 8 modò adstringatur ad faciendum aliquid, de elect. cap. finali. I.

§. Quod quis.

T. *Iunge ad l.3.eius est velle, l. 84. non videtur rem amit.108.non potest, de leg. 2. l. si ita scriptum,§.si sub, de con. & de.l.14. arg. Com. diui. l.in hoc,14. de acqui. hæ.l.1. §. qui hæres. Econtrà sup.l.is potest. Negatiuè tantum intelligenda est reg. Secus de suc.edic.l.1.§. decretalis.*

175. L. 156. *Paulus libro vndecimo ad Plautium.*

al. In omnibus officijs. In his quæ officium per liberas fieri personas leges desiderant, seruus interuenire non potest. §. Non debeo melioris conditionis esse, quàm auctor meus, à quo in me ius transit.

P. *IN HIS. Al. in ijs of. Al. in omnibus officijs. Faber legit: In ijs quæ ex officio. inf. l. 180. in omnibus off. inf.l.fin.de recep.ar.l.Pedius,§. 1.si quis cau.l.si quis seruũ. DESIDERANT. C.de testib.l.quoniam liberi, de arb. l. parui,§. in seruo, Inst.qui.da.tu.poss.§. seruus autem al. qui mil.non poss.l.pen. §. fina. de proc.l.seruum quoque,§.1. C.de tabell.l.generali. Exc. de off. præ.l.Barbarius. Terentius: Seruum hominem causam orare leges non sinunt, nec testimonij dictio est.*

§. Non debeo.

C. *Iunge ad l.55.l.166. nemo plus, l.138. qui in ius,l.120.aliud,ad Vel.l.fin. §. 1. de acquir.poss. l.14.*

l.14. Pomp.§.1.de contrahen. empti. l. alienam, Instit.de vsuc.§.furtiuè,§. quod autem, de exc. do.l.4.§.de auctoris,§.sed si cum, ad Treb.l.postulante,de exc.rei iud.l.1.in princ. l.fina.in fin. Exc.de hæredib.tut.l.1.

L. 157. Idem libro decimotertio ad Plautium. 176.

Non est singulis concedendum, quod per magistratum publicè possit fieri, ne occasio sit maioris tumultus faciendi. §. Infinita æstimatio est libertatis & necessitudinis.

Ex titu.de iniur. Vide l.13. & l.14.eod.titu. inf.l.137.qui auctore,quod met.cau. l. extat.13. C. vnde vi, l.si quis in tantam, C. de Iudæis,l. nullus rem ra. hab.l.procurator,§.fin. de fid. lib. l.Paulus,de vsuf. l.si cuius, §.sed et si,de iur. fir. cap.1. §. 1. vbi Bal. notat plures casus,in quibus regula non procedit. P.

§. Infinita.

Iunge ad l.165.l.107. libertas rem rat.hab.l. procurator. Ad fin.de iust. & iu.l.fin.de his qui de.l.1.§.sed cum liber. Exc. C.de pa. qui.fi.dis. Necessitudo hic accipitur pro coniunctione sanguinis,l.fin. de iust. & iu. l. in fideicommissis,§. cum Polidius de vsur. l. si filium, C. de lib.cau. Inst. ad Tertull.in princ. P.

177. L. 158. *Paulus libro decimoquarto ad Plautium.*

Qui in ius dominiúmue alterius succedit iure eius vti debet. §. Nemo videtur a dolo exequi, qui ignorat causam, cur non debeat petere.

a dolo facere,

C. *Ex titu. de ha. ven. Iunge l. 198. §. 2. §. pen. 186. quod ipsis, l. aliud, §. fina. 121. l. nemo plus in hæ. l. 146. is qui in ius, l. 136. §. non, de acqui. hæ. l. 37. Exem. de foro competen. cap. dilecti, in 6. de rescript. cap. significauit, de diuer. & tem. præ. l. cùm hæres, de iud. l. mortuo, l. vbi acceptũ, 30. l. si is qui Romæ. 34. Et est hæc reg. exceptio à l. 17. §. cùm possessor, de pact. Excipe de inoff. test. l. singularia, l. scimus, §. cùm autem, l. si quis filium, 34. ad Treb. l. 1. §. si hæres, C. fami. her. l. filiæ, de proba. l. Procula, ad legem Falcid. l. reperitur, de pact. l. 25. §. personale, 52. §. de inoff. sup. l. 74. §. fin. de verborum obligation. l. 37. §. fin. de iure pat. in 6. cap. 1. de leg. 1. l. legatarius. Al. pro parte 2. quæst. 1. cap. nullus episcopus, c. clericum nullus. de foro competen. cap. cùm sit, cap. si diligenti, de euict. l. vendicantem, de don. inter vi. l. 33. §. oratio, fami. her. l. filiæ. Ratio, c. nemo potest, in 6. eod. titu.*

§. Nemo.

I. *Iunge ad l. 80. fraudis, l. 56. nullus videtur, l. 20.*

l.20.non solet doli exc. 100. non potest improbus, 188.nemo videtur fraudare, de doli excep.l.2.§. item quæritur, §.generaliter. inf. l.64. qui sine dolo. DOLO. s.vero, ne obstet l. Diuus, Clau. ad legem Corne. de fal. & ibi Bar. Secus iure Canon. de præscript.in 6. c.2.

L. 139. Idem libro decimoquinto ad Plautium. *178.*

Cùm principalis causa non consistat, plerumque ne ea quidem, quæ sequuntur, locum habent.

Inf.l.172.§. cum princi. arg. sup. l. 30.quod ab initio, Instit. de pup. §. liberis, Inst. de leg.§ si seruus, de penu.l.3. de pec.leg.l.2.l.1. C. de con. cau. da. l.1. C. de legibus, l. non dubium, quod metus cau.l.14 §. Labeo, C.dep.l.4. C.de vsur. l.eos qui principa. C. de fruc. l. terminato, qui po.in pign.l. Lucius, de lib.leg. l. Aurelius, §. legatum, de vac.mu. l. in honor. §. philosophis, C. de lati.li.toll.in princ. C.de testa.l. nec codicilli, C.de repudijs, l.fin.de excu. tu. l.si duos, §.prohi.si quis cau.l.si seruus, de pact. l. & hæredi, de rei ven.l.redemptores, §.1. de le. com. l. pen.de verborum obligation. l si pupillus, de arb. l.aduersus sent. de remis.l.1. Auth. de san. ep. §. illud, v.1.§.neque, Auth.quomodo op. ep.6.§.si quis in extraneas, de don.inter virum & vxor. C.

cap. præterea, cap. de prudentia, 16. quæst. 7. cap. & hoc dicimus, de foro competen. cap. si diligenti, de off. del. cap. prudentiam, §. sexta, in fin. de fid. inst. cap. inter delec. in fin. de præben. cap. super eo, de resc. in 6. cap. 1. C. de his qui à non. domi. l. fin. vi. bonor. rapt. l. si seruus, Instit. de rerum di. §. quod si partim, de vsufr. l. fundi, §. sed et si, quemadmodum seruit. amit. l. Labeo. Ratio, de cond. ind. l. quid, §. iudicio, de fideiuss. l. generaliter. PRINCIPALIS. s. pretiosior, ne obstet l. quod, quib. mod. vsufr. amitt. & ibi Alciat. & Bar. d. l. generaliter, l. si duo, de sol. COSISTIT. s. ab initio, de const. pec. l. item illa, §. quod adiicitur, §. penultim. C. de lui. pig. l. 2. SEQVVNTVR. Id est, accessoria, quorum validitas a principali prorsus dependet: aliud enim est, si per se subsistant, de libe. & posthu. l. 3. §. fin. de fun. inst. l. prædia. Vel si sunt alterius qualitatis & specialis dispositionis, & in quibus periculum animæ vertitur, vt tradunt Alber. Butrig. Deci. Oldendorp. & Cagn. & l. si is, C. de præd. min. l intelligere, C. de lui. pign. l. centum Capuæ, §. fin. de eo quod cer. lo. Ratio, quia prouisio & dispositio specialis derogat illi, quæ virtute, iure, vel significatione verborum intelligebatur, C. de pact. con. l. 1. de vul. l. 39. §. qui patrem, vt ait Dinus in cap. accessorium. Excipiunt item Di. Io. And. Fran. & Cagn. si

in

in accessorio sit facta à lege dispositio de eo quod cer. lo. l. centum, de fun. inst. l. fina. C. de lib. præte. Auth. ex causa. Excipit insuper Pet. Lorio. in apicibus iuris, titu. de principali & ac. axio. 5. fructus, vsuras, & pœnas, cùm per actionem, vel officio iudicis nobili debentur, soluto matrimon. l. 1. marito, §. fin. de exc. re. iud. l. si in iud. de verborum obligation. l. cùm stipulanti, 125. l. si ita stipu. §. Chrysogonus in fin. l. stipulatio ista, §. alteri, de fun. inst. l. si in fundum, Bar. l. fin. in fi. de cond. ind. Nam tunc principalia iudicantur, d. l. centum, de eo quod cer. lo. ver. nec oportet, cum seq. Item litis cõtestationem super principali excipit l. 1. C. de iud. Ratio, sup. l. non solet. Item excipitur de iureiuran. cap. debitores, cap. cùm contingat, de re iud. l. Paulus. Contra Inst. de obli. quæ ex de. §. hi. Affirmatiuè quoque legitur reg. cap. 42. accessorium, in 6. de iurisdi. ct. l. 2. de off. eius. l. fin. de contrahen. emp. l. si aquæductus, de vsufr. l. si fundi, §. sed et si, de seruit. vrb. præd. l. Binas, versi. non, de seruit. rustic. præd. l. 3. §. qui habet, quemadmodum ser. amit. l. ab. de proc. l. ad rem mob. l. ad legata, C. de p. l. 4. de ali. leg. l. legatis, l. alimenta, 28. de fun. inst. l. si quis fundum, l. 5. l. 26. §. fin. si ser. ven. l. testatrix, de ac. em. l. creditor fundum, §. an do. de pig. ac. l. si conuenit, §. si nuda, de pig. l. grege, l. fundum, de off. dele. cap. si super gratia,

in 6. de pen. leg. l. 3. de pec. leg. l. 1. l. 2. l. 34. de eo quod cer. lo. l. centũ, C. de vsur. l. eos, si quis cau. l. 10. § fin. l. 2. si certum peta. l. lecta, de nego. gest. l. aut. §. hæc verba, de pact. do. l. inter socerum, de iud. l. si legationis, l. si cum, de re iud. l. quidam, de cle. coniu. c. quod te, de fid. inst. cap. inter dil. l. in fi. de fideiuss. l. fideiussor, de operis noui nunci. cap. cùm ex, de off. del. cap. 1. Instit. de rerum diui. §. quod si partum, quod metus cau. l. si cum. Exc. §. Labeo, ad legem Aqui. l. qui occidit, l. 31. § fin. ad Mac. l. 9 §. non solum, de accep. l. & per iusiur. §. si fideiussori, de æd. ed. l. iustissimè, de contr. ahen. empt. l. si in empt. 33. C. de sol. l. 1. Exc. de ritu nupt. l. si quis offi. de transf. l. 8. §. qui transigit, de ord. cog. cap. tuam, de vsufr. l. vsufructuarius, §. ædificium, si vsufr. pe. l. 1. in fin. Loc. l. sed addes, §. si quis mulierem, C. de episc. au. Auth. liberi, de lib. leg. l. si quis reum, de constit. pec. l. item, §. quod, de conuer. con. cap. quidam intrauit, de pœn. dist. 1. cap. sicut primi, distinct. 25. cap primum, de min. l. 24. §. fin. de ali. le. l. alimenta. Contrà de sacrosan. eccle. l. iubemus, C. quod cum eo, l. dominos, C. de bo. ma. l. 1. C. de præscripti. triginta annorum, l. cũm notissimi, de arb. l. si pupilli, C. quibus mod. pig. sol. l. 1. §. cùm venditor, de rei ven. l. sin autem, §. si homo. de verborum obligation. l. si pupillus, de sol. l. cũm quis, §. fin. de pactis, l. quod dictum, de

contrah. emp. l. in vendendo, C. de ind. l. 1. Contra de iureiur. cap. debitores, cap. cùm contingit. Latiùs vide Broc. Secus ad Mac. l. 9. §. non solum, C. si aduersus ven. l. 1. Auth. Sacramenta, C. de pact. l. pacta quæ contra, ad legem Falcid. l. quod de bonis, §. 1. Sim. 20. quæst. 3 cap. constituit quib. m. vs. a. l. in quod tamen l prace. Ratio, sup. l. 86. non debet.

L. 140. Paulus libro decimosexto ad Plautium. 179.

In obscura voluntate manumittentis fauendum est libertati.

I. *Iunge ad l. 21. quotiens dubia, de manu. test. l. si peculium, §. fin. l. si ita. Coniunge de statuliberis, l. si peculium, de his qui in test. de. l. proximè, §. fin. Ratio, inf. l. 157. semper. Exc. de manu. test. l. cùm ex pluribus, de rebus dub. l. si fuerit, §. item si ex plu. de adi. leg. l. 3. §. si duobus.*

L. 141. [a] Paulus libro decimoseptimo ad Plautium. 180. al. Vlp.

Quod iussu alterius soluitur, pro eo est, quasi ipsi solutum esset.

C. *Exc. à l. in fun. §. fin. de con. ind. Coniunge l. si donaturus, de con. cau. da. in 6. ca. qui per, inf. l. 195. §. deiecit, sup. l. is. dam. l. non potest, de acquirenda possess. l. 1. §. si iusserim, de admi. tu. l.*

ita,

ita,§ quod si quis, de vi & vi, l. 1. §. deiecisse, arg. de pecu. l. 2. de sol. l. qui mandatum, l. solutum, l. cum iussu, de don. inter vi. l. 3. §. sed si deb. §. fin. l. si eum, de iu. do. l. licet, §. quoties. Excipe de sol. l. si fugitiuus est, l. fin. ALTERIVS. s. viui, de sol. l. si. in fin.

181. L. 142. Paulus libro primo ad Vitellium.

Si nemo subijt hæreditatem, a omnis vis testamenti soluitur.

a omnē ius

T. *Al. præcedit hæc l. præcedentem, sup. l. 90. quamdiu, de his qui in test. de. l. proximè, de test. tu. l. si nemo, de ser. leg. l. fin. de vul. l. qui plures, §. fin. de contra. tab. l. filium, §. si cum exhæredato, Instit. quib. mod. test. infir. §. nam & prius, de iniust. rup. test. l. 1. in fin. de vul. l. 36. §. si à patre, l. sed et si plures, §. si ex asse, de testa. tu. l. si nemo, 1. SVBIIT. C. Theod. vnde liberi, l. 1. HAEREDITATEM. s. aut petierit bonorum possessionem, de bo. lib. l. si patronus, §. ex testamento. SOLVITVR Hoc est, nullas vnquam vires sortiri potest, Oldendorp. arg. l. decem, de verborum obligation. de iniust. test. l. 1. in fin. Excipe de vul. l. si filius, qui patri, de mili. testam. l. miles ita hæredem, §. fin. Item ad pias causas legatum. Bart. ad l. 1. C. de sacrosan. ecc. Bal. consi. 187. Postremò nisi testator aliter disposuisset, Dec. & Alex. in l. nemo potest, de leg. 1.*

Ra-

Ratio, de lib. & posth. l. inter cætera, Insti. de leg. §. an hæredis, de qua latius Cag. hic & Ia. in d. l. eum, in 2. No.

L. 143. *Paulus libro tertio ad Vitellium.* 182.

Quod nullius esse potest, vt id alicuius fieret, nulla obligatio valet efficere.

Iunge ad l. 145. l. 178. ea quæ dari, de verbor. obligat. l. inter, §. fin. de consti. pec. l. promissor, Inst. de inuti. sti. §. idemq;, inf. l. 2. de vsu. & ha. l. vsus pars, de contrah. empt. l. si in emptione, §. omnium, 24. §. 1. NVLLIVS. Inst. de rerum diui. §. nullius, pro soc. l. verum, 63. §. societas. C.

L. 144. *Marcellus libro tertio Digestorum.*

Etsi nihil facile mutandum est ex solennibus, tamen vbi æquitas euidens poscit, subueniendum est.

Ex titu. de in integrum restit. l. Diuus Ant. l. solennibus, l. fin. Iunge ad l. 91. in omnibus quidem, de inter. & re. l. fin. de consti. prin. l. 2. SOLENNIBVS. Quib. ex caus. ma. l. sed et si, §. si feriæ. Hinc manet l. absentem, de pœnis. Ad fin. Hæc lex de facto, at lex 86. de iure intelligenda est.

L. 145.

184. *al Marcellus.* L. 145. [a] *Celsus libro octauo Digestorum.*

Impossibilium nulla obligatio est.

C. *Junge l 143. quod nullius, l. 32. verum, l. 178. ea quæ dari, l, quod alicuius, cap. nemo potest ad imposs. in 6. de act l. 1. §. si id, l non solum, 30. quæ sen. sine ap. l. fin. de verborum obligation. l. inter, §. sacram, l. 35. si stipuler, 1. & 2. respon. §. item quod, l. impossibilis, de contrahen. empt. l. cùm ab eo, Instit. de inuti. sti. in princ. de inter. ac. l. si is, §. in totum, ad legem Aqui. l. inde, §. fin. si certum peta. l. 4. l. eius, de vsufr. l. 2. quib. mod. vsufr. amit. l sicut, in fin. de ac. & ob. l. 1. §. si id. Exem. C. de contrahen. sti. l. 8. de pact. l. 34. ius agnationis, Instit. de verborum obligatio. §. loca quod cer. lo. l. 2. §. qui ita. Exc. de cond. ap. cap. 1. Contra de cond. inst. l. 1. de con. & de. l. obtinuit, de verborum obligation. l. fin. §. si inter, l. 35. nisi per quem, l 137. §. si ab, l. 126. §. fin. de pact. l. 50. non impossibile, de euict. l. 31. si ita sti. Triplicem autem impossibilitatem tradit gl. in d. cap. nemo, & §. impossibilis, Instit. de hæredibus instituend.*

185. L. 146. Celsus libro septimo Digestorum.

Vani timoris iusta excusatio nõ est.

C. *Ad ed. de eo. quod met. cau. l. 3. l. 6. l. 7. C. eod.*

eod. titu.l.1. l. 2. In Flo. hæc l. rectius præcedit præcedentem. Iunge l. 117. nihil. Vanum timorem Græci stultum & ratione carentem vocant. EXCVSATIO. Aestimationem habet idem Celsus lib.6. de re iudic. l. si quis ab alio, 13.

L. 147. *Idem libro duodecimo* Di- *gestorum.* 186.

Nihil peti potest ante id tempus, quo per rerum naturam [a] persolui *a al. solui.* posit, & cùm soluendi tempus obligationi additur, nisi [b] eo præterito peti non potest. *b eo tempore.*

Exc. à 14. reg. in omnibus, de verborum obligation. l. interdum pura, l. liber, 118. §. decem, Instit. de inuti. sti. §. fin. Ratio, sup. l. impossibilium, 145. Excipitur culpa de statuli. l. 3. §. fina. Item de verborum obligation. l. 72. §. fina. l. 138. §. illud. A.

L. 148. *Idem libro decimosexto* Di- *gestorum.* 187.

Si quis prægnantem vxorem reliquit, non videtur sine liberis decessisse.

Quando di. leg. ce. l. is cui, de acqui hæ. l. cùm quidam, §. quod dicitur. VIDETVR. Sup. titu. 1. l. qui mortui, de col. bon. l. fin. de ventre in T.

poss. mit. l. totiens, §. sed etsi incertum. Ratio, de statu hom. l. qui in vtero. Sim. Insti. de sti. ser. in princ. sup. l. 15. qui actionem, sup. l. 141. quod iussu, sup. tit. 1. l. non est sine liberis, C. de cond. inser. l. 1. in fin. Sim. ad Treb. l. ex facto, §. si quis rogatus, de leg. 2. l. cum pater, 79. §. volo, l. Lucius, §. fina. Exc. sup. tit. 1. l. quærit. Rom. cons. 48. Castren. 79. in antiquis. DECESSISSE. Interim scilicet, quo magis deficiat vel impleatur conditio, quando di. leg. ce. l. 15.

188. L. 149. Idem libro decimoseptimo Digestorum.

a al. repugnantia.

Vbi [a] pugnantia inter se in testamento iuberentur, neutrum ratum est. §. Quæ rerum natura prohibentur, nulla lege confirmata sunt.

T. *De cond. indeb. l. si Titius, C. de fid. inst. l. scripturæ, de ap. cap. sollicitudinem, C. de fur. l. 1. de con. & de. l. si is qui ducenta, §. vtrũ. PVGNANTIA. s. vt conciliari nequeant secundum Bart. & Oldendorp. Vide apud Cagno. 7. fallentias.*

§. Quæ rerum.

NATVRA. Arg. de iust. & iu. l. ius ciuile. Ratio, l. impossibilium, 146. l. 145. verum, C. de contrah. sti. l. non moriturum, C. de furt. l. 1.

L. 150.

L. 150. Idem libro decimotertio Digestorum. 189.

Pupillus nec velle, nec nolle in ea ætate, nisi adposita tutoris auctoritate, creditur: nam quod animi iudicio fit, in eo tutoris auctoritas necessaria est.

De infantiæ proximo l. 101. §. pupill. l. 112. pupillum, l. in negocijs, 5. de ac. em. l. 13. si quis à pu. Ratio, C. de falsa moneta, l. 1. de acqui. hæred. l. pupillus, de verborum obligation. l. si pupillus. VELLE. s. ad suum præiudicium. NOLLE. s. quo minus teneatur & vtile geratur, C. de fals. monet. l. 1. C. de auc. præst. l. fina. l. neque actiones, C. de rep. hæ. l. pupillorum. TVTORIS. Mandati, l. fina. de ac. & ob. l. 1. §. furiosum, l. 42. obligari. IVDICIO. Insti. de act. §. furti. Secus vbi ex re actio proficiscitur, de ac. & ob. l. furiosus. P.

L. 151. Idem libro vigesimoquarto Digestorum. 190.

Quod euincitur, in bonis non est.

Iunge l. 182. §. fin. Præmitte reg. 52. Ratio, l. in bonis, de acqui. re. do. sup. titu. 1. l. bonorum, §. in bonis. Hinc sequitur de lib. leg. l. 1. de sol. l. si hominem. EVINCITVR. Euinci potest. C.

Dubitationem facit l. sciendum, §. si fundum, qui satisda. cog.

191. L. 152. Idem libro trigesimotertio Digestorum.

Neratius consultus, an quod beneficium dare se quasi viuenti Cæsari rescripserat, iam defuncto dedisse existimaretur, respondit, non videri sibi principem, quòd ei quem iubere existimabat cōcessisset, defuncto concessisse, quem tamen modum beneficij sui vellet, ipsius existimationem esse.

P. *De beneficio principis. Duas theses ex hac propositione colligit Oldendorp. I. Quæ conceduntur tanquam viuenti, ea non porriguntur ad hæredes. II. Interpretatio priuilegij a principe extra ordinem indulti, pertinet ad principem. BENEFICIUM. f. personale, de quo de censibus. l. 3. §. 1. l. 4. §. quanquam, &* *quib. cau. ma. l. si cui, de origin. iur. l. 2. §. primus August. ad quæ vt ad beneficium aquæ ex publico loco ducendæ (de aqua quotid. l. 5. §. permittitur, de quo vide Iulium Frontinum) &* *quod ad libertatem & ad pecuniæ largitionem concessum refertur a Sueton. in Nerone, cap. 24. huius reg. vim contra Bartolum accommodat*

dat Faber, qui ex cap. 8. de Vespasiano Suetonij notandum ducit, quod beneficia, quæ Cæsar indulgebat, si is decessisset, ab eius successore post Vespasianum confirmari solebant, idq; hodie in vsu esse Regibus Franciæ. Iunge ad l. 97. in ambiguis, l. in omnibus causis. 69. C. de legib. l. cum de nouo, l. fin. de vul. l. ex facto. C. de sacrosanct. ecc. l. omni. CONSVLTVS. Insti. de iure nat. §. responsa. de origi. iur. l. 2. §. Seruius. Sim. quæ sen. sine ap. re. l. penultim. C. de cadu. toll. §. in primo, de iure cod. l. 2. versi. quod si ei, de iud. l. 74. §. fin. MODVM. De vulgari, l. ex facto, arg. C. de legib. l. 2. si mensor fal. mo. dix. l. 1. Secus de fid. li. l. cum quasi absente 30. l. cum ver[illegible] subiectum, ad fin. l. si cum, §. 1. 26. EXISTI[illegible]ATIONEM. Dubitationem facit l. beneficium, de const. prin. l. quidam consulebant, §. fin. de re iud. l. fin. C. de sen. pas.

L. 153. Marcellus libro vicesimonono Digestorum. 192.

Ea quæ in partes diuidi non possunt, solida à singulis hæredibus debentur. §. In re dubia venigniorem interpretationem sequi non minus iustius est, quàm tutius.

Coniunge l. 3. de seruit. de verborum obligation. T.

tion. l. 2. §. ex his. SINGVLIS. Et hæredibus singulis de seruitut. l. via, §. 1. de leg. 3. l. 11. §. pe. Secus in existimatione operarum, de operis lib. l. si quando. Hinc manat reg. In indiuiduis quis consequitur ex persona alterius, quod ex propria persona non competeret, quemadmod. ser. amit. l. si communem, Feli. in c. 1. de rescript.

§. In re dubia.

Interpretatio à benignitate. Iunge l. 57. semper in du. 129. capiēda occasio, inf. l. factum, inf. l. in pœnalibus, l. semper in omnibus, sup. l. in obscuris. l. in ambiguis ꝑ dot. 66. l. quoties. idem 21. l. quoties du. 200. l. quoties nihil, de his qui in test. de. l. proximè, de rebus dub. l. si fuerit, §. fin. Exem. de bon. quæ lib. l. 5. Seneca de b[illegible]ijs: Tolerabilior est qui lenitate peccat, q[illegible] qui crudelis est.

193. L. 154. *Celsus libro trigesimooctauo Digestorum.*

a al. sub tempore. Omnia ferè iura hæredum perinde habentur, ac si continuò [a] sub tempus mortis hæredes extitissent.

T. *Dubium mouet l. omnis hæreditas, de acqui. hæred. l. hæreditas, 54. de vsucap. l. nunquam, §. vacuum, 31. l. penultim. §. nondum, de hæredibus instituend. l. non minus. FERE. De stip. ser. l. vsufr. de acqui. rerum do. l. hæredi-*

tas in multis, de iniur. l. 1. §. quotiens, de pec. l. 3. de vsuc. l. finali.

L. 155. *Modestinus libro sexto differentiarum.* 194.

Qui per a succeſsionem quamuis longiſsimam defuncto hæredes b conſtiterunt, non minus hæredes intelliguntur, quàm qui principaliter hæredes exiſtunt.

a *al. ceſsionem.*
b *al. extiterunt.*

Hæc reg. ex vtilitate suscepta est, C. de hære. instit. l. fin. respon. 1. & §. et hoc, sup. tit. 1. l. sciendum, l. hæredis ap. vbi Alc. de petit. hær. l. 3. de acqui. hære. l. si quis filium, § fina. C. de lega. l. in annalibus. Sim. sup. tit. 1. l. ex illa parte. Exc. ea quæ iuris sunt, vt notat Bal. in dicta l. fin. Item quando dicitur de hæredibus infrascriptis, l. qui liberis, §. hæc, §. fina. & ibi Bar. de vul. Et quando agitur de pœna not. Bar. in l. mulcta, de con. & de. Bal. in dicta l. fina. Excipitur quoque de op. lib. l. cùm patronus, §. 1. C. de vsufr. l. cùm antiquitas, de suis, l. si plures. Iunge de con. & de. l. 92. §. finali. T.

L. 156. *Modestinus libro septimo differentiarum.* 195.

Expreſſa nocent, non expreſſa non nocent.

Interpretatio benigna in tacito & expresso. Intelligit Oldendorp. Reg. de ijs quæ contra iuris ordinationem & formam exprimuntur iuxta l. neque pignus, §. fi. sup. de alijs autem quæ legis auctoritate insunt atque supplentur, accipit contrarium regula. Expressa prosunt, non expressa non prosunt. De exc. re. iu. l. 11. l. si mater, §. denique, §. si quis autem. Auth. de hæ. & fal. §. si verò, de ac. & ob. l. obligationum ferè, §. fin. de noua. l. 2. Instit. quib. mo. toll. ob. §. præterea nouatione, C. eod. titu. l. fin. Huic verò coniunge inf. l. 78. actus, de pact. l. 28. §. illud, l. veteribus, de contrah. empt. l. Labeo, de verborum obligation, l. eum qui cum, §. cum purè, l. scire, Inst. de inuti. sti. §. præterea, C. de vsu. l. aduersus, in fin. de æd. ed. l. quod si non, §. penultim. de euict. l. penultim. de prob. l. 3. in fin. de leg. 3. l. si ita, §. illi, 68. de leg. 3. l. 11. §. si fideicom. de excep. l. quod in diem pro empt. l. 2. §. 1. de sti. ser. l. si ex re, §. illud, de hæredib. instituend. l. si quis Sempronium, l. illa, inf. l. in contrahenda, 172. Et est hæc reg. exceptio à leg. 3. de leg. 1. Ratio Ecclesiastici cap. 20. Qui multis verbis vtitur, lædit animam suam. In multiloquio non deerit peccatum. Isidorus Soliloquiorum cap. 31. & cap. 2. Qui ociosa verba non reprimit, ad noxia citò transit. Seneca epist. 16. Nihil æquè proderit, quàm quiescere, & minimum cum alijs loqui, & plu-

plurimum secum. Exem. de cond. & de.l.50.de leg.1.l.64.§. illi si volet. Excipe C. de duobus reis. Auth. hoc. pro soc.l. coiri, de iniur.l.item apud,§.hoc, C. quæ res pig.l. spem.si certum pet. l.4.de pact.l.imperator,l.fina. C. de noua.l.2.de inoff. test.l.8. §.sed nec impuberes, de testa.in 6. cap.si pater, de cond. & de. l. 45. §. fin. quando di. leg.ce.l.22.§.quædam, sup.eod. titu.l.obligationum ferè, de ac. & ob. quæ conciliantur per l. 45. § priuator, inf. Contra Auth. de æqua.do. §.quo, C. de impub.l.precibus.

L. 157. Idem libro octauo Regularum. *196.*

Priuilegia quædam causę sunt, quędam personę, & ideo [a] quędam ad [b] hęredem transmittuntur, quæ causæ sunt, quæ personæ sunt, ad [c] hæredem non transeunt.

a quidem
b hæredes
c hæredes

Quod l. 69. in omnibus causis latius, de generali beneficio, hic de specialiori tractat. Ex tit. de iure immunitatis, nam semper transit res cum sua causa, de ac.re.do.l traditio. De priuilegio quod est contra ius commune, ne obstet l. penultim.de const.prin. Iun. 151.69.in omnibus causis, quæ conciliant l.61.de iure iu.cap.in causis, de re iud. PERSONAE. In 6.c.priuil. P.

M 5 de

de au. vel vsu pal. cap. 2. de const. prin. l. 1. in fin. soluto matrimon. l. maritus, l. fin. de priui. cre. l. 4. §. penulti. al. est l. dabimus, de reb. au. iu. poss. de censibus, l. 3. in fin. l. 4. §. 3. de re iud. l. etsi fideiussor, §. si maritus. Sim. l. sunt qui in id, l. patronus, l. miles, l. item miles, l. tempus, l. sciendū, de relig. l. penultim. 7. quæst. 1 cap. petisti, de off. de. cap. quoniam, de trans. cap. de cætero, cap. veniens, de pact. l. 7. §. pactorum, de arb. cap. fina. Excipe solut. matrimon. l. marito, l. etiam, 18. HAEREDES. Nec alios. C. de legibus, l. 2. CAVSAE. De præsum. cap. mandata. Ad fin. arg. Inst. de vsufr. §. finitur. Cessante tamen priuilegij causa, cessat & ipsum priuilegium, de leg. 2. l. Titia, §. vsuras. & ibi Bar. latè, Feli. in c. cùm accessissent, de const.

197.

L. 158. Idem libro singulari de ritu nupt.

a al. cōuentionib. al. contractib. *b al. quod licet.* *c al. est.*

Semper in [a] coniunctionibus non solùm quid [b] liceat, considerandum est, sed & quid honestum [c] sit.

C. *Iunge l. 87. non omne, l. 91. in omnibus quidem, l. 86. §. quoties æquitatem, l. 144. etsi. CONIVNCTIONIBVS. De ritu nup. l. adoptiuus, §. nec vulgo, l. 32. Ratio, de iust. & iu. §. iuris præcepta, Inst. de nup. §. si vxor, in fi. Cice. 3. Offic. SIT. Ita, vt honestum licito quidem, sed*

non

non eo quod iustum est, præferatur, si simul concurrant, de ritu nup. l. semper, de spon. c. 3. quem notat Abb. Dec. & Lud. Gomes. in c. 2. de iud. de pos. præla. c. bonæ, 2. circa fi. vbi Abb. non obstat l. in causæ, 2. §. pen. de min. l. item si precio, §. fi. Loc. quoniam ius Canonicum tuetur cõscientiam. per c. dilecti, c. pen. de emp. Dec. hic.

L. 159. Iauolenus libro decimotertio ex Caßio. 198.

Neque in interdicto, neque in cæteris causis pupillo nocere oportet dolum tutoris, siue soluendo est, siue non est.

Exc. à l. 26. §. inuenimus, C. de admi. tu. in 6. c. 76. delictum personæ, de euict. l. 4. §. si contra, ne vis fiat, l. 1. §. hoc edicto, de pecu. l. summa, 22. §. si dolo, de tab. exhi. l. pe. de ac. em. l. pe. l. 13. §. idem Iuli. de dol. l. 15. l. si seruus, quæ in frau. cre. l. ait, §. ait, quod quisq; iu. l. 4. §. si procurator, de pact. l. si vnus, §. ante omnia, 28. C. Theo. vnde vi, titu. 20. libr. 4. DOLVM. Contrà quando fac. tu. l. 2. l. 4. l. 1. l. 3. de dolo, l. sed et si dolo, 15. SOLVENDO. De ritu nup. l. si quis tutor, de doli exc. l. 4. §. illam. Exc. de trib. l. 3 §. 2. de euict. l. 4. §. fin. D.

L. 160. Idem lib. 6, epistolarum. 199.

Non

Non poteſt dolo carere, qui impe-rio magiſtratus non [a] paruit.

a al. obtemperat.

D. *Sup. l. non videtur, §. qui iuſſit, l. 128. de re iu. l. contumacia, in fin. l. 3. ſi quis ius di. non obtem. l. 1. de iniur. l. iniuriarum, §. ſi quis, de min. l. ſi ex cauſa iud. 9. Declarat Paulus Caſtr. in l. vt vim, de iuſt. & iu. Abbas & Decius in cap. ſi quando, de off. de. In Flo. ſequitur hanc l. quoties nihil, inf. 200. Hinc ait Cato: Foro pare. Exc. l. fi. de iuriſd.*

118. L. 161. Vlpianus *libro duodecimo ad edictum*

Qui in ſeruitute eſt, vſucapere non poteſt, nam cùm poſsideatur, poſsidere non videtur.

Hæc aliàs ſequitur l. 118. *Prætor. Ex titu. quibus cauſ. ma. vbi de vſucapione multa, de ac. re. do. l. homo liber, §. quicquid, 54. de cap. l. in bel. §. factæ, 12. ex quibus cau. ma. l. ait, 23. §. hi, l. ei. Ratio, in 6. cap. ſine poſſ. arg. de acquirenda poſſeſſ. l. 23. §. item. Hinc ſequitur d. l. in bello, 12. §. econtrà, ex qui. cau. ma. l. item ait. NAM. De vſuc. l. ſine poſſi. POSSIDERE. De adul. l. ſicut, de acquirenda poſſeſſ. l. 2. §. ſed & per eum, l. 23. §. item. VIDETVR. ſ. ne per ſeruum quidem, de vſuc. l. neque ſeruus, l. ſi is.*

L. 162.

L. 162. Idem libro decimotertio ad edictum. 119.

Non alienat, qui duntaxat omittit possessionem.

Sequitur hæc l. al. seq. legem, verùm hic ordo cùm ob idem argumentum de possessione tractet, tum etiam ob auctorem eundem videtur esse commodior. Ex tit. de alie. iu. l. 4. §. 2. ALIENAT. s. propriè, de acquirenda possess. l. 1. §. si vir, de contrahen. empt. l. fistulas, §. fundum, C. de fun. do. l. 1. de verborum signification. l. alienationis, l. alienatum, §. 1. 28. 67. de rebus ecc. non alien. cap. episcopi. facit de eo quod me. cau. l. 21. §. qui possessionem, ne obstet l. non solum, de alie. iud. C.

L. 163. Paulus libro duodecimo ad edictum. 120.

Nemo plus commodi hæredi suo relinquit, quàm ipse habuit.

Ex tractatu restitutionum. Iunge ad l. 55. nemo plus iuris, l. 121. §. fin. l. 136. §. non debeo melioris cond. cap. 79. l. 60. hæredem. Ratio, sup. titu. 1. l. alienationis. T.

L. 165. Idem libro decimotertio ad edictum. 121.

Qui non facit quod facere debet, videtur facere aduersus ea,[a] quia non fas

[a] quæ non

ƀ at qui facit, [b] & qui facit quod facere non debet, non videtur facere id quod facere iussus est.

D. *Ex tractatu restitutionum, sed alius refert ad edicta, de recep. arb. Iunge ad l. 37. culpa, quæ in fraud. cred. l. in fraudem facere, 4. l. 5. de iu. l. non quicquid, §. iudex, de iu. l. veteres, ad Syll. l. 1. § penultim. l. cum dominus, de æd. ed. l. quid sit, §. idem ait, l. si seruus, §. fi. de re mi. l. non omnes, §. fin. §. qui captus. Exemplum de recep. l. aduersus, de eden. l. vbi exigitur, qui satisda. co. l. quotiens, de æd. ed. l. quis sit fugitiuus, §. fina. Loc. l. si in lege, §. item si ex conducto, de re mil. l. omne, §. fin. quæ in fraud. cred. l. 4. iuncta l. alienationis, sup. titu. 1. pro soc. l. duo societatem. FACERE. Instit. de nupt. §. si uxor. DEBET. Hic est vbi delinquit, Cornelius Fronto de differentijs vocabulorum. EA. Sententiam legit Faber, & ait errorem manare potuisse ex his notis, Sā, quibus sententiam significari Paulus Diaconus memorat. ET QVI. De excep. l. Excep. Ratio, quorum legatorum, l. 1. §. penultim. Vide Brocar. Azo. Rub. 10.*

122. L. 165. *Gaius libro octauo ad edictum prouinciale.*

Libertas omnibus rebus fauorabilior est.

Iunge

Iunge ad l. 107. libertas, l. 21. l. 137. §. fin. de manu. test. l. si ita scriptum, l. si ita fuerit libertas, de re iud. l. inter pares, C. de ser. pig. l. 1. de ma. test. l. Iunia patronis, de con. ser. ma. l. 1. §. fi. Exc. ad Treb. l. si patroni, §. sed et si sine, de lega. 1. l. si seruo leg. §. si seruus, de ma. test. l. cum ex plu. l. libertas, de leg. 1. l. si quis a filio, §. si quis plu. C. de hæredibus instituend. l. extraneum.

L. 166 *Vlpianus libro decimoquarto ad edictum.* al. 123.

Nemo alieno nomine lege agere potest. §. Temporaria permutatio ius prouinciæ non innouat.

LIB. 14.) eodem ex lib. & Vlpia. deprompta est concordans l. 8. de inoffi. test. Azo legit hanc congruentiori forte ordine post l. omnes act. 181. & intelligit quando quis agit alterius nomine, vt & Accurs. Deci. Cagnol. & quod asscribitur Commentariolum Placentino, & Vige.

C. si certum pet. l. cum te, de neg. gest. l. 38. soluendo, §. item si cum, §. fi. l. 30. §. quanquam, de pro. ver. l. 15. §. sed si facio ibi sine quo exigi. Exemp. elegans. si ser. ven. l. 4. §. competit, C. de act. ha. l. 3. C. de noua. l. 7. Ratio, de in ius voc. l. quæsitum, de his qui. vt indign. l. tutorem, si vsusfr. pe. l. vti. Exc. primò de nego. gest. l. 6. §. fin. A.

C. de

C.de don.l.si filius,de proc.l.sed & hæ. C.eo.tit. l.exigendi. Secundò *de lib.cau.l.1.l.2.l.3.* Tertiò *de appell.l. non tantum.* Quartò *de legit.tu. l.legitimus,de admi.tu.l.1.l. quidam,§. ex quo, C.in quibus cau. tu. ha. l. licet.* Quintò *C. de bon.mater.l.1. C.de hæ.ven. l.9. de proc.l.1.68.* quod procurator ex re. *de ap. l. 6. C. de noua.l. 7.de pig.act. l.18.si conuenerit, C.quando fis.l.2. de acqui.hæ.l.37.sup.hæreditas.* Postremò si actoris interfit,*de lib.cau.l. 1. 2. 3.* AGERE POTEST. *s.solenni formula, impetratus solenniter actionibus apud magistrum experiri. Cicero pro Murena, de off. præt. & Barbarius. Vnde legis actiones, de origin.iur. l. 2. Ita Ramus. Sed Oldendorpius interpretatur iuxta l. 1. & fi.de off.eius,ne obstet l.solet,de off.procons. & l.eum,de iurisdict. At Petrus Faber etiam de actibus legitimis eleganter intelligi posse scribit de off.iu.Alex.l.1.de off.procon.l.2.§.fi. l.3. de adopt.l.25.§.fina. iuncta l. neque absens,24. de acqui.hæ.l.9. de accep. l.3. l.penultim. C.de vin.li. l.penultim. C. qui ma. non poss.l.penulti. de manu.l.16. C. Com.de ma.l.1.§ fina. Exc. l. per iusiuran.13.§.tutor, l. an inutilis,§. filiusfa. l.species,§.sed et si seruo, de tu. & cu.l.1.de manu.vin.l.etiam,l.conditionis,§.plures.*

§. Temporaria.

Nam quæ facti sunt, & momentanea, imperium

rium non habent, in ea quæ iuris sunt, vt est consuetudo, de his qui sunt sui, l. patre fur. Exc. de off. procon. l. obseruare, §. etiam. Secus in desuetudine, de legibus, l. de quibus, l. ea.

L. 167. a Paulus libro decimosexto ad edictum. 124. a al. Idem.

Vbi non voce, sed præsentia opus est, mutus si intellectum non habet, potest videri respondere. idem & in surdo. hic quidem & respondere potest. §. Furiosus absentis loco est. & ita Pomp. libro primo epistolarum scribit.

Libr. 16.) Petr. Fab. legendum lib. 17. & ad titu. de iu. fac. pertinere asserit. VOCE. De verborum obligation. l. 1. de act. l. consensu, l. in quibusdam, de contrah. empt. l. 1. in fi. PRAESENTIA. Id est, præsentis & intelligentis consensu. Ratio, de verborum obligation. l. ex consensu, §. 1. SVRDO. Discretè hoc subijcit, nam qui vtroque morbo prorsus à natiuitate laborat, inutilis homo est, teste Oldendorp. per l. discreto, muto, & surdo, C. qui test. fa. poss. Mutus autem & surdus aliàs quoque comparantur, de proc. l. mutus, de hæredibus instituend. l. mutus, l. pater, §. mutus, de iure do. l. mutus, sur- I.

dus, de sponſ. cap. cùm apud, c. tua frat. de don. l. qui, §. mutus. de act. l furioſus, de tutel. l. 1. §. fin. de pact. l. item quia.

§. Furioſus.

C. *Iunge ad l. 41. furioſi, ſup. l. in negocijs, 5. L O C O. Hoc eſt, nõ poteſt magis conſentire in rem, quæ agitur, quam qui abeſt aut dormit Ramus de iure cod. l. 2. §. 2. Secus de proc. l. 2.*

125. L. 168. *Gaius libro quinto ad edictum prouinciale.*

Fauorabiliores rei potius quàm actores, habentur.

A. *Idem Ariſtot. in Proble. Sectione particulari 18. Exceptio à l. 42 nõ debet actori. Vis huius reg. eſt, ſup. l. 34. in eo quod, l. 44. §. fina. cap. 11. cùm ſint, c. 32 non licet acto. in 6. de fi. inſt. cap. inter dilec. de proc. c. ex literis, de act. l. omnes, l. plura, 52. de cond. ob turp. cau. l. cum te, l. mercalem, C. de dila. l. ſi quando, de tem. in integr. reſtit. l. petendæ, de ſeruit. l. fin. de Carbo. ed. l. 3. §. quod ſi ille, C. de eden. l. qui accuſare, de pub. iud. l. is, de pœnis, l. abſentem, 3. q. 9. c. indicas, de mu. pec. cap. 2. de excep. l. generaliter, l. nemo, l. non vtique, de proc. l. cum de indebito, de pœnis, l. abſentem, C. de prob. l. actor, C. de rei ven. l. fina. C. de petit. hære. l. cogi, C. de vſur. l. creditor, de verborum obligation. l. ſi ſeruum, §. ſequitur,*

tur, 91. C. de ser. fu. l. quicunque, ne quis eum, l. nam, de const. pec. l. 16. §. fin. l. 17. de dolo, c. causam, de eo qui mit. in poss. c. fi. de prob. c. in praesentia. & ibi Anto. de Butr. in 6. No. Ratio est de ac. & ob. l. Arrianus, arg. de ijs qui not. infa. l. quid, de ser. cor. l. in hoc, in fi. si quadrupes pau. fe. di. l. 1. §. cum arietes. Et denique actoribus in hoc nulla fit iniuria, Insti. de interdict. §. commodum, Instit. de leg. §. non solum, de re iudic. l. inter pares, de pub. iud. l. is qui reus, in princip. C. de prohi. seq. pe. l. 1. Exc. 33. quaest. 1. cap. si quis acceperit, de proc. cap. ex literis, de man. l. antepenulti. de re iud. l. si conuenerit. & ibi Alex. C. de eden. l. fi. l. qui accusare, C. de temp. in integrum restit. Auth. quod, l. petendae, C. de prob. l. actor, de pign. l. grege, §. etiam, 13. de nego. gest. l. ait, §. fi. quod met. cau. l. si mulier, §. fin. sup. l. 43. nemo ex. Excipe quoque praeparatoria iudiciorum, & quantum ad libelli interpretationem attinet, qui satisda. cog. l. de die, inf. l. qui in alterius, de iud. l. si quis intentione, de verborum obliga. l. inter sti. §. 1. C. qui accu. non poss. l. si ea, C. de iud. l. properandum, §. & siquidem, iuncto §. sin autem reus, l. 135. l. 97. in ambiguis. Item excipe causas fauorabiles, de re iud. l. inter pares, de re iud. c. fin. de manumis. l. lege Iulia.

L. 169. *Vlpianus libr. 5. ad edictum.* 126.

Nemo praedo est, qui pretium nume-

rauit. §. Locopletior non est factus, qui [a] libertum acquisierit. §. Cùm de lucro duorum quæratur, melior est causa possidentis.

[a] al. liberũ.

Ex titu. de petit. hæred. l. etiam, l. pro hærede, l. 11. l. 12. l. 13. Exc. d. l. etiam, §. si quis sciens. NVMERAVIT. s. aut alias iustam possidendi causam se habere putauit, siue in iure, siue in facto errârit, dum tantum dolo careat, de petit. hære. l. sed et si lege, §. quod autem, & tribus seqq. legibus, l. si quis possessor, §. sicut.

§. Locopletior.

De liberto, qui ignorauit suam conditionem commercij tempore intelligit Oldendorp. ne obstet l. 2. si liber ingenuus esse di. in princ. ex quib. cau. ma. l. sed et si per Prætorem, §. ait, de proc. l. penultim. & fin. Iunge l. 107. libertus, C. de rei ven. l. si fundum. Secus de vsuc. l. non solum, §. 1. LIBERTVM. Al. liberum, s. hominem. Ratio, de verborum obligation. l. 38. §. sacram. Exemp. de præscripti. ver. l. naturalis, 1. & fin. respon. Ramus intelligit filium filiámue, nepotem &c. sup. titu. 1. l. liberorum, arg. C. de testa. l. non codicillum. ACQVISIVIT. s. de facto, §. serui, Instit. de iure perso. l. homo liber, de stat. hom. arg. de pet. hæ. l. vtrum.

§. Fi.

§. Fi.

Iunge ad l. prox. inf. l. in eo quod, l. nemo, C. de rei ven. l. quoties, de ac. em. l. si ea res, §. vtique. inf. l. 197. cùm par delictum. Hinc sequitur l. si possessor, §. nam Iul. de petit. hære. & l. quæritur. Addit Faber: Et par eorum causa sit, de min. l. verum, §. fin. Idem de damno, de verborum obligation. l. 41. §. sequitur. A.

L. 170. *Paulus libro vigesimo ad edictum.* 127.

Cùm Prætor in hæredem dat actionem, quatenus ad eum peruenit, sufficit, si vel momento ad eum peruenit, ex dolo defuncti.

PERVENIT. Quod met. caus. l. quod diximus, §. fin. l. videamus. DOLO. sup. l. 45. totiens in hæredem, l. 200. §. in contract. 112. §. 1. de dol. l. in hæredem, de act. l. 48. Rationem colligit Oldendorpius ex l. quod autem tempus, de don. inter virum & vxorem, l. si a patre, §. quo tempore, de petit. hære. l. 17. l. 18. quod met. cau. l. in pup. de sol. Fallit in omnibus, in quibus quis tenetur ita demum, si locupletior est tempore litis contestatæ, de petit. hære. l. si à patre, §. quoties, de sol. l. in pup. de don. inter virum & vxo. l. si sponsus, cum seq. l. Ac.

128. L. 171. *Paulus libro decimonono ad edictum.*

In pari causa possessor potior haberi debet. §. Hi qui in vniuersum ius succedunt, hæredis loco habentur.

C. *Ex tit. de pub. in rem act. sup. l. 54. in eo, l. 42. nō debet actori, l. 169. l. 168 l. 118. nemo, l. 197. cū par. de l. c. 65. in pari, in 6. Inst. de interd. §. commodum, de proc. cap. ex literis, de præben. cap. si à sede, in 6. si vsufr. pe. l. vti frui, vti pos. l 1. de pub. ind. l. sine, §. si duob. de pig. l. si creditor, de noxal. l. 2. §. penultim. de con. ob. turp. caus. l. penultim. C. eod. titu. l. 2. de cond. sine cau. l. fin. de verborum obligation. l. si seruum, l. Stichum, §. sequitur, de calum. l. in heredem, Insti. si quadrupes pau. §. pen. de mi. test. l. militis, §. pe. Possessor iuris & facti, sup. titu. 1. l. interdum, de eo qui mit. in poss. l. 1. vt lit. no. con. c. pen. C. vbi in rem act. l. 2. Idē in eo qui phibet Com. dius. l. Sabinus, de in diē ad. l. quod si vno, fa. her. l. 25. §. si incerto. Cōtra de re. di. l. interim, §. religiosus.*

§. Hi qui.

T. *Iunge l. hæreditas, l. 60. hæredem, l. 155. qui per suc. de reb. au. iu. pos. l. si non. Vnde hæres ab hærendo nomen habet, de con. fur. l. si pro fure, §. si.*

129. L. 172. *Paulus libro vigesimoprimo ad edictum.*

Nihil

Nihil dolo creditor facit, qui suum recipit. §. Cùm principalis causa non consistit, [a] ne ea quidem, quæ sequuntur, locum habent. a. plerumque nec ea

C. *Iunge ad l. 79. generaliter, 56. nullus videtur dolo, 80. fraudis, 138. §. 1. l. 119. creditor. Exemp. de con. inde. l. si donaturus, §. si quis indebitum. SVVM. ſ. debitum sibi, de cond. inde. l. repetitio, l. si pœna, C. de pet. hæ. l. de heredit. Exc. quæ in fraud. cred. l. qui autem, §. apud, §. sciendum. Vide Pyrrhum.*

§. *Cùm principalis.*

Deest hic §. in quibusdam Codicibus, cùm sit ad verbum ferè, sup. l. 139. cum princ.

L. 173. *Vlpianus libro decimooctauo ad edictum.* 130.

Nunquam actiones, præsertim pœnales, de eadem re concurrentes alia aliam consumit.

A. *Iunge ad l. 198. §. in pœnalib. de concurrentibus actionibus. Exc. à l. 44. §. fi. sup. eadem regula ad verbum est, Inst. si quadru. §. fi. §. pe. de act. l. nunquam, 60. ex tit. ad leg. Aq. PRAESERTIM. De ac. em. l. 10. de acq. poss. l. naturaliter, §. nihil cōmune. Loc. l. si merces, §. culpæ, de tab. exh. l. locū, §. inde, de priui. del. l. nun-*

quamplura. Ratio, d. l. nunquam plura. Ad fin. de act. l. qui seruum, versi. rationabilius. Exem de iniur. l. si stuprum, ad legem Aquil. l. si seruus seruũ, 48. si ser. ven. l. ante, Arb. fur. cæ. l. facienda, quæ leges ex eodem libro 18. depromptæ sunt. CONSVMIT. s. quo minus competãt, sed vna tantum quis experiri debet, nau. cau. l. fin. l. licet, §. possumus, de act. l. plura, 52, omnes, 33. de trib. l. quod in hæ. §. eligere, sup. l. 44. §. fin. Vide hic latè Fab. & DD. in l. edita, C. de edendo.

131. L. 174. Paulus libro vigesimosecundo ad edictum

Qui dolo desierit possidere, pro possidente [a] damnatur, quia pro possessione dolus est.

a al. possessore.

R. *Ex titu. de nox. ac. l. in bonæfidei, arg. l. penultim. de iusti. inf. l. 193. parem, 199. §. semper, cap. 36. pro possessore, in 6. de rei ven. l. fin, §. sed & is, §. quod si dolo, de petit. hære. l. sed etsi, §. perinde, 25. §. quod autem, §. is qui dolo, l. item veniunt, §. item eos, ne quid in lo. pub. l. 2. §. hoc interdictum, vt li. pen. cap. ecclesia S. Mariæ, si ex nox. l. 2. §. 1. quod vi aut clam, l. semper, §. antepenultim. si quis omiss. cau. test. l. 1. §. totiens, § si de dolo, cap. contingit, ad exhi. l. 3. §. si mecum, versi. alioqui, l. Celsus, §. idem Iul. l. Iulianus,*

nus, respon. 1. §. si tibi, iuncta l. si vir, rerum amo. l. 3. l. 4. DAMNATVR. *s. in effectu, de rei ven. l. hæc si res, l. is qui dolo. Cōtra l. electio, §. si quis, de noxal.*

L. 175. *Gaius libro septimo ad edictum prouinciale.* *132.*

Imperitia culpæ adnumeratur.

Ex titu. ad legem Aquil. de off. præ. l. illicitas, §. sicuti, de va. & extraor. cog. l. si iudex, ad legem Aquil. l. si seruus seruum, §. si calcem, §. idem iuris, 7. in fin. Instit. eod. titu. §. præterea si medicus, Loc. l. si quis fundum, §. Celsus, l. item quæritur, §. si gemma, de ac. em. l. 13. §. quod. quod cuiusque vniuer. l. 2. de hom. cap. ad audientiam, de iud. l. si filius. Nam ex illa in societate humana multæ læsiones oriuntur, ad legem Aquil. l. idem, §. Mulionem, l. item si obstetrix, de suspec. tu. l. tutor quoque. IMPERITIA. *Hæc dictio conciliat cap. ad aures, de æta. cap. tua nos, de homicid. Exc. Si mensor fal. mon. dix. l. 1. §. hæc, qui. mo. pign. vel hyp. sol. l. sicut, §. superuacaneum.* CVLPAE. *Græci iniuriæ & negligentiæ vertunt.* D.

L. 176. *Idem libro quinto ad edictum prouinciale.* *133.*

Melior conditio nostra per seruos

fieri poteſt, deterior fieri non poſ teſt.

P. *C. de pact. l. ſeruus, ſup. eod. titu. l. ſi autem man. l. ſeruus meus, de polli. l. ſi quis rem, §. voto, C. de epiſcop. l. iubemus, §. ſeruos. Auth. ſi ſeruus, de verborum obligation. l. ſeruus vetante. SERVOS. Si. de proc. l. quicunque, l. ignorantis, C. de pact. l. 3. l. filius. Si. de inueſt. de reb. al. §. econtrario. Exc. de pec. l. ſi quis ſeruum, §. etiam, 30. de vi & vi. l. 1. §. quid igitur, C. de acquirenda poſſeſſ. l. fin. de hæredib. inſtituend. l. 3. in fin. Excipitur etiam niſi forte ſcierimus. Paulus lib. 5. Sententiarum cap. 12. in fin. et Pet. Fab.*

134. L. 177. *Vlpianus libro vigeſimoprimo ad edictum.*

Non fraudantur creditores, cùm quid non adquiritur à debitore, ſed cùm quid de bonis deminuitur. §. Nemo ex ſuo delicto meliorem ſuam conditionem facere poteſt.

LIB. 21. ad edictum.) libr. 66. magis vult Faber.

Iunge ad l. 80. fraudis, l. 75. non debet alteri, quæ in fraud. cred. l. qui autem pro ſoc. l. nemo. Ratio, ſup. titu. 1. l. alienationis, ſi de col. l. 1. §. confertur, de don. inter virum & vxor. l. ſi ſponſus, §. ſi mulier, C. de iu. do. l. fin. §. licentia, de iuſt.

inst. & in. l. 1. §. iuris praecepta. Excipe sol. matr. l. seruus dotalis, l. si vero, §. quod acquiritur, de pet. har. 25. sed etsi lege, §. perinde, de ha. ven. l. 2. §. non tantum, si quis omiss. cau. test. l. 1. §. pen. DEMINVITVR. *Deci. legit minuitur.*

§. Nemo.

Iunge ad l. 206. iure natura, l. 198. factum cuique, sup. l. cùm par. §. fi. c. 76. de lic. in 6. de don. inter vi. l. 3. §. 1. Hinc man. l. si renumerandi, §. maritus, ad exhi. l. 3. §. si mecum, de fur. l. itaque fullo, l. qui vas. §. fina. l. eum qui, §. is. l. qui re. §. si quis alteri, l. inficiando, §. quod de reb. arb. l. ita demum, iuncta l. si duo, si quis cau. de nox. l. si communis, l. si ex duobus, l. qui proprio, §. poenam, de tu. & ra. l. 1. §. planè, l. si ex do. §. non, C. de transact. l. transactione, C. de ser. pign. da. ma. l. si creditoribus, dep. l. 1. §. si prado, de fur. l. eum, §. 1. qui. ex cau. ma. l. sed etsi per, §. actio ex emp. l. si cui ex, de arb. l. ita, de dol. l. 1. de fideiuss. l. si Titius, de negoc. gest. l. siue hareditaria, de inter & rel. l. relegatorum, §. fina. soluto matrimon. l. si ab hostibus, §. fin. SVO. *Conciliatio l. in depositi, de re iud. l. 1. §. qui amit. de vi & vi, l fin. de acquirenda possess.* D.

L. 178. Vlpianus libro vigesimoprimo ad edictum. 135.

Ea quae dari impossibilia sunt, vel quae

quæ in rerum natura non ſunt, pro non adiectis habentur.

C. *Iunge l. 145. impoſſibilium, l. 143. quod nullius, l. 149. vbi, §. quæ rerum natura. DARI. Al. ad dandum. NON SVNT. Nec eſſe poſſunt, arg. Inſti. de inuti. ſtip. in princ. ne obſtet l. interdum, de verborum obligation.*

136. L. 179. *Paulus libro decimooctauo ad edictum.*

Bona fides tantundem poſsidenti præſtat quantum veritas, quotiens lex impedimento non eſt.

C. *Ex tit. de petit. hære. l. ſed etſi lege, §. ſiue, aut. ex tit. de rei vindic. BONA FIDES. Id eſt, probabilis ignorantia, Oldendorp. interprete. Iunge l. 180. cap. 2. in 6. de reb. eorum, l. magis, §. 1. de nox. l. quotiens, §. 1. de adul. l. ſi poſtulauerit. §. de eo, de vſur. l. qui ſcit, §. 1. pro ſoc. l. ſi exiſtimans, pro ſuo, l. hominem, de pub. l. 1. l. 13. TANTVNDEM. Al. tantum, hoc eſt, plenam vtilitatem, actionem, & exceptionem. Exempla addunt quidam ex l. 5. §. bonorum autem appellatione, vt in poſſ. leg. l. 5. §. 1. de rebus eor. de verborum obligation. l. liber. Ratio, Inſt. de man. §. rectè. VERITAS. De acqui. hæ. l. 15*

l. is qui putat, 11. de ac. re. do. l. bonæfidei, 5. quatenus ad effectum dominij pertinet, completa tamen vsucapione, de publi. l. in rem, l. 1. l. fi. ne obstet l. si quis à liberis, de lib. ag. l. 1. Ad Syll. l. 1. C. plus va. quod agi. l. sed et si restituatur, de iud. l. cùm ad præsens, cum leg. seq. si certum pet. l. bonafi. dep. l. fin. de publi. l. promittendo, C. de dotis promiss. l. cùm quidam, §. quod dicitur, si putetur, de ac. hæ. EST. De vsur. l. fructus, Instit. de vsuc. §. furtiuè. Ratio, de vsur. & vsuc. l. vbi lex, Inst. eod. §. nouissimè.

L. 180. *Vlpianus libro vigesimoquinto ad edictum.* 137.

Qui auctore iudice comparauit, bonæfidei possessor est.

Iunge ad l. 137. l. 179. Iunge l. non videtur, §. qui iussu, c. 81. qui contra ius, in 6. de min. l. minor vigintiquinq; ann. l. adito Præside, l. ex aspectu. Ex titu. de relig. l. at si quis, §. si colo. de nox. act. l. & generaliter. Vide Loriot. axiom. 128. Ratio, de acquirenda possess. l. iustè. COMPARAVIT. s. bona fide, si ex nox. l. 2. in fi. de nox. l. & generaliter. Sic nō obstat de eo quod cer. lo. l. quod si Ephesi, in fin. C. de præd. min. l. et si Præses, de reb. eorum, l. 5. §. manet actio, l. quamuis antecessor. C.

138. L. 181. *Paulus libro vigesimoseptimo ad edictum.*

Omnis hæreditas quamuis postea adeatur, tamen cum tempore mortis continuatur. §. Nunquam crescit ex postfacto præteriti delicti æstimatio.

T. *Iunge l. 154. omnia. TEMPORE. De iud. l. sed et si restituatur, §. et si dies.*

§. Nunquam.

D. *L. 189. ad legem Aq. l. qui occidit, §. fina. 28. de furt. l. eum qui furti. Excipe de pœnis, l. aut damna, §. quisquis, de extraor. cri. l. 1. §. fina. de fal. l. impuberem, §. 1. de sic. l. eiusdem, §. senatus, de dam. l. 15. l. 16. Præteritum delictum vocat iam semel natum, & forma sua consummatum, vt Ramus ait. Quod quidem conciliat l. in furti, l. inficiando, §. infans, de furt. Ratio, nam in his, quæ iuris sunt, spectamus initia.*

139. L. 182. *Gaius libro ad edictum Prætoris vrbani.*

Omnes actiones, quæ morte, aut tempore pereunt, semel inclusæ iudicio, saluæ permanent. §. Non videtur perfectè cuiusq; id esse, [a] quod [b] ex casu auferri potest.

a al. ei casu, al. ex causa.

L.88.nemo enim,sup.l.non solet deterior,cum seq.leg.nunquam actiones,l.125 pœnalia,de act. l.omnis,Inst.de perpe.§.non,de fideiuss. tu.l.fin. in fin.Ratio,nam in litis cōtestatione, est quidam quasi contractus,de pec.l.3.§.idem scribit, iuncta l.fin. C.de præscrip.triginta annorum,l.mora, C.de rei ven. l. 4. de seruitut. MORTE. *Excipe de calum. l. in hæredem, arg. l. hoc edicto,l.fin.§.penultim. de publica. Vel alio modo de nox.ac.l.si seruus communis, l.si alienus,de verborum obligation. l.si insulam fieri.* TEMPORE. *s.à lege vel consuetudine breuius præscripto,vt Oldendorpius intelligit, de iud. l sed etsi restituatur,§.sed et si dies. Ad fin. s.in hæredes, & hæredibus,ne obstet C.de præscript.30. an.l.sicut in rem,l.omnes.exc.C.ne de statu de. l.1.de op.lib.l.si operarum,29.* A.

§. Non videtur.

Iunge ad l.151.quod euincitur,12.id quod nostrum,13.non videtur cœpisse,l.neque pig. l. plerumque.Exemplum de don. cau. mor.l.si is cui, 38.C.com.de leg.l.fin.§.si,§.sed quia, C. quod metus cau.l.si vi, de cap. l. in bello,§.si quis seruum,12.de sol.l.38 §.qui hominem. Contrà qui & à qui.l.29.§.sub,§.fin. Ad fin scilicet & perpetuæ fiunt, & in hæredem transeunt, l. non solet, & l.pœnalia, eod. titu. In vet.subiungitur l.166.nemo al. A.

140. L. 183. *Vlpianus libro quinquagesimoquinto ad edictum.*

Absentia eius, qui Reipublicæ causa abest, neque ei, neque alij damnosa esse debet.

C. *Iunge l. fin. seruus, inf. NEQVE. C. de resti. mil. l. neque reipub. l. fina. Ratio, de dol. l. 1. ALII. Qui. cau. ma. l. 1. l. non solum, §. pen. l. si quis Titio, §. fin. Ratio, de re iudic. l. sapè C. res ind. al. ex quib. cau. ma. l. 29. videlicet. Exc. de test. milit. l. 4. quæ à patre.*

141. L. 184. *Paulus libro quinquagesimoquarto ad edictum.*

Quod contra rationem iuris receptum est, nō est producendum ad consequentiam. §. Vni duo pro solido hæredes esse non possunt.

C. *Ex tractatu de vsuc. Iunge l. 123. quæ propter necessitatem, l. 28. quæ à iure, l. 64. quæ contra ius, cap. quod ob gratiam, 61. in 6. de legib. l. ius sing. l. quod verò, l. quod ratione. IVRIS. Exemp. de iu. do. l. si mulier, §. ex asse. Harmonopolus habet, quæ præter regulas iuris. Excipe nisi eadem vel maior sit ratio in casu, ad quem extensio fit, quæ fuit in causa beneficij, arg. §. porrò, In vsib. feud.*

§. Vni,

§. Vni.

De acquirenda poss. l. 3. §. ex contrario. Com. l. si vt, §. si duobus, de proc. l. duo. Ratio, sup. hereditas. Iung. l. de hæreditate, 18. §. pater, de cast. pec. Secus Inst. de fid. hæ. §. restituta, C. de vsuris, l. antiquitas. T.

L. 185. Idem libro quinquagesimosexto ad edictum. 142.

Qui tacet, non vtique fatetur, sed tamen verum est eum non negare.

Ex tit. de confessis, in 6. cap. 44. is qui tacet, sup. l. 3. eius est velle, de exc. l. non vtique. Communi diui. l. Sabinus, 2. quæst. 6. ca. anteriorum, de cog. spi. cap. super eo, de iureiurand. cap. ex eo, de exercit. l. 1. §. si is. mandati, l. qui patitur, 18. Ratio, tacere est medium quodammodo inter fateri & negare, de trib. l. 1. §. scientiam. sup. l. eius est velle, 3. Exc. de proc. l. 8. §. inuitus, de ser. vr. l. inuitum, de ritu nupt. l. in eo iu. §. deinde, C. de testa. l. iubemus, de inter. ac. l. de ætate, §. qui tacuit, distinct. 27. cap. 1. dist. 54. cap. si seruus, 20. quæst. 2. cap. 1. de præsum. cap. nonne, de iur. cal. cap. fina. in fin. de confes. in 6. cap. si post præstitum, de fid. tu. l. 4. §. finali. NEGARE. Exc. de interro. l. de ætate, §. qui tacuit, §. nihil, l. si filius, soluto matrimon. l. 2. §. voluntate, Locati, l. item quæritur, §. qui impleto, de pact. l. qui A.

in futurum, de furt. l. qui vas. §. vetare, de spon. l. 12. dist. 74. cap. 1. dist. 65. cap. si forte. Et in casibus notatis, 2. quæst. 7. cap. plerumque. Et nisi contradicendo rem propositam impedire possit, vt intelligitur cap. qui tacet, 43. in 6. de li. ag. l. 1. §. pœna. Cicero in Cati. Quid est Catilina? quid attendis? quid animaduertis horum silentium? Patiuntur, tacent.

143. L. 186. *Vlpianus libro sexagesimosecundo ad edictum.*

Quod ipsis, qui contraxerunt, obstat, & successoribus eorum obstabit.

C. *Ex titu. de reb. au. iu. pos. de vniuersalibus successoribus intelligitur l. ne obstet l. 1. C. de longi temp. præscrip. C. de acqui. possess. l. vitia, de diuer. & tem. præ. l. cùm hæres, de exc. do. l. 4. §. si quis autem, §. de auctoris. Excem. de pact. l. 52. Excipe pactũ personale, de pac. l. 25. §. 1. l. 56. §. fi. l. 17. §. si quis.*

141. L. 187. *Paulus libro 62. ad edictum.*

Non omne, quod licet, honestum est. §. In stipulationibus id tempus spectatur, quo contrahimus.

C. *L. 158. semper in contrac. de petit. hære. l. ancillarum, 30. 1. Cor. 6. & 10. Licitum hic est, quod leges impunitè permittunt, sed non adeò laudatur, vt nõ rectius possit fieri diuersum. arg.*

deN.

dep. l. bona fides, Instit. de his qui sunt sui, §. sed & maiore, Instit. de nupt. §. si uxor, de legib. l. legis virtus, ne obstet de iust. & iu. l. 1. HONESTVM. *Cicero primo Officio. quo pertinet C. de inst. et sub. l. reprehendenda, de dam. l. & damni. Comparatio autem liciti & honesti sic ferè se habet sicut iuris stricti & aequitatis, teste Oldendorp. Demosthenes ad Athenienses: Themistocles consilium utile quidem esse, sed non honestum. Responderunt Athenienses: Quod honestum non est, id nec utile reputamus.*

§. In stip.

L. si filiusfamil. 19. l. 189. l. quod quis, 101. §. nunquam ex postfacto, l. 18. quae legat. 1. Ad fin. s. quantum ad acquisitionem, de verborum obligation. l. si filio, l. si rem meam, de stip. ser. l. v. suf. Exc. de verborum obligat. l. quidam cum, §. fin. mandati, l. 12. si filiofam. de haeredibus instituen. l. quidam. C.

L. 188. Vlpianus lib. 66. ad edictum. 145.

Nemo videtur fraudare eos, qui sciunt & consentiunt.

Iunge ad l. 138. §. 1. l. 56. nullus, §. nemo videtur dolo, in 6. c. 27. scienti, l. eum qui, de his qui in frau. cre. l. qui, §. praeterea, de ac. em. l. 1. in fi. de lib. ho. ex. l. 3. § si quis volentem, C. de transf. l. de fideius. l. cum donationis, de cotra. 1a. l. no pu- D.

 tauit,

tauit, §. si quis sua ma. de rei ven. l. venditor, dep. l. 1. §. elegan. quod fal. tu. l. 1. §. fin. de in ius voc. l. quamuis, de aqua pluu. l. in diem, de furt. l. omnes, §. penultim. Exem. de fur. l. 49. §. qui ex volun quæ in fraud. cred. l. 6. §. præterea illud, Insti. de iniur. §. fina. arg. ff. eod. titu. l. 1. §. vsqueadeò, 29. quæst. 2. cap. si quis ingenuus, cap. si fœmina, de sent. exc. cap. 1. FRAVDARE. s. a principio. SCIVNT. s. & qui scire debent, scilicet tempore contractus, de æd. ed. l. 1. §. si intelligitur, l. si tam, §. ei, §. in æditys, l. iustissimè, §. fina. distinct. 16. cap. quod dicitis, de cle. exc. min. cap. Apostolicæ, quod met. cau. cap. penultim. in fin. Exc. de scr. corrupto, l. 1. §. persuadere, C. de rapt. virg. l. 1. cum Auth. ad legem Aquil. l. liber. Secus de æquitate, C. de furt. l. si quis seruo, sup. 117. §. fin. Contrà de sen. exc. cap. contingit.

146. L. 189. Paulus libro sexagesimosecundo ad edictum

Quod quis dum seruus est egit, proficere libero facto non potest.

P. *Iunge ad l. 178. l. 181. Ratio de sol. l. qui res, §. aream, vbi Paulus: In perpetuum enim sublata obligatio restitui non potest, et si seruus effectus sit, alius videtur esse, de negoc. gest. l. 16. vbi Vlpian.*

pian. Eum actum, quem quis in seruitute egit, manumissus non cogitur reddere. Contra C. an seruus ex suo facto, l.2. Exc. de ex.rei iud. l.1.§.si seruus, de pact. l.7.§.sed etsi quis, §.retulimus, de iure do. l.si seruus seruo.

L. 190. Gaius libro 24. ad edictum prouinciale. 147.

Semper specialia generalibus insunt.

Iunge l.80.l.114. in toto iure, in 6.cap.34. generi, de in ius voc. l. quique, §.præsentes, de seruitut.vrban.præd.l.22.quæ res pig. ob.poss.l.fin. C.de hæ.ven. in fi. Secus de leg.3.l.vxorẽ, 40.§. codicillos, §.fœlicissimos, C. ad Vell. l. iubemus, de verbo. oblig. l. si stipulatus, §.cum sti. de leg. 2.l.cum pater, §.dulcissimis, 79. C.

L. 191. Paulus libro decimosexto breuis edicti. 148.

Cuius effectus omnibus prodest, eius & partes ad [a] omnes pertinent. al. vniuersos.

Ex titu.de reb.au.iu.poss. EFFECTVS. Hoc est, perfectio alicuius rei, secundum Olden. de origin. iur. l. 2. §. originem: nam quod iuris est totius ad totum, idem est partis ad partem, de C.

 rei

rei ven. l. qua de tota, 76. de acqui. hæ. l. 81. si seruus, vbi Tertyll. Nihil enim interest de vniuerso quæratur, quod capere non possit, an de portione. Exc. Indiuidua, falsam demonstrationem, & vbi lex expressè distinguit inter partem & totũ, secundum Dec. de ser. rust. l. per fundum, de cond. & de. l. demonstratio falsa, 17. de euict. l. si dictum, §. in fi. C. de ven. rei fis. l. 1. PARTES. Conciliatio l. qui sine, de cond. sine cau. l. per fundum, de ser. rust. præd. l. exercitationem, §. pro parte, de verb. ob.

149. L. 192. Vlpianus libro sexagesimoseptimo ad edictum.

Ex qua persona quis lucrum capit, eius factum præstare debet.

P. *Alienissimum esse hoc cap. ab hoc titu. Cuiacio videtur. PERSONA. Conciliatio l. si negocia absentis, de nego. gest. Iunge ad l. 10. secundum naturam. C. de rei ven. l. cum a matre, C. de negoc. gest. l. si ab eo, C. de bo. au. iu. pos. l. vxor, de aqua pluu. arcen. l. si tertius, §. fin. C. de inuti. sti. l. 1. Exemp. de lib. cau. l. filium ad hoc, C. de euict. l. siue possessio, si quis omissa cau. test. l. si non solus, de inst. ac. l. 1. de eden. l. Prætor, §. sed et si filius, de aqua pluu. arcend. l. 6. §. finali, pro soc. l. & quicquid, de except. do. l. 4. §. de auctoris, cum §. seq. C. vnde lib. l. qui se patris, versic.*

sic. item quæritur. & ibi Bal. & Dec. C. de rc. don. l. 2. pro soc. l. 21. C. de acqui. hære. l. 7. de ac. possess. l. Pomponius, §. cùm quis, C. de dona. l. 21. l. 24. l. 13. Contrà de proc. l. ignorantis. L V-CRVM. Sup. l. sicuti pœna. Ad fin. Hoc est explere quasi proprium sit, Oldend. Limitatur autem per Alex. consi. 107. lib. 4. consi. 19. lib. 5. Vide Paul. Castr. consi. 17. in causa quæ ver. Fulgosium, consi. 67. paterfa. col. 2.

L. 193. *Idem libro sexagesimooctauo ad edictum* 150.

Parem esse conditionem oportet eius, qui quid possideat, vel habeat, atque eius, cuius dolo malo factum sit, quo minus possideret vel haberet.

Ad verbum ex l. 2. §. hoc interdictum locum, ne quid in loc. pu. Iunge l. 199. §. semper qui dolo, l. qui dolo, l. generaliter, de nox. ac. l. si bonæ fi. l. 55. qui potest facere. D.

L. 194. *Paulus libro sexagesimoquarto ad edictum.* 151.

Nemo damnum facit, nisi qui id facit, quod facere ius non habet.

Ex titu. ne quid in lo. pu. vbi damni mentio fit. Iunge l. 197. §. nō videtur vim, l. 130. §. 1. l. 110. D.

nullum crimen, l. 17. culpa caret, l. 199. ad ea. Exemplum C. de adul. l. Gracchus, l. permittere, de verborum obligation. l. qui seruum, de iniur. l. iniuriarum, §. is qui, §. seq. l. sed etsi vnus, §. 2. ad legem Aqui. l. quemadmodum, §. si quid tamen, l. scientiam, §. qui cum aliter, l. huic, de damno infect. l. 3.

152. L. 195. *Vlpianus libro sexagesimonono ad edictum.*

Hoc iure vtimur, vt quicquid omninò per vim fiat, aut in uis publicę, aut in vis priuatę crimen incidat. §. Deicit, & qui mandat. §. In maleficio Ratihabitio mandato comparatur. §. In contractibus, quibus doli præstatio vel bona fides inest, hæres in solidum tenetur.

D. *Ex titu. de vi arma. Iunge l. 24. §. vi. Est & alia vis, quæ coërcetur interdicto, Quod vi aut clàm, veluti qui prohibitus facit, vim faciat, eã ad hanc l. non pertinere affirmat Georg. Viuien. In dubio tamen vbi de vi mentio fit, intelligitur de vi priuata, de pœn. l. Præses.*

§. Deicit.

D. *MANDAT. Al. qui vel iussit, vel mandauit, vel ratum habuit. Al. qui vel ius &c. de deli-*

delictis alienis, vt vocant Theologi, hæc l. intelligenda est, de vi, l. 1. §. deiecisse, §. quoties, 9. sed cùm quis, l. 141. quod iussu, l. 130. is damnum, de iniur. l. non solum, ad Mac. l. 16. C. eod. titu. l. fina. de nego. gest. l. 6. §. sed si ego, sup. l. 61 semper qui non prohibet, de sol. l. 13. in fin. de vi arma. l. 1. §. sed et si.

§. In maleficijs.

RATIHABITIO. c. 10. ratihab. C. quod cum eo, l. 7. in fin. MANDATO. f. & iussui, l. 1. §. si ratum, quod iussu. Exc. de ijs qui not. infam. l. quid ergo, de acqui. hæ. l. si quis mihi, §. iussum, de off. proconsf. l. obseruare, §. fin. Rem ratam hab. l. bonorum, §. fin. Ratio C. ad Mac. l. fin. quod quisque iu. l. 3. §. si procurator. D.

§. Fi.

Exc. à l. 112. §. fin. Iunge ad l. 45. totiens in hæ. l. 170. cùm Prætor, 39. sicut pœna, 125. pœnalia. Iunge l. 199. §. in l. pupillum, §. in hæredem. DOLI. C. de hæred. tut. l. 1. mandati, l. 8. Ratio, de act. l. bonam fidem. BONA FIDES. Hoc est, quando ex natura contractus bonæfidei venit dolus defuncti, secundum Oldendorp. de contrahen. empt. l. si cùm fundum, 68. vel quæ ex contractu reiq́; persecutione descendit, inquit Vlpian. dep. l. 7. per quam & l. 7. de dol. conciliatur, §. aliquando, Insti. de per. & temp. Excipit glo. si mensor fal. mon. l. 3. §. penulti. de trib. l. C.

illud, §. penulti. in fin. si quis cau. l. si cum, §. iniuriarum, C. de hæ. act. l. 1. quod fal. tu. l. huius act. §. 1. de nego. gest. l. actio, de calum. l. in hæredem, §. 1. de proc. l. quæsitum, 8. §. fin. de polli. l. 9. dep. l. 1. §. fi. l. 2. l. si duo.

153. L. 196. *Paulus libro sexagesimoquinto ad edictum.*

Ferè quibuscunque modis obligamur, hisdem in contrarium actis liberamur, cum quibus modis adquirimus, hisdem in contrarium actis amittimus. Vt igitur nulla possessio adquiri nisi animo & corpore potest, ita nulla amittitur, nisi in qua vtrumque in contrarium actum.

C. *Ab acquisitione & dissolutione obligationis ad possessionis acquisitionem vel amissionem argumentatur hic Paulus. Iunge ad l. 63. nihil tam naturale, l. 101. omnia, de acquirendo possess. l. quamuis, l. quemadmodum, de sol. l. prout. Ratio, Instit. quibus mod. toll. ob. §. fina. de pactis, l. ab emptione. FERE. Hæc particula fere repetenda est in apodosi multitudinis, propter ea quæ hic sequuntur, & conciliat §. manet, Instit. pro soc. §. rectè, Inst. mandati. VTRVMQVE. De acquirenda possess. l. 3. l. sed si nolit,*

lit, 7. Excipitur de acquir. poss. l peregrè, §. finali, versi. eius.

L. 197. *Vlpianus libro septuagesimo ad edictum.* *154.*

Cùm par delictum est duorum, semper oneratur petitor, & melior habetur possessoris causa, sicut fit cùm de dolo excipitur petitoris: neque enim datur talis replicatio petitori: AVT SI REI QVOQVE IN EA RE DOLO ACTVM SIT. §. Illi debet permitti pœnam petere, qui in ipsam non incidit.

Ex tractatu interdictorum. PAR. Hoc est, cùm nulla circumstantiarum disparitas vel acerbitas criminis obstat, ne contradicat, l. si duo, vti poss. l. inter pares, de re iud. l. 2. §. si vxor, §. iudex alteri, de adul. Iunge ad l. 171. in pari, 169. §. cùm de lucro, l. fauorabiliores, cap. 65. in pari delicto, in 6. cap. 11. cùm sunt, in vi. sup. l. nemo prædo, de verborum obligation. l. si seruum, §. sequitur, de dol. l. si duo, de doli exc. l. 4. §. Marcellus, de contrahen. empt. l. domum, de eo per quem, l. fin. §. pen. l. 1. §. 2. ne quis eum, l. 1. l. 2. §. idem, de con. ob. tur. cau. l. 3. l. pe. ne quid in lo. pu. l. 2. §. fi. so. ma. l. viro, l. cùm mulier, 14. q. 5. c. D.

non sa-

non sanè, de vsur. cap. quia frustrà. Ratio, de ac. & ob. l. Arrianus. Secus ne quis eum, l. sed eximendi, §. item si quis, §. si per al. §. in eum. Vide dist. diui. ad d. cap. 65. POSSESSORIS. Id est, eius qui conuenitur, ne obstet l 2. de dolo & d. l. domum. DOLO. Exemplum generale conuenienter subijcit generali definitioni. Vide Oldendorpium. Exc. de dol. l. si duo. Regula locum habet in his, quæ per se sunt turpia de cond. sine cau. l. fin. Et quando vtrinque versatur dolus & delictum circa eandem rem, et eodem modo, ne obstet l. quemadmodum, ne noxal. l. colonus, de vi & vi arma.

§. Illi debet.

D. *De leg. 2. l. cùm pater, 69. §. libertis, de furt. l. qui re sibi commod. §. si quis alterius, Locati, l. quæro, §. inter. Secus eod. titu. l. qui vas. §. si ego, de eo per quem, l. fin. §. 1. Ratio pro soc. l. si conuenerit, §. fina. de inoff. test. l. cum qui, l. si instituta, C. de transact. l. qui fidem, C. de don. ante nupt. l. pollicitatione, 28. quæst. 2. c. si infidelis.*

155. L. 198. Paulus libro sexagesimoquinto ad edictum.

al. factum suũ cuiq;, Factum ᵃ cuique suum, non aduersario nocere debet. §. Non videtur vim facere, qui suo iure vtitur, & ordina-

dinaria actione experitur. §. In pœnalibus caussis benignius interpretandum est.

Ex tractatu interdictorum, Instit. de iust. & iu. §. iuris praecepta. Iunge l. 133. in contrahenda, l. 206. iure naturæ, l. 177. l. 158. non debet alteri, Institut. de soc. §. manet, de eo per quem, l. 1. §. 1. Exemp. de al. iud. l. 1. de petit. hær. l. nec, §. item si quis dolo, pro soc. l. actione, l. diximus, de admin. tu. l. tutor qui tutelam: quæ conciliat l. interdum, §. qui tutelam, de furt. C.

§. Non videtur.

Iunge ad l. 17. culpa caret 194. nemo dam. 110. nullum crimen, 199. nullus videtur dolo, quod vi, l. 7. §. bellissimè. Exem. C. de act. em. l. fi. arg. de acqui. poss. l. iustè. Contrà de pig. l. 3. D.

§. In pœnalibus.

Iunge cap. 49. in pœnis, in 6. sup. l. ea quæ, l. 200. l. ad ea, §. in rē, l. 57. semper in dubiis, l. nunquam acc. 173. de pœnis, l. si Præses, l. penultim. de pœn. distinct. 1. cap. pœnæ, pro soc. l. merito, de vsur. l. interdum, §. qui furem, C. de adul. l. Gracchus, de adul. l. quod ait, §. fin. de relig. l. etsi quis, §. Diuus, C. de bon. quæ liber. l. 5. de re iudic. l. inter pares, de suspect. l. hæc, §. 1. Instit. de suspect. §. suspecti, de elect. cap. statutum. Ratio, cap. odia, in 6. de const. cap. ex literis, 2. quæst. 3. I.

§. no-

§.notandum. Interpretatioq́ʒ hæc benigna multis fit modis dist. 50. cap. eos, 24. quæst. 1. cap. si quis dederit, 33. quæst. 4. cap. non oportet, 2. de elect. cap. quia propter d. l. hæc, de suspect. Exc. de sent. exc. cap. penultim. cap. si ciuitas, de his qui notant. infam. l. 2. §. exercituum, C. de agri. & censi. l. quemadmodum. & ibi Bar. In pœnis autem fit extensio, quando id proprietas verborum exigit, de testa. l. cum lege. Item quando agitur de remouendo fraudem, de vtilitate publica, vel fauore ecclesiæ, arg. l. 1. §. fin. de calum. l. sed Iulianus, §. mutui, ad Mac. C. de agri. & cen. l. quemadmodum. & ibi Bar. Item si ratio sit expressa, soluto matrimon. l. cùm mulier. & ibi Alexan. & Dom. in d. cap. si ciuitas, §. 1. Latiùs vide Decium.

156. L. 199. Vlpianus libro septuagesimo ad edictum.

Inuitus nemo cogitur rem defendere. §. Cui damus actionem, eidem & exceptionem competere multò magis quis dixerit. §. Cùm quis in *a* alij locum successerit, non est æquum ei nocere hoc, quod aduersus eum nocuit, in cuius locum succeßit. §. Plerumqʒ emptoris eadem esse causa debet circa

a al. alicuius

ca

ca petendum ac defendendum, quæ fuit auctoris. §. Quod cuique pro eo præstatur, inuito non tribuitur.

Ex tractatu interdictorum. Et est exceptio à libr. 1. Officior. Cicer. cap. sed iustitiæ duo genera. Iung. ad l. 70. inuito, C. de proc. l. inuitus, sup. eod. titu. l. 8. §. inuitus, de superfi. l. 1. de itin. l. 3. de noxal. l. finali, in fin. l. 33. noxali, l. 39. §. sed et si post. DEFENDERE. Quod officij est, non necessitatis. Contra quod metus caus. l. fina. Excipe de proc. l. inuitus, §. qui non cogitur, §. fina. cum seq. l. sed etiam, de noxal. l. 29. non so- C. de postu. l. prouidendum, ex qua excipit Dec. & Cag. eum qui huiusmodi exercitio se publicè dederint, vt Aduocatum, Consultorem, Syndicum, Hospitem, & Meretricem, qui signa quædam in argumentum tabernæ aut diuersorij publici exposita habent. A.

§. Cui damus.

Cap. 71. qui ad agendum, cap. cui licet, in 6. Ratio, cap. 27. in 6. qui potest inuitis, l. 111. in eo quod plus, l. 124. cui ius donandi, l. 126. §. quod ait, C. de pact. l. creditori, Bal. consi. 385. C. de præscripti. triginta annorum, l. si quis emptionis, de exc. l. licet, 16. quæst. 3. cap. potest, C. de præscription. triginta annorum, l. si quis emptionis, de exc. l. licet, 16. quæst. 3. §. potest, de præscript. cap. A.

cap.illud, de petit.hæred.l. hæreditas, §. 1. C.de vsur.l.per retentionem, C. de fideiuss.l.2.Ratio, de except. do.l. quia æquitas, iuncta l.5. §. fina. Instit.de rerum diui.§.certè illud, sup. l.fauorabiliores, 168. de pœnis, l.absentem. Exc. arg. C. Loc.l.si quis conductionis. Authen.de trien.§. illud quoque. Secus in iudicijs recuperandæ possessionis, C.de agri.& cen.l.si coloni, l.si per vim, l.1. ad legem Iuli. de vi, l. si quis ad se fundum. Ad fin. f. quando ex eadem causa sunt, & ad eundem finem tendunt, Oldendorp. ar. C. de vsur.l. ex quibus causis, ne obstet de acquirenda possess.l.nihil, Instit.de act.§.1.iuncta l.si quis ad se fundum, C.ad legem Iuli. de vi, cap. in literis tuis, de restitut. spoliat. de pub.l.penultim.& l. fina. Latiùs vide Di. & Phil.Fran.ad d.cap. qui ad agendum.

§. Cùm quis.

T. *L.138.qui in ius, l.quod ipsis, 186.inf.l.prox. de itin.l.3. §. si quis ab auctore pro em. l.2.§.si defunctus, quæ in fraud.cred.l. qui à debitore.*

§. Plerumque.

C. *Sup.l.55.nemo plus, pro em.l.2. §. emptori, §.si cum, C. de hæ.ven.l. emptor hæreditatis, de acq.rer.do.l.traditio.*

§. Fi.

C. *Iunge ad l.70.inuito, c.17.indultum, 16. in 6.*

Con-

Contrà C.de episc. l.omnes, §. executoribus, C.de sportulis, l.omnibus.

L,200. *Vlpianus libro septuagesimoprimo ad edictum.* 157.

Ad ea quæ non habent atrocitatem facinoris vel sceleris, a ignoscitur seruis, si vel dominis, vel his qui vice dominorum sunt, veluti tutoribus & curatoribus, obtemperauerint. §. Semper qui dolo fecit, quo minus haberet, pro eo habendus est, ac si haberet. §. In contractibus successores ex dolo eorum (quibus) successerunt, non tantum in id quod peruenit, verùm etiam in solidum tenentur, hoc est, vnusquisque pro ea parte, b qua hæres est.

a in his ignoscitur.
b hæres est partiatur.

D.

Ex tractatu interdictorum l. is qui in puteum, §. si tutoris, quod vi aut clam. Iunge ad l. 17. culpa, l. 197. l. 130. §. 1. l. 4. velle, l. is, C. de vi, l. seruos, rerum amotarum, l. si mulier, §. si seruus, de iniu. l. si vnus, §. si iussu, de nox. l. 2. §. 1. de fal. l. Diuus, §. item senatus, ne obstet l. si mulier, §. fina. quod metus cau. Ratio, de iure fis. l. prohibere, l. defensionis, l. tutor. ATROCITATEM. De his qui not. infami. l. liberorum, §. fin. ad legem Aqui. l. liber. SERVIS.

Porrigunt Olden. & alij ad filios & conductos operarios, si exæquantur iussum patris & conductoris, etiamsi alius eis cessationem denunciet, d.l.velle.4. IGNOSCITVR. Arg.de ac. & ob.l.seruis,48.l.seruus non in omnibus,19. ad legem Aqui.l.si quis fumo,inf.l.non videtur,§. qui iussu,l. is damnum,de noxal.l.2.§.1.de sol.l. Diuus,§. item senatus. DOMINORVM. De admi.tu.l. tutor, 26. TVTORIBVS. Pro emp.l.si fundum, § si tutor.

§. Semper.

D. *Iunge ad l. 193. parem, l. 195.§.in contractibus,l.79.generaliter. Iunge l. qui dolo 174.l.122. in iure,l.4.l.in omnib.l.203.quod quis ex sua culpa,l.141.qui iussu,l. 15. qui actionẽ: Secus si quis om.cau.test.l.3.in fi.arg.de nox.l. electio,§.si is.*

§. In contractibus.

C. *CONTRACTIBVS. s.bonæfidei, inf. l.hoc §.in contractibus,de act. l. ex depositi, l.ex contractibus,de cond.fur.l.9. Insti.de perpe. & temp.§.antepenulti. ne obstet l.7.§.fin. de trib. l.7.§.1. Iunge ad l.45.toties in hæredem,l.195.§. in contractibus,de dol.l.7. Sim.de prec.l. duo,in fi.l.2.§.fi. C.de neg.gest.l.curatoris, C. de in lit. iu.l.fin. Secus in alijs causis,in quibus interdicta reddi solent,de op.no.nun.l.20.§. hoc, quod vi,l. semper,§.hoc,de preca.l. quæsitum, in fi. DOLO.*

L O. Conciliatio l. qu a non de dolo, de tribu. nam dolus ibi non in contractibus, sed iniqua distributione admissus est. Excipe l. 4. de ma. con. SVCCESSERVNT. Conciliatio l. 1. C. ex delic. def. § non autem omnes, Insti. de temp. & per. ac. l. in hæredem, de calu. l. Videamus, quod met. cau. PERVENIT. C. de hæred. tut. l. 1. de vi & vi, l. 3. in prin. Contrà de polli. l. ex polli. Exc. Com. l. 3. §. hæres, de polli. l. 9. de relig. l. Celsus, l. veluti, de ali. leg. l. 3. de leg. 2. l. cùm ab vno. Deniq; excipiuntur casus, in quibus hæredes tenentur insolidum, dep. l. si duo, de verborum obl. l. 2. §. 1. Insti. de act. §. rei persequendæ, dep. l. 1. §. 1. §. merito, l. de eo, si mon. fal. l. 1. §. 1. l. 3. §. pe. l. 4. PRO EA PARTE. Interpretatur hic ampliori cum fructu magis rem ipsam, quàm vocem, arg. sup. tit. 1. l. nominis, 6. l. pecuniæ, 4. de legibus, l. scire leges. Sim. de iust. & iu. l. 1. de pact. l. 18. resp. 1. et si. Contrà Inst. de perpe. § aliquando. TENENTVR. s. actiõe rei persecutoria.

L. 201. *Iauolenus lib. 7. epistolarum.*

Quotiens nihil sine captione inuestigari potest, eligendum est quod minimum habeat iniquitatis.

De interpretatione à cõparatione iniquitatis. sup. l. in obscuris, in 6. cap. 15. odia. Adde reg. l. 1. si quis cau. & ibi Pau. sumitur ex l. si debito, §. 1.

 de fid.

de fid. lib. l. 23. quæst. 4. cap. non solum. Auth. qui. mo. ma. ef. sui. in princ. de consue. cap. dilectus, cap. cùm olim, Insti. quibus ex cau. ma. non li. §. fina. Insti. de rerum diui. §. cùm ex aliena. C. com. de leg. l. fina. Instit. de leg. §. optionis, de Carb. edict. l, 3. §. duæ, C. eod. titu. l. 2. Exc. de except. do. l. si procurator rei, l. 4. §. Marcellus, dep. l. bonafides, de proc. l. exigendi, de pact. cont. l. 1. l. hac generali, de vul. l. filius q. patri, de off. procons. l. obseruare §. nihil, §. nec, §. sanè, ad legem Aqui. l. si ita vulneratus, 22. quæst. 1. cap. consuluistis, quod quisque iur. l. si quis iniquum, §. hæc pœna, C. de fid. lib. l. si quis in testamento, in fin. Instit. de soc. §. manet. de doli excep. l. si pro. de alie. iud. l. 1. de aqua pluu. arcend. l. 1. §. sed & falsus. §. idem. Captio autem est deceptio in damnum alterius structa, inquit Oldendorp. de his qui de. l. si verò plus, §. interdum tamen sine cap. de ac. em. l. si fundo, de min. l. 1. de qua est l. & quia. §. interdum, de interrog. Aliter accipitur, si quis: al. test. pro l. 1. ad exhi. l. penultim. de hæredib. instituend. l. captatorias, C. de milit. test. l. captatorias. CAPTIONE. Hermenopolus legit βλάβης, id est damno, *mandati, l. si mandauero, §. fina. de eo quod met. cau. l. si cum excep. §. aliquando, in fin. de transf. l. cum Aquiliana, in fin. de aur. & argen. leg. l. si vxori, de min. l. 1. de ijs qui de. l. si verò plures, §. interdum,*

terdum, ad legem Aqui. l. ob id, §. 1. arg. quæ in frau. cre. l. si quid cum pup. Ad fin. Si. Auth. de lib. quomodo eos op. 74. in prin. de Car. edict. l. 3. §. duæ sunt causæ.

L. 202. Idem libro decimo epistolarum.

Omnia quæ ex testamento proficiscuntur, ita statum euentus capiunt, si initium quoque [a] sine vitio cœperint. *a quidem*

Adde l. 30. quod ab initio, l. non omne, §. in stip. l. penultim. Instit. de leg. §. an seruo, de reg. Ca. l. 1. de testa. l. qua ætate, C. qui testamen. fac. poss. l. 4. Sim. de iud. l. vbi cœptum, man. l. 8. C. de vsu. trans. §. hoc, de petit. hære. l. sed et si. §. de. STATVM EVENTVS. Hoc est, certam conditionem exequendæ rei, vt Oldendorp. Vel effectum, vt Faber interpretatur. Sim. de verborum obligation. l. à Titio, §. fi. Ad fin. Inst. de exhære. lib. in princ. Ratio, de orig. iur. l. 1. de pact. l. 18. §. si quis paciscatur. T.

L. 203. Idem libro vndecimo epistolarum.

Omnis definitio in iure ciuili periculosa est, [b] parum est enim vt non subuerti posit. *b rarum*

Iunge ad l. 1. de iuris & æquitatis, non autem de factorum generali definitione intelligit Oldendorpius, ne obstet de leg. 3. l. Iulianus. 67. in princ. de hæ. instit. l. quod si Manius, C. eod. titu. l. 2. P E R I C V L O S A. Nam in casibus, quos non continet, falsa est, vt in definitione hæreditatis, iudicij, et dotis, de reg. Ca. l. 1. P A R V M. Al. rarũ, quod multis magis probatur. Parum, id est vix, vt Faber interpretatur, de verborum obligation. l. penultim. §. et si placet, de iuris & facti ignor. l. regula, sup. l. cùm principalis, l. ferè, 153. l. plerumque, sup. & inf. Ratio, sup. l. in toto, de præscrip. ver. l. natura. Auth. de reb. qui in ad. ap. 50. in prin. Auth. de tabel. §. neque tabelliones, 44. P O S S I T. s. per legem, vel rationem, propter quam in præsenti specie locum habere non debeat. Ita interpretantur qui definitionem pro regularum definitione intelligunt, vt Math. Vuesenbecius in suis Paratit. Viglius in titu. Insti. de testa. Graci Ant. August. Hier. Francus & Petr. Fab. ad l. 1. sup. qui verò hic veram definitionem intelligunt, vt Alc. in l. 1. de ver. sig. Para. 6. c. 9. Georg. Trapezon. in Rhetorica, tradunt in iure nostro sufficere quascunque crassiores descriptiones, per quas res cognoscitur. Has Gellius lib. 1. c. 25. τύπους *&* ὑπογραφὰς *vocari tradit, & non* ὁρίσμους.

L, 204. Pomp. lib. 8. ad Quintum Mutium.

Quod

Quod quis ex sua culpa [a] damnum sentit, nõ intelligitur damnũ sentire. al. sibi imputare debet.

Iunge l. 122. in iure, l. 79. generaliter, 145. nemo, de aqua plu. l. in diem addicto, de inu. l. 1. §. vsqueadeò, Inst. de leg. Falci. §. quantitas, Insti. quib. mo. re contrah. ob. §. pe. pro soc. l. cum duobus, 52. 53. de nox. l. si communis, C. de fideicom. lib. l. si quis in testamento, quod quisq; iu. l. 3. §. si is, ad legem Aqui. l. si putator, de inst. act. l. sed et si quis, in fin. 23. q. 4. cap. displicet, de praben. c. si clericus, dist. 50. cap. sæpe, c. hi qui de hom. c. fi. DAMNVM. Huc facit c. damnum, in 6. Ratio, sup. l. factum, l. non debet alteri, de proc. l. qui proprio, §. idem. Contrà de euict. l. emptor fundi, de negoc. gest. l. si quis negocia, de nox. l. si communis fama, rem ra. hab. l. si sine, §. cùm autem. Secus pro so. l. 55. Ad fin. vt scilicet intendere non possit, quo magis ei hoc damnum sartiatur, fami. her. l. inter hæredes, §. quod ex fac. de nox. l. si ex duobus, de euict. l. si rem, §. 1. l. si mancipium, in prin. l. si dictum, §. si cùm posset. 1.

L. 205. Idem lib. 28. ad Quintum Mutium.

Minus est actionem habere quàm rem.

Iunge ad l. 15. qui actionem habet. Ratio, sup. tit. 1. l. 15. apud se. de acqui. re. do. l. rem in bonis, Instit. de interdictis, §. commodum, qui satisda. A.

cog. l. penultim. §. si fundum, de rei ven. l. is qui, l. qui destinauit, de dolo, l. 7. §. penulti. vti possid. l. 1. §. quoties, vt le. no. ca. l. etiam, de vsur. l. 3. de re iud. l. 7. de iud. l. si debitori, arg. de pec. l. quod debetur, 52. Instit. de leg. §. si res ali. in fin. Contrà sup. l. qui habet.

al. Vlp. L. 206. [a] Idem libro trigesimonono ad Quintum Mutium.

al. quæ à nobis. *al. perinde*

Plerumque fit, vt etiam ea quæ [b] nobis auire possunt, [c] proinde in eo statu sint, atque si non essent eius conditionis, vt abire possent, & ideo quod fisco obligamus, & vindicare interdum, & alienare, & seruitutem in prædio imponere possumus.

Summa legis. Plerumque fit, vt rebus, quæ non in plenum nostræ sunt, ita vtamur quasi essent, perindeq́ illarum nomine nos alijs, & alij nobis obligantur, ac si iure suo nemo a nobis eas auocare queat, C. de in diem ad. l. 2. de contrahen. empt. l. hæc, §. fina. l. si sciens, de con. fur. l. si seruus, de rei ven. l. 41. l. si quis hac le. Exc. l. 23. in rem act. l. 66. non. de rei ven. PLERVMQVE. Conciliatio l. non quocunque, de leg. 1. l. etiam, de sol. l. etiam, circa stip. §. sed quia, C. com. de leg. FISCO. Multò magis priuato. de rei ven. l. non ideo, 66. ALIENARE. C. de

C. de dist. pig. l. si debitor. SERVITVTEM. Et multo magis acquirere inquit Fab. quemadmodum ser. amit. l. is cui, §. hæres. Secus de fideicom. l. generaliter, §. quoties, de leg. 1. l. seruo leg. §. seruum sub. ad Trebell. l. Marcell, §. res, C. com. de leg. l. 1. §. sin autem. Si. de in diem ad. l. 2. Hæc capitula sequentia fini conueniunt, nam postremo venitur ad fiscum et rem iudicatam, vt & seruorum genus infimum est inter homines. Quin & superiora quædam clarius repetunt & interpretantur.

L. 206. Idem libro nono ex varijs lectionibus.

Iure nauræ æquum est, neminem cum alterius detrimento & iniuria fieri locupletiorem.

NATVRAE. Hoc est gentium. Cicero primo Officior. in princ. Ra. interprete, Insti. de iust. & iu. §. iuris præcepta, cap. 48. Locupletior in 6. Iunge l 177. §. nemo ex suo, l. 75. nō debet alteri, l. 198. factum cuique, de cond. ind l, nam hoc natura, l. 14. de inst. ac. l. si quis mancipijs, §. fi. & pen. l. 13. l. pen. rerum amot. l. rerum quidam, in fin. de trib. l. 3. §. si seruus, de neg. gest. l. si pupilli, 5. de transact. l. 8. §. sanè, de off. præs. l. 5. de pig. act. l. si seruos, 25. de act. tu. l. 1. §. 1. Insti. quib. alien. li. §. fin. C. de vsu. pro emp. l. fin. de petit. hæ-

red.l.planè, C.de episc.l.si quis presbyter, 20.distinct.99.cap.ecce,12.quæst.2.cap.bonæ rei,11.q.3.cap.si quis verò, 14. quæst. 5. denique,22 q.2. cap.primum,17.q.fina.cap.fin. de iu. do.l.iure. Ratio,sup.l.id quod nostrum,11.l. domum,l.culpa,76.l.nemo potest mutare, C. de Iudæis,l. nemo exterus. Exc.de præscript. c. vigilanti, C.de non numer.pecun.l. in contractibus. Excipe itẽ casus, in quibus quis priuatur iure suo ob publicam vtilitatem de rei ven.l.item si verberatum, §.item si agger, de euict. l. Lucius, Com. præd. l.venditor,§.si constat. Idem est, Inst.de rerum diui.§. & ex diuerso, C. de æd. pri. l.si is contra quem,Lor. axio. 191. DETRIMENTO. De pœn. c.suam. INIVRIA. Conciliatio l. Paulus,de exc.de arg. l. nemo damnum,sup.ad l. Aq.l.scientiam,l.si quis fumo,§. quod dicitur. Ad fin.de con. & de.l.cum pup. §.disiunctio.

L.207.Vlpianus lib.1.ad l. Iuliam & Papiam.

Res iudicata pro veritate accipitur.

A. *Desumpta est hæc l. ex l. ingenuum de statu ho.Hanc reg.ad ius consuetudinis refert Cicero secundo libro de Inuent. Ioannes Drosseus in suo Methodo 4. ad hanc reg. requirit in d. l. ingenuum,de sen. & re iud. c.cùm inter, de leg.1.l.si seruus plurium,§.1.de lib.ag.l.1.l.2.de con.ind. l.Iulianus,l.eleganter,§.si post rem iu.ad Treb. l.seruus Titio,de manumiss.test.l.Papinianus,§. fin.*

fin.Sim.de act.l.sine apud acta, de in test. l. 8.§. fi.iuncto §.fi.l.qui repudiantis, C. de re iud.l.1. fa.her.l.cùm putarem,§.1.arg. C. quãdo prouo. non est ne.l.1. C.sen.rescin. non poss. l.fina. C.de transf.l.causas vel lites,de iust. & iu.l. pen. Exc. de pact.l.7.§.si paciscar,d.l.fi. vbi Bal. de iureiur.l.admonendi, C.de proc.l.licet, C. de aduoc. l.1.de iure fisc.l.si fiscus, C.de iu.et fa.ig. l.per totum,de re iud.l. Impp.de quæsti.l.1.§.fin. de pœnis,l.diui,§.1.de inoff.test. l.si ex causa, de min. l.30.§.1.Si.Inst.de act.§. item si quis postulauerit, C. de transf.l.siue apud acta. Conciliatur autem ab Old.l.4.§.ait. Prætor condemnatum,de re iu.§.sed & illud insuper. Auth. 50.de his qui in ad.ap.per c. quoniam contra, de prob. l.super ser. C.qui mil.poss. Adijcit Deci. l.7.§.si paciscar,de pact. IVDICATA. s.proprio sumpto vocabulo,de re iud.l. 1. l.4.§.condemnatum,ne obstet,de appel.l.1. C.quando prouoc.non est ne. l.2.l.1.l.venales, C.si ex Fal.l.1.de dolo,l.cùm à te,ad Turpil.l.1.in fin. C.de appel.l.qui,l.litigatoribus,de renun.c.in præsentia,si pen.ap.l.1. C. vt causæ poss.pet.l.1.de appel. c. cùm in ecclesia. Item intellige in eadem causa, ne obstet l.pen. C. de his qui sunt sui.

L. 208.Paulus lib.2.& 5.ad l.Iul.& Papiam.

Non potest videri desiisse habere, qui nunquam habuit.

R. *Iun.ad l.84.non videtur rem amit.l. quod si quis velit,l.35.l.3.de con.et de.l.Titio vsuf.serui,93.de suis,l.nulla fœmina,quemad.ser.am.l. si quis alia,l.18.l.19.de iniust.rup. test.l.nam et si sub.de ver.ob.l.decē sti. HABERE. s.ppriè,ne obstet l.3.§. desincre,de vsuf. quemad. ca.l.qui alienā.Si.de con.ob cau.l.si extraneus.si quid in frau.pat.l.1.§.vtrū,de euic.l.fin. Habere,s.nec repudiare,de leg.1.l.si ita scriptum, §.sub.*

L.209. *Vlpianus libro quarto ad legem Iuliam & Papiam.*

Seruitutem mortalitati ferè comparamus.

P. *De seruis dominiorū & pœnæ intelligit Old. de quibus ad Tertull.l.1.§.qui mortis, Auth. de his qui nup.ite.22.§.illud quod per,§.sed & captiuitatis,l.vel.§.si verò decretū,sup.l.108.inf.l. fi.Iun.l.22. in persona de don. inter vi. l.33.§.si donator, C.eo.titu.l.res, ad Treb. l.ex facto,§.si quis rogatus,ver.sed si seruus,de pœn. l. qui vltimo,de testa.l.si filius,l. qui testamento,§. seruus, C.eo.ti.l.quoniā,de arb. l.parui,§.si in seruum, de iud.l.12.de con.& de.l.interdicit,in fi.58.ad l.Aq.l.2.resp.1.& 2.si quad.pau.l.1.FERE.s.l. 33.quod attinet ad ius ci. de bo. dam. l.1.de sol. l.qui res,§. areā. Secus de his qui non pro scrip. l.si in metallum,de acq.hæ.l.si quis mihi bona,§. si quis,iuncta l.si paterfa. de hære.insti.*

L. 211. *Licinius Rufinus libro secundo regularum.*

Quæ ab initio inutilis fuit institutio, [a] ex postfacto conualescere non potest. *al. tractu temporis.*

Hypothesis capitis 30. quod ab initio l. 201. 1. q. 1. c. principatus, de resc. in 6. ca. si eo tempore, de sen. exc. in 6. c. licet, qui & à qui. l. seruo. Inst. de exhære. lib. in princ. de testib. l. si filius, l. eius, de leg. 3. l. 1. §. 1. C. de fal. l. sicut, C. de lega. l. seruus, de re. Ca. l. 1. in prin. de leg. 1. l. cætera, §. 1. Insti. eo. tit. §. an seruo, Inst. quib. non est permis. fa. te. §. præterea, 16. q. 4. §. potest, versi. quod ab initio, de elect. c. auditis. POSTFACTO. Hoc est, tractu temporis, d. l. 30. Euentu ait Paulus l. 2. §. fin. quod iussu. T.

L. *fin. Paulus 60. ad edictum.*

Seruus Reipublicæ causa abesse non potest.

De Romanis & non Germanis seruis intelligit Old. ne obstent l. 3. §. spurios, de Decu. arg. l. 3. §. vtrũ. Iun. ad l. 183. absentia, si quis cau. l. si quis ser. l. si is, 7. de rel. do. c. inter quatuor. Ratio sup. l. seruitutem, 209. l. quod attinet, 33. ad l. Aq. l. 2. Inst. de exc. §. pe. Secus ex qui. cau. ma. l. reipub. de proc. l. seruum, §. eum, de off. Præt. l. Barbarius. Vide hic latè Hie. Cagno.

FINIS.

LIBER SINGVLARIS REGVLARVM PRAETERMISSARVM EX

uarijs ueterum Iurisprudentum & Pontificum Regularum libris, diuersisqúe Titulis depromptus:

Cui suis passim locis insertæ sunt Sedes Materiarum à Doctoribus Iuris pleniùs tractatarum.

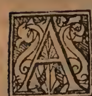
Per D. Henricum Rysvuichium
Legum Doctorem.

COLONIAE AGRIPPINAE,

LIBER SINGVLARIS REGVLARVM praetermissarum.

Absens.

BSENTES defendere publicè & priuatim interest. de proc. l. seruum quoque. de neg. gest. l. 1.

Non videtur absens, qui disciplinæ vel studiorum gratia aliò missus est. de fun. inst. l. Seiæ. §. Pamphilæ. de leg. 3. l. quæsitũ.

Damnari vel puniri nemo debet absens l. 1. ff. & C. de requirendis reis.

Absenti ex necessitate non voluntate subuenitur. Ex qui. cau. ma. l. sed etsi in fin. l. 26.

Præsumptio pro absente inducitur. de inoff. test. l. meminisse. §. Papin. C. de rest. milit. l. 1. Plura in Reg. iu. 183. absentia l. inter maiores. de in int. rest. & quod tractant Interpretes. Absolutũ. Abundãs.

Absolutum. vide Reg. 12. ad fin.

Abundantia. Reg. 95. Non solent quæ abundant.

Abundans cautela non nocet. C. de testa. l. testamentum. Cc. Reg. Actus. Absurdũ.

Absurdum. In omni dispositione vel actu interpretatio fieri debet, vt absurditas euitetur. de bo. lib. l. nam absurdũ. C. de vsur. rei iud. l. fi. in prin. sol. ma. l. diuort. de publicia. l. 1. §. vnde.

Dato vno absurdo, aliud facilè sequitur. C. de rescind. ven. l. ratas.

Acceptione non fit ratihabitio. Quib. vt Acceptio.

indig.l.pen.de abo.l.Paulus.§.si verò ideò.inf. Amittere.

Accessio. *Accessio.de reg.iu. in vi. Accessorium naturam sequi cõgruit principalis.sup.l. cùm principalis.l.nihil dolo.*

Plus in accessione esse nequit, quàm in principali re.Inst.de fideiuss.§. pen.vide inf. Euictio, Liberatio.

Accrescio *Accrescendi ius in præsumpta volũtate dependet.de leg.2.l.si Titio.§.Iul.Not. in rub.de regu.iu.*

Accusatio *Accusatio. Sine accusatione nemo damnatur.de iniur.l.scripto.§.si quis accusatorem.*

Species acquirendi est liberare dominũ obligatione. de accept.l.species.

Actio. *Actio.l.16.qui ac.l.25.minus.l.103.eius est dare l.182.omnes actiones.l.73. omnia, l.147. nihil peti,l.113.nihil interest.l.189. quod quis,l. 142.§.in re ob.l.89. nullus intelligitur. l.105.l. 145.vide inf. Obligatio.*

Actio pœnalis non tollit rei persecutionem, nec econtrà. C.de fur.l. ancillæ. de cond.fur.l. si pro fure.§.1.de fur.l.si pignore. §.cùm furti.

Actio personalis non datur contra singularem rei successorem. Ad Treb.l.1.§.si hæres.de con.emp.l.fin. C.si cer.pet.l.non aduersus.

Actiones plures eodem libello proponi possunt.fa.her.l.hæredes.§.1.25.

Non

Non habens actionem in iudicio experiri nõ potest. de neg. gest. l. item si cùm putaui. l. 5. §. si pupilli.

Iudex dare non debet actiones ex turpi negocio.

Cùm quæritur de damno, & par vtriusque causa est, quare non potior is sit, qui tenet, quàm qui persequitur. Paulus de verb. oblig. l. qui sequitur.

Qui ante diem agit, malè agit. Quando di. vsufr. in fin.

Vtilis actio danda est, quoties deficit actio vel exceptio. de præscrip. ver. l. quoties.

Famosa actio tunc demum danda est, cùm remedio alio locus non est. de in int. rest. l. 8. in fin. de dol. l. 7. in fin.

Is nullam videtur actionem habere, cui propter Inopiam aduersarij inanis actio est. de dolo. l. nam is.

Actionum vtilium sedes in l. 1. de act. & ob. Negatoriæ verò & confessoriæ ad l. si prius. de op. no. n.

Actor & reus, l. 168. fauorabiliores rei l. 171. in pari l. 197. cùm par. l. 43. qui in alterius. Actor.

Actor in sua potestate habet, quando agere velit. de doli excep. l. 5. in fin. sup. l. 43. qui in alterius.

Prius actor debitorẽ amicè admonere debet.

de iud.c.nouit.de ser.vr.præd.l. quidam. C. de pig.act.l.debitores.de min.l. Aemilius.

Forum rei sequi debet actor. C. vbi & apud quem.l.quoniam.de ali.iud.l.quia. C.vbi in rē act. l.fi.de foro comp.c.si clericus c.cùm sit generale.11.q.1.c experientiæ tuæ cum sequ.

Probandi onus incumbit actori. Instit.de interdict.§ commodū. Inst.de legat.§.& verius. de proba.l.2. C.eo.tit.l.actor. C.de episc.au.l. si legibus.de proba.c.licet causam.

Actore non probante reus absoluitur. d. l. act. C.de test.l.minus graue.de quæst. l. de minore.§.tormenta. Ad Treb.l.cum qui. C.de ac. & ob.l.negantes.

Vrgere debet actor, vt iudex quàm primùm partibus suis fungatur. C.de adm.tu.l.frustra.

Acta. *Actorum verba emendare tenore sententiæ perseuerante, non est prohibitum. de re iud. l. actorum cum gloss.*

Actus. *Actus legit. l. 78.*

Actus secundum naturam sui subiecti regulatur. de op.lib.l.si ius.

Animus agentis declarat actus. ad Maced. l.sed Iul.§.interdum.de reb.du.l.quidam.

Præsumitur iustè & legitimè gestus actus, à prouidis & honestis viris factus. de præben. c. nisi essent & ibi Abbas.

Non valet actus, cū forma nō seruatur. Bal.

cons.

conſ.390. in fi.1.partis.Dec.conſ.11.col.6.Socinus conſ.35. Iaſon in l.ſi vnus. C.de teſtib.

Actus celebratus coram iudice non requirit Solennitatem teſtium. C.de teſta.l.omnium.

Non operantur actus agentium vltra eorũ intentionem. C.ſi cer.pet.l.non omnis. de ac.& obl.l.obligationum.

Actus regulatur à fine, in quem dirigitur. de acqui.re. do. l.ſi is qui in aliena. ver. non enim.de furt.l.verùm.

Actus quantumcunque fauorabilis contra voluntatem agentis minimè ſuſtinetur. de leg. 2.l.ſi idem ſeruus. Ad Treb.l.ſi cui pure.in fi. in princ.de vul.& pupil.ſub.l. verbis. vbi Doctores.

Actus agentium ſunt in patiente benè diſpoſito. C.de hær.inſt.l.1. de ac. & ob. l. in omnib. 2.ſi cer.pet.l.ſi ego.

Actus momentaneus nõ eſt conſiderandus. de ſol.l.qui ſic.de reg.iu. l.quicquid calore.

Actus neceſſarij interpoſitio nõ impedit continuationem.de ver. ob.l. continuus.in prin. de teſta.l.hæredes.§.fin. C.eo.l.antiquitas.

Actus nullus nullum parit effectum. C. de leg.hæred. l.ſi autem nullum. C.de legib. l.non dubium.

Actus & potentia ſimul eſſe non poſſunt. Inſt.de act.§.ſic itaque.

Actus potentiam excludit. de manu. test. l. si ita fuerit ver. non enim.

Actus in dubio ex causa magis necessaria factus intelligitur. de sol. l. cùm ex pluribus.

Actus non habens effectum, secundum intentionem disponẽtis, reiterari debet, donec consequatur effectum. Baldus in l. inuitus. circa fi. C. de proc.

Actus non valet, cuius effectus in tẽpus prohibitum confertur. C. de don. ante nupt. l. quod sponsæ.

Actus ambigui eandem ferè naturam vel promiscuam habentes, ex signis & antecedentibus distinguuntur. de iure cod. l. illud. §. tractari. de dot. prælег. l. Seia. C. de test. l. non codicil. Oldra. consi. 159. Ex præsenti in prin.

Actus in dubio, magis proprio quàm alieno nomine factus reputatur. de sol. l. & magis.

Actus in dubio censetur potiùs ex causa necessaria quàm voluntaria factus. de iure deli. l. Aristo. §. 1. ad leg. Falc. l. pater filium in fin. de adul. l. miles. §. fin. de ritu nupt. l. proximè. Sol. mat. l. si cùm dotem. §. si pater. de leg. 1. l. huiusmodi. §. cùm pater. 80.

Actus in dubio factus censetur loco & tempore licitis. Bar, & Dec. in l. non solùm. §. sed vt probari. de op. no. nun.

Actus perfectus per contrarium euentũ non resol-

resoluitur. de don. l. donationes.

Actus contra legis prohibitionem factus, nec effectum habet, nec vllum nomen meretur. C. de sen. ex pericu. recitan. l. fin. C. de legib. l. non dubium.

Actus indiuiduus vnico contextu perfici debet. de testa. l. 1. de ver. obl. l. continuus in prin.

Propter vnitatem finis & effectus idẽ actus reputatur. de adul. l. qui pupillam. §. fin. l. Vim passam. §. incesti. Ang. in l. hos accusare. §. Iul. in fin.

Actus facti plenior est quàm verbi. C. de testam. l. nostram. iunct. §. pen. Inst. quib. mo. test. infir. c. gradatio. de pœnis in vi.

Actus peccans in forma redditur nullus. de transact. l. cùm hi. §. si Prætor.

Actus peccans in materia, valet meliori modo quo potest. de pact. l. si vnus. §. si acceptilatio 28. Bar. in l. 1. in fin. & prin. de vulg.

Actus attribuitur ordinanti et nõ exequenti. C. de vet. iu. enuc. l. 2. §. omnia. Inst. in proœmio §. cumque.

Actus non à nomine, sed ab effectu indicatur. de præscrip. ver. l. insulam. De contrahen. emp. l. cum manusata. §. fi. C. loc. l. si olei iunct. glo. in l. non codicillum. C. de testam.

Actus qui re integra valere nõ potest, per consumptionẽ recõciliatur. si cer. pet. l. si a furioso.

Appellatione actus venit validus, non inualidus actus. de re iud. l. si se. §. condemnatum.

Actus inualidus & nullus æquiparantur. C. de legit. hær. l. si aut nullum.

Appellatione actus venit purus non conditionalis. Quando ap. sit. l. 1. §. biduum. iuncta glo.

Actus conditionalis non est proprie talis. de vsuc. l. si hominem. de don. l. 1.

Actus fauorabilis vel odiosus iudicatur secundum principalem agentis intentionem. de cond. ind. l. qui exceptionem.

Actus incontinenti facti censentur inuicem correspectiui. de priui. cred. l. si ventri. §. in bonis. si cer. pet. l. lecta. vers. dicebam. Bal. in repetit. l. petens. col. pen. C. de pact.

Actus non à confirmato, sed à confirmante dominatur. de test. tu. l. testamento. Ad Treb. l. si quis priore.

Actus non à faciente, sed ab eo, cuius contemplatione fit nominatur. de iure dot. l. profectitia. in prin.

Actus ceptus in conditionibus etiam fauorabilis causæ pro completo non habetur. de statu ho. l. Arethusa.

Actus perueniens ad casum, à quo non potest incipere, vitiatur. de ver. ob. l. pluribus. §. etsi placeat. Reg. 86. q. 1.

Consummatus actus non vitiatur, licèt perueniat

niat ad casum suo principio repugnantem. de acq. hær. l. si quis alicui. C. de contrah. emp. l. si Gaudentius. de his qui sunt sui. l. patre furioso.

Actus plures vnico contextu facti, pro vno iudicãtur. Curt. consi. 54. super duob. col. 1. in fi.

Actus efficaces fieri nequeunt, nisi legũ forma obseruata. de ver. ob. l. 1. in princ. de pact. l. traditionibus.

Ad perficiendum actum requiritur etiam habilitas instrumenti. de acq. poss. l. 1. §. cæterũ.

Actus qui multiplici intentione geri potest, debet ab agente præmissa protestatione declarari. de relig. l. at si quis. §. sed si interdum. ver. oportet.

Actus nullus propter inhabilitatem agentis, superuenienti habilitate nõ confirmatur. de ser. expor. l. si minor. de rescript. in vi. c. si eo tempore. Pulchrè Dec. in cons. 661. in casu. in fin. volu. 4. vide inf. Suspensio.

Adæquatorum eadem & Iuris est dispositio. de leg. 1. l. 1. Adæquatorum.

Aditio hæreditatis. l. 78. Actus legit. Aditio.

Adiectiuum ab his sic argui potest: Quando præcedunt duo substantiua, adiectiuum sequens vtrunq; determinat. de his qui me. cau. l. 1. extat vbi Bart. Adiectiuũ

Adiuncti ratione conceditur, quod simpliciter non concederetur. de aqua plu. l. interdũ. Adiũctus

Item

Item quod profertur ab adiunƈto, nō eſt propitiale. de don. l. filiuſ fa. §. meminiſſe.

Adminiſtrator. *Adminiſtrator tenetur de negligentia.* C. *vt in poſ. leg. l. fin. & ibi Bald.*

Cōtumax adminiſtrator priuetur officio. C. *de proc. l. eum qui & ibi Bar. Vide Suum.*

Adoptio. *Adoptio imitatur naturam matrimonij. de adopt. l. ſi pater.*

Aduerſarius. *Aduerſarius. Vide Reg. 79. generaliter.*

Aequalitas. *Aequalitas ſeruanda eſt in iudicijs. c. in iudici. in vi. C. ſi aduerſus tranſ. l. ſi ex perſona. Itē inter maritum & vxorem. Sol. mat. l. fruƈtus. Auth. de æqua. do. de re iud. l. nō tantum dotis. Item inter fratres. C. communi diui. l. ſi maior in fin. C. de col. l. vt liberis. C. de bo. quæ. lib. l. cùm oportet. §. cui.*

Aequatorum vel adæquatorum ſedes eſt in l. 1. de leg. 1.

Aequipollens. *Aequipollentium eſt eadem diſciplina, et idē iudiciū. C. de inſt. & ſub. l. ſi mater, & ibi Bar.*

Aequipollentium quid fiat nihil refert. C. de inſt. & ſub. l. 3. de lib. & poſt. l. Gallus. §. qui tantùm. de leg. 3. l. 11. §. ſi cui. de con. inde. l. ſeruo. ad leg. Rho. l. nauis in fin. de cond. & de. l. Iulianus. de æquiparatis vel adæquatis traƈtāt. Dd. in l. 1. de leg. 1.

Aequitas *Aequitas. l. 91. in omnibus quidem vbi notantur plures reg. l. 44. etſi nihil. 86. quoties æquita-*

quitatem.ff.lib.39.tit.3.l.2.§.quanquam.vide Cautela.

Naturalis æquitas exigit, vt res mea quæ ad alium peruenit, mihi restituatur. de ac. em. l. ser uus. si cer. pet. l. si eum seruum. in fin. l. si & me in fin.

Licet subtilitas iuris refragari videatur, attamen voluntas testatoris ex æquo & bono tuebitur. Papin. de iniust. test. l. filio. 17.

Aequitas in omnibus personis, quæ in negotio gesto continguntur, impletur. Trypho. Dep. l. bona f. 31.

Aequitas quæ non est scripta in iure, sed ex motu & affectione animi apparet, cõtra ius scriptum non est sequenda. Bar. Bal. & alij in l. 1. C. de legib. l. placuit. C. de iud.

Aetas. Vide l. ferè. 109. *Aetas.*

Aetimologia. Maxima & necessaria est ab Aetimologia cõsecutio. de prec. l. 1. l. 2. Cantiun cula in Topicis. Item cõposita dictio plus impor tare nequit quàm eæ partes, ex quibus componitur. Gillotus & Pet. Lor. de iurisd. ax. 14. in arte iuris. *Aetimologia.*

Affectus non punitur, nisi sequatur effectus. Quod quisque iu. l. 1. in fin. de ver. sig. l. sæpè ita. de spon. c. fin. *Affectus.*

Parentum affectioni parcitur. de re mili. l. 4. in fin.

Affectare nemo debet id, in quo vel intelligit, vel intelligere debet suam infirmitatem periculosam alijs futuram. ad leg. Aquil. l. idem. §. Mulionem.

Afflictio. *Afflictio non est addenda afflictis. Instit. de re. di. §. quod vis fluminis. 7. q. 1. c. cùm percussio. de clericis æg. c. ex parte. de of. præs. l. Diuus Mar. de iurisd. l. si idem. Ad leg. Rho. l. naui. Quæ in fraud. cre. l. ait. §. annus. Nisi ob crimen puniendus veniat. vt zas. ibidem.*

Alienatio *Alienatio. vide l. 127. qui potest inuitis. l. 126. cùm quis possit alienare. 123. cuius est donandi. l. 11. id quod nostrũ. l. 162. Non ali. 206. De prohibitis alienationibus tractatur ad l. filiusf. q. diui. de leg. 1.*

Alienum. *Alienum negotium facio Ratihabitione meum. de neg. gest. l. 5. §. item quæritur. vide Licitum.*

Alieno odio neminem prægrauari. C. de inofficio. testamen. l. si quis in suo. §. leges. vide Odium.

In alienis rebus contra domini voluntatem aliquid fieri, vel pacisci secta horum temporum non patitur Iustinian. C. de pact. in fin.

Alienare. *Alienare non possum, quod meum non est. si cert. pet. l. pen. §. quas. de spon. c. fin.*

Alienasse nemo videtur ea, quæ possidet. Quib. mod. pig. sol. l. sicut. §. si voluntate.

Non

Non dicitur rem alienare, qui fructus alienat. sol.mat. l.vsusfructus.

Contra legem facta alienatio pro infecta habetur. C.de sacrosanct. eccl.l. iubemus. §. 1. de iu.pa.l.si libertus. & ibi glo. Prohibitæ alienationis materia tractatur. à Dd.de leg.1.l.filiusfam. §. diui.

Allegare in iudicio aliquid non sufficit, nisi probetur. C.de li. & eo.li.l.si manumissus. C.de prob.l.siue possidetis. Allegò:

De alimentis tractatur in l. Mela de aliment.

Sufficit allegare naturalem rationem sine lege.de pœ. l.fin.

Allegans impossibile non auditur. de interrog. l.confessionibus. Ad leg.Aquil.l.inde Neratius.§.fin. & in ijs legib.glo. Allegánti

Frustratoria allegans non auditur. Quando prouoc.non est necess. l.fin. iuncto. c. consuluit. de off.de.facit.de ver.sig.cl.sapè. C. de conue. fis. de l.hi qui fisco.

Contraria allegans non auditur. C. de fur. l. 1. de con. & de. l. Titia. de proc. l. in causæ. de app. c.solicitudinem. vt eccle. benef. c. 1. in fin.

Turpitudinem suam allegans non auditur. C.de transl.l. transactione finita. C. de ser. pig. dat.ma.l.si creditoribus.in fin.

Exci-

Excipitur. C. de lib. cau. l. 1. C. de in int. rest. l. de tutela. C. ad leg. Iul. ma. l. quisquis. C. de con. ob tur. cau. l. mercalem. de don. c. inter dilectos. C. de reuoc. don. l. cùm confitearis. C. de lib. cau. l. 1.

Alternatiuum. *Alternatiuum. Reg. vi. In alternatiuis debitoris est electio.*

Petitio alternatiua non est admittenda. de stip. ser. l. si ita. de iniu. l. Prætor. §. quod autem vide pactum.

Alter. *Alter. l. 74. §. 1. l. 50. alterius. l. 43. quid in alterius. l. 20. qui cum alio in vi. c. qui facit per alium. 127. qui rem al. 111. §. nemo alienæ 75. non debet alteri. 177. qui in ius.*

Ad veritatem disiunctiuæ propositionis sufficit alteram partem esse veram. de verb. obli. l. si ita quis. de reb. dub. l. si quis. §. vtrum. Secus de verb. sig. l. cùm quidam. C. de instit. & subst. l. generaliter.

Ambiguitas. *Ambiguitas. Vide inf. Dubia.*

Amicus. *Amicus qui est cum meis inimicis, meus amicus non est. C. de inoff. test. l. libertis. §. fin. 3. q. 5. c. 3. gloss. in c. si inimicus 45 dist. in c. cùm oporteat. de accu.*

Amitto. *Amittere. l. 84. non videtur rē amit. l. 196. ferè quibuscunque modis.*

Non est æquum pecunia amissa teneri eum, qui non teneretur, si creditor accipere voluisset.

Mar-

Martianus l. 72. qu.x. de sol.

Antecedens. Loci huius maxima hæc à Bal. traditur. Si tenet antecedens, tenet & consequens. in l.conuenticulum. C.de ep.

Annua si debes exordia perspicis anni. Annuò si debes in fine, teneberis anni. Inst. de verb. ob.§.sed et si ita. de inuti.sti.§. qui hoc anno. C. quando di.leg.ce.l.1.cùm ibi no. Contra Instit. de auct.tu.§.neque. *Annuus.*

Annuum quando relinquitur, sunt plura legata: sed si stipulamur, est vna stipulatio. de don. cau.mor. l.seruatur.

Annullatio actus pœna est agenti. de leg.1.l. turpia.in prin. de contrahen.emp. l.senatus. C. de legib.l.non dubium.de posthu. l.fin. *Annullatio.*

Appellationis remedio extinguitur condemnationis pronũciatio. ad S. C.Tur.l.in fi.de pœ. l. 2.in fi.de his qui notantur infa.l.furti. *Appellatio.*

Appellatio inuenta est ad præsidium innocentiæ, non autem vt defendatur malitia appellantis. de appel.c.suggestum.c.ad nostram.

Non appellatur a sententia super possessorio lata. C.si de mo.poss.l.1.2.q.6.c.si de possessione.

Absenti ex peremptorio non conceditur appellatio, si modò per contumaciam absuerit. de iud.l.& post.in fin.

Ad principem appellare, omisso medio non admittitur regulariter. de appel. l. Imperator.

Ex eod.c.dilectus. 2. in vi. titu.eo. c. Romana. Exceptiones habet Socinus.

Pendente appellatione, nihil innouandum. ff. Nihil inno.pen.ap.lib.vi. de ap.c.non solùm. 2. q.6.c.non solùm. Ad S.C.Tur.l.1.in fin. vide fallentias Barto.Socini.

Ab interlocutorio appellatio ex iisdem actis verificari debet. De ap. c. appellanti. vide fallen. Socin.

Renunciare appellationi videtur, si appellans coram iudice appellato aliquid agitauerit. De iud.l.sed si Rem.ra.ha. l. 3. §. falsis. De off.de.c.gradum. vide fallen. Socini.

Apex. *Apex. Vide Ius.*

Arbitriũ. *Arbitrium.l.23.§.fin. Vide Bona fides.*

Arbiter. *De arbitris & arbitratoribus tractant in l. si quis arbitratu. de ver.ob.l.societatem.§. arbitrorum. Pro soc. De arbitrariis verò actionibus in l.in act.de in li.iu.*

Arbor. *Arbor. Vide Totum.*

Argentũ. *Argentum. Cui debetur aurum vel argentum, non potest solui pecunia. C.de don.l.si quis argentum. de au. & ar.leg.l.1.§.fi.ff. de sol. l. Paulus.*

Argumentum. *Argumentorum materia tractatur in l. conuenticulam. C.de ep.*

Arma. *Arma portare prohibetur regulariter. De vi. & ho.cle.c.clerici.32.q.1.c. conue. Auth. de ar-*

de armis.§.pen. Vide fallen.Socin.

Ars imitatur naturam, in quantum potest. de adopt.l.de adopt.Inst.eo.§.minorem. Ars.

Arte non conceditur, quod naturaliter denegatur.l.vbi pugnantia. De reg.iu.

Asserere verisimiliter quis non debet quod ignorat.de ac.emp.l.13.§.quidam tamen. Assera.

Attentatio punitur, licet aliquid secutum nõ sit. C.de Sic.l.si quis cum telo. C.ad.l.Iul. ma. l.si quisquis. Vide Soci.

Audacia quæ vertitur circa licita, approbatur.de lib.& post.l. Gallus. §. videndum. Et è diuerso. C.vnde vi.l.si quis in tantum.

Auctor. l.198.factum. l.Peccatum. Auctor.

Auctoritas. vide Emptor. Auctoritas.

Maiorum auctoritas & in illicitis excusat. 14.q.5.c.dixit.

Auctoritate propria nemo ius sibi dicere potest. Quorum leg.l.1.§.1. C.ne quis in sua cau. l.7. Vel suam iniuriam vindicare.23.q.4.c.inter querelas. q.5.c.de occidendis.

Auxilium ferens delicti participem se facit. Ad leg. Aquil. l.item Mela. Vide Postea. Minor.inf. Auxilium

Auxilio nouo indigent, quæ de nouo emergunt. De inter. acqui. l. de ætate. §. ex causa. & ibi Bartolus. De ventre inspiciendo. l.1.

Auxilium præstans non tenetur, nisi fuerit in dolo. Bar. in l. sæpè. de ver. sig.

Non debet quis ex eo auxilium petere, quod impugnare nititur. C. de pact. l. cùm proponas. de censi. c. cùm olim. de reg. iu. in vi. c. ex eo. de inoff. testa. l. 8. §. meminisse. de his qui. vt indig. l. post legatum. l. fi. C. de lega. l. si legatarius.

B.

Beneficiũ *BEneficium. l. inuito. 70. l. in omnibus cau. id 69. Neratius. 151. Vbi de varia benefi-cij significatione agitur. c. Priui. in vi Annotaui & ad Reg. 83.*

Beneficium Ecclesiasticum nõ potest sine institutiõe Canonica obtineri. de reg. iu. in vi. c. 1.

Beneficium à Iure indultum nemini debet auferri. d. tit. c. indultum. de fer. l. 1.

Principũ beneficia sine læsione alterius sunt intelligenda. Ne quid in lo. pub. l. 1. §. merito. §. si quis à principe. de eman. li. l. nec auus. Ex quib. cau. ma. l. sciendum. Tractatur latè in l. 1. de const. prin.

Decet concessum à principe beneficium esse mansurum. c. decet. in vi.

Beneficium alicui concessum in eundem minimè est retorquendum. de iniu. l. si iudex in fi.

Beneficium Ecclesiasticũ est institutũ propter officiũ. 2. q. 2. c. cõcessio. 6. q. 5. c. generaliter. 1. q. 2. c. fi. arg. de mil. test. l. pe. 21. q. 5. c. Cyprianus.

Benè

Benè gestum. Quod benè gestum est, non debet ex alio euentu reprobari. de offic. præto. l. Barbarius. *Benè gestum.*

Benignum. Reg. Semper in du. 57. l. Ea. §. in re du. *Benignū.*

Benignitatis ratio iuris rigori præfertur. si cer. pet. l. si tibi pecuniam. de don. l. si tibi. *Benignitas.*

Benignius est nocentem absoluere, quam innocentem condemnare. de pœ. l. absentem. Arg. Reg. 144. et si.

Bestiæ olim cædis damnabantur. scripsi ad reg. 4. *Bestiæ.*

Bis idem promitti aut solui eadem res non potest. Inst. de act. §. sic. de ver. ob. §. qui bis. *Bis.*

Bona fides. l. 179. Bona fides tantùm. l. 57. Bona fides non patitur. c. bona fides. in vi. Quid sit Bona fides. vide in l. 58. *Bona fides.*

Bonam fidem in contractibus considerari æquum est. Dioc. & Max. C. de ac. & ob. l. 4. Dep. l. bona fides.

Bona fides Contractus legem seruari venditionis exposcit. Vlp. Com. præd. l. venditor. 14.

Bona fides exigit, vt quid conuenit fiat. Loc. l. 2. C. de pact. l. 1.

Bona fides exigit, vt arbitrium tale præstetur, quale viro bono conuenit. Pau. Loc. l. si in lege. 28.

Ad bonæ fidei interpretationem in pactis om

nia referenda sunt. Neratius De pact. l. ab emptione.

Præsumitur bona fides ex possessione. 30. annorum sine titulo. vnde vi. l. fin. & ibi Bart. de euict. l. pe. & ibi Bar. Pro soc. l. merito.

Bonæ fidei non congruit de apicibus Iuris disputare. Man. l. 29. §. quædam.

Contraria est fraudi & dolo bona fides. Pro soc. l. ea in fin.

Bona fides quæ in contractibus exigitur, æquitatem summam desiderat. Dep. l. 31. C. de acq. & ob. l. bona fides.

In quæstione de æquo & bono plerunque sub auctoritate Iuris scientiæ periculosæ erratur, inquit Celsus. de ver. ob. l. 91. §. sequitur.

Iudicia bonæ fidei. l. 117. nihil consensui.

Affectus ratio in bonæ fidei iudicijs habenda est. Man. l. 54.

Ea quæ sunt iuris & consuetudinis, in bonæ fidei iudicijs debent venire. ff. lib. 21. tit. 1. l. 31. §. quia assidua.

De officio iudicis in his iudicijs vide infr. Officium.

Bonus quilibet præsumitur. Pro soc. l. merito. de præsump. c. fi. de seru. c. 1. vide fallen. Soc.

Bonus. *Bonus vir etiam suspicionẽ criminis euitare debet. C. de fur. l. inciuilem. l. ciuile.*

Voluntas bona plerunq; pro facto reputatur.

Excep.

Exemp. l. vter. 23. & 11. De cond. Instit. de statuli. l. cùm hæres. vers. seruire.

Ex his quæ extra testamentum incurrunt, possunt res ex æquo & bono interpretationẽ capere, ea verò quæ ex ipso testamẽto oriuntur, necesse est secundum iuris scripti rationem expediri. De con. & de. l. 16.

Malum facere videtur, qui non studet ad bonum. de ritu nupt. l. qui liberos. in fin. vbi glo.

Bonum publicum priuatorũ commodis anteponitur. Auth. de rest. et ea quæ pa. in xi. mense. §. sancimus. Auth. de non ali. §. oportet.

Bona arbor bonos fructus facit: mala verò bonos facere non potest. De ædil. ed. l. quod si nolit. §. qui mancipia. vbi glo. Mat. 7.

Bonum ex malè gesto proueniens non excusat delinquentem. De re mili. l. 3. §. in bello. 23. q. 5. c. relegentes.

Minùs malum comparatũ ad maius habet rationem boni. 22. q. 4. c. iurauit.

Mores boni diuitijs omnibus præferuntur. Inst. de suspect. §. fin.

Pacta quæ contra bonos mores inita sunt, repellũtur. Iust. l. fi. C. de pact. (q. 1. c. ita ergo.

Bonũ phibetur ratione mali cõsequentis. 22.

Propter bonum, quod ex malo aliquo sequitur, ipsum malum toleratur. dist. 4. c. denique. 13. dist. c. nerui circa fi.

Bonum est honesti viri nomen assumere. Ad Treb.l.facta.§.si verò nominis.

Quotiens bonum aliquod agimus,toties Deũ confitemur.sic quotiescunque vincimur à peccatis,toties Deum negamus.2.q.3.c.æstimauit.

Semel qui fuit bonus, semper talis præsumitur.de re mil.l.non omnes.§.a Barbaris. C. de lon.temp.præ l.longi temporis.arg.c.semel malus. de reg.iu.in vi.

Præsumendum potiùs bonum quàm malum, vbi factum vtranque interpretationem habet. de don. inter vi. l. Quintus Mutius. Pro soc. l. merito.de fur.l.cùm creditor. de admi. tu. l. si defunctus. Alex.cons.127. vol. 4. Reg. Semper in du.57.Vide Ius.

Boni viri arbitrium. sup. Arbitrium.

Bonis suis quilibet contentus esse debet, & nõ concupiscere aliena. C.si.reg. l.si constiterit. ff. eo.tit.l.si irruptione 7.q.1.c.si quis episcópus.

Rem in bonis nostris intelligimus habere,quoties possidentes exceptionem, aut amittentes ad recuperandam eam actionẽ habemus. Modest. De acqui.re.do.l.52.Reg.116.§.non potest.

Id bonorum cuiusque esse intelligitur, quod æri alieno superest.de iu.fis.l. non possunt.de vsufr.leg.l fi.de col.bo.l.cùm emancipati.§.1. de ver.sig.l.subsignatũ. de leg. 2. l. si quis seruum. cum l.seq.

Bono-

Bonorum possessio. l. 118. Prator bonorum poss. l. 171. in pari. Bonorum possessio.

C.

CAnicies. *Plus sapientiæ maturitas, quàm corporis canicies considerãda est. dist. 84. c. quisquis. c. sequ. 1. q. 1. c. vilissimus.* Canicies.

Capere. l. 52. nõ videtur quisquam, ca. l. 116. si quis obligatione. §. non potest videri. l. 13. non videtur cœpisse. l. 182. non videtur perfectè. Capere.

Captio l. 200. quoties nihil. Captio.

Castitas maior requiritur in muliere, quàm in viro. C. ad Or. l. si quis illustris. Auth. quomodo op. episcopos. 6. §. oportet. Castitas.

Casus fortuitos nullum humanum cõsilium prouidere potest. ff. lib. 50. tit. 8. l. 2. §. qui eo. l. 23. §. fin. Casus.

Non liberat homines ab obligatiõe casus fortuitus. C. de pig. l. casus fortuitus. l. contractus. 24. de his tractatur in l. fistulas. §. frumenta. de contrahen. empt.

Cauillatio. l. 178. ea est natura. l. 200. quoties nihil. Cauillatio.

Causa præcedere debet effectum. C. de fur. l. inciuilem. Quæ res pig. l. pe. de col. l. filiæ licet. Causa.

Causa cessante cessare debet effectus. C. de episc. l. generaliter. C. de hær. inst. l. si pater. de min. l. 1. Pro soc. l. actione. §. si alicuius. de postu. l. 1. §. sexum.

Priuilegij causa cessante cessat et priuilegiū. de leg. 2. l. Titia. Seio. §. vsurus. vide Impedimentum. Dilatio, Terminus, Prohibitio.

Causa determinata producit determinatū effectum. de leg. 2. l. cùm pat. §. dulcissimis. 79.

Quoties quid fit ob duplicem causam finalē, tametsi cesset vna, nihilominus adhuc obtinet dispositio. Inst. de nupt. §. affinitatis. De his qui notant. infam. l. liberorum. §. 1. Vide Nic. Bello. cons. 14. nu. 14. 15.

Iudicari et exprimi causa debet, quoties aliquid fit. De trans. l. 8. §. vult. de suspect. tu. l. 4. de leg. 1. l. filiusf. §. Diui. De his qui notan. infa. l. 2. §. ignominiæ. (l. nulli. C. de spor. l. 1.

Cōtinentia causæ nō debēt diuidi. C. de iud.

Causa conuentionis & reconuentionis vno iudicio determinanda est. De iud. c. 1. Vide fallen. Soci.

Conditio habetur pro causa. Si cert. pet. l. cùm ad præsens. vbi Bar. de verb. ob. l. Titio. & ibi Bart.

Causa naturalis præfertur accidentali. De tute. l. Qui habent. q. 1. Bart. in l. Proconsul. de off. procons. de don. l. 34.

Causa proxima magis attenditur, quàm remota. De leg. 3. l. Ligni in fin. de vul. & pupil. l. Sed si plures. §. 1.

Causa magis influit in primum causatum, quàm

quàm in secundū. de cond. & demon. l. Publius.

Causa secunda tantùm potest, quantum ei influit à prima. Loc. l. si quis domum. §. 1. De leg. 2. l. Peto. §. Prædium. 70.

Causa finalis est attendenda. de hær. inst. l. fi.

Mediata causa non multum remota, æquè consideratur vt proxima. de aur. & arg. l. Vxori quis in fin. Areti. consi. vi. cir. fin.

Causa a suo causato minimè confirmatur. De iure cod. l. Quod per manus.

Semel causa finita amplius instaurari non debet. C. de pact. l. Postquam liti.

Quicquid est causæ, est causa causati. Ad l. Iul. de adul. l. Et si amicis.

Omne ius potētius est in causa, quàm in causato. C. de leg. l. digna vox Pau. consi. 129 vol. 1.

Attenditur causa efficiens, nō instrumentalis. De don. l. Qui mihi donatum.

Facti causa potiùs attēditur, q̃ ipsum factū. 23. q. 8. c. occidit. q. 4. c. si ecclesia. 7. q. 1. c. scias.

Expressio causati tacitam suæ causæ expressionem inducit. C. De eden. l. 1. in prin. Bal. in l. si de proprietate col. 1. C. Si à non compe. iud.

Inducta ad vnum effectum, non debent aliū, præsertim contrarium effectū operari. de acqu. hær. l. Pro hærede. & ibi notat Bal.

Fauor causæ superat fauorē rei. de re iud. l. Inter pares. ext. eo. tit. c. fin.

Subla-

Sublata causa tollitur effectus. de admi.tut. l.Tutores. §. Curatores.

Idem iudicamus de causa causante effectum, quod de ipso effectu. de Sic. l. Nihil interest. de flumi. l. Quò minùs.

Defectus causæ finalis vitiat dispositionem. de testamen.tu.l.fin. de hæred.inst.l.fin.

Dictum determinatur secundum suam causam. de admi.tu l. Ita auth.in princ. de leg.2.l. Cùm pater.§. Dulcissimis.79.

Quando verba dispositionis sunt ambigua, causa disponendi inspicienda est. de leg.3.l.vxorem.in princ.

Ex causa receditur à voluntate testatoris. de confir.tut.l.Vtilitatē. de admi.tu.l.3.§. Quamuis. & ibi notat Bart.

Diuisa causa, diuiditur effectus. de vsu. l. Seia, mutuam.

Quando concurrunt duæ causæ, vna quæ nocet, altera quæ prodest, attenditur illa quæ nocet. l.3.§. fin. & ibi Bart. ad Syllan.

Concurrentibus causa quæ nocet, & quæ prodest, attenditur potentior, & alter cædit. de iure fisc. l. 3. §. Si quis palàm. Ias. in l. si mater. de inoff. test.

Quando concurrunt duæ causæ, vna permittens, altera prohibens, attenditur prohibitiua. De hæred. instit. l. Si non lex. Ad Syllan. l. Si quis

quis in graui. . finali.

Scire, est rem per causam cognoscere. de legib. l. Scire leges.

Quæcunque ab eadẽ causa efficiente ad eundem effectum producuntur, sunt paris virtutis & potentiæ. de legib. l. de quibus. & ibi notant Bald. & Iason.

Diuersitas causarum, diuersitatem specierum inducit. de pact. l. Conuentionum in prin. de acqui. poss. l. 3. §. Genera.

Lucratiuæ duæ causæ in vnam eandemq́; personam, & de eadem re concurrere non possunt. de sol. l. quoties. 61. de acq. & ob. l. omnes. 16. 17. Inst. de leg. . si res aliena. vide fallen. Soci.

Causa. Reg. 157. priuilegia. l. 73. omnia. l. 106. Vbicunq; causa. Quælibet causa etiam iniusta excusat à dolo. Vide Pœna, Culpa.

Cautela futurorum pertinet ad iudicẽ tam in generalibus quàm in specialibus iudicijs, vbicunque id æquitas suadet. colligit Bald. ex l. 58. pro socio arbiter. Pro soc. **Cautela.**

Cautio. l. 26. plus cautionis. l. nec paciscẽdo. **Cautio.**

Euentus cautionis est incertus. Quod cùm fal. tu. l. pupilli.

Cùm per contumaciam actiones denegatæ sunt, oblata postea cautione incipit pristinum ius. de col. bo. l. 1. §. quod si. .

Idonea cautio intelligitur dato fideiussore & pigno-

pignore. Man. l. si mandato. §. Paulus. de fidcom. lib. l. 4. §. sub.

Cedens. *Cedens bonis liberatur. Toto tit. C. Qui bo. ce. poss. vide fallen. Socin. De cessione tractant in. l. Modestinus de sol.*

Bonis cedi non tantùm in iure, sed etiam extra ius potest. sufficit per nuntium vel per epistolam id declarari. De ces. bo. l. fin.

Certus. *Certus certiorari ampliùs non debet. de ac. emp. l. 1. in fin. De reg. iur. in vi. c. eum qui certus. 31. Ext. de adult. l. denunciasse. 16. & ibi Bartolus.*

Certa ꝓ incertis eligenda non esse. Ad Treb. l. cogi. §. idem quæris cum glo.

De proprio facto certi esse debemus. C. de rescin. ven. l. quisquis. De acqui. hær. l. sed et si de sua. l. cùm falsum. Secus. De con. & de. l. sed et si ius. De pact. l. inter. §. 1.

De cessione tractatur in l. Modestinus. de soluen.

Charitas. *Charitas ordinata incipit à seipso. C. de ser. l. præses. De præ. ben. c. dilecto.*

Citatio. *Citatio est fundamentum ordinis iudiciarij, sine qua iudicium consistere non potest. Inst. de pœ. te. li. §. fin. De re iud. cler. pastoralis. ver. cæterùm. 3. q. 9. c. caueant. c. omnia.*

Materiam citationis tractant in l. de vnoquoque. De re iud.

Requi-

Requiritur citatio in omni actu iudiciario, de cuius praeiudicio principaliter agitur. De re iud. l. de vnoquoque. Ias. in l. si quis. Si cert. pet.

Circuitus est vitandus. De con. ind. l. Dominus. C. de adop. l. fi. ff. ad leg. Rho. l. 2. in prin. De vsuf. l. si vsufructuarius. in prin. de rescrip. c. auditor. Circuitus.

Circumstantiae. Vide Iudex. Circumstantiae.

Circumuentio. l. 50. Alterius. Circumuentio.

De citatione tractatur in l. de vnoquoque. De re iud.

Citò dat, qui bis dat: et qui tardè dat, minùs dat. Inst. de fideiuss. l. non solùm. Citò.

Ciuitas priuatorum loco habetur. De verb. sig. l. 16. in fin. Ciuitas.

Clam qui delinquit, magis delinquit, quàm qui palàm. De admi. tu. l. non existimo. De ritu nupt. l. fin. C. de sum. tri. l. nemo. C. de ser. fug. Auth. sed nouo iure. Clàm.

Clericis opprobrium est, si peritos se velint disputationum esse forensium. C. lib. 6. tit. 23. l. 23. in fin. Clerici.

De clausula codicillari tractatur in l. 1. de iu. codic. Auth. ex cau. in fi. C. de li. praet. De derogatoria in l. si quis in prin. de leg. 3.

Coactum. Vide Voluntas. Coactum.

Coa[illegible]tionem tractant in Auth. Ex testo. & l. si emancipati. C. de col.

Haere-

Hæreditas coactè adita non confundit actionem. Ad Treb. l. debitor. sed commendandi. C. quod cum eo. l. Dominos.

Commendatio. *Commendandi verba emissa verba generaliter non obligant dicentes. De æd. ed. l. sciendū. in fin. de ac. & ob. l. obligationum substantia. de instit. c. cùm venissent.*

Commendatitiæ & familiares literæ nō censentur emisse animo obligandi. sed cōmendandi. de l. dominos.

Commissio. *Cui plus committitur, ab eo plus exigitur. C. de episc. l. Præsbyteri.*

Commodatum. *Prætextu debiti restitutio cōmodati non recusatur pbabiliter. Inst. de interd. .possidere.*

Commodū *Commodum. l. 10. secundum. l. 191. ex qua. Ex eo non debet quis fructum consequi, quod nisus est impugnare. Reg. vi.*

Onus ad eum pertinet, qui commodum percipit. Pro soc. l. 55. in fin. C. de cadu. tol. .pro secundo.

Vigilare licet vnicuique pro suo commodo, etiam in alterius damnum. de his quæ in fraud. cred. l. pupillus in fin. C. Dep. l. fin.

Introductum ad compendium, non debet ad dispendium pertrahi. de priuil. c. quod nonnullis. c. fin. Reg. vi. quod ob gratiam.

Commune *In re cōmuni potior est conditio possidentis. de ser. rust. l. parietem. Com. diui. l. Sabinus.*

Commu-

Communio discordiæ mater est. De leg. 2. l. 79. cùm pater. §. dulcissimis. de ser. vr. præ. l. in re communi. C. de don. l. sancimus. Communio.

Inuitus nemo impellitur ad communionem. l. 26. §. si centum. de cond. indeb.

Inuitus nemo retinendus est in communione. C. Com. diui. l. fi. fa. her. l. 1.

In re communi potior est conditio prohibentis. Reg. vi. Si. de leg. 2. l. pe. §. codicillis.

Naturale vitium est, vt negligatur plerunque quod communiter possidetur. Impp. The. & Valent. C. quando & qui quarta pars. l. 2.

Quod commune est, meum non est. de re. di. l. in tantum. §. 1. de aur. & arg. l. Quintus.

Tempore necessitatis omnia debet esse communia. Ad leg. Rho. l. 3. §. cùm 12. q. 1. c. duo. q. 2. c. aurum. 88. dist. c. non satis. Gl. in c. sicut. 47. distinct.

Compensatio fit de liquido ad liquidum. C. de compen. l. fin. fallen. habet Socin. Compensatio.

Aduersus fiscum solummodò emptores compensationem pretij petitioni obijcere possunt. C. de compen. l. si ex vend. in fin vide Delicta.

Rectiùs est lucrum cum damno compensari, & si quid deest emptori, siue pro modo siue pro qualitate loci hoc resarciri. de ac. em. l. si duorũ

Compositum. Vide Aetymologia. Compositum.

Computationis seu calculationis sedes est in

l. instar. de iure fisci.

Concesso vno, conceduntur omnia, sine quibus id explicari non potest. de iurisdict.l. 2. De off. eius.l.fin.

Cōcessum. *Cōcessum de vno, de alijs negatum videtur. C.de prob.l.maritus.de compen.l.quod Labeo.*

Antecedentis concessio trahitur ad consequens. C.de fideicom.l.quamuis.

Reg. vi. In generali concessione non veniunt quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus. de off.vic. c. si in generali. De proc.l.qui ad agendum. C.qui res pig.ob.poss.l. 1. de pig.l. generali. de pec.l. qui peculij. de don. l.filiusfa. de admi.tu.l.si duo. de leg. 3.l.si corpus in prin. de vsu.& ha.l.si ita. C.de quadri.præ.l.2. C.de præscrip. 30.an.l.omnes.

Condemnatio. *Condemnatio. l. nemo condemnare. 38. l. 198. cum par del. l. 29. Diuus Pius. l. 134. in condemnatione.*

Conditio. *Conditio. l.138.qui potest facere.l.122.in iure.l.20.qui cum alio.l.175.melior.l.23.§.generaliter. In vi. c. cùm non stat.*

Conditio debet in forma specificata impleri. de con.& de.l. Mæuius.l. qui hæredi.

Reg. vi. Non debet alteri per alterum iniqua conditio inferri.

Meliorem ignorãtis conditionẽ facere possumus, non aũt deteriorem. Neg. gest.l.soluendo.

Melio-

Melioris conditionis non erunt stulti, quàm periti. Quod vi.l.seruus.

Conditio. l.45. cuius per errorem.

Actus conditionalis nō nisi impleta cōditione perficitur. de contrahen.em. l.hæc venditio.

Confessio. l. 185. qui tacet. Confessio.

Nullæ sunt partes iudicis in confitentes. Vlp. ad leg. Aquil. l. proinde in fin.25. De iud. l. si debitor. 21.

Confessus pro iudicato est. Paulus l. 1. ff. & C. de confess.

Confessionibus etiam falsis standum est. De inter.ac.l.in confessionibus.

Aegrotantis confessio multum operatur, & nocet confitenti. C.de non nu.pec. l.generaliter. gl.Bar. & Dd.in l.1. C.de fal.cau.adiecta.

Fortissima probatio est confessio propria apud iudicem facta. d.l.generaliter. De proba. c.per tuas. De off. ord. c. si sacerdos. de inter. ac. l. 1. §. fin.

Testatoris confessio in vltima voluntate simplex, & sine iuramento, nō facit plenam fidem. Auth.de iurein.à mo.præ. §.1. de leg. 3. l. cùm quis discedens.§ codicillis.l.36.nihil tam.

Consensus. l. 117. nihil consensui. l. 121. aliud est vendere. l. qui tacet. Naturalis est hominum ad dissentiendum facilitas. ff. lib. 4. tit.8.l.17.§.principaliter. Consensus

C 2 Confe-

Consequẽs *Consequens cui committitur, committuntur & antecedentia, per quæ peruenitur ad illud. de pro. l. ad rem mobilem. l. ad legatum. Instit. quib. ex cau. ma. §. idem iuris. Nisi illud antecedens multò maius consequenti foret arg. C. de nec. seru. l. pen. §. illud. Vel ita: Qui vult consequens, antecedens quoque velle intelligitur. l. illud. de acqui. hær. Vel destructo consequenti, in quo stat Ratio antecedentis, destruitur antecedens. Si cert. pet. l. 2. §. mutui datio. Cl. Cantiuncula in Topicis. loco a consequentibus. num. 7. vide Reg. vi. Cùm quid prohi. Vide Effectus.*

Consilium *Consilium. l. 47. consilij. l. 76. nemo potest mutare. Tractatur in leg. furti. §. ope.*

Consilio quod fit, effectum & firmitatem habet. C. de repu. l. dubium in prin.

Consilio & deliberatione omnia sunt facienda. C. de sac. Eccle. l. placet in prin. De const. c. ne innitaris. de auxilio & consilio tractant in l. furti. §. ope. de fur.

Consuetudo. *Consuetudo. l. 35. semper in stipu.*

Optima legum interpres consuetudo. Paulus de legib. l. 3. si de interpreta.

Consuetudo veritati non præiudicat. 8. distinct. c. veritate. c. qui contempta. c. frustrà. c. si solus.

Mala consuetudo nõ vincit legem, sed bona.

Quæ

Quæ sit longa con. l.2. de sen. c. cùm causa. De consue.c.fin.

Mos antiquorum seruandus est. de iurisd l. more. de testa.l.testamenta omnia. de lib. præt. l.maximum vitium.

Tolerabilia sunt, quæ vetus consuetudo comprobat.l.13.§.fin.de pol.

Contemnere vnicuique licet hæc, quæ pro se introducta sunt. De min. l. 41. De pact. l.46. C.eod.l.29. C. de episcop. l. 39. Auth. 136. §. sancimus. Cōtemno;

Contractus.l.195.in contractibus.l. 36.semper in stip.l.24.contractus.l.19.si filius.l.20.qui cum alio.l.28.nec ex prætorio.l. 46. Vide l. 9. semper. Vide sup. Bona fides. Cōtractus

Contractus ab initio sunt voluntatis ex postfacto necessitatis. C.de acq. & ob. l.sicut.5. C. de tran. l.quamuis. C.de rescin. ven. l. de contractu. Com. l.in commodato. C.de con.emp.l. non idcircò.

De contractibus ante vel post delictum tractatur in l.post contract. de don.

Contractus ex conuentione legem accipiunt. C.com.l.1. Dep. l.1.§.si conuenit. facti loc. l.si domum. de contrahen.emp. l.si quis fundum.

De contractibus ante vel post delictum tractant Dd. in l.post contractum.de don.

Contraria duo in eodem subiecto simul esse Contrariū

non possunt. de iurisd.l.si per errorem. Man. l. 1. C.de ser.fu.l.1. sup. l. ius nostrum. Pro soc. l. Mutius.

Maximi loci à contrario.

Contrariorum uno cognito, cognoscitur & reliquum. de his qui sunt sui.l.1. Inst. de tut. in prin. Qui satisda.cog.l.sciendum.in fin. De argumento a contrario sensu tractatur in l. 1. de off. eius.

Contrariorum eadem est disciplina. de leg. 1.l.si ex toto.in prin. 8.l.quod in rerum. 24.§.si quis post. de leg.3.l.fin.in fi.vide sup. Allegans. Contributio & Damnum.inf.

Correctio. *Correctio. vide Peccatum. & tractatur de ea in l.si verò.§.de viro.solu.ma. in Auth.quas ac. C.de sac. Eccl.*

Corruptū. *Corruptum si malum sit, corruptio bona probatur.per totum.23.q.5. Econtra: Cuius corruptio bona est, ipsum corruptum malum. 23.q. 5.c. Excommunicatorū.c.non est crudelis.c.homicidas. Gāmarus in dial.lega. de loco à corru.*

Creditor. *Creditor. l.177. nihil dolo. 119. creditor. l. non fraudatur. Vide Amittere.*

Crimen. *Crimen contrahitur proposito & voluntate nocendi. Ad leg. Corn.de Sic.l. 1. l. Diuus Ha. de iniur.l.de iniur. vide Delictum.*

Doctrina certa tradi non potest in criminalibus, sed pœnarum constitutio ex qualitate rei delin-

delinquentis, & delictorum circunstantijs iudicis prudentiæ relinquitur. de pœ.l. aut facta. l. respiciendum. de cust. re.l. militis. de testib.l.3. ver. tu magis. de homi. c. sicut dignum in prin. dist.50. c. student.

Arbitrium iudicis erit ratione & lege moderatum, & non ex opinione propria, sed ex reg. iuris communis in materia de qua agitur, informatum. de const. c. ne immunitatis. c.3. q.7. de off. præ.l. de vsu.l. illicitas. §. Veritas. gl. in l. eas causas. de cond. & de.

Interest Reipublicæ, ne crimina maneant impunita. Ad leg. Aquil. l. si ita vulneratus. §. quod si quis. de iud. l. si longius. §. & Iuliano. Dep. l. Bona fides. §.31.

Culpæ aut negligentiæ ergò si dolus absit, capitis pœna non imponitur. de Sic.l. 2. l. in lege. Excipe. C. de vi pub. l. quoniam multa. de adm. tu.l. tutor qui. Culpa.

Culpa.l.15. culpa caret. l.37. culpa est. l.204. qp qs ex sua culpa.l.175. imperitia.l.24. cōtract.

Præceptoris nimia sæuitia culpæ adnumeratur. Iurisconsultus. ff. lib.9. tit.2.l.6.

Bonarum mentium est ibi timere culpā, vbi culpa non reperitur. Inno.3.c.2. de obser. ie.

Lata culpa dolus est. Man.l.29. ibi dissoluta. Dep.l. antepenult. Vide Causa.

Paulus ait: Veteres constituerunt, Quoties

culpa interuenit debitoris, perpetuari obligatio nem. de ver. ob. l. 91. §. sequitur.

Cumulatio. *Cumulatio actionum. l. 44. §. quoties concurrunt.*

Non est nouum, vt duæ obligationes in eiusdem persona de eadem re concurrant. l. Non est. de acq. emp.

Cumulationis, emendationis & mutationis, actionum materia tractatur. C. de ed. l. edita. Sali. in C. de fur. l. 1. Pau de Cas. & 50. cuius in l. 15. qui & in Iure. C. de except. Canonistæ in c. ind. l. 9. plurib. de reg. iur. in vi.

D.

Damnare. *Damnare. l. 37. nemo qui damnare.*

Inaudita causa quenquam damnari æquitatis ratio nõ patitur. l. 1. in prin. de req. re.

Satiùs est impunitũ relinqui facinus, quam innocentẽ dãnari. ff. lib. 48. tit. 19. l. 5. in prin.

Damnum *Damnum. l. 206. Iure naturæ. l. 130. Is damnum. l. hoc iure. §. deiecit. l. nemo damnum l. 76. nemo potest mutare. c. mutare. c. damnum. in vi. l. 203. quod quis ex sua cul. vide Minor.*

Iudex curabit damnum sarciri ab eo qui dedit. C. de admi. tu. l. si liberti.

Compensari cum damno lucrũ debet, quando in quibusdam lucrum, in quibusdam damnũ factũ fuerit. Neg. gest. l. si negotia absentis.

Dam-

Damnum facere possum alij, ne res mea pereat. de præscrip. ver. l. qui seruandarum.

Occasionem damni qui dat, damnum ipsum dedisse videtur. Ad leg. Aqu. l. qui occidit. §. in hac. de testib. c. sicut. dist. 86. c. pasce. de Sic. l. nihil inter. de off. præsi. l. illicitas. §. sicuti.

Præsumitur malo animo factum fuisse damnum. Inno. c. 1. de præsump.

Omnium contributione sarciatur, quod pro omnibus factum est. Pau. ad l. Rho. l. 2. Quod me. cau. l. metum. §. Licet. vide Deceptus.

Datum. l. 128. non videntur data. *Datum.*

Datum ab illo, qui de iure dare non potest, pro non dato habetur. de iu. pa. c. quod autem. 1. q. 7. Daiobertum. de ac. re. do. l. traditio.

Bona restitutioni fideicommissi subiecta, alienari non possunt. C. com. de leg. l. 1. §. sed quia. Vide fallen. Soci.

Benignè datum fraude reuocari non debet. de æd. edi. l. ad res.

Datio Tutoris. l. 78. Actus.

De datione in solutum tractatur in l. à diuo. §. si pignora. de re iud.

Debitor. l. Marcellus. l. 167. definit deb. c. in alternatiuis. l. nemo dubitat. 97. soluendo. vide Culpa. *Debitor.*

Inter eos, quibus ex eadem causa debetur, occupantis melior est conditio, nec deducitur

quod eiusdem conditionis hominibus debetur. de re iud. l. inter eos. & ibi glo.

Mora debitoris non inspicitur, cùm etiã creditor moram facit. C. de pig. l. 1.

Præsumitur soluisse debitor, qui habet cancellatum instrumentum. De con. ind. l. Stichus. §. Titius Alex. in l. Labeo. de pactis.

Iure & non vi debitor conueniendus est. De eo q̄ me. cau. l. extat. de acq. & ob. l. negantes.

Omne promissum de iure debitum est. C. de suff. l. 1. de pact. l. 1. C. de transf. l. non minorem. de don. c. 1. de in int. rest. l. nemo.

Vagus debitor vbiq; conueniri potest. de op. lib. l. quod nisi. §. fin. de ijs qui not. infam. l. ait. §. si debitorem. Quod cer. loc. l. 1. Qui satisda. cog. l. si fideiussor. §. fin. C. vbi de cri. l. 1.

Deceptis. *Deceptis & non decipientibus iura subueniunt. De pig. ac. l. si rem. §. omnis pecunia. gloss. fin. Ad Vel. l. 2. §. verba.*

Auctoritate legis nemo decipi debet. C. de his qui ve. æt. l. 1.

Iustum est, vt ille qui alium decipere credit, suam sentiat iacturam. Auth. de Emphy. §. si qui.

Defensio. *Defensio. l. 199. inuitus. l. 53. nemo defendere. l. 43. nemo dubi. l. 95. l. qui rem al. l. 127. l. 111. §. nemo aliena. Tractatur in l. vt vim de iust. & iu.*

Defen-

Defensionibus pluribus vti nemo prohibetur. Reg. vi.

Vim vi repellere licet incontinenti. Ad leg. Aquil. l. 54. §. qui eum. de iust. & iu. l. vt vim. vbi de ea Doct. tractant.

Defensor idoneus est, qui de solido cauet. Item: Dum defunctus habet defensorē, bona sua non debent vendi. Inst. de eo cui li. cau. §. hoc.

Nemo defensor in aliena re sine satisdatione. Inst. de satisd. §. si verò in personā. Reg. iii. §. nemo alienæ.

Aduersus periculum naturalis ratio permittit se defendere. ad leg. Aqu. l. 4.

Definitio. l. 203. omnis definitio. Definitio.

Delegatus non habet plus iurisdictionis, quā delegās. dist. 14. c. 1. Arg. de dam. in. l. quo bona. §. fin. de off. eius. l. et si prætor. Delegatus.

In omnibus quos idcircò teneri dicimus, quia habent actionem, Delegatio pro iusta præstatione est. De pec. l. 51. in fin.

Delictum. l. 195. cùm pac. de. l. 170. cūm prætor. 177. §. nemo ex suo del. 193. §. in malefic. 198. factū. l. omnis. §. nunq̄. de reg. iu. c. defleat. Delictum.

Delinquens in vno facto est omnium reus.

Lucrū nemini adferre debet delictū. Neg. gest. l. sine hæreditaria.

Plura delicta in vna re plures admittunt actiones, sed nō posse omnibus vti probatum est.

De acq.

De acqui. & obl. l. plura.

Factum legitimè irritatur delicto superueniente. 1. q. 7. c. si quis. 7. q. 2. qui dormierit. 3. q. 1. c. de eo. c. ad lumina. Contra 30. q. 1. c. nosse. c. dictum. dist. 55. c. praeceptum. 32. q. 7. c. hi. 1. q. 5. c. quicunque. q. 7. c. si quis omnem.

Delicta paria mutua compensatione tolluntur. Sol. mat. l. viro atq; vxore. Ne quis eum. l. 1. in fin. Ne quid in loc. pub. l. 1. §. idem aduerte. de dol. l. si duo. Vide fallen. Socin. Dig. ad leg. Aqui. l. quemadmodum. §. si nauis.

In atrocioribus delictis agentes, consentientes, & auxilium praestantes, pari poena puniuntur. C. de sac. Eccle. l. iubemus. §. sanc. Ad leg. Pomp. de par. l. Vtrum. de recep. ar. l. 1. de iure fis. l. diuus. de Sic. l. 3. de fal. mon. l. 1. de off. del. c. 1. de hom. c. sicut dignum. §. 1.

Vbicunq; delictum cum aliqua qualitate à grauante deducitur, si talis qualitas non probatur, etiamsi aliter de delicto constat, reus est absoluendus. Communis opinio in l. 2. C. de prob.

Delictum personae non debet in detrimentū Ecclesiae redundare. c. 67. in vi.

Ad crimen publici iudicij prosequendum frustra interuenit procurator. De pub. iud. l. pen. §. ad.

Patris delictum filio nocere non debet. de in ius voc. l. adoptiuum. §. fin. C. de poenis. l. sancimus.

mus. C. ne si.pro pa.de sena. l. emancipatio.§. si quis

Delicti veniam petentibus damus. C.de heret.l. Manicheos.

Prætor delinquentibus subuenire non debet. Quib.ex cau.ma.l sed et si.

Occasio delinquendi non debet dari.de con. preben.lib.vi.c.2.c.3. vbi Bonef. Pont.

Ne captandæ alienæ mortis occasio ex benignitate gratiarum sedis Apostolicæ tribuatur. *Vide Dignitas.* Dignitas

Denominatur actus à digniori sui parte. de verb.ob.l.1.in fin.& ibi glo.& Dd.de consf.ecc. c. quod in dubijs. de aur. & arg. leg. l. etsi non sunt.§. peruenimus. de acqui. re. do. l. cum ex aliqua.de statu ho. l. quæritur.l. non quicquid. §. si inter partes.

Ex conuersatione æquali contemptus dignitatis nascitur. Galistra.de off.præs.l.18.

A causa proxima debet res denominari. de vul.l.quisquis.§.Hæc verba. Denominatio.

Denunciatio extraiudicialis non constituit aliquem in mala fide.Pro emp.l.pen.Decius in l.4.de reg.iur. Denunciatio.

Depositum. l. 24. contractus. Depositū.

Depositario videtur tacito concessum rei dominium, si depositum non obsignatum aut conclusum est.Dep.l.licet.§.rei.

Desi-

Desinere. *Desinere.l.209.non potest videri desiisse.67.*

Deterius. *Deterius, annotaui ad l.47.nõ debet alteri.* *Non videtur res reddita, quæ deterior redditur. Commo.l.3.§.1. Ad exhi. l. Iulianus.§. sed etsi.*

Determinatio. *Determinatio vna respiciens plura determinabilia, vniformiter omnia determinat. De vul.l.item hoc iure.de impube.l.quamuis.Plura Grib.lib.2. De ratione studij.*

Deus. *Deus gubernat imperia, & Respublica sustentat. C.de vet.iu.enuc.l.1.*

Semel Deo dicatũ non debet amplius in prophanos vsus retorqueri.c.semel in vi.

Dies. *Dies interpellat pro homine. De acqu. & obl.l. Traiectitiæ.§. de illo. C. de con.sti.l.mag nam. vide Socin. vide Actio.*

Incertus dies conditionem facit in testamentis. De con. & de.l.dies incertus. C.de hær.inst. l. extraneum.

Dignum. *Dignum magis trahit ad se minus dignum. de con. ec. c.quod in dubijs. De statu ho. l.quæritur. vide Actus.*

Dignitas. *Causæ dignitas causati arguit dignitatem. de præben.in vi. c. 2. C.de admi. diuer. iud. l. restituendæ iuncta gl.in fin.*

Quæsita dignitas liberis propter Crimen patris auferenda non est. Iurisçon. in l. generali. De ritu nupt.

Non

Non est impedienda dignitas eius, qui nihil admisit. Iurisc. De decu. l. spurij.

A dignioribus est inchoandum. Inst. de iure nat. §. 1. Vide Publicè.

Quilibet præsumitur dignus, nisi pbetur indignus. c. ex parte. de re milit. l. non omnis. §. à Barbaris. C. de proba. l. actor. & ibi.

Dilationem non necessariam postulans, præsumitur malam habere litem. De præsumpt. c. nullus. 11. q. 1. c. Christianus. 3. q. 9. c. decernimus. 74. dist. c. honoratus. Dilatio.

Causa dilationis cessante cessat dilatio. De acqui. hær. l. si quis hæres.

In dubio quælibet dilatio intelligitur peremptoria. de exc. c. pia. de rest spo in vi. c. frequẽs.

Pendente dilatione, nihil innouandum est. C. de dila. l. sicut pars.

Dilatum non aufertur. de iud. l. cùm furiosus. Tractant de ea Dd. in l. fi. de ser.

Quod differtur, non aufertur. De iud. l. cùm furiosus. Instit. de sing. reb. per fi. §. itaque. ff. C. de inoff. testa. l. sancimus. §. fin. De vsu. l. si vsufru. De elect. c. de post. Limitat Domi. in c. si super. in prin. De off. del. in vi. De isto Brocard. Vide Bartol. in l. inter stipulantem. §. sacram. De verb. oblig. Tractatur in l. fin. de se.

Diligens quilibet esse debet in suo officio. De excu. Diligens.

excu.tut.l.si duas.§. decet. de admi.tut.l.cùm plures.§. nimirum. de off.præf.l.Diuus Mar.

Diligens non facilè errare, & suum iactare præsumitur. de prob. l. cùm de indebito. §. qui enim soluit.

Diligentibus & vigilantibus iura subueniunt. Quæ in frau.cre.l. pupillus. in fin.

Directum *Directè paria sunt siue quid obliquè fiat, siue directè. de in rem ver.l.2.§.in rem. Contrà de ac.re.do.l.quidam. de admi.tu.l.tutor reũ.*

Disco. *Discere appetit humana natura. de leg. 3.l. legatis.§.ornatricibus.*

Discordia *Discordia. Vide Natura.*

Non posse quis dicitur, quod non potest fieri absque dispensatione vel remedio extraordinario.not.Dom.in c.gratia. de rescript. in vi. per glo.pe.Inno. & Ab.in c.pastoralis.de cau.poss. in fin.

Dispositio *Dispositio generalis omnes casus includit, dato quod maior sit ratio in vno, quàm in alio. de ale.lu.l.1.§.quod autem.*

Dispositio magis specialis derogat minus speciali.de pec.leg.l.seruo manumisso. Gribal. lib. 2. de ratione studij.

Disputatio. *Disputatio. Vide Vox.*

Diuinum. *Diuinæ res quidem perfectissimæ sunt, humani verò iuris conditio semper in infinitũ decurrit, & nihil est in eo quod stare possit perpetuò. C.*

tuo. C de vet. iu. enuc. l. 2. §. sed quia diuina.

Diuisio semel facta non erit irrita. C. de fid. inst. l. Instrumentis. C. fa. her. l. non ideò. De pact. l. diuisioni. Diuisio.

Retractatur diuisio propter enormem læsionem. C. vt indig. l. 3. C. de re vend. & ibi Bald.

De diuisione tractant Dd. in l. qui Romæ. §. duo fratres. de verb. obl.

Doctoris dictum intelligendum secundum legem, quam allegat Bar. in l. non solùm. §. liberationem. de lib. leg. Doctor.

Auctoritas Doctorũ vbi deficit lex, pro lege seruanda est. de iurisdict. l. si idem. cum eodem. vbi Ang. hoc notat, & Hostien. in c. inquirendi. de pec. cler. vide latissimè in tract. Can. regul. in 2 parte prima pa. 11. 7.

Dolus de reg. iur. l. 8. fraudis. 56. nullus videtur 138. nemo videtur. 188. nemo videtur fraudare. 110. non potest videri improbus. 160. non potest dolo. dolo facit. 117. non capitur. 48. consilij. 50. alterius circumuẽtio. l. 79. generaliter. 199. semper qui dolo. 193. parem. 174. qui dolo desierit 122. in iure ciuili. 49. in omnibus causis. 20. qui cum alio. 24. contractus quidam dolum. 125. §. qui iussu. 64. qui sine dolo. Dolus.

Dolus malus etiam absentis esse potest. vi bo. rap. l. 8 l. 4. §. si cùm seruum. § hoc. (§. pe.

Is qui per iniuriã verberat, dolo facit. d. l. 4.

D Dolosa

Dolosa persuasio plus est quàm violenta coactio. de lib. ho. ex. l. 3. § si quis volentem. de ser. cor. l. 1. §. persuadere. gl. in c. certo. 12. q. 1.

In vniuersum hæc reg. sequenda est, vt dolus omninò puniatur, etsi non alicui, sed ipsi qui eum admisit, dãnosius futurus sit. ff. lib. 44. l. 11. §. fi.

Nemini sua frustratio prodesse potest. ff. lib. 17. tit. 1. l. 4. §. si cùm seruum.

Absentis etiam dolus malus esse potest. ff. lib. 47. tit. 8. l. 4. §. hoc autem edicto.

Dolus est, si quis nolit persequi, quod persequi potest, aut si quis non exegerit. &c. ff. lib. 17. tit. 1. l. 44.

Suspicionem doli mali & metus tollit præsentia Amicorum. C. de transf. l. Transactio.

Dignum est fraudem in suum auctorem retorquere. C. de lega. l. pen. Ouidius:
Discat in auctorem pœna redire suum.

Dolis & fraudibus omnibus modis occurrendum. De dol. l. 1. de resc. c. sedes.

Dominiũ. *Dominium. l. 11. id quod nostrum.*

Dominium rei legatæ pendente conditione ad hæredem pertinet. De leg. 1. l. 87. §. cùm seruus. de leg. 2. l. 82.

Dominus. *Dominus membrorum suorum nemo videtur. Ad leg. Aqui. l. liberi.*

Nemo potest duobus dominis seruire. De feud. fa. c. 1. Mat. 6.

Domini arbitrium. l. 23. generaliter.

Domus. l. 62. domũ. 104. Nemini de domo. Domus.

Domus cuique sua tutissimum refugium est. Iurisćon. de in ius voc. l. 19.

Domus constat ex solo & superficie. De vsuc. l. 23.

Domus pariete medio ædificata in duas diuisa pro duabus domibus accipitur. Com. præd. l. 6. §. quod & in.

Pertinet ad decus vrbium ædificia non derelinqui. De op. no. nun. l. prætor.

Sola domus possessio quæ in aliena ciuitate comparatur, domicilium non facit. Iurisc. Ad mun. l. libertus in fin.

Donatio. l. 64. cuius per er. 70. inuito beneficium. 124. cuius est donandi. 83. donari. 126. cùm quis possit al. Donatio.

De omnium bonorum donatione tractant Dd. in l. stipulatio hoc modo. de ver. ob. (filius.

De alieno donare, est species furti. de adul. l.

Dos. l. 86. in ambiguis. Dos.

Dubium. l. 57. semper in dubijs. l. 9. semper in obscuris. l. 153. §. in re. du. l. 95. in ob. 36 semper in stip. l. 200. quoties nihil. l. 153. capienda. l. 82. quæ dubitatiõis causa. l. 42 §. in re ob. l. 21. quoties dubia. 67. quoties idem. vide Obscurũ. Dubium.

Verbis edicti seruire melius est in re dubia. ff. lib. 14. tit. 1. l. 1. §. sed si sciente.

Actio danda est, quæ re vera non cõpetit, vt veritas inquiratur. Si quis cau. l. si cũ iudicio.

Actum dubium in meliorem partẽ accipiendum. de fur. l. cũm creditor.

In dubijs id semper agendum est, vt res bona fide contracta quàm tutissimo loco sit. Paul. de reb. dub. l. vbi est verb. in fi. de verb. obl. l. quoties in stip. Reg. 68. quoties idem sermo. Reg. in contrahenda. Alc. in tractatu de præsumpt. 33. 34. 3. regu. Vide Interpretatio.

Duo. *Duo. Vide Possessor. Actor.*

Insolidum si duo tenẽtur, quilibet primo conuenitur. Auth. de duob. re. sti. de dol. l. arbitrio. §. de eo. Si mensor fal. l. 2. §. 1. Broc.

Sufficit alterum fieri, vbi duo exiguntur. de diuor. l. si in princ. Inst. de hære. §. si plures Excipe, si ab vno incipias. Ad exhi. l. tigni. §. fi. de iu. de. l. potuit. Broc. 3. rub. 42.

Quæstiones duæ vbi proponantur, si vni responsum sit, in alia contrarium intelligitur. Inst. de inuti. sti. §. quoties. C. de sac. Ecc. Auth. quas acc. de pig. ac. l. si pignus. Broc. 4. rub. 42.

Duorum ad idem suffragium alterum est superfluum. de bon. poss. contra ta. l. 3. §. si quis ex liberti. de verb. ob. l. qui bis.

Duo non possunt vnam rem possidere. de acq. re. do. l. 3. §. econtrariò. Com. l. si vt certo. §. si duob. 5. Contra vti poss. l. si duo. iuncta l. clam.

§. qui

§.qui ad nundinas. De acquir.possessione.

Vicem duorũ nemo subire potest. de pact.l.si plures.cùm ibi alleg. Contra de adop.l.si consul.

Duæ propositiones vniuersales contrariæ non possunt simul esse veræ, sed bene falsæ. de reb.du. l.si is qui reo. Cc.de ver.ob.l.1.de fideiuss.l.græcè. vide Extraordinarium.

Duplex.Vide Causa.Duplex obligatio eodẽ iure & respectu non admittitur. De ver. oblig. Duplex.

Durantia. Reg. 86. §.1. (Qui bis. Durantia.

Duritia legũ Principis humanitate emendatur.Valent. C.de leg.l.9. Duritia.

E.

E*Effectus. l.191. cuius effectus. vide verba. Causa, Voluntas, Idem.* Effectus.

Impedimentum non generat, quod non sortitur effectum. de iure pa.c. quod autem. De ap. c.constitutus. Cc.de his qui notant. infa.l.quid. Quod quisque iu.l.1.in fin.

Effectus in consequentiam prodeuntes, non sunt attendendi. de au.tu.l.1.

Potior est qui rem ad effectum perducit. C. de vet.iu. enuc.l.1. C. de op.pub.l.fi. Qui po.in pig. l.potior. de pecu.l.si verò.Broc.2.rub.82.

Egere qui nõ debeant.l.134.in cõdemnatione. Egestas.

Emptor. 199. §.pen. Emptor.

Emptor non potest auctoritate sua propria possessionem rei emptæ ingredi. de acqui.poss.l.si

 ex sti-

ex stipul. C. eo titu. l. 2. l. nec.

Emptio rei suæ non valet. De contrahen. emp. l. si in emptione. §. Rei suæ.

De emptione fructum tractant latè Dd. in l. cotem. §. qui maximos. de public.

In emptis & venditis potiùs id quod actum, quàm quod dictum sit, sequendum est. ait l. sed Celsus. §. 2. de con. empt.

Nec emptio nec venditio sine re qua veneat, potest intelligi. ait l. nec. d. tit. Vide precium.

In emptionibus & venditionibus consensum debere intercedere palàm est. ait l. sequ.

Epistola. *Epistola: Per epistolam quis facit præsentiã sui. dist. 65. c. 2.* (*sensui.*

Error. *Error. l. 17. §. fi. 53. cuius per er. l. nihil. con-*

Annotaui ad l. 75. non debet alteri.

Error ius facit. l. 10. l. 2. de sup. leg. vide Vsucapio, Factum.

His qui nesciũt ius suũ, eligentes id quod putant sibi competere, non amittunt. l. 19. de in. test.

Falsæ causæ error ratione boni finis non defenditur. C. de vsuc. pro do.

Nominis error nihil nocet, cùm de corpore constat. de contrahen. emp. l. in venditionibus. §. planè. C. de testa. l. si in nomine.

Erubescentia. vide Lex.

Esse. *Esse: Non quod est, sed quod esse creditur attenditur. de off. præsi. l. diuus. De pet. hær. l. si putas.*

putas. al. si est possessor.

Non esse & non fieri paria sunt. de cond. & de.l.multa. de ac.re.do.l.naturalem. de lib. & post.l. Gallus.§.videndum. Alex.in l.si constante.§.si uxor sol.mat.

Non esse & nō apparere paria sunt. de contra.emp.l.in lege.de leg.1.l.cùm res in prin.

Paria sunt legem non esse, & esse, sed obscuram. de interro.l.de ætate.§.nihil.

Difficilior est progressus de non esse ad esse, quàm de esse ad esse profectus. de hær.in.l.talē.49.de con.em.l.4.ab eo.

Aestimatio: Habendus quis est prout in Ciuitate sua æstimatur. de quæst. l. 1. tenet Ab. in & per.c.postquam. de elect. Aestimatio.

Euentus nisi sequatur solus, Conatus non nocet. Quod quisque in.l.1.in fi. Euentus.

Malus euentus bonæ Intentioni non imputatur.23.q.5.c. de occidendo. 25. q. 1.c. illa. vide Factum, Tristis.

Iudiciorū euentus est dubius. de pec.l. quod debetur.

Inspiciendum quid euenire potest. de iurisd. l.si idem in fi. Inst.de rerum di.§.quæsitum.

Euictio. l. 150. Euictio.

Euictionis nomine nemo tenetur in eo iure, quod tacitè solet accedere. Ex Venulea. De euict. l.pen.

D 4 Quem

Quem de euictione tenet actio, ipsum agentē repellit exceptio. C. de euict. l. exceptionem doli. l. si ob causam. l. sequ.

Euidentia facti est optima probatio. Inno. in c. proposuisti. de proba. Castren. cons. 179. 504.

Exceptio. *Exceptio. l. 67. desinit debitor. l. 44. nemo ex his qui negant. 113. nihil interest. de reg. iu. in vi. c. Exceptionem obijciens non videtur de intentione aduersarij consiteri.*

Consequi possum excipiendo, quod consequor agendo. de con. ind. l. si in emptum. §. item si & emp. de iud. l. qua de re. in fin. de compen. l. si filiofa. Neg. gest. l. ait. §. pupillus. Broc. 1. rub. 16.

Iura quælibet sibi seruat, qui in modum exceptionis agit. de inoff. test. l. 8. §. si filius. de pet. hær. l. diuus. §. diuus. Man. l. 8. §. filij. Broc. 3. rub. 16.

Possidenti non competit actio, sed exceptio. de pact. l. diuisionis. de pet. hær. l. & nō tantùm. §. 1. de rei vend. l. sumptus. Broc. vlt. rub. 16.

Altiorem indaginem requirentes exceptiones post litis contestationem producuntur. Ad S. C. Treb. l. ille a quo. §. si de testa. Ad exhi. l. 3.

Peremptoriæ exceptiones post litis contestationem proponuntur. C. sen. rescin. nō pos. l. peremptorias. C. de iu. & fact. igno. l. 1. De except. c. exceptionem.

De exceptione impediēte litis ingressum tra-

ctant

ctant latè in l. Vir bonus. Iu.sol.

Exceptio est contra regulam. not. in rubric. vide Euictio, Innocentia, Facilus.

Principali competens exceptio, & fideiussori competit. C. de non nu. pec. l. tam mandatori.

Qui exceptionem perpetuam habet, solutum per errorem repetere potest, sed hoc non est perpetuum, & cæt. Martianus lib. 3. Regular. de Cond. in l. 40.

Non confitetur qui exceptione vtitur. De exc. l. non vtique.

Exceptiones de iure tertij materia tractatur in l. 2. de exc. re. iud.

Excusatio. Vide Pœna. Executio

Executio non est facienda iuris ordine prætermisso. De re iud. l. si cum nulla. C. de exc. re. iud. l. 1.

Exemplum. Reg. 122. in iure. Exemplũ.

Exemplum principis & magistri est sequendum. de hær. inst. l. & hoc Tiberius. Ad Treb. l. Titius. de manu. vin. l. an.

Mala exempla non sunt sequenda. ad Mac. l. 1. in princ.

Opus est exemplis, quæ sequamur aut vitemus. de pœnis. l. aut facta. §. fi. l. si quis aliquid. §. abortionis. de postu. l. 1. §. secundo loco. C. de admi. tu. l. cùm quædam.

Iudicandum non est exemplis, sed legibus. De sen. & inter. l. nemo. Cantiuncula in loco à

praeiudicijs. Cc. de postu. l. 1. §. nunquid.

Exemplũ. *Exemplis res fit manifestior. de col. bonor. l. prator. §. Iulianus.*

Pœna grauior imponitur mali exempli ratione. de remiss. l. omne. §. in accusatione.

Exemplo alterius sæpè docetur homo. de pœ. l. aut facta. §. fin.

Tolerari non debent ea, quæ exemplo grauia sunt. d. §. qui abortionis. C. de proba. l. exemplo. C. de his qui la. oc. l. fin. in fin.

Declarant & non restringunt exempla. De iu. & fact. ign. l. regula. in fin. Inst. de gradib. §. hactenus. de ap. c. Romana. §. si autem. de dam. in. l. stipulatio damni. Io. Bellonus. de argu. lega. in loco ab exem. c. 16.

Exercitiũ. *Omne artificium per exercitium recipit incrementum. de leg. 2. l. legatis seruis. §. ornatricibus. C. de re mil. l. milites.*

Cuius exercitium malum, ipsum quoque malum est. 14. q. 3. c. si venerabilis, & c. plerique. q. 4. c. si quis. c. quid dicam. (Abusibus.

Petrus Gammarus in dial. leg. in loco. De

Existimatio. *Existimatio. l. si in duobus. vide impossibile.*

Exitus. *Exitus acta probat. de reb. du. l. quidam. C. qui accu. non pos. l. fin. De his qui vt indig. l. cũ Sylleianum. de pub. l. His qui. C. de iud. l. rem non nouam. §. fin.*

Expensæ. *Expensæ faciendæ sunt à quocunq; secundũ statum*

statum siue facultatis siue nobilitatis. de admi. tu. l. cùm plures. §. cùm tutor. Arg. Auth. vt de ter. sit nu. cle. §. cum vero Deo amabilis. in fin.

Expressa. l. 156. expressa nocent. Vide l. 78. Actus. Expressa.

Expressum facit cessare tacitum. De vul. l. cùm ex filio. §. 1.

Par est virtus taciti & expressi. Si cert. pet. l. cùm quid. 4.

Ad annullandum actum idem operatur tacita legis prohibitio, quod expressa. Ab. in c. dilectis. de praeben.

Potentior est dispositio expressa, quàm tacita. C. de impub. l. precibus.

Multa tacitè conceduntur, quae expressè fieri prohibentur. de iure cal. c. caeterùm. C. eo. tit. l. 2. §. sed quia veremur. sup. De regul. iur. l. actus. De haer. instit. l. illa institutio iuncta l. si quis Sempronium. De pact. l. 28. si vnus. §. illud.

Tacitum non differtur, licet expressum differatur. ff. lib. 26. tit. 2. l. 32. §. fin.

Tacitum non vitiatur expresso vitiato. De leg. 1. l. 49. §. Iulianus. Al. l. si fideiussor. Quibus mod. pig. sol. l. 1. §. 1. Et hoc vbi non subest eadem ratio. Alexan. De ope. nou. nun. l. hoc edict. §. nunciato. Contrà De serui. rustic. prae. l. item. §. qui habet in fin. De donatione

inter

inter vir. & vxor. l. si sponsus. §. si maritus.

Tacitum plus valet, quam expressum. Reg. 78. actus leg. de har. inst. l. si quis Sempronium.

Frustra exprimitur, quod tacitè subintelligitur. De hared. inst. l. Cornelius. 67. De cond. inst. l. verba. C. de fideiuss. l. non rectè. de leg. 3. l. 11. §. si filio.

Quotiens aliquid sub alio tacitè continetur, si illud specialiter exprimatur, non dicitur ampliùs contineri. de verb. ob. l. doli. de pœn. l. sancio. de vul. l. cohæredi. §. qui patrem.

Prorogato expresso tacitum non differtur. de testa. tu. l. quæro. §. fin.

Dicitur etiam expressum quod verbis generalibus exprimitur. de vul. l. Lucius & Bar. in l. 1. l. Centurio. eo. tit. (*C. com.*

Iuramentum habet vim expressi. Bal. in l. 1.

Tacitus intellectus ad incongrua non porrigitur. de mun. l. vt gradatim. §. sed et si. Man. l. creditor. § fin. Smorol. cons. 98. in fin.

Non necessaria expressio, licet incepta, actũ non vitiat. C. de rei vx. ac. in prin.

Conditionis extrinsecæ expressio actum non suspendit. de verb. ob. l. si decem.

Præsumitur quis voluisse quod exprimit, & econtra. de excu. tu. l. sed & hæc nimium. l. seq. De sup. leg. l. Labeo. §. Sed de his.

Sæpe credimus defunctum aliquid voluisse, & non

& non rogasse. D: don. l. 5. §. si quis rogatus.

Aliud est quid tacitè contineri, aliud verbis exprimi. de leg. 1. l. si ita legatum. § 1. in fin.

Protestatio tacita à contrario sensu verborum enunciatiuorum sumpta actum sequentem tollit. de leg. 2. l. fin. in prin. & ibi Bar. Dd. ad leg. Ita stipu. de verb. ob.

In tacitis non cadit repetitio. De verborum obliga. l. Titia. §. idem respon. iuncta l. ita stipulatus.

Extensio: Priuilegia rescripta & alia consimilia ad ea tantùm extenduntur, de quibus cogitatum est. de pact. l. tres fratres. De trans. l. cum Aquiliana. Tractatur in l. Gallus. §. & quid si tantum. de lib. & post. Extensio.

Exteriora indicant interiora secreta. de præsumpt. c. ex studijs. Inst. de re. di. §. pauonum. C. de fur. l. inciuile. de ædi. ed. l. si tamen. §. 2. C. de testa. l. non codicillum. de tu. & cu. l. hi qui. Cc. de offic. præsi. l. obseruandum. de adopt. l. emancipare. Exteriora

Extraordinarium: Non est inconueniens, quod duo remedia extraordinaria concedãtur circa idem. Si cert. pet. l. cùm filiusfa. cùm ibi not. Extraordinarium.

Extrema generalia declarãt media. de leg. 1. l. si seruus plurium. De iurisdict. l. idem cum eodem, vbi moderni, & de lib. & post. l. 3. Extremũ.

Faci-

F.

Faciliùs. FAciliùs remittantur ſperata, quàm poſſeſſa. de tran.l.8. de leg.1.l.virum.§.ſi rem. Faciliùs tollitur ſpeciale quàm commune.de mil.teſt.l.eius.§.1.

Faciliùs datur exceptio, quàm actio. de ſuperf.l.1.§.cui domus.

Factum. Factum.l.132.factum.l.11.id quod noſtrũ. l.401.omnib.l.164. Qui nõ facit.l.199.inuitus.

Non inſpicitur factum, ſed cauſa faciendi. de furt.l.verum.

Non quid factum ſit, ſed quid fieri debeat, inſpiciendum eſt. de elect. c.cùm cauſa diſt.93. c.legimus.in fin. de off.præſ.l.ſed licet.

Non præſumuntur facta, niſi probentur. C. de col.l.ſi emancipati. de capt.l.12.§.factæ. de publicia.l. quæcunque.§.pen. De reſcrip.c.ſuper literis.

Appellatione facti etiam non factum continetur. Inſt.de emp.§.ſi vxor.De inoff.teſt.in fi.

Habetur pro facto, quod proximè futurum eſt. De mil.teſt.l.pen.

Interpretatio facti plerunq; etiam doctiſſimos fallit. Neratius. de iu.& fact.ign.l.2.

Facta infecta eſſe non poſſunt. d.§.factæ. C. de legib.l.non dubiũ. de min.l.quòd ſi minor.§. reſtitutio. Auth.de aqua.do.§.quæ igitur prius.

Infirmari iure ciuili res facti non poteſt. De acqui.

acquir. possessi. l. 1. §. si vir.

Nemo ad factũ precisè obligatur. de ver. ob. l. stipulationes nõ diuiduntur. Ver. Celsus. Inst. de inuti. sti. §. alteri. Excipiũtur vltimæ volũtates. de leg. 3. l. 11. §. fi. Annotaui plura ad reg. 75

Multa facta tenent, quæ ab initio fieri prohibentur. Notaui ad reg. 86. §. 1.

Quædam vitiant iam facta, quæ non impediunt facienda. De arb. l. non distinguimus. in ver. ferre debet vbi gl.

Dirimentia facta multò magis dirimunt facienda. de verb. ob. l. inter. §. sacram. 83.

Naturæ factum æquo animo ferendum est. De aqua plu. l. in sum. §. apud.

Non sufficit factum, nisi perduret. de in rem ver. l. si pro parte. §. versum.

Non sufficiunt verba, vbi opus est facto. De re mil. l. non omnes. §. fi. de pec. l. peculium. vide Tempus. Olim. Solitum.

Contra leges factum nullius est momenti. C. de legib. l. non dubium.

Contra factum proprium nemini venire conceditur. de adop. l. post mortem. C. de rei ven. l. cũ à matre. & ibi no. 12. q. 2. c. monemus. Arg. reg. 76. vide Broc. rub. 10.

Ad rescindendũ aliquod factũ nõ potest quis suã vel quasi suã turpitudinẽ allegare. C. si ser. pig. l. si creditoribus. C. de tran. l. transactione.

Non

Non transeunt ad alios quæ facti sunt. C. de cadu. tol. §. non autem. De statuli. l. statuliberi. §. si quis non dare. §. fin. de con. & de. l. qui hæredi. in prin. de sol. l. inter artifices.

Reg. vi. Qui facit per alium, perinde est ac si faciat per seipsum. Neg. gest. l. nam & Seruius. §. fi. Quarum re. ac. non da. l. 1. §. antepen. Ne vis fiat. l. 1. §. si domini vel patris. Plura vide in Broc. Azo. rub. 111.

Quod quis per se facere iussus est, per alium non potest explicare. De adopt. l. post mortem. §. neque.

Non facere, facere est. Instit. de nupt. §. si vxor tua.

Propter id quod modò accidit, anteriora modò demonstrantur. C. de nupt. l. si quis alumnã. C. de adul. l. si quis adulterij. 33. q. 1. c. 1. dist. 18. c. peruenit. Vide Brocar. rub. 10. Contra 1. q. 1. c. principatus. De admi. re. ad ci. per. l. 2.

Quod solus facere non possum, alij faciendũ solus mandare possum. C. de proc. l. non eo minus. C. de thesau. l. 1. §. in alienis.

Quod quis ex suo facto sentit, sibi & non alijs debet imputare. fa. her. l. inter cohæredes. §. quod ex facto.

Facere dicitur, qui cùm possit non prohibet. De iure p. 1. l. adigere. in prin. cum glo.

Quid à quoquam sit factum non requiritur, sed

ſed an factum ſit. C. de inſt. et ſub. l. 3. C. ſi man. ita. fu. al l. fi. de iud. l. prætor. 12. de iureiur. l. 1. §. dato. §. duobus. in fin. de calum. l. 1. §. 2. De pecu. l. ſumma. §. ſiue. vide Broc. Azo.

Per ſeruum domino non acquirũtur ea, quæ facti ſunt. Inſt. de ſtip. ſer. §. ſeruo. de cond. & de. l. quod hæredi. De euict. l. quod minor. §. ſi ſeruus. vide Brocard.

Non videtur eſſe factum, quod non eſt legitimè factum. C. de his qui ve. æta. impe. l. etiam omnes. de pac. l. Imperator. §. 1. de re iud. l. ſi ſe non obtulit. § condemnatum. Ad Vel. l. quamuis. §. 1. vide Brocar. 19. §. 2. rub. 10. §. 4. & 5.

Iure quod fieri non poteſt, non intelligitur poſſe fieri. de cond. inſt. l. filius. 2. q. 1. c. 1.

Rectè quod factum eſt, ſuperueniente delicto vel facto, non vitiatur. 30. q. 1. c. ad limina. C. de interdictis. l. 3. C. de admi. tu. l. ſancimus creatione. de reg. iu. l. 30 quod initio. C. de decu. l. infamia. vide Brocard.

Quod fieri neceſſe non eſt. ſi factum fuerit tenet. C. quod me. cau. l. ſi cum te. C. de fideiuſſ. l. filiusfa. fa. her. l. qui hæres erat. Brocar. rub. 10. C. de epiſ. l. ſi quis in conſcribendo.

Sufficit eſſe factum, quamuis non ſicut voluit, factum ſit. de don. l. ſi tibi dederim. de acquir. poſſ. l. fundi vendi. vide Broc. rub. 10.

Vitioſè factum per ſubſequentia purgatur.

 de vſuc.

de vsuc.l.non solum.Brocard.ulti.rub.53.

Consensus pro facto accipitur. Auth.de Eccle.tit.§.si quis tantum.

Animus & euentus ex facto & nõ facto probatur. Inst.de rerum di.§.pauonum.§.fin. C.de episc.au.l.si clericus. dist. 18. c. peruenit. C.de iu.de.l.cùm debitum.vide 1.Broc.rub.10.

Facti quæstio in arbitrio iudicantis est. De iud. l. 79.§.iudicibus.De testi.l. 3.vsque ad §. commo.l.21.§.fin.

Plura facta vnum intelliguntur propter continuationem. Ad leg.Aquil.l.vnde. §.si.Broc. vlt. rub.99.

Alterius factum ex quo quis lucrum sentit, culpare non debet de iu. do.l.cùm in fraudem: Sol.mat. l.sed etsi. Si quis omis. cau. test. l.sed non solet. Vide.Broc. Azo.

Alius onerari non debet ex alieno facto. De proc.l.in causæ.§.1.27.

Facere hoc quisq; videtur, q dolo fecit, quò minùs possit. Pro soc.l.verùm.§.tempus.

Contra voluntatem factum facienti nõ imputatur. De mun.l.cura.ver.nec si per vim.

Potiora sunt facta verbis. De ope.no.nun.l. de pupillo.§.meminisse.

Procuratum factum non prodest. De leg.1. l.si seruus legatus.

Incontinenti quæ fiunt inesse videntur. Si cert.

cert. pet. l. lecta. ver. si dicebam. De pact. l. 7. §. quinimò.

Reg. vi. Factum legitimè retractari non debet, licet casus postea eueniat, à quo non potuit incohari: Nisi ad casum actus contrarium peruenìat. De fidiuss. l. Vranius. §. Sed cum a. Aliud in actu imperfecto. De his quæ pro non script. l. si in metallum. §. pro non scripto. Vide no. in Reg. 166.

In proprio facto error non præsumitur, nisi probetur. Ebur valens. Ad Treb. l. si hæres. §. fin. C. de rescin. ven. l. quisquis. De acquir. hered. l. etsi sua. Notaui ad regul. aliam in l. 86. §. 1.

Casus superueniens facti ius non tollit. Vide in d. §. 1.

In alieni facti ignorãtia tolerabilis error est. Nerat. pro suo. l. fin. in fi.

Alieni facti ignorantia excusat. De reg. iu. in vi. c. ignorantia. de inoff. test. l. nihil, §. si cùm filius. Pro suo. l. fin.

Alienum factum nemo promittere potest. de verb. ob. l. stipulatio ista. §. alteri. l. inter. De fideiuss. l. si ut reus.

Quod legitime factum est, pœnam non meretur. Alexan. C. de adul. l. nemo dam. l. Gracchus. de verb. ob. l. qui seruum. vide Procuratum, Delictum, Error.

Falsum. *Quod falsum est, nihil est. de pig. ac. l. eleganter. §. qui reprobas. glo. in l. 2. C. de heret.*

Falsa causa vitiat sententiam. de excu. tu. l. qui testamento. §. item quæro.

Falsus rumor non solet obesse. lib. 28. tit. 5. l. 92. §. qui falsus.

Quod est longè à verisimili, est quædam falsitatis imago. C. de quæsti. l. milites. §. oportet. Bal. in l 1. C. de ser. pig. da.

Fama. *Fama plus custodienda, quàm oculi. 12. q. 1. c. noli. C. de decu. l. infamia.*

Præponderat fama emolumento pecuniario. Reg. Si in duobus.

De fama latè tractatur in l. de minore. §. tormenta. de quæsti.

Familiaritas. vide Nimium. Et tractatur in l. de minore. §. tormenta. de quæsti.

Fatalis. *Fatalis actus non releuat, vbi voluntas desideratur. de con. & de. l. 1. in fi.*

Fauor. *Fauor. l. 168 fauorabiliores. Vide formam.*

Feriæ. *Ferias non habent Pietas & Necessitas. De relig. l. sunt personæ. Arg. dist. 76. c. Vtinam.*

Fictio. *Fictio idem operatur in casu ficto, quod veritas in casu vero Loc. l. qui ad certum. C. eo. tit. l. legem. de adopt. 1. de ex. tu. l. cum oratione.*

Non hominis fictio, sed veritas attenditur. Tertyl. de cas. pe. l. si forte.

Lex non facit quod ea quæ sunt, non sint, sed inte-

interim fingit. de vsur. ear. rerum. l. 2.

Nunquã inducitur fictio, nisi æquitate suadente. Ex. quib. cau. ma. l. denique. l. nec vti. Gribal. de ratione studij. c 18. vbi plures locorum maximas vide. Require Voluptas inf.

Tractatur de fictione in l. si is qui pro empt. de vsuc.

Fidem fallere graue est. de const. pec. l. 1. Vlp. Fides.

Inutile est fidem frangere. Dep. l. 1. §. 2.

Mala fides impedit præscriptionem. de præscript. c. si diligenti. c, fi. Reg. vi. Sine posses.

Frangenti fidem, fidem quoque frangere licet. de inoff. test. l. Eum. §. 1. de tran. l. qui fidem, C. de pact. l. cùm proponas. 21. de iureiu. c. peruenit. cùm ibi no. de leg. 2. l. cùm pater. 79. §. Libertas. Pro soc. l. si societatis. de pact. l. diuisionis. Contrà C. de tran. l. cùm mota.

Reg. vi. Frustrà fidẽ quis postulat ab eo seruari, cui fidem a se præstitam seruare recusat. c. 69. In malis.

Nihil tam congruũ est humanæ fidei, quàm ea quæ placuerunt seruare. Vlp. 1. de pact. l. 1.

Nihil penes eum residere oportet ex re, in qua fidem fefellit. de leg. com. l. fundo.

Hosti seruanda est fides. de lega. l. fi. Cic. lib. 1. Offic. Fides præstita tantam vim habet, quantam iuramentum. Quod me. cau. c. ad aures. de fideiuss. c. peruenit. in fi.

Iudici est facienda fides. C. de con. ob. tur. cau.1.l.1. C. de ed.l. procurator.

Fideiussor. l.43. qui in alterius. III. §. nemo alienare.

Fideiussor censetur consentire cōtractui, pro quo fideiubet. C. de euict. l. exceptione. Et ibi Bal. Ex quib. cau. pig. ta. con. l.5. §.1.

Fideiussor in pœnis non tenetur. Ad mun. l. Libertus. in fin. vide Exceptio.

Libertates & fideicommissum dari possunt, & quidem largiùs quam directò, &c. Licin. Reg. lib.5. de fide. li. l.16.

Fieri. *Fieri. vide Esse. Quod est in fieri habetur pro facto. de leg.3.l. ligni. §. ego. l. cùm uxori. vide Inspiciendum.*

Filius. *Filius. l.4. velle. l.94. filiusfa.19. si filius. De hoc tractatur in l. filium definimus. De his qui sunt sui. in l. si vicinus. C. de nupt.*

Comitum filij viuente patre dicuntur comites. glo. sig c. fin.24.q.1.

Inter filios Bona patris æqualiter sunt diuidenda. Philip. C. fa. her. l. inter.

Persona eadem censetur filius cum patre. C. de impu. & al. sub. l. fi. C. de agri. & cen. l. cùm scimus. Inst. de inuti. sti. §. ei verò.

Filius hæres parentum est naturali ratione. De bo. dam. l. cum ratione. C. de prob. l. siue possidetis. Ad Gal.4. Eze.18.

Filius

Filius tacens patri consentire videtur. Sol. mat. l. 2. §. voluntatem.

Nec filius nec hæres feret Iniquitatem patris. C. de inoff. test. l. si quis in fin. De calum. l. in hæredem. de bo. dam. l. fin.

Finis spectandus. Auth. de nupt. 22. §. quia verò hactenus. C. de natu. lib. l. nuper circa fin. de min. l. denique. §. 1. Latiùs Broc. 5. rub. 1. Finis.

A fine omnis actus iudicatur. C. de iud. l. rē non nouam.

Inducta ad vnum finem contrarium effectū non operantur. de adi. leg. l. legata inutilia. de sol. l qui hominem. §. fi. C. de pact. l si certis. C. de legib. l. quod fauore. Contra De sol. l. in munerationibus.

Eadem est ratio finis & eorum, quæ tendunt ad finem. De spon. l. oratio.

Omnis agens agit propter finem, & finis est quæ mouet agentem. C. de hær. in. l. si pater. l. cūm apud. C. de fideicom. l. eam vbi Bal.

Finalis causa inspicienda est. de fur. l. verū.

* *Nihil vsqueadeò firmum est, quin rumpatur. Auth. de nupt. 22. §. nuptias.* Firmum.

Fœlicitatis merces non acquiritur, nisi per laborē virtutis de cons. dist. 5. c. ieiuniū in prin.

Fluminum Molendinorum & Regaliū materia tractatur in l. quomodo ius de flum. Flumina.

Fœmina. l. 2. l. iii. §. mulieribus. Fœminæ.

In multis iuris nostri articulis est cõditio fœminarum deterior. de statu ho. l. 9.

Forma. *Forma dat esse rei. Cantiuncula & Bellonius in topicis.*

Mutata forma propè interimitur et substantia rei. Ad exhi. l. Iulianus. §. si quis rem.

Omissio formæ vitiat actum. de tran. l. 8. §. si prætor.

Defectum formæ causa quantumcunq; fauorabilis non excusat. de transact. l. 8. §. si prætor. Bal. cons. 224. Vol. 2.

Forum. *Foro pare. Cato. l. 160.*

Forum sortiri & statutis ligari, à pari procedunt. de consti. c. 2. C. de profess. l. dantur.

Frequenter. *Frequenter. l. 35. l. 64. ea quæ rarò.*

Fraus. *Fraus Vide Dolus.*

Qui soluendo non est, necessarium hæredem etiam in fraudem relinquere potest. Imp. Pertinax. C. de ne. ser. l. 1.

Fructus. *Fructus. 172. fructus rei. l. 134. §. 1. §. cùm verbum restituas. De his tractant Dd. in l. fideicommissaria ad Treb.*

Omnis fructus non iure seminis, sed iure soli percipitur. de vsur. l. 25. in prin. & §. in aliena. l. 28. §. fin.

Fructus pendentes pars fundi videtur. De rei vend. l. 44.

Fructũ capere ex eo quis non debet, quod conatus

natus est impugnare. Reg. vi. ex eo nō debet quis

Fructus dicuntur deductis expensis. de pet. hæ. l. si à domino. § fi. Sol. mat. l. diuortio. §. impendia. fa. her. l. fundum qui.

Omnes fructus rerum natura hominum gratia comparauit. Caius de vsur. l. 28. in fi.

Fructus sequuntur dominum. De rei vend. l. fructus. l. In fundo. Exc. de vsur. l. Heren. vide inf. vsum. Tractatur in l. in fideicommissaria. Ad Treb.

Furiosus. l. furiosus. l. 41. furiosi. l. in negocijs. 5. l. 167. §. furiosus absentis. De reg. iu. (pe. *Furiosus.*

Punitur satis ipso furore furiosus. de par. l.

Qui furire cœpit, & statum & dignitatem in qua fuit, & magistratum & potestatem videtur retinere, sicut rei suæ dominium retinet. ff. l. 20. De statu ho.

Furor & infantia excusant. de off. præs. l. Diuus. Ad leg. Corn. de Sic. l. infans. Ad leg. Pom. de pact. l. pe. §. sanè.

Si a furioso cùm eum compotem mentis esse putarem, pecuniam quasi mutuam acceperim, eaq; in rem meam versa fuerit, condictio furioso acquiritur. Nam ex quibus causis ignorantibus nobis actiones acquiruntur: ex iisdem etiam furiosi nomine incipit agi posse. & Pomp. lib. singulari. Reg. de ac. & ob. l. 24. lib. 10. ex Plautio, Si cert. pet. l. 12.

E 5 *Non*

Nō potest desinere animo possidere furiosus. Procul. De ac. pos. l. si is. §. futurū vide Seruus.

Furtum. *Huius hominis gratia pro furti noxalē actionem suscipere aliquis cōpellitur aduersus aliū. Furti actionē habere regula generalis, & ab antiqua Iurisprudentia exposita non concedit. Instinia. C. de fur. l. apud antiquos.*

G.

Geminatio *GEminatiis actus plus valet quàm simplex. C. de agri. & cen. l. cùm scimus.*

Geminata promissio semel tantùm obligat. Inst. de ac. §. sic. de ver. ob. l. 18. qui bis. de geminatione tractant Dd. in l. balista ad Treb.

Generatio. *Generatio vnius est corruptio alterius. C. de noua. l. 1. l. omnes. & quasi per totum. Inst. de emp. §. si cùm diuersa. Inst. de loc. §. adeò. Vide Gammarum in dial. leg. in loco à generatione.*

Genus. *Genus. l 81. in toto. 189. semper in generalibus. Scripsi ad fi. rub. de reg. iu.*

Geometræ *Geometræ à tutelis non vacant. Hi verò quibus princeps alicuius rei curam iniunxit, excusantur a tutelis donec curam gerunt. Scæu. lib. 1. reg. De excu. tu. l. 22.*

Gladius. *Gladius. l. 72. nemo potest gla.*

Grauaminis per fideicommissum materiam tractant in l. cum filiofa. de leg. 1. l. ab eo. C. de fideicom.

Gratia. *Gratia: Quod ob gratiam alicui cōceditur,*

non

nō est in eius dispendiū retorquendum. in vi. C. de legib. l. q̄ fauore. C. de sec. nup. l. generaliter.

Reg. vi. c. Quod alicui gratiose conceditur, trahi non debet alijs in exemplum.

Grauius in committendo, quam in omittendo delinquitur. de pœn. l. Metrodorum. Grauius.

H.

Habere. l. 79. generaliter. Habere.

Habere quædam licet, quamuis vtilia non sunt. Labeo. de seruit. l. & furi.

Hæreditas. l. 63. hæreditas. l. 74. quo tutela. 92. quoties duplici. 181. si nemo subijt. 78. actus legitimi. Hæreditas.

Nouæ hæreditates legitimæ capitis deminutione non pereunt. Inst. de S. C. Or. §. 2.

Coactè adita hæreditas non confundit actionem. Ad Treb. l. debitor.

Hæres l. 151. Neratius l. 20. qui cum alio. l. 39. sicuti pœna. l. 45. Totiens in hæ. l. 199. §. fi. l. 170. cùm prætor in hæ. l. 171. §. hi. l. 195. § in. l. 12, §. in. l. 60. hæredē. 6. non vult hæ. l. 90. quamdiu legit. l. 163. nemo plus. l. 154. omnia ferè iura. l. 155. qui per suc. l. 184. §. vni. 200. quoties nihil. 121. §. fi. l. in omnibus. §. non. Hæres.

Si duobus hæredib. institutis seruus liber iussus esse sit, si decem hæredibus dederit, ab altero ex hæredibus venerit, et traditus fuerit: p parte alteri ex hæredibus, à quo nō venerit, dando

pecu-

pecuniam liber erit. Licinus lib. 1. Reg. de statuli. l. 32.

Vna persona quodammodo videtur esse, tam hæredis quam eius, qui hæreditatem ad ipsum transmittit. Auth. 48. de iu. amo. §. 1. C. de impu. l. fi.

Seruum meum hæredem institutum cum libertate, si viuus vendidero ei cum quo testamenti factio non est, postea , cum redemero, ex testamento mihi hær. esse poterit. nec medium tempus, quo apud eum fuit, vitiauit institutionem: quia verum est vtroque tempore tam testamenti faciendi, quàm mortis tempore meum fuisse, &c. §. fi. Hæreditas plerunque diuiditur in xij. vncias, quæ assis appellatione continentur: habent autem & hæ partes propria nomina ab vncia vsque ad assem, &c. Vlp. 6. lib. Reg. de hær. inst. l. 50.

Hæres hæredis hæres est. de verb. sig. l. hæredis. l. sciendum. C. de vsuf. l. antiquitas. C. de hær. inst. l. fin. §. & hoc argumentamur. De legatis. l. in annalibus.

De hæreditario seruo. vide Seruus.

Non potest venire contra factum defuncti hæres. C. de neg. gest. l. si ab eo. C. de rei vend. l. 14. cùm à matre. vide Repetundarum.

Legi locus non est in ea hæreditate, quæ soluendo non est. Teren. de hæ. inst. l. si quis solidum.

Lucri & onerum defuncti successor est hæres. de diuer. tem. præ. l. cùm hæres.

Si ita

Si ita quis hæres institutus sit, excepto fundo, excepto vsufructu hæres esto. Perinde erit iure ciuili, atque si sine ea re hæres institutus esset. Licinius lib. 2. Reg. de hæ. inst. l. 74. De manu. test. l. 25. vide Promercium.

Homagium pro spiritualibus non est faciendum. de reg. iu. c. fin. Homagiū.

Homo. l. quod attinet. Homo.

Homines sunt natura faciles ad dissentiendum. de recept. l. item si vnus. §. principaliter.

Mitiores non erunt lege homines. Auth. 62. De iud. §. vt autem.

Prouisio hominis facit prouisionem legis. C. de pact. conuen. l. fin.

Honestum. l. 187. non omne. l. semper in conuentionibus. Honestū.

Non videtur posse fieri, q non potest honestè. de verb. sig. l. nepos. Proculo. 125. in fi. vide Lis.

Honor præferendus est lucro pecuniario. Si quis omis. cau. test. l. Iulianus. C. de inst. & sub. l. reprehendenda. Honor.

Reg. vi. Rationi congruit, vt succedat in onere, qui substituitur in honore. Reg. 77.

Honores & dignitates ordinum in Republica seruandæ. De postu. l. 1. §. secundo loco. De vent. inspi. l. 1. §. sed et si seruus.

Multa honestè accipiuntur, quæ inhonestè petuntur. De va. & ex. l. 1. §. proinde. De orig. iu. l.

in.l.2.§. primus. Brocard. 2. rub. 52.

Ciuitatibus etiam legari potest, quod ad honorem ornatumq́; ciuitatis pertinet, &c. Paul. lib. 3. Reg. De leg. 1. l. 122.

Hospes. *Hospes. vide Vsum.*

Hostis. *Hostis. vide Fides.*

Humanitas. *Humanitatis ratio. No. in Reg. 91. in omnibus quidem.*

In ambiguis sensibus melius est (& maximè in libertate fauore eius) humaniorem amplecti sententiam. C. de fid. li. l. 14. De reb. dub. l. 11. in fin.

I.

Idem. *IDem. Ex eadem re eademq́; causa non debet oriri diuersi effectus. C. vnde vi. l. meminerit. De sol. l. qui hominem. Cc. l. in numerationibus eo. tit. vide Ratio.*

Ignorantia *Ignorantia facti non iuris excusat. Reg. vi.*

Præsumitur ignorantia, nisi scientia probetur. Reg. vi. C. de epi. au. l. si legibus. De reg. iu. l. qui in ius. l. aliud. §. sed. l. non debeo. Inst. de leg. §. quod autem.

Simulata ignorantia neminem excusat. C. de bo. lib. l. si liberti.

Iusta & probabilis ignorantia nemini damnum adferre debet. Inst. de man. §. rectè.

Affectata ignorantia pro scientia habetur.

C. de

C. de innup.l. qui contra. De clandes.c.cum §. si quis verbo.

Non tenetur de vitio ignorans. de acq. em. l.13.§.qui furem.

Contrahentes ignoranter non tenentur. C. de tran.l.cum donationis. De pet. her. l. qui se liti. Brocar.rub.3 in fin.

Diuinare quis nō tenetur, quod ignorat. Man.l. si fideiussor.§.si cū debitor. ad leg. Aq.l.si puta tor.in fi. Si pars he.pe.l.antiqui.§.prudētissimi.

Damni periculum ad ignorantiam non redundat. De admi.tu.l.si scisses.

Non tenetur, qui iustam ignorandi causam habuit. Ad leg. Fla.de pla.l.plagij criminis. De rescin.vend.l.si id.§.1.de ac. emp.l.si haberes. Brocard.5.rub.3.

Ne his venia detur, qui se ignorasse seueritatem prætendunt. Calist. Ad leg. Corn.de fal.l. diuus Clau.

Actio quæritur ignoranti. De pet.he.l.idem Iulia.in fin. de reb.eorum. l.pen. §.1. Brocard. dic.rub.

Cùm quis in ius alterius succedit, iustam ignorantiæ causam censetur habere. Reg.vi. vide Furiosus, Initium, Factum.

Illicitæ rei dans operam in delictis, non solùm ex eo punitur, quod ex proposito deliquit, sed & de delicto quod consecutum est. Illicitum.

C.de

C.de vi pub.l. quoniam multa. de pœn.l.si quis aliquid.§.abortionis. de hon.in vi.c.si.

Imaginarium. *Imaginarium. l. Imaginaria.*

Impedimentum. *Impedimentum: Causa impedimenti cessante, cessat & impedimentum.de leg.3.l.si chorus. §.pe.& fi. de his qui not. infa.l.qui liberorum. §.Pomp. Gribal.lib.2.de ratione studij.*

Facilius impeditur acquirendum, quàm impeditur acquisitum. de his qui sunt sui. l. patre furioso. de postu.l.1.§.casum. Contrà de recep. l.non distinguemus.§. sacerdotio. De relig. l. sunt personæ.

Impedimentum non præstat, quod de iure nō sortitur effectum. Reg.vi.c. non præstat. 52. 13. q.2.c.si verum.

Imperator *Imperator est dominus mundi & lex maris. Ad leg.Rho.l.9.*

Humanus esse debet imperator. C. de don. inter vi.l.si vnus. §.cùm itaque.

Iustitiæ & æquitatis amans erit imperator. Auth.vt prin.§.sed & illud.

Disponens imperator circa actum inualidū, eum approbare dicitur. de re iud.l.quidam consulebant.De excu.tu.l.idem Vlp.

Ne quis imaginem imperatoris in inuidiam alterius portet.Scæu.lib.4. Reg.l.38. Senatusconsulto de iniur. Eodem lib.

Hoc crimine liberatus est à senatu, qui statuas

tuas Imperatoris reprobatas conflauerit. Ad leg. Iu. ma. l. cuiusque dolo.

Donare omnia potest Imperator. De rei vend. l. item. §. 2. de euict. l. Lucius. C. de rap. virg. l. 1. ad leg. Rho. l. Graca deprecatio. de quadrien. pra. l. bene. l. 2. Cc. C. de ven. re. fis. l. 1.

Idonei non videntur esse testes, quibus imperari potest, vt fiant testes. Licin. Rufinus. lib. 2. Reg. de testi. l 6. Impero.

Imperfectũ. vide Importunitas. vide Multa. Imperfectum.

Impossibile. l. 146. impossibilium. 199. §. quæ rerum natura. 178. ea quæ dari. 32. Verũm. Impossibile

Allegans impossibile non auditur. De interrogatorijs. l. confessionibus. Ad leg. Aqui. l. vnde §. fin.

Improbus est, qui de viuentis hæreditate solicitus est. de vul. l. 2. §. incendimur. Improbus.

Quæ ex improuiso casu accidunt, fato non noxæ imputantur. Anto. C. de Sic. l. 1. Improuisum.

Impubes. vide Pupillus. Impubes.

Impugno. vide Commodum. Impugno.

Imputare. cDamnũ quod quis sua causa sentit, sibi debet, nõ alijs imputari. Reg vi. Itẽ c. 41. Imputo.

Imputari non debet ei per quẽ non stat, si non facit ꝙ per eum fuerit faciendũ. vide Periculũ

Incertus. vide Status, Dies. Incertus.

Inconuenienti vno dato sequuntur plura. Auth. Vt iud. si quo suf. §. sed aliud. §. consideramus. Inconueniens.

F

ramus. De rei vend. l. ex diuersa. §. 1.

Indebitum. *Indebitum. l. Cuius per er. 54.*

Infamia. *Infamia. l. si in 2. act.*

Infamibus portæ non pateant dignitatum. Reg. vi. Vide Princeps.

Infinitum. *Infinitum reprobatur in iure. C. de sac. ec. l. fi. De rescrip. in vi. c. cum multis. De leg. 3. l. 11. §. si quis 10. vbi gl. plura allegat. Contrà De in li. iu. l. videamus. §. iurare.*

Initium. *Initium. l. 30. quod initiò. l. 139. cùm principalis. l. pe. quæ ab initio: l. 201. omnia quæ ex test. l. 86. §. 1. l. 181. §. fi.*

Principijs ignoratis ignorari oportet & ea, quæ post principia sunt. Auth. De non. al. §. si minùs. 1. q. 1. c. cùm Paulus.

Quæ in eam causam peruenerunt, à qua incipere non potuerunt, pro non scriptis habentur. De his qui pro non scrip. l. qui in metallum. De serui. l. pro parte.

Vniuscuiusque Contractus initium spectandum est, & Causa. Man. l. 8. Pro soc. l. 58. §. si filiusfa. Ad Ma. l. 12. de ver. ob. l. 83. §. sacra.

Origo potiùs obligationis quàm titulus actionis considerandus est. Ad Ma. l. 3. §. fi. ff. lib. 14. tit. 6. l. 14. §. fi.

Cuiusque rei potissima pars principium est. De orig. iu. l. 1.

Labeo sibi videri ait, non minùs delinquere eum;

eum, qui non incipiat possidere, quàm eum qui desinat. Si quis omis. cau. test. l. 1. §. pen. Vide Factum.

Iniuria. l. nullus. Reg. vi. scienti. vide Princeps, Victus, Tueri, Sciens. Iniuria.

Scholasticis nulla omninò iniuria fieri debet. Fred. C. ne fi. pro pa. Auth. habita.

Iniuria quæ emptori fit, auctorem non debet contingere. ait l. si per imprudentiam. De euict.

Qui iniuriarum actionem per calumniam instituit, extra ordinem damnatur. Caius lib. 3. Reg. De iniu. l. 43.

Innocens: Exemplum graue est prætextu innocentis insontē periclitari. C. de his qui la. oc. l. 1. Innocens.

Lex vel statutum excludens omnem exceptionem, nunquam intelligitur exceptionem innocentiæ excludere. Bal. in l. edita. C. de eden. Alex. cons. 112. vol 5. Ana. 95. 59. visa in quæst. vide Legere.

Inopia nullam videtur actionem habere, cui propter inopiam aduersarij inanis actio est. Caius De dol. l. 6. Inopia.

Inspiciendum non est quod fit, sed quod fieri debet. Procul. De off. præs. l. sed licet. Vide Intentio. Inspiciendum.

Institutio. l. pe. quæ ab initio. Institutio.

Instrumenta pœnas dant sceleris lege Solonis. scripsi ad Reg. 4. Instrumentum.

Insultans. *Insultans: Præsumitur in dubio contra insultantem, qui prior ad arma venit, & prior percussit. Si qua pau. l. 1. §. si arietes. Bar. in l. si ex plagis. §. tabernarius ad leg. Aqui.*

Intellectus *Prævalet intellectus in materia stricta, in stricta significatione. De rescript. c. Rodolphus. Socin. cons. 116. col. 6. Decius in reg. quoties idem sermo.*

Prævalet ille intellectus, in quo est maior proprietas verborum. De rescript. c. Rodolphus.

Præfertur ille intellectus, in quo maior sit ratio dubitandi. Abb. in c. cùm in iure. in 1. not. de elect.

Prævalet ille intellectus, per quem minus iuri communi derogatur, etiamsi impropriè verba sumantur. Abb. no. in c. cùm dilectus. col. fi. de consuet.

Prævalet ille intellectus, qui conuenit Rubricè. No. A[illegible] Bu. in Procœmio Decret. §. sanè. Alex. in l. [illegible] 3. no. Si cert. pet.

Intentio. *Intentionē agentis demōstrat qualitas actus. C. de testa. l. non codicillum. C. de iniu. l. si non conuicij. C. de Sic. l. 1. sup. l. 153. in contrahenda. vide Voluntas.*

Mandantis intentio consideranda est. C. de resti. spo. c. audita. De præben. c. cùm causam. De off. de. c. fin. c. super.

Interdictū. *Interdictum. l. 159. neque interdicto.*

Interesse

Intereſſe l. 25. quatenus. Intereſt.

Intereſſe eius videtur, qui damnum paſſurus eſt. ff. lib. 17. tit. 2. l. 73. §. fin.

Actionem non parit id, quod ex mala cauſa alicuius intereſt. Ad exhi. l. 1. §. ſi mecum.

Probatur id, quod intereſt, per ſolum iuramentum, ſi aliter probari non poſſit. C. vnde vi. l. ſi quando gl. opt. in c. qualiter. De accu. Soci.

Interpretatio. l. 23. §. generaliter. Interpretatio.

Facti interpretatio plerunq; prudentiſſimos fallere ſolet. Mart. De iur. & fact. ignor. l. 2. vide Pœna.

Inuecta & illata in domum conductam tacitè pignori obligata ſunt. De pact. l. item quia. C. Loc. l. certi. vide Fallen. Socin.

Inuitus. l. 27. qui poteſt inuitis. l. 70. Inuito beneficium. l. 198. inuitus. § fin. Inuitus.

Inuito operam ſuam ingerens, ſuſpectus eſt. De proc. l. quæ omnia.

Inuitis nobis res noſtras alius retinere nõ debet. Pau. Sol. ma. l. 26. ſi filiusfa. §. 1.

Vxorem inuitã ad maritũ redire nulla iuris præcipit conſtitutio. C. de repud. l. diſſentientis.

Obligatur nemo inuitus ſcilic. directo. Azo. Brocar. 6. rub. 67. De acq. & obl. l. ſicut. Arg. Reg. inuito. de pecu. l. ſi quis. Cc. de acqui. re. do. l. etiam. De verb. ob. l. vetante.

Inuiti teſtimonium dicere non coguntur Se-

nes, Valetudinarij vel Milites, vel qui cum Magistratu Reipublicæ causa absunt, vel quibus venire non licet. Scæw. lib. 3. Reg. De testib. l. 8.

Inutilis. *Inutilis. l. pe. quæ ab initio. c. Vtile. in VI.*

Ratihabitione confirmatur, quod inutile est. C. com. vt iud. l. 2. Rem ra. ha. l. 2. De ap l. si expressim. §. 1. Broc. vlt. rub. 32.

Iocosus. *Iocosus actus nō disponit. de mil. test. l. diuus. De testa. l. fi. C. de lib. cau. l. sicut.*

Ira. *Ira. l. quicquid calore iracundiæ. (de cætero.*

Impedit animi iudiciū ira. Auth. de ap. 93. §.

Excusat à culpa, & minuit delictū ira. de diuor. l. 3. C. Ad leg. Iul. de adul. l. Gracchus. De abo. l. 1.

Iudex. *Iudex. l. 128. §. qui iussu l. 132. factum à iudice. l. 28. nec ex Pratorio. c. Quod quis mandato facit iudicis, dolo facere non videtur, cùm habeat parere necesse.*

Pertinet ad officium Prætoris lites dirimere. Si cert. pet. l. 21. quidā. C. de iud. l. properandū.

Semel suo officio functus Iudex nō potest amplius fungi. De re iud. l. iudex.

Summatim non vtiq; ad vnā probationis speciem cognitionem suā allegare debet, sed ex sententia animi sui existimare, quid aut credat aut parùm probatum sibi opinetur. Imp. Hadri. De testib. l. 3. §. Eiusdem in fi.

Iudex confirmabit motum animi sui, ex argumen-

gumentis & testimonijs, quæ rei aptiora & vero proximiora esse compererit.

Arcadius. l. 21. in fi. de testi. Exemplũ elegãs. De re mil. l 5. §. A barbaris de fic. l. 1. §. diuus.

Ad circunstantias iudex respiciet, & ad efficiendi facultatẽ. Ad leg. Iu. ma. l 7. §. Hoc aũt.

Deficientibus probatiõibus iudex alteri partium Iusiurandum potest deferre. C. de iureiu. l. 3. §. Sed iuramento.

In primis illud obseruare debet Iudex, ne aliter iudicet quàm legibus aut cõstitutionibus aut moribus proditum est. Inst. de off. iud. in prin.

Facti quidẽ quæstio est in potestate iudicantiũ, iuris aũt auctoritas non est. Ad Tur. l. 1. §. 1.

Quod legibus omissum est, non omittetur religione iudicantium. Pap. de testi. l. 14.

Spoliare dicitur Iudex, ab executione incipiens. De rest. spo. c. conquestus. (2.

Veritatẽ inuestigare debet Iudex. C. de ed. l.

Curare debet Iudex, ne homines facilè ad litigandum procedant. Inst. de pœna te. in prin.

Suum vt quisq; cõsequatur Iudex curare debet, in quantũ ex bono et æquo res patitur, etiãsi actionem non habeat. Quod cum eo. l. 1. Si cert. pet. l. si & me. Pro soc. l. cum duobus.

Nemo in causa propria potest esse Iudex. De iurisdict. l. qui iurisdictioni. De recep. arb. l. pe. de ind. l. Iulianus in fi. C. ne quis in sua cau

sa iu. C. vnde vi. l. si quis in tantam.

Iniquum est aliquem suæ rei iudicem fieri. Quod me. cau. l. sed & partus.

Corrigere iudex potest errorem suum, si malè sit interlocutus. De re iud. l. qui iussu.

Iussus iudicis facit aliquid licitum, quod aliâs esset illicitum. C. de ap. l. quoniam iudices. De ritu nupt. l. non est matrimonium. Reg. vi. quod quis.

Prodest iussus iudicis ad innocentiam. De iurisdict. l. si quis id. §. Dolus. De aqua plu. l. quanquã. de his qui no. infa. l furti. §. qui iussu.

Damnare iudex potest, absq; accusatore. de off. præ. l. illicitas. l. 3 dist. 23. in nomine. C. de testib. l. nullum. Cc. De pœnis. l. qui sententia. De mun. l. rescriptum. §. si quis. vide Brocard. vide Cautela, Voluntas, Crimen, Factum, Prætor.

Ius dicentis officium latissimum est: nam & bonorum possessionem dare potest, & in possessionem mittere, pupillis non habentibus Tutores constituere. Iudices litigantibus dare. Vlp. lib. 1. Reg. De iurisd. l. 1.

Iudicare debet secundum allegata & probata. De off. præ. l. illicitas. §. veritas. de off. ord. c. si sacerdos. Cc. De fer. l. ea.

Ea quæ fiunt à iudice, quæ ad officiũ eius non spectant, viribus non subsistunt. c. 26. eo. ti. in vi.

Iudicia. *Iudicia. l. 91. in omnibus quidem. l. 73. omnia*

nia quacunq; causa cognit. l. 109. ferè in omnibus. l. 106. vbicunq; causa cognit.

Reg. vi In iudicio non est acceptio personarũ habenda. Disputari de principali iudicio nõ oportet. Sacrilegii enim instar est dubitare, an is dignus sit, quem Imp. elegerit. Gratianus. C. de cri. sac. l. 2. 17. q. 4. c. si quis suadente.

Iudiciorum vigor, iurisq; publici tutela videtur in medio constituta, ne quisquã sibi ipsi permittere valeat vltionem. C. lib. 1. tit. 9. l. 13.

In inuitum redduntur iudicia. De verb. ob. l. 83. § 1.

In extraordinariis iudiciis conceptio Formularum non obseruatur. ff. lib. 3. tit. 5. l. 48. vide Euentus, Possessor.

Iuramentum. c Non est obligatorium contra bonos mores præstitum iuramentum in vi. vide Expressum, Natura, & Dd. in l. si quis maior. C. de tran. Auth. Sacram. impuberũ. C. si aduer. vend. l. admonendi. De iureiur. Iuramentũ

Metu aut vi extortum iuramentum non valet. d. Auth. sacramenta.

Iusiurandum non facit licitum, quod aliàs est illicitum. C. de non nu. pec. l. fi. C. de tran. l. si ex falsis. Iusiurandum.

Non tollit ius commune iusiurandum. C. de non nu. pec. l. fin. C. de tran. l. si ex falsis.

Ius Canonicum scripsi ad l. 187. non omne Ius Can.

quod l. 198. semper in con.

Ius ciuile. *Ius ciuile. l. 8. iura sanguinis. l. 103. l. 46. neque pignus. l. 55. nemo plus. l. 205. omnis definitio. l. 33. quod attinet ad ius. c. nemo. in vi. Vide Interpretatio.*

Ius suum nemini auferri debet. De his qui sunt sui. l. dominus. §. dominorum.

Pluribus quod placet hoc statuatur. C. lib. 7. tit. 71. l. 8. 9. Pari.

Deceptus non videtur, qui iure communi vsus est. De fideiuss. l. inter eos. §. cum inter.

Iuris praecepta sunt haec: Honeste viuere, alterum non laedere, suum cuique tribuere. Vlpi. lib. 1. Reg. l. iustitia est. De iust. & iu.

Qui contra iura mercatur, bonam fidem habere nō praesumitur. C. de agri. & cen. l. quemadmodum.

Indultum à iure beneficium non est auferendum. Reg. vi.

Non spectandum quid Romae factum est, sed quid fieri debeat ff. lib. 1. tit. 18. l. 12.

Ius ciuile vigilantibus scriptum est. Quae in frau. cre. l. pupillus. 24. §. si.

Multa iure ciuili, contra rationem disputandi, pro vtilitate communi recepta esse innumerabilibus rebus probari potest. lib. 9. tit. 2. l. 51. §. multa autem. vide Iudex, Bona fides.

Ius. l. 122. in iure. l. 121. § fi. l. 166. nemo. §. tempo-

temporaria l.55. nemo plus iu. inf. Remissio.

Vnicuiq; contemnere licet ea, quæ pro se introducta sunt. Iul. de min. l. si Iudex.

Iuri suo quilibet renunciare potest. C. de pact. l. si quis in conscribendo. ff. eo. l. pactum. De renunciatiōe iuris futuri tractatur in l. qui superfluis. De ac. hæ. in l. pactum q; dotali. C. de pact.

Reg. vi. Quæ contra ius fiunt, debent vtique pro infectis haberi.

De suo, non de alieno iure quenquam agere oportere. Vlp. l. vii. Si vsusf. pe.

Iuris quidem ignorantia cuique nocet, facti verò ignorantia non nocet. Pau. De iu. & fact. ign. l. regula est. Vide Deceptus.

Executio non est facienda iuris ordine prætermisso. De re iud. l. si cum nulla. C. de exc. re. iu. l. 1.

Speciale ius faciliùs tollitur, quàm commune. De mil. test. l. eius. §. 1.

Omittitur faciliùs ius quærendum, quàm quæsitum. De ac. poss. l. si.

Iurisdictio sine modica coercione nulla est. De off. eius. cui. l. mandatum.

Iusiurandum. Labeo etiam ignoranti & absenti iurisiurandi gratiam fieri posse respondit: sed & per epistolam gratia iurisiurandi fieri potest. Pomp. lib. sing. Reg. De iureiu. l. 41. vide Iudex. Iusiurandū.

Iustè

Iustè. *Iustè possidet, qui auctore Pratore possidet. De acqu. poss. l. iustè. l. pe.*

Iustam. Vide Ignorantia.

L.

Labor. *LAborem cuiusq; digna cõpensatione remunerari æquũ est. C. de allu. l. fi. §. similiter.*

Cessante labore, cessare quoque debet remuneratio. De præben. c. cùm secundum.

Lata culpa. *Lata culpa. De ver. sig. l. cedere. 213. Vlp. 1. lib. Reg. Dd. in l. quid.*

Nerua Dep. Latissimum sup. Iudex.

Latenter. vide Vis.

Lædere. *Lædere alium. l. 75. non debet alteri. l. 76. nemo potest mutare. l. 198. factum. 206. iure naturæ.*

Naturalis & ciuilis ratio suadet alienã conditionem meliorẽ etiã ignorantis nos facere posse, deteriorem non possè. l. 38. De neg. gest.

Bono & æquo non conuenit, aut lucrari aliquem cum damno alterius, aut damnum sentire per alterius lucrum. de ritu pup. l. 6. §. fin.

Nullum Patris delictum Innocenti filio pœna est. lib. 50. tit. 2. l. 2. §. nullum.

Nemo alterius facto debet prægrauari. De hær. inst. l. 42.

Legatum. *Legatum. l. 18. quæ legata. l. 121. §. fin.*

Possunt illi legare, qui testari non prohibentur. De leg. 1. l. 2.

Lega-

Legatum quod non valet, si testamenti facti tempore testator decessisset, quandocunq; is discedat non valebit. De reg. Ca l.1.

Legatum cum donatione causa mortis est exæquatum. De don.cau.mor.l. in mortis. De leg.præst. l. interuenit.

Regula iuris ciuilis est, quæ efficit, vt quibus ipsis legare possumus, eorum quoq; seruis possumus. De leg.1.l si mihi &.

Quod legatur, siquidem per personalē Actionem exigitur, ibi dari debet vbi est: nisi si dolo malo hæredis subductum fuerit: tunc enim ibi dari debet, vbi petitur. Praterea, quod pondere, aut numero aut mensura continetur, ibi dari debet, vbi petitur: nisi adiectum sit centū modios ex illo horreo, aut vini amphoras ex illo dolio. Si autem per in rem actionem legatum petetur, etiam ibi peti debet, vbi res est. Etsi mobilis sit res ad Exhibendum agi cum hærede poterit, vt exhibeat rem: sic enim vindicari allegatorio poterit. Lici.lib.4.Reg. De iud.l.38.

Legato tempus prodest, ex quo legatus creatus est, non ex quo Romam venit, sed si non constat, legatus sit, an non: Romæ Prætor de hoc cognoscit. Scæu.lib.1. Reg. De legatis. l. 5. Eodem lib. Scæuolæ.

Legatū nulli alij adimi potest, quàm cui datum est. Quapropter si filio vel seruo alieno legatum

tum fuerit, domino aut patri legatum adimi nõ potest. De adi. leg. l. 5. vide Voluntas.

Legitimũ. *Legitima adminicula non sunt deneganda. Auth. de nup. 22. §. & hoc quidẽ. Auth. de con. q̃. dig. §. pe. C. de adul. l. adulter. Broc. rub. 18.*

Quod legitimè factum est, nullam pœnã meretur. C. de adul. l. Gracchus. Vide de reg. iu. l. 28. Actus. vide sup. Factum.

Lex. *Lex in dubio debet intelligi in casu habente maiorem rationem dubitandi. De testa. l. Domitius. Ad mun. l. 1. vide Prohibitio, Doctor, Testamentum, Esse, Intellectus.*

Inciuile est, nisi tota lege perspecta, vna aliqua parte eius proposita iudicare vel respondere. Cel. De leg. l. 24.

Auxilium legis frustra implorat, qui in eam committit. De min. l. auxilium.

Fieri debet lex de bono, vtili, honesto & dubitabili. De Car. ed. l. quod Labeo. C. de furtis. l. ancillæ.

Corrigens lex intelligitur secundum terminos legis correctæ. Auth. de fil. ante do. in. na.

Interpretans lex intelligi debet secundũ naturam legis interpretatæ. De coniun. cũ eman. lib. l. nihil. vbi Bar.

Non fit excusatio aduersus præcepta legum ei, qui dum leges inuocat, contra eas committit. De min. l. 37. §. fi.

Præce-

Præcedēs lex determinatur per sequentem. De legib.l.non est Ad leg. Aqu.l.1.

Erubescimus cùm sine lege loquimur. Auth. De trien.§ consideremus. C.de colla.l illam.in fi. Ad Treb.l quæsitum.§. Sabi. C. De pœnis. l.fi. De dol.l.eum qui.

Dubia lex intelligitur secundum naturam tituli, sub quo est situata. De in diem ad. l. Imperatores.in fi.

Lex quæ varios patitur intellectus, ad decisionem casuum induci non potest. De reb.du.l. in ambiguo & ibi Bar.

Vbi nō distinguit lex, nec nos distinguere debemus. de of. Præs.l. Præses prouinciæ. 3. de pub. l.de precio. Qui & a qui.ma.l.prospexit. de postu.l.quos prohibet. de iud. l. 1. §. conuenire. in fi de ali.l.1.§.qui verò. Nisi per aliā legē distinguatur. de testib.l.13. de in ius voc.l. quamuis.

Indistincte loquens lex omnem casum complectitur, dato quod maior sit ratio in vno, quā in alio. De ale. lusu. l. 1. §. quod autem. De leg. præst. l. 1. §. in infinitum.

Simpliciter & indefinitè lex loquens, distingui debet secundum alias leges, specialiter & distinctè loquentes. De ac. & ob.l.filiusfa. iuncta. l. 1. Ad Mac. l. 7. §. si pacisca r. De pact. l. transigere. & ibi glo.magna.in fi. C.de transact. vide Simplicitas.

Simpli-

Simplicitas legibus amica est. Inst. lib. 3. tit. 2. §. Cæterùm.

Patere legem quam tuleris. D. const. c. cùm omnes circa fi. Quod quisq; iu. l. 1. De admi. tu. l. ante pe. (*c. consuetudo.*

Lex est, quicquid in ratione consistit. dist. 1.

Legum conditores æquitatis cōuenit esse fautores. C. de pact. con. l. hac lege. De eo quod cer. lo. l. quod §. fi.

Nouare leges nemini licet. De iur. & fact. ign. l. regula. in prin.

Leges generales debent ab omnibus obseruari. C. de legib. l. leges.

Non debent leges esse ludibrio, nec per quenquam irrideri. De iud. l. si Prætor. Auth. de æqua. do. §. 1. & ibi glo.

Semper lex loquitur. C. de hæret. l. Arrian.

Non verbis, sed rebus leges imponuntur. C. com. de leg. l. 1.

In paupertate neminem viuere, nec in anxietate mori leges permittunt. Auth. de hære. & fal. circa fin.

Non dedignantur leges sacros Canones imitari. Auth. vt cle. apud pro. ep. circa fi.

Hominis ministerium nō requiritur, vbi lex ipso iure operatur. C. fa. her. l. ea.

Inferior lex superiori non præiudicat. De min. l. minor. Ro. cons. 2.

Concor-

Concordare leges legibus omnibus modis debent. Vide latiùs de Regulis Vinerum.

Interpretari leges eius est, cuius est condere. C. de legib. l. leges sacratissimæ. l. 11. §. 1.

Correctio legum est euitanda. de legib. l. minimè. De const. prin. l. in rebus. de elect. c. cùm expediat.

Certum est, quod is committit in legem, qui verba legis complectens, contra legis nititur voluntatem. Reg. fi. in vi.

Quæ contra leges fiunt, pro infectis habenda sunt. Loc. C. de sacros. Ec. l. iubemus. & prædia.

Verba legis captari nō debent. Ad exhi. l. pe.

Non corrigitur lex ad causas finitas. C. de sacrosan. Eccl. l. pe.

Non præterita, sed futura lex determinat. De consti. c. fi. De legib. l. leges. 2.

Auctoritas legū & diuinas & humanas res bene disponit, & omnem iniquitatem expellit. C. de vet. iu. enuc. l. 1. §. cùm itaq;.

Quod de vno statuitur vel dicitur, in reliquis denegatur. 25. dist. c. qualis. De præsum. c. nónne. de testa. l. qui testamento. l. ex ea. de iud. l. cùm Prætor 12. Clau. Cantiuncula in Top. de loco à contrario sensu. vide c. contractus. & quæ notantur in fi. Rub. de Reg. Item vide Esse, Superfluum.

Nemo potest facere, quin leges locū habeāt.

De leg.1.l. nemo. Huc refer. ex tit. De Reg. l. 123. quæ propter necessitatem.l.184.quæ contra rationem.l.43.nemo ex his.l.149.§. quæ rerum natura.l.73.§.neque paciscendo.

Mendacium lex punit. De nox.l.quoties.§. prætor.scripsi ad reg.44.vide Hæreditas, Mutis

Libellus. *Libellus. De reg. iu. l. 73. omnia.*

Liberalitas. *Liberalitas. De reg. iu. l. diuus. 24. Vide Necessitas, Liberi.*

Libera. *Libera præsumitur omnis res. Si ser. ven.l. sicuti.§.sed si quæ.*

Liberatio. *Liberatio. vide Propensior, Obligatio, Sanquis.*

In omnibus speciebus liberationum etiã accessiones liberantur, puta adpromissores; hypothecæ, pignora, præterquam quod inter creditorem & adpromissorem confusione facta reus nõ liberatur. Vlp.2.lib.Reg.de sol.l.43.

Liberi. *Liberi patrem sequuntur, cùm legitimè nuptiæ factæ sunt. Celsus.l. cùm legitimè. De statu ho. Huc pertinet. De reg.iu.l. 148. si quis prægnantem.*

Liber. *Liberi hominis emptionem cõtrahi posse plerique existimauerunt, si modò inter ignorantes id fiat, &c. Licin. lib. 8. Regu. De contrahen. emp. l. 70.*

Si liberum hominem emptor Sciens emerit, capitale crimen aduersus eum ex leg. Flauia de Plagio nascitur, quo venditor quoque sit obnoxius,

xius, si sciens liberum esse vendiderit. Vlpi. lib. 1. reg. Ad leg. Fla. de Pla. l. 1.

Liberum corpus non recipit æstimationem. Si quadru. Pau. l. 3.

Libertas. De reg. iu. l. 107. libertas inæstimabilis. 165. libertas omnibus. 21. quoties dubia. 137. §. infinita: l. in obscura. vide Seruus. Libertas

Naturali libertate homines omnia pro voluntate exequũtur. Inst. de iu. per. §. et libertas.

Libertatis conditio ea intelligẽda est, quæ ad libertatẽ producit, quamuis natura grauior & durior sit. Pom. Reg. lib. sing. de con. & de. l. 35.

Librarius. De reg. iu. l. 93. si librarius. Librarius.

Licitum. De reg. iu. l. non debet cui. l. quod alicui. l. 187. Licitum.

Non omne quod licitũ. in vi. c. 57. Quod alicui suo non licet nomine, nec alieno licebit.

Quod non est licitum, necessitas facit licitũ. De fer. c. licet. de off. eius. l. 1. §. 1. De pet. har. l. diuus. (*ex. crim. l. 2.*

Liciti prætextu illicitum non committi. De

Licitum coarctari vt illicitum euitetur. De susp. tu. l. tutor. §. 1.

Litis contestatio. De reg. iu. l. 182. oẽs actiones. l. 125. pœnalia. l. 187. non solet deterior. l. 88. Lis.

Iniustè litem mouẽs tenetur ad expensas. C. de iud. l. properandum. § fin. § si verò. C. de ep. l. omnes. § præterea.

Concordia lucro præferenda est. Valer. C. de inst. & sub. l. reprehendenda.

Species lucri est ex alieno largiri, et beneficij debitorem sibi acquirere. de fur. l. 65.

M.

Magistratus.

M*Agistratus. l. 137. non est singulis. l. 103. qui vetante. l. 160. nemo potest dolo. l. 71. nemo potest gladij.*

Aequalitatis & iustitiæ amator esse debet Magistratus. Auth. Ne mul. § prospeximus.

Magistratus dignitatem suam tueri debet. De postu. l. 1.

Quod alium facientem ex officio prohibere necesse habuit, id ipse committere non debuit. Si ser. ven. l. 15.

Maior.

Maior pars. l. 121. refertur ad vniuersos.

Maiore parte anni possedisse quis intelligitur, etiamsi duobus mensibus possederit, &c. De ver. sig. l. 156. Licin. lib. 10. Reg. vide Minor.

Malus.

Malis hominibus purgare prouinciã debet Magistratus. De off. Præs. l. Præses.

Minus malum inter duo eligendum est. l. 201. quoties nihil. dist. 133. c. duo. 22. q. 4. c. non solũ. c. iuraui. Ad leg. Aq. l. si ita vulneratus. de doli exc. l. si Procurator. C. de proc. l. exigẽda.

Malus semel, semper præsumitur malus. c. se mel. in vi. De accu. l. si cui crimen. § ijsdem. De suspect. tu. l. 3. § item erit. De sena. l. Cassius.

Et hoc obtinet in eodem vel simili genere mali. Alc. in 2. reg. præsum. 7. in tractatu. de præsum.

Non sunt facienda mala, vt eueniant bona. 22. q. 2. c. primum. & c. faciat. dist. 14. c. qui ait. De vsur. c. super eo. Cc. 11. q. 3. c. intercessor. De fur. c. si quis.

Malitiæ suæ commodum nemo reportare debet. De iud. c. intelleximus. De transf. l. 8. §. si quis. De ser. l. Is.

Malorum mores infirmitas animi non excusat. Seuerus & Anto. C. si ad. del. l. 1.

Impunita non oportet esse maleficia. De iud. l. si longius. §. si filius. Ad leg. Aqu. l. 52. §. pe.

Aetatem supplet malitia. C. si ma. fac. l. si alterius.

Maleficia voluntates & propositum distinguunt. Pau. De furtis. l. 55. qui iniuriæ. vide Voluntas.

Pœnas ob maleficia solui magna ratio suadet. l. 70. §. id quod vulgò. De fideiuss.

Peccata nocentium nota esse oportet, & expedit. ff. 47. lib. tit. 10. l. 18. inf. Paria.

Mala fides *Mala fides probatur ex eo, quod res non sit sua, quia scire debuit esse alienã. C. vnde vi. l. fi.*

Præsumitur ex fuga mala fides. C. de lon. tem. præ. l. 1.

Præsumptio malæ fidei post 30. annos admittitur. d. l. fi.

Tene-

Tenetur de culpa malæ fidei possessor. De rei vend. l. si homo. & ibi Bar.

De negligentia & interitu rei tenetur malæ fidei possessor. De regu. iu. in vi. c. possessor. De præscrip. c. vigilanti. De pet. hæ. l. ei. §. si. l. illud. De rei ven. l. item verberatum. §. si seruus.

De fructibus tenetur malæ fidei possessor. C. eo. tit. l. fructus. l. domum. vide Possessor. 61.

Mandatum. l. 61. semper qui non prohi. vide Mulier. Mandatū

Fines mandati diligenter custodiendi Man. l. 5. diligenter.

Suscipere mandatum voluntatis est: exequi autem necessitatis. Inst. de man. §. mandatum. Man. l. si mandauero. §. sicut autem.

Contra bonos mores mandatum non est obligatorium. Inst. d. tit. §. illud.

Morte mandantis exspirat mandatum. §. item si quis. Inst. d. tit. vide fallen. Socin.

Manifesta probatione non indigent. Qui satisda. cog. l. si verò. §. 1. De ac. em. l. ex empto. in fi. 1. resp. C. de accu. l. ea. Manifesta

Mariti iure qui accusant, Calumniæ periculum non euitant. Scæu. lib. 4. Reg. de adul. l. 14. is cuius ope. § si. Maritus.

Masculinum concipit fœmininum. De iurisdict. l. si quis id. De leg. 3. l. qui duo mil. De verb. sig. l. 1. Masculinū

Medium. *Medium. vide Hæres, sumptus, Extrema.*

Medium tenendum. Inst. de re. di. §. cùm ex aliena. De off. proc. l. solent. §. non vo. Si pars hæ. pe. l. antiqui. Broc. 4. rub. 1. Vnde illud:
Maior enim medijs gratia rebus inest.

Melior. *Melior conditio. l. 87. non solet. l. 88.*

Per quos nobis acquiri stipulatiõibus potest, per eosdem pactis conuentis, meliorem conditionem nostram fieri posse placet. Pau. lib. 3. Reg. l. 59. De pact.

Ea dicta, quæ dubium est, quo animo fiant in meliorem partem interpretamur. de reg. iu. c. 2

Membrum *Membrum. Vide Dominus.*

Mendaciũ *Mendacium necat priuilegium. C. si contra ius. l. pe. De rescrip. c. sedes. in fi.*

Precator mendax caret penitùs impetratis. d. l. pe.

Mens potentior est voce. Celsus De sup. leg. l. Labeo in fi. vide verba.

Mercator. *Mercator. Notaui ad l. 91. in omnibus q̃dem.*

Metus. l. 146. Vanitati.

Metus. *Turpitudinis metus maior, quàm mortis, bonis viris esse debet. Quod me. cau. l. isti. §. quod si dederit.*

Meum. *Meum quod est, non possum tibi auferre. C. de sacros. Ec. Auth. si qua. C. de secun. nup. l. fi.*

Miles. *Miles. l. ius nostrum.*

Militia. *Ab omni militia p̃hibẽtur serui. Martianus.*

Adulte-

Adulteri inter milites non sunt recipiendi. De re mil. l. qui cum vno. §. adulterij.

Milites omnes qui discedere signis sine periculo non possunt Reipublicae causa abesse intelliguntur. Scaeuola lib. 1. Reg. Ex quib. cau. ma. l. pe. vide Inuitus.

Minus. l. 200. quoties nihil sine cap. l. minus. l. 111. in eo quod plus. l. semper in obsc. vide Modus. Minus.

Est perquam ridiculum eum, qui minoribus poenae causa prohibitus sit ad maiores aspirare. Vlp. l. 7. §. fi. §. constitutū. De inter. & re. Reg. 22. non debet cui.

De minimis considerationem non habendā. De in int. rest. l. scio. Calistratus: Scio illud a quibusdam obseruatum, ne propter satis minimam rem vel summam, si maiori rei vel summae praeiudicetur, audiatur is qui in integrum restitui postulat. De dolo. l. si oleum. §. fi. De simo. c. et si quaestionis Com. l. in rebus. §. possunt. De con. emp l. res. Contra De dam. infect. l. si proprietarius. Inst. de rerum di. §. gallinarum.

Minoribus aetas in damnis subuenire non in rebus prospere gestis obesse consueuit. Gordian. C. de proc. l. non eo minus. 14. Minor.

Si id quod magis n esse videtur non inest, neque illud inerit quod minus. Vel si conceditur id quod maius est, ergo & id quod minus est. 16. q. 1. c. visis. De deci. c. ex parte. 38. dist. c. si in

 laicis.

laicis. 3. q. 3. c. de iudic. C. de ep. Auth. Multo magis. De super. l. 1. §. quod ait.

Non debet adultis nocere, quicquid eo tempore statutum est, quo defensione iusti & curatoris auxilio fuerant destituti. Imp. Valerian. C. quomodo & quando. l. 6.

Minoribus auxilium debet ferre Magistratus propter fragile & infirmum ætatis consiliū. De min. l. auxilium.

Non semper ea, quæ cum minoribus agūtur, restituenda sunt, sed ad æquum & bonum redigenda. De min. l. quod si. 9. non semper.

Mitior. *Mitior lege homo esse non debet. Auth. De iud. §. oportet.*

Modus. *Modus non curatur, quando constat de effectu. C. de inst. & sub. l. 5.*

Honestus modus seruandus est, non immoderata cuiusque luxuria. De dam. in. l. ex damni. §. 1.

Exceditur modus in eo quod est amplius, non in eo quod est minus. De off. cust. c. custos. dist. 51. c. qui in antiquo. 45. c. disciplina. 41. c. quisquis. De pœ. l. respiciendum. C. de custo. & exre. l. si quis in si. De vita et ho. cle. c. clericus. vide Multa. & Dd. tractant in l. quibus. §. Thermilius. De con. & de.

Modicum. *Modicum de modico non est curandum. De neg. gest. l. Nesennius. De iurisd. l. magistratibus.*

bus. De con.dist.2 c.reuera.d.65.c.1. vide Mora, Minimum.

Momentum. l.171.cùm Prætor. Momentũ.

Mora. l.40.qui sine.l 99.nulla.l.in condem na.§.vnicuique sua. Late Dd. in l. si insulam. De verb.ob. Mora.

Non est in mora. qui potest exceptione legitima se tueri. Reg.lib. vi. Mora sua cuilibet est nocua. Ibidem.

In modici temporis mora Damnum magnum non est. De iud. l. si debitor. Vide Brocard. Azo.

Morientium desideria ex arbitrio viuentium colliguntur. C. de natu. li.l.quoniam. vide Paupertas. Morientiũ

Mulier. l.2.l.111.§.mulieribus. Mulier.

Parcendum & subueniendum est mulieribus. C de fal.mo.l.1. Ad Tur.l.1.§.mulier. Cc. de Sica.l.fi.C.ad Vel.l.5. Broc.vlt.rub.70.

Si mulieri dederim pecuniam, vt eam debitori meo soluat, vel expromittat, si expromiserit locum non esse Senatusconsulto Pomp. scribit: quia mandati actione obligata, in rem suam videtur obligari. Pau.lib.6.reg. Ad S. C.Vel.l. 22. Ex eodem lib. l. 9. Sed si pro alieno seruo intercedat, quemadmodum in patremfamilâs priorem reum restituitur actio, ita in dominum quoque restituenda erit.

Mulier

Mulier familiæ suæ & caput & finis est. De verb. sig. l. 195. in fi.

Multa. *Multa transeunt in vniuerso, quæ singulariter non transirent. De acqui. re. do. l. quadam. De con. emp. l. in modicis.*

Prosunt multa simul iuncta, quæ singula non sufficiunt. De proba. c. causam quæ. & ibi glo. et Dd. C. eo. tit. l. rationes. l. instrumenta. l. non nudis. De testib. l. 3. 4. q. 3. c. si testes. De re iud. c. causam quæ. vt li. non contest. c. accedens. De suc. ab. in. c. cùm dilectus. De præsump. c. illud. Quæ regula in hunc versiculũ redigitur. Quando non prosunt singula multa iuuant: scilicet si attendant ad eundem finem. (sic conciliatur. l. spadonem. §. qui iura. l. 2. §. fi. De excu. tu. in c. cùm causam. De proba.) Et non repugnent in modo Ab. in c. transmissæ. Qui si. sint le. Mynsin. obseruat vlt. centu. 2. per l. vbi repugnantia. De reg. iu.

Importunitatis ergo multa cõceduntur, quæ aliás nõ concederẽtur. C. de pe. bo. sub. l. 1. lib. 10.

Imperfecta multa vnum perfectum constituere non possunt. C. qui no. tu. l. 1.

Multa cadunt inter calicem supremaq; labra. De acqui. re. do. l. naturalem. §. 1. in fi.

Prohiberi multa possunt ad tempus, sed non perpetuò. De an. leg. l. Quintus. vbi Bar.

Permutuntur multa in consequentiam, quæ prin-

principaliter denegantur. De admi.tu.l. 1. De con. & de.l.conditionibus pupillus.

Plura Mat.Gribal. lib. 1.de ratione studij. sup. Facta, Expressa.

Multitudinis ratione quisque à pœna excusatur.dist.50.c.fi.dist.4.c. deniq.1.q.7.c. quoties.c. vt constitueretur. Broc.4.rub.16. Multitudo

Onerosa multitudo nil habet honesti. de æta. c.cùm sit. Auth. de refe. §.1. Contra dist.64. c.extra conscientiam. De off. de.c. prudentiã. C.de fideicom.l.fi.vbi no. Per ampliores homines perfecta veritas reuelatur.

Non ad multitudinem, sed ad synceram testimoniorum fidem respici oportet. De testib.l. ob carmen.

Mutatio. l.176. nemo potest mutare. 144. etsi nihil.inf. Nouum. Mutatio.

Recte quod fieri debet, per odium vel gratiã non debet immutari. De recep. ar. l. reo. C.de rescin.ven.l.si quos debet. Brocar. Azo.

Mutare consilium quis non potest in alterius detrimentum. Reg.vi.c.33.

Sapientis est in melius mutare propositum. De col.bo.l. nonnunquam. Inst. de leg. in prin. & ibi Aug. Aret.

De mutatione, cumulatione, & emendatione actionũ tractant Dd. in l.edita. C.de eden.

Mutuans iudici pecuniam vna cum iudice rele-

relegatur. C. si cert. pet. l. quisquis.

IV.

Narratiua uerba. Natura.

N*Arratiua verba non disponunt. De priui. in vi. c. si Papa. de sen. ex. c. si summus*

Natura. l. nihil tam nat. 36. l. nihil peti. l. 85. §. is natura debet. l. 149. §. q̄ in rerū natura.

Natura nihil frustrà aut perperàm agit. Inst. de adop. §. minorem.

Labitur facilè ad delicta natura hominum. Auth. de mona. 5. §. si verò.

Fallere naturam graue est. C. de inoff. test. l. si quis testam. in fin.

Natura comparatum est, vt homines faciles sint ad dissentiendum. De arb. l. item. §. principaliter.

Reuertitur res facilè ad suam naturam. De pa. l. si vnus. 28. §. quod & dist. 35. c. ab exordio de praben. in vi. c. 2.

Naturalem rationem sine lege allegare sufficit. De pœ. l. si.

Rationes naturales pro legibus amplectendæ sunt. De bo. dam. l. cùm ratio.

Naturæ & rationis ordinem, & legem generalem Dei, nulla constitutione humana coarctari aut dissolui posse. 25 q. 1. c. quæ ad perpetuam. c. sunt quidā. c. Violator. 22. q. 2. c. si quis per. 1. q. 1. c. fin. De regu. iu. c. qui scandalizauerit. 27. q. 1. c. nuptiarum. dist. 10. c. non licet. De

vsu.

ȝisu.c.super eo. 9.q.3.c. nullus. Cc. dist.14.c. sicut.dist.50.c.vt constitueretur. De iud. c. At si clerici. De cons.dist.2.c. reuera. De diuor. c. gaudeamus. Latius Damasus in reg.132.

Multas formas edere natura deproperat. C.de vete. iur. enucle. l. 2. §. sed quia diuinæ instit.

Obligatio naturalis iureiurando tollitur. de iure iu. l.fi.

Naturale. vide Discere, Libertas. Naturalis

Naturalis actus potentior est violento. Bar. in l. qui iusiurandum.§.qui ita. De acceptu. vide Lædere.

Nauicularij & mercatores olearij, qui magnam partem patrimonij & rei contulerunt, intra quinquennium muneris publici vacationē habent. Scæuola lib.1.Reg.De mun.l.5. Nauicularij.

His qui naues maritimas fabricauerunt, & ad annonam populi Romani præbuerunt, non minores quinquaginta milium modiorum, aut plures, singulas non minores decem milium, donec hæ naues nauigant, aut aliæ in earum loco, muneris publici vacatio præstatur ob nauem. Senatores autem hanc vacationem habere non possunt, quod nec habere illis nauem ex lege Iulia repetundarum licet. Scæuol. lib. 3. reg. De vacat.l.3

Necessitas. Reg. Quæ propter nec.lib.vi. & in an= Necessitas.

in antiquis.c.quod non est licitum, necessitas facit licitum. De fer.c.licet. De off. eius.l.1. §.1 De pet.hæ.l.diuus.l.129.§.qui iussum.

In vi. c. In argumentũ trahi nequeunt, quæ propter necessitatem aliquando sunt concessa.

Necessitas legem non habet. De off.con. l.1. De excu.tu.l.non solũm. §.fi. De consf.d ft. 1.c. sicut. De consue.c.4. De off. Procon.l.aliquãdo.

Necessitas ferias nõ habet. de fer l.1.§.sanè.

Non succurritur illi, qui ipse sibi necessitatẽ imposuit. Qui satisda.cog.l.si fideiussor.§.si necessaria. De die in fi.

Omissio necessariorum nocet, non abundans cautela. C. de testa.l.testamentum.

In necessitatibus nemo liberalis existit. Mod. De adi. leg.l.rem legatam.

Impensæ necessariæ sunt, quibus non factis dos imminuitur. Vlp.5.reg.lib. De impen.l.14.

Quicquid necessitate fit, citò soluitur: quod voluntate arripitur, perseuerat. S. Hieron. De consf.dist.5.c.quicquid. vide Voluntas.

Excusat magis necessarius actus, quàm voluntarius. Loc.l.qui insulam in prin.

Actus à necessitate iuris dependens, non secundum hominis voluntatem, sed iustum arbitrium regulatur. De adop.l.si arrogator.§.sed an impuberi?

Meritum non habet actus necessarius. De adi.

adi. leg. l. rem legatam. De leg. 2. l. vnum ex fa. §. 1. De ritu nupt. l. proximè.

Negans vnum aliud concedere videtur: & è contrario. De proc. l. maritus. in fin. De præsump. c. nónne bene. De iud. l. 12. cùm Prætor. dist. 45. c. disciplina. 25. c. qualis. 2. q. 1. sic. Negans.

Negans non tenetur probare. De prob. l. 2. vide Obligatio.

Nefandorum hominum arrogantia omnibus modis opprimi debet. Zeno. De pri. car. l. 1. Nefandũ.

Negligentia dissoluta prope dolum est. Vlp. Man. l. si fideiussoribus.

Negligentia cum negligentia compensanda. l. cùm pa. De reg. iu. De compen. l. si ambo. vide Culpa & Reg. 74. Negligentia.

Non subuenitur negligentibus, sed necessitate rerũ impeditis. Ex quib. cau. ma. l. non enim.

Quod a iure alicui imponitur, id à Iudice neglectum non punitur. C. qui da. tu. poss. l. neque. De arb. l. si cum. §. si arbi. Brocard. 77.

Neminem lædere. Vide Lædere.

Omne nimium vertitur in vitium. Auth. 3. Vt sit deter. nu. cle. in prin. Nimium.

Nimia conuersatio coæqualium contemptionem parit. De off. Præs. l. obseruandum.

Nobiliores præsumptiones semper in dubijs eligendæ sunt. Pro soc. l. merito. Nobilis.

Nocumentum. inf. Prodesse. Nocumentum.

Nolle. *Nolle. inf. Velle.*

Nomen. *Nomina significandorum hominum gratia reperta sunt, quæ si aliquo quolibet modo intelligantur, nihil interest. Inst. de leg. §. siquidem. Vide Opinio.*

Nominatim. *Nominatim exhæredatus filius, & ita videtur, filius meus exhæres esto, si nec nomen eius expressum sit, si modo vnicus sit, &c. Vlpia. lib. 6. Reg. lib. De lib. & post. l. 2.*

De nomine proprio vel appellatiuo tractans in l. si quis in fundi. De leg. 1.

Non expressa. *Non expressa. vide Expressa.*

Nostrum. *Nostrum. De reg. iu. l. 11. id quid.*

Nouissimum. vide Vltimum.

Nouum. *Nouum. vide Postea, Mutatio.*

In rebus nouis constituendis euidens debet esse vtilitas, vt recedatur ab eo iure quod diu æquum visum est. De const. prin. l. in rebus. 2.

Noxa. *Noxa caput sequitur. Com. l. rem mihi.*

Nullum. *Nullum. l. quod nullius. 143.*

Nullus etiam actus quandoque pœnam sustinet. C. de sacros. Eccl. l. nemo martyres. iuncta glo. De adul. l. eum qui duas. Bar. in l. vbi pactum. C. de trans.

Quod nullius est, id ratione naturali occupanti conceditur. Caius De ac. re. do. l. 3.

Nuptiæ. *Nuptiæ. l. 30. nuptias non. l. in contrahendis. Pubertas non ex annorũ numero, sed ex dispositio-*

fusione corporũ æstimatur. De sponsa. c. puberes.

Idcircò filios filiásue concipimus atq; edimus, vt eorum earũue diuturnitatis nobis memoriã in æuum relinquamus. De ver. sig. l. 210. §. fi.

Nupta non videtur, quæ virum pati non potest. Quando di. leg. re. l. pe.

Nihil interest ex iustis nuptijs cognatio descendat an verò non. Nam & vulgò quæsitam sororem quis vetatur vxorem ducere. Scæ. lib. 1. Reg. De ritu nupt. l. 54.

Matrimonij causa ancilla manumissa à nullo alio vxor duci potest, quàm à quo manumissa est. Rufi. lib. 1. Reg. De ritu nupt. l. 51.

O.

OBesse. vide Prodesse. (tum.

Oblationes tractantur. C. de vsur. l. cœp Obligatio.

Obligatio. l. 131. nemo ideò obligatur. l. 196. l. 36. nihil tam naturale. l. in omnib. ob. 101. omnia. 185. cùm ampliùs. vide Geminum.

De facti obligatione tractant in l. stipulationes non di. De verb. ob. (§. ca.

Obligatio est mater actionis. de proc. l. licet.

Naturaliter obligamur ad antidota. de pet. hæ. l. sed et si lege. §. consuluit. de fideius. l. si testamento. de hoc tractatur in l. frater. de con. ind.

Non potest quis ad pœnã personalem se obligare. Ad leg. Aqui. l. liber.

Transeũt obligatiões generalit. ad hæredes. C. de const.

H 2

De const.pec.l.1. & ibi Bal. Vide inf. Tempus.

Vltra id quod accipit neminem obligari posse constat. Diocl. C.de non nu.pec.l.9.

Quando quis tenetur ad duorum alterum, sub alternatione vtrum voluerit præstando libe ratur. De rescrip.c.inter cæteras. De verb.sig. l. Hæc verba ille aut.124. De iu.do.l.plerunq;. §.fi.Exc. De con.& de.l.per fideicom.l.sub diuersis. De leg.2.l.Lucio. Et cùm duo insolidum tenentur. De con.ind.l.plane.

Damasus. Reg.6. in Brocard.

De ciuili obligatione tractant in l. Iulianus. De con. ind.

Onus & obligatio augetur aucta re, propter quam aliquid debetur. De vul.l. & contrà.

Abesse alicui id videtur, in quo obligatus fuerit. De neg.gest.l.si quis mandato.l.2. Mandati.l.inter causas.§. abesse.§.si is qui fideiussori. De leg.1.l.planè.in fi. Brocard.14. Azo.

Agere potest obligatus pro alio antequàm soluat.27 q.1.denotari. Neg.gest.l.si quis mandato. Man.l.Lucius Ti. Broc.1.rub.14. Azo.

Extra id quod agitur, tacitè obligatio nascitur. Com.l.si is qui.in fi. De con.ind.l.si in area. Brocard. 14.

Plus non contineri in stipulatione, quàm in obligatione. De vsur. l. si stipulatus. Vt le. no. ca.l. 1. §. si quis sub. De verbor. obligat. l. qui sic

sic stipulatur. Brocard. 14.

Sæpè committitur, & in se resoluitur obligatio. Vsuf. quemad. ca.l.1.§. habet. Si cui plus quàm per l.Fal.l.nisi dolo.§.quæsitum. Rempu. sal.fo.l.4.§.si Procurator.Brocar.vlt.rub.14. Notaui in Reg. 189.

Vbi de obligando quæritur, propensiores esse debere nos, si habeamus occasionem ad negandum. Vbi de liberando ex aduerso, vt faciliores simus ad liberationem. De ac.& ob.l. Arrianus ait. 46.

Non tollitur obligatio per sententiam. Inst. de exc.§. item si.

Obscurum. vide Dubia. l. 82. in obscura vol.140. c.cùm sint. c. inspicimus. vide Paria, Possessor. Obscurum.

Sermo obscurus contra proferentem interpretari debet. De pact. l.veteribus. De contra hen.em.l. Labeo. De ser.vr.præ. l. si arborem. §.hæc lex, & ibi Bar.

Occasio. l. 129. capienda. vide Delictum. Occasio.

Qui occasionem damni præstat, ipse damnũ fecisse videtur. Pau.ad leg. Aqui.l.3.§.pe.Brocard. Azo. 87.

Meliùs est occurrere in tempore, quàm post exitum vindicare. C.lib.3.tit.27.l.1.§.1.

Occulta & incognita illi sunt relinquenda, qui solus nouit corda filiorum hominum. Stephanus. Occulta.

phanus. 2. q. 4. c. consuluisti.

Occupatio. *Occupantis est melior conditio. De tribu. l. non enim. Cc. de leg. 1. l. si plurib. in fi. De proc. l. plurib. De duob. reis. l. 3. De rei vend. l. inter eos. De nox. l. si quis. De pec. l. si verò. Brocar. 5. rub. 52. Vide Debitum.*

Odium. *Odium. c. Odia restringi, fauores ampliari oportet. in vi. De pœ. l. si de interpret. De lib. & post. l. cùm quidam. de ac. & ob. l. Arrianus.*

Conuerti in fauorem odium non debet. De hær. inst. l. quoties. §. si quis nomen. Et econtra. C. de legib. l. quod fauore.

Alieno odio non debet prægrauari alius. Nã peccata suos auctores tenere oportet. C. de pœ l. sancimus. De inoff. test. l. si quis testamento. §. Legis. De Reg. iu. in vi. c. non debet.

Longè grauiũs est æternã q̃ temporalem offendere maiestatẽ. C. de hæret. Auth. Gazaros.

Officium. *Officium suum nemini debet esse damnosum. De fur. l. 63. §. quod verò. De testa. l. sed si quis.*

Tantundem in bonæ fidei iudicijs officium iudicis valet, quantum in stipulatione nominatim eius rei facta est interrogatio. ff. lib. 3 tit. 5. l. 7.

Qui officium gerit, non debet committere id, quod alium ex officio prohibet facere. Si ser. ven. l. altius.

Duplici officio quis fungi non potest regulariter.

riter. C. de prox. sa. scri. l. patres. De adop. l. si consul Rom. De pact. l. si plures. §. nam.

Remoto officio, remouetur etiam præmium. C. de ep. l. si quis ad declinandũ sal. §. omnibus.

Olim: Ex eo quod olim fuit præsumitur modò esse. 16. q. 5. c. in parochia. C. de rei vend. l. partum. De statu ho. l. pe. Broc. Azo. rub. 10.

Omissus casus dispositioni iuris cõmunis relinquitur. De lib. & post. l. commodissimè. De fideicom. l. 7. voluntatis. de iud. l. cũ Prætor. 12. Omissus.

Omnes quod tangit ab omnibus debet approbari. Reg. lib. 6. c. quod omnes. C. de au. præ. in fi. vide Commodum, Obligatio. Omnes.

Non ex opinionibus singulorum, sed ex communi vsu nomina exaudiri debere Seruius fatetur. De sup. leg. l. Labeo. & gl. 1. l. cũm quidam. De sup. le.

Oppositum in opposito idem operatur quod propositum in proposito. De leg. 3. l. fi. De leg. 1. l. quia quantũ. l. 8. si ex toto. C. de nup. l. cũm proponas. 2. Oppositum.

Optio serui. l. 78. actus leg. Optio.

Ordo. vide Dubia. Dd. in l. 2. §. prius. De vul. l. prolatum. C. de sen. Ordo.

In coniunctis ordo non attenditur. Alphenus De pec. leg. l. quidam testamento.

P.

PAbuli seu pastionis sedes est. de no. op. nun. l. non solùm. §. sed vt probari. Pabulum.

Pactum. *Pactum. l.73. neque. 28. Nec. 46. §. priuatorum. 133. in contrahenda.*

Cùm duo sub alternatione debentur, si super vno paciscatur quis, & super altero pactus videtur. De pact. l. si vnus. 28. §. si cùm mihi. De cond. inst. l. qui sub. §. si quis. Cc. de rei vend. l. Paulus, Brocard. 3. rub. 96.

Ne ex pacto actio nascatur. Vlpian. de pact. l. 1. §. idem respon.

Ad hæredes pactum non transit. De leg. 1 l. apud. §. si quis. De verb. ob. l. stipulatio ista. §. si quis ita. Cc. de pact. l. 7. §. pactorum. C. vt ab hæ. l. 1. Broc. 1. dict. rub.

De nudo pacto Dd. in l. 7. §. sed cùm de nulla. De pact. tractant. vt de pacto, de hæreditate viuentis. in l. fi. C. de pact. De retrouendendo. C. de pact. inter empt. l. 2. vide Bonum, Alienum.

Par. *Par. 197. cùm par del. l. 171. in pari causa. c. 65. in pari delicto. vide Esse, Prohibitio.*

Paria sunt non vendere, & modico pretio vendere. De leg. 3. l. non dubium.

Paria delicta mutua compensatione tolluntur. So. ma. l. viro in fi.

Imperium par in parē non habet. Ad Treb. l. ille. §. tempestiuum. De arb. l. nam & magistratus. De elect. c. innotuit. §. quamuis.

Paritas vinculi paritatem iuris inducit. De leg.

leg. iu. l. si reliquero. Notaui ad rub. De reg. iu.

Patriæ & parentibus parere tenemur. Pom pon. de iust. & iu. l, veluti. Patria.

Parentum necessitatibus liberos succurrere iustum est. C. de alen. li. l. 1. Vide lib. 2. Gribal. de ratione studij. Parentes.

Pars. l. 190. cuius effect. l. 114. in toto. 121. §. refertur ad vniuer. l. 153. ea quæ in partes. Pars.

Melius est partem habere, quàm toto priuari. Inst. ad l. Fal. §. ex diuerso.

In omnibus rebus id perfectum est, quod ex omnibus suis partibus constat. De orig. iu. l. 1.

Etiam partis bonorum vsusfructus legari potest. si tamen non sit specialiter facta partis mentio, dimidia pars bonorum continetur. Vlpi. lib. 7. Reg. De vsuf. l. 43. Paul.

Partus sequitur ventrem. C. de rei vend, l. partum. Partus.

Non potest esse Pastoris excusatio, si lupus oues comedit, & Pastor nescit. Greg. c. pen. De reg. iur. Pastor.

Pater. Ex notis Marcelli constat nec patribus aliquid ex castrensibus bonis filiorum deberi. Pomp. lib. sing. De cast. pec. l. 10. Pater.

Quod sanctorum Patrum documento sancitum non est, superstitiosa adinuentione non est præsumendum. Steph. 5. 2. q. 4. c. consuluisti. De infan. vide Delictum, Dignitas, Filius, Vox. Patres.

Quicquid filius acquirit, patri acquiret, cū in eius sit potestate. Inst. per quas per. no. ac. in prin. De acqui. poss. l. qui seru.

Parco: Qui sibi nō parcit, multò minùs alijs parceret. De bo. eo. l. fi.

Pars. *Pars: Maioris partis iudicio standum. Ad mun. l. quod maior pars. Quod cu. vn. n. l. nulli. De ser. l. si per fundū. De elec. c. audiis. c. quia.*

Patientia. *Patientia habetur pro pracepto. De his qui not. infa. l. liberorum. in fin. Arg. Reg. 185. qui tacet.*

Qui patitur, quod potest prohibere, ipse facere dicitur. De nox. l. 2. d. l. liberorum. C. de sacros. Eccl. l. iubemus. §. œconomos. De iu. pa. l. adigere.

Paupertas *Paupertas. vide lex.*

Causa pauperis prius est tractanda, quàm diuitis. 16. q. 6. c. de lapsis. C. de episc. l. si quis. ad declinandum. de Fal.

Peccatum. *Peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatum. Reg. in vi.*

Peccati venia non datur, nisi correctis. Reg. in vi.

Defensor propriæ salutis in nullo peccare videtur. Gordia. C. de Sic. l. 3.

Peccata suos teneant auctores, nec vlterius progrediatur metus, quam reperiatur delictū. Arcad. & Ho. De pœ. l. 22.

Peca-

Peculium. l. 59. ex pœnalibus. Pendens Reg. 150. §. quod pendet.

Perfectum. sup. Capere. Perfectum

Periculum imputatur ei qui se submittit periculo. Ad leg. Aquil. l. item Mela in prin. Periculum

Permissa sunt omnia, quæ per legem prohibita non inueniuntur. Ex quib. cau. ma. l. nec non. §. sed quod egit. De prob. l. ab ea. De testi. l. 1. §. 1. De procu. l. mutus. §. conqueritur. C. de relig. l statuas. Permissa.

Pernicies. In bono & æquo plerunque perniciose erratur. Pau. de verb. ob. l. si seruum. §. sequitur. Pernicies.

Perpetuum. vide Prohibitio, Violentum. Perpetuū.

Persona. vide Verba. Pignus. Persona.

Coniuncta persona agere potest pro coniuncta ea inuita: quando agitur de suo interesse. De lib. cau. l. 2. l. 3. De ap. l. non tantùm.

Peruersus. vide Sanctus. Peruersus.

Petitor. l. 34. In eo quod. inf. Possessor. Petitor.

Pignus. l. 119. creditor. Pignus.

Tam mobilia quam immobilia: item tā corporalia quam incorporalia in pignus damus. De pig. l. 1. §. cùm prædo. l. cùm conuenit.

Meliùs est pignori incumbere, quàm in personam agere. Auth. de man. prin. §. neque autem. Reg. Plus. 26.

Plerunque. Reg. 115. in obscuris. l. 35. in stip. Plerunq.

Plu.

Plus. De reg. l. In eo quod plus. l. aliud. §. 1. vide Totum.

Solutio. Prohibitio. C. plus va. quod agitur.

Frustra fit per plura, quod per pauciores fieri potest. Reg. iuris & medicinæ. De don. l. in donationibus. Inst. de leg. §. 1. C. de rap. Virg. l. raptores. Inst. quod cum eo. in prin.

Pluralis locutio duorum numero est contenta. Reg. vi. De testib. l. vbi numerus. De verb. sig. l. inter illam cond.

Si pluribus eadem res grata fuerit, siquidem coniunctim, etiamsi alter vindicet, alter ex testamento agat: non plus quàm partem habebit is, qui ex testamento agit. Quòd si separatim, siquidem & euidentissimè apparuerit, ademptione a priore legatario facta, ad secundum legatarium testatorem cõuolasse, solum posteriorem ad legatum venire placet. Si autem hoc minimè apparere potest. pro virili portione omnes ad legatum venire: scilicet nisi ipse testator scriptura manifestissimus esset, vtrumq; eorum solidũ accipere. Pau. lib. 3. reg. De leg. 1. l. 33.

Aquæductus vel haustus per eundem locum vt ducatur etiam pluribus concedi potest: potest etiã vt diuersis dieb. vel horis ducatur. Si aquæductus sufficiẽs est. potest etiã pluribus p eundem locum concedi. Nerat. 4. reg. lib. De ser. l. 2.

Specialia plura ad idem minimè cumulantur. C.

tur. C. de dotis promiss. l. 1.

Difficilè est plures in vnum conuocare. De iust. & iu. l. ex hoc iu. Inst. de iure nat. §. Senatuscon. & ibi vide.

Pœna. l. 47. quod à quoquam pœnæ. l. 198. §. in pœnalibus. l. 179. illi debet. l. 199. ad ea. l. 125. pœnalia iudicia. l. in pœnis. l. 173. nunq̃ acti.

Quoties nimium multis personis grassantibus exemplo opus est, supplicia exacerbantur. De pœ. l. 16. §. nonnunquam.

Pœna personalis. vide Obligatio, Victus. Pœna.

Ad hæredem transeunt pœnales actiones. de ser. cor. l. hæc actio.

Soluente vno in pœnis non liberatur. De iurisd. l. si quis id. §. fi. cum leg. seq. Ne quis eum. l. pe. §. fi. l. fi. De cond. fur. l. 1.

Magis est rei persecutionem, quàm pœnam continere. Vlp. Si quis omiss. cau. test. l. 12. §. fi.

Ibi pœna esse debet, vbi noxia est. Arcadius Theod. & Hon. C. de pœn. l. 22.

Quod non malo animo fit, non punitur. De rei vend. l. si autem. §. si homo. de tut. l. 1. §. nec. De nox. l. electio. §. 2. De con. & de. l. quæsitũ. Si men. fal. l. 4. Vide Broc.

Sine culpa, nisi subsit causa, non est aliquis puniendus. Reg. vi. De pœ. l. absentem. dist. 22. c. renouantes. Brocard.

Qui malè cœpit, & non compleuit, non puni tur.

tur. De in ius voc. l. quamuis per alium. De his qui not. infa. l. qui autem. Quibus vt indig. l. fi. Cc. C. de episc. l. si quis non dicam. C. de ep. au. l. nemo. C. de his qui ad Eccl. confu. l. fideles. vide Broc. Azonis.

Magis punitur, qui in dignitate deliquit, quam priuatus. Auth. vt li. ma. §. qui autem. vt nulli iud. §. necessarium. C. de ep. l. presbyteris. De re mil. l. 2. Cc. Inst. de impu. sub. in prin. §. lex. §. eadem. C. de paganis. l. nemo abi. l. 1. vide Broc. Azo.

Nihil interest ab initio quis delinquat, an ex post facto. Dep. l. si quis inficiat. De ædi. ed. l. qui scit. §. idem ait. De pet. hær. l. sed si. §. de eo. C. de ser. fu. l. quicunque. Vide Broc.

Sub alterius prætextu alium non puniri. C. de do. inter vir. & vxo. l. Res. C. de admi. tu. l. non est. C. de malef. l. fi. Cc. ad leg. Iul. ma. l. quisquis. Brocar. 85.

Similes sunt in pœna, qui similes sunt in culpa. De off. Præf. l. diuus. C. de episc. l. si quis.

In pœnis benignior interpretatio est facienda. Reg. vi.

Priora maleficia, per posteriora impunita relinqui. Ne quid in loc. pub. l. 2. §. idem ait. Quod vi. l. si alius. §. bellis. l. fi. Arg. Cc. Ad leg. Aqui. l. illud. §. fi. vide Brocar. Azo.

Per contumaciam pœna infertur. De re iud.

l. Cate-

l. Ceterùm. De pœ. l. 4. Broc. antep. rub. 85.

Vnius pœna alteri præmium esse non debet. Metia. Ad Syl. l. si sequens.

Maleficiorũ pœnas timere expedit. De pact. l. si vnus. 28. §. pacti.

Puniendus est in corpore, qui laborat inopia. De iurisd. l. si quis id. §. in seruos. De in ius voc. l. si. De dolo. l. nam is nullam.

Satiùs est impunitùm relinqui facinus nocentis, quàm innocentem damnari. De pœ. l. absentem.

Sine culpa pœnam non infligi. de pœ. l. sancimus.

Molliendæ potiùs quàm exacerbandæ sunt pœnæ. Hermog. De pœ. l. pe.

In pœnalibus nõ fit extensio, etiamsi maior ratio id suadeat. de pœ. l. si præses. Reg. vi. Omnis. vbi Io. And. Grib. in reg. criminal. quem latiùs vide. Vide Prouocatus.

Vbicunq; agitur de imponẽda pœna corporis afflictiua, requiritur delictũ fuisse dolo perpetratũ. de Sic. l. lege Cor. & Azo. in sum. eiusdẽ tit. Bar. in l. Quod Nerua. De p. Grib. in reg. crimi.

Causa q̃libet iniusta excusat à dolo, & pœnã extenuat. l. Igitur. §. 1. de lib. cau. l. Plagij. C. de plag. gl. in l. Non satis pœnæ. De in ius voc. in l. Non potest dolo. de reg. iu. Dec. cons. 170 viso tenore. Grib.

Vide Exemplum, Dolum.

Vbicunq; aliq̃d certo modo ꝑmittitur, si quis modum

dum excedat non de toto, sed excessu tantùm puniendus est. C. de adul. l. Gracchus ff. eo. tit. l. Si adulterium. §. Imp. Alex. cons. 140. ad fi. 2. vol. cons. Plures vide in reg. criminal. Gribal.

Puniuntur ab acta pudicitia. C. de his qui la. l. 1. De sepul. vi. l. 3. §. diuus.

Prætermissa. *Prætermissa. C. de secund. nupt. l. 1. De ijs qui. vt indig. l. 1.*

Festinatio. De don. l. 1. Inst. de soc. §. manet.

Negligentia. C. de paga. l. 1. De bo. præscrip. l. si qua.

Audacia. C. de episc. l. Si quis non. C. de hæret. l. quicunque. §. idcircò.

Cogitatio punitur. C. de his qui ad Eccle. con. l. fi. Cc. de pœnis. l. cogitationis. De furt. l. 1. dist. 32. c. erubesc. De pœn. dist. 1. c. cogitatio. Vide Brocar. 3. rub. 85.

Cessans in eo quod facere debet, punitur. C. de admi. tu. l. debitoribus. De suspect. tu. l. 2. C. ad Sen. C. Tert. l. matre. ff. eo. l. 2. §. fi. De pet. hær. l. quod si post. De vsuf. ear. re. l. hoc S. C. §. 1. Brocard. 85.

Pœnitentia. *Pœnitentia emendatus malus vlterius non dicitur. De ædil. ed. l. quod ita. De testib. c. testimonium. Not. per Io. And. in c. semel malus. De reg. iu. in vi.*

Possessor. *Possessor. l. 197. cùm par del. l. 171. in pari. l. 193. parem. 80. qui auctore iudice. l. 169. §. cùm*

cùm de lucro. l. 154. qui dolo.

Bonæ fidei possessor in id tantùm, quod ad se peruenit, tenetur. De pet. hær. l. item veniunt. §. item eos.

Fructus ante litem contestatam perceptos lucratur bonæ fidei possessor. De rei vend. l. sumptus.

Vbi possessorum & petitorum iura sunt obscura, magis iudicandum est pro possessore. Inst. de interd. §. commodum.

Duo eiusdem rei possessores aut domini esse non possunt. Com. l. 5. §. si duobus. De leg. 2. l. Mænius. Si ager vec. l. 1. De superfi. l. 1. §. quod ait. De rei vend. l. fi. De acquir. poss. l. 3. §. ex contrario.

Communis seruus etiamsi ab vno ex dominis omnium nomine possideatur, ab omnibus possideri intelligitur. Procurator si quidem mandante domino rem emerit, protinus illi acquirit possessionem, quòd si sua sponte emerit: nō, nisi ratam dominus habuerit emptionem. Vlpi. lib. 4. Reg. De acqui. poss. l. 42.

Possessor malæ fidei vllo tempore non præscribit. Reg. vi. De præscript. c. vigilanti.

Possessio. vide Emptor. Duo. Iustè. *Possessio.*

De cumulatione petitorij & possessorij tractant in l. naturaliter. §. nihil commune. De acquir. posses.

Vitiosa possessio iuuat contra extraneos. De acquir. poss. l. fi.

Postea. *Postea quæ emergunt, auxilio indigent. Vlpia. l. 11. §. ex causa. & ibi Bart. De ventr. in. l. 1.*

Posthumus. *Posthumus: Qui in vtero est, perinde ac si in rebus humanis esset, custoditur: quoties de commodis ipsius partus quæritur, quanquàm alij antequam nascatur nequaquàm prosit. De statu ho. l. 7. l. 26.*

Potentior. *Potentioribus nobis pares esse non possumus. Caius De alie. iud. l. 3.*

Potestas. *Potestas. ff. eo. l. 19. l. 72. nemo potest gladij.*

Potest. *Potest. l. qui potest facere.*

Potest quis per alium quod potest facere per seipsum. Reg. vi.

Posse censemur illud, quod commodè possumus. De verb. sig. l. nepos. Inst. de inuti. sti. §. fi. glo. c. facit. 22. q. 2.

Post factũ. *Post factum. vide De regul. iur. l. 181. §. nunquam.*

Præcedens *Præcedentem intentionem non declarat actus sequens. C. de adul. l. si hi qui. Inst. de re. di. §. pauonum. De leg. 1. l. si seruus plurium. §. fi. Bar. in l. cætera. §. fi. De leg. 1.*

Prædecessor. *Prædecessoris factum reuocare potest successor. De elect. c. nosti. De preca. c. 2. 2. q. 2. c. sed & illi. 25. q. 2. prædecessorum. De his quæ fi. à præ. c. cùm nos. Cc. de elect. c. innotuit.*

tuit. §. par. De ele. con. c. diuersis. De fi praeſ. c. demens. 25. q. 2. c. ſi ea. De rec. arb. l. nam ma giſtratus. Damaſus. Reg. 73.

Praeceptũ. *Praeceptum: Qui ex timore facit praeceptũ, aliter quàm debeat, facit, & ideò non facit. Au guſt. c. 7. De reg. iu.*

Praedia. *Praedia minoris ſine decreto vendi vel obli- gari nõ poſſunt. de praed. min. l. inter. Broc. vlt.*

Praegnans *Praegnans. l. ſi quis vxorem. (rub. 96.*

Praeiudi- cium. *Praeiudicium: Actus quantumcunque pius ac fauorabilis in alterius praeiudicium non ſubſi- ſtit. Inſt. Qui. manu. non. li. in prin.*

Non dicitur actus praeiudicialis illi, cui non principaliter, ſed in conſequentiam praeiudicat. gl. fi. in c. quamuis. De pact. in vi.

Praemia virtutum benè merentibus tribui. C. de ſta. l. & virtutum.

Praeſcri- ptio. *Praeſcriptio. l. ſemper. Sine poſſeſſione vſu- capio non procedit. Licin. Ruffin. De vſuc. l. fi- ne. Reg. vi. c. fine. Ex quib. cau. ma. l. denique. l. nec vtilem.*

Triginta annorum praeſcriptione tollitur om nis actio. C. de prae. 30. an. l. ſicut. l. fi.

Contra minorem non currit praeſcriptio. C. in quib. cau. reſt. l. fi.

In praeſcriptione rerũ eccleſiaſticarũ bona fi- des & iuſtus titulus exigitur. Alex. de praeſcrip. c. ſi diligẽti. 17. c. fi. c. vigilãti. 34. q. 2. c. ſi virgo.

Præsumptio. *Præsumitur ignorantia, vbi scientia nō probatur. Reg. vi.*

In criminalibus etiam violenta præsumptio, quæ in ciuilib. vim habet plenæ probationis, non sufficit ad condemnandū. de præsumpt. c. afferte. c. quia verisimile. C. de prob. l. fi. cùm ibi not.

Præsumptio transfert onus probandi in aduersarium. De fid. lib. l. 24. §. sed et si ita in fi.

Ex præsenti præsumitur futurū. C. de adul. l. si qui adulterij. in gl. C. de no. l. cū quis. Auth. de resti. & ea quæ pa. §. verùm si quidam. §. mulier. Auth. vt mul. § si quis verò accusat.

Præsumptiones iuris tribus reg. absoluit Alciat. in tract. præsumptio, quarū prima est, quæ naturæ præsumptio appellatur à Dd. ad c. is qui fidem. De spon.

Qualitas quæ naturaliter inest homini, semper adesse præsumitur. Quod me. cau. l. isti. De reb. eo. l. si pupillorum. §. si pater. Firmat eam Ang. in rep. l. sciendum. De verb. ob.

2. *In meliorem partem fiet præsumptio. Pro soc. l. merito. 5. Reg. l. semper in dubijs.*

3. *Mutatio non præsumitur. C. de ser. l. ali.*

Prætor. *Prætor. Reg. 106. Vbicunque causæ cog. Vbi vide quis prætoris appellatione veniat. inf. vnū.*

Prætoris boni est potiùs restituere litem, vt ratio & æquitas postulabit, quàm actionem famosam constituere. De in int. rest. l. Diuus Ant.

Prætor

Prætor reddere ius dicitur, & cùm iniqua decernit. De iust. & iu. l. ius pluribus. mo.

Precibus frustrà imploratur, quod alicui iure communi conceditur. De thesau. l. 1. §, nam. Preces.

Sine precio venditio nulla est, non autem precij numeratio, sed conuentio perficit sine scriptis habitam emptionem. Iurisconsult. in l. 2. De cond. empt. Precium.

Principis æstimatio. l. 152. Neratius. Princeps.

Beneficia principum in alterius iniuriam nõ tribuuntur. C. de eman. lib. l. nec auus.

Indulgentia principis non infamiam, sed pœnam remittit. C. de generali ab. l. si.

Concessio principis habet vim decreti. Aure. C. quando de opinon est. l. 1. vide Geometræ.

Decet concessum à principe beneficium esse mansurum Reg. vi. Iustius est eum teneri, qui princeps fuerit delicti, quàm eum queri, ad quẽ res perlatæ sunt. Pau. De ser. cor. l. in hoc. C. de pœ. l. sancimus. C. ex del. de. l. 1.

Principium. vide Initium. Principiũ.

Principia malè inchoata non conualescunt, quamuis ad eum statum deueniant, à quo rectè initium capere possent. 7. q. 1. c. episcopum. De elect. c. auditis. Auth. vt iud. si quo. suf. §. cognitum.

Qui ponit principium, totũ supplere debet. De cons. dist. 1. c. nullus episcopus.

Prior. *Prior: Reg. vi. Qui prior est tempore, potior est iure. De rescript. c. si pro te. c. tibi qui gratiam eo. lib. 6.*

Deterior semper est, qui prior delinquit. Ne quis eum. l. 1. in fi.

Priuatio. *Priuatio præsupponit habitũ. De iust. & iu. l. manumissiões. de def. impu. c. ad dissoluendũ. Reg. 3. Cant. in Top loca a priuatiuè oppositis.*

Priuilegiũ. *Priuilegium. l. 152. Neratius. l. 157. priuilegia. l. 68. in omnibus causis id. l. 69. inuito beneficium. l. 199. §. fi. c. priuilegium.*

Hoc quod pro quibusdam introductum est, inferre ei iacturã minimè ratione cõuenit æquitatis. C. lib. 4. tit. 21. l. 18. §. fi. ff. lib. 37. tit. 10. l. 3. §. Diuus.

Non sunt amplianda priuilegia, nec ad alios casus trahenda. De legib. l. ius sing. l. quod verò.

Stricti iuris sunt priuilegia. C. de inoff. test. l. si quando. Ne quid in loc. pub. l. 2. §. merito. §. si quis a principe.

Vim priuilegij habet tempus, cuius initij memoria non extat. De aqua quo. l. hoc. §. ductus. De verb. sig. c. super quibusdam.

Semel faciẽs contra priuilegiũ, illud perdit. C. de iu. do. imp. l. 2. De priui. c. cũ accessissent.

Amittit priuilegium, qui permissa potestate abutitur. De priui. c. tuarum. c. vt priuilegia. C. De Iudæis. l. Iudæis. De neg. gest. l. quasin.

ſiui. De peculio. l. liberum.

Interpretari priuilegium oportet, neque minùs ſtrictè, neq; minùs largè, ſcilicet ne grauem alijs iacturam adferat. De vſu.pal.c. ex tuarũ. De ec.ed.c.ad audientiam. Ne quid in lo.pub. l.2.§.ſi quis à principe. De admi.tu.l.impubes. De eman. l.nec vnus. C.de pre.imp. off.l. quoties. vide Extenſio.

Probatur fruſtrà, id quod probantem non releuat. De præſcript.c.quia veriſimile. De exc. c. dilecti filij. Probatio.

Semel probatum reprobari non poteſt. De neg.geſt. l.Pomponius.§.ſed eo.

Incumbit ꝓbatio ei, qui nõ negat. de prob.l.2.

Probationes de domo rei ſumi non debent. De quæſti.l.de minore.§.tormenta. vide Qualitas, Præſumptio, Actor. Et Dd.in l. admonendi. De iureiu. & in rub. C.de prob. vbi de omnibus probationibus tractant.

Serui reſponſo tunc credendum eſt, cùm alia probatio ad eruendam veritatem non eſt. Modeſt.lib.3.Reg. De teſtib.l.7.vide Iudex.

Proceſſus: Imperator Antoninus conſtituit, vt ad proceſſus viri vxor ei donari poſſit. Licin. lib.6. Reg. De do.inter vi.& vx.l.nam.41. Proceſſus.

Procurator. l.166.nemo alieno nomine. Procurator.

Dominus litis fit procurator a reo cõſtitutus, poſtquam de iudicato ſoluendo ſatis dedit. De

pro. l. Titius. Bal. circa l. Mandati. C. mãdati.

Si procurator rem mihi emerit ex mandato meo, eiq; sit tradita meo nomine, dominium mihi id est. Proprietas acquiritur etiam ignoranti. Et tutor pupilli, pupillæ similiter, vt procurator emendo nomine pupilli & pupillæ, proprietatem illis acquirit, etiam ignorantibus. Nerat. lib. vi. Reg. De acqui. re. do. l. 13.

Factum procuratum non prodest. De leg. 1. l. si seruus. §. 1.

Prodesse. *Prodesse alteri nemo cogitur, sed tantũ obesse vetatur. De aqua plu. l. in summa. §. item.*

Quod nemini nocet, & alicui prodest, facilè concedendum est. De aqua plu. l. 2. §. 1. De preci. imp. off. l. rescripta.

Prodigorum materia tractatur in l. is cui. De verb. ob.

Prohibitio *Prohibitio. l. 61. semper qui non prohibet. l. vbi. §. quæ rerum natura. sup. Patientia. Permissum.*

Post tempus prohibitum videtur ante illud fuisse permissum. De const. pec. l. promissor.

Prohibitum ad tempus, post tempus lapsum videtur permissum. De postu. l. imperator. De leg. 3. l. pater filium. §. fundum.

De pactis. l. si vnus. 28. de ver. ob. l. si minor.

Paria sunt, quid fieri tempore prohibito vel permisso, & conferri in prohibitum. C. de do.

ante

ante nup. l. quod sponsæ. quod fallit quando casus sumit effectum de præsenti. Bellonus cons. 74. num. 8. & 20.

Culpa similis est tam prohibita discere, quã docere. Valent. C. de malef. l. pe.

Quod quis suo nomine exercere prohibetur, id nec per subiectam personam agere debet. ff. lib. 50. tit. 8. l. 2. §. 1. vide Brocar.

Reg. vi. 39. Cùm quid prohibetur, prohibẽtur omnia q̃ sequũtur ex illo. dist. 4. c. deinde. C. de reb. al. non al. l. fi. de reb. Ec. nõ al. c. nulli. Item:

Cùm quid vna via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti. 12. q. 2. c. fine exc. Item: In re communi potior est conditio prohibentis. c. 56. in vi. Si. De leg. 2. l. pe. §. codicillis.

Quod leges fieri prohibent, si perpetuam causam seruaturum est, cessat obligatio. inquit l. 35. §. item quod. De verb ob.

In pari causa turpitudinis melior est causa prohibentis. l. Sabinus. Communi diui.

Vna prohibitio plus valet, quàm pluriũ concessio. De serui. l. per fundum.

Ob plures rationes prohibitum non permittitur, etiamsi aliquot rationes cessent: nam vna vigens ratio reseruat prohibitionis effectum. De ijs qui not. infa. l. liberorum. §. etsi talis. vide Reg. iu. 86. §. 1.

Promercium; Excipiuntur arma, quæ quis *Promercium.*

I 5 pro-

promercij causa habuerit, hæreditatéue ei obuenerint. Scæ. lib. 4. Reg. Ad l. Iul. de vi pub. l. 2.

Promissio. *Promissio. Reg. vi. c. 69.*

In malis promissis fidem non expedit obseruari.

Honestum promissum est iure debitum. C. de suf. l. 1. Inst. De verb. ob. in prin. C. de pact. l. 1. Inst. De don. c. 1. De pact. c. qualiter. De præben. c. relatum. 12. q. 5. c. quia. 32. q. fi. c. fi. De pact. l. 1. & ibi Bar.

Alieni facti promissio nulla est. De ver. ob. l. stipulatio ista. §. alteri. l. inter stipulantem.

Propensior. *Propensiores esse debemus ad liberandum, quàm ad obligandum. De ac. & ob. l. Arrianus ait.*

Propositũ. *Propositum in mente retentum nihil operatur. De con. cau. da. l. si repetendi.*

Propositio. *Propositio. vide Duo.*

Proprium. *Proprium: Recedere à propria verborum significatione non est licitum. De exer. l. 1. §. 15. De leg. 3. l. non aliter. Bar. & Iaz. in l. non dubium. C. de legib.*

Quod proprium est ipsius, ampliùs fieri non potest. Inst. de leg. §. si rem. De exc. re. iu. l. an eadem. §. actiones.

Imperij nihil tam proprium est, quàm legibus viuere. C. de testa. l. 3. & ibi Alex.

Proprietas. *Proprietas. vide Interpretatio.*

Prote-

Protestationes tractatur in l. non so. §. morte. De op. no. nun. apud Alciat. in l. detestatio. De verb. sig.

Prouocatus facto aduersarij nunquam vera pœna delicti tenetur, sed minùs punitur. De bo. lib. l. qui cùm minor. De iure fisc. l. 2. in prin. C. de adul. l. Gracchus. ff. eo. tit. l. si adulterium. §. Impp. De sic. l. 1. §. diuus. Hippo. per l. 2. C. eo. tit. Gribal. in reg. criminalib. Prouocatus.

Proximitas. inf. Spurius. Proximitas.

Pubertas. sup. Nuptiæ. Pubertas.

Publicè interest delicta puniri. Ad l. Aquil. l. ita vulneratus. De pub. l. licitatio. §. quod illicitè. Publicè.

Absentes à quibuscunque defendi publicè interest. De proc. l. seruum quoque.

Per itinera sine metu & periculo commeari publicè interest. De his qui dete. l. 1. §. 1.

Prouinciam malis hominibus purgari, vt in quiete permaneat, publicè interest. De offic. Præs. l. congruit. C. quando li. si. iu. vni. l. 2.

Pœnam delinquentibus non remitti publicè interest. C. de pœ. l. si operis.

Publicè interest, supremas hominum Voluntates effectum sortiri. Quemad. testa. ap. l. vel negare.

Homines saluos & incolumes conseruari. de bonis dam. l. ratio. §. pe.

Nemi-

Neminem suis rebus abuti. Instit. de his qui sunt sui. §. sed & maior.

Riuos & cloacas purgari, ne aëris salubritas inficiatur. De op. no. nun. l. de pupillo. §. si quis riuos..

Interest publicè dotes mulieribus conseruari, vt faciliùs nubentes repleant liberis ciuitatem. Sol. mat. l. 1. De priuil. cred. l. interest.

Publicè interest, vt dignitatum ordo seruetur, & non ignobilis misceatur cũ nobili. Text. est in l. 1. §. sed et si seruus. De vent. inspi.

Vrbem non deformari, publicè interest. Ne quid in loc. pu. l. fi.

Reipublicæ interest, plurimos habere defensores. De op. no. nun. l. nam Reip.

Locupletes habere subditos, Reipub. interest. Auth. vt iudi. si quo suf. §. consideremus.

Vtilitas publica præferenda est priuatorum contractibus. C. de primi. l. 3.

Publicè non prodest singulis legum adminicula denegari. C. de sen. præfect. præ. l. 1.

Publicatis bonis quicquid postea acquiritur non sequitur fiscum. l. si mandauero. §. is cuius.

Pupillus. *Pupillus. l. 2. in fi. l. 5. in negocijs. l. pupillus. 109. l. pupillum. 112. l. 158. neq; interdicto. l. 150. pupillus sine tu. De priui. cre. l. si pupilli.*

Adolescens & pupillus æquiparantur furioso. De recep. arb. l. diem proferre. §. coram.

Melio-

Meliorem suam conditionem facere potest pupillus, etiam sine tutoris auctoritate. De pact. l. contrà.

Pupillus mutuam pecuniam accipiendo, ne quidem iure naturali obligatur. Licin. lib. 8. Reg. De ac. & ob. l. antepen.

De pupillari substitutione tractatur in l. 1. De vul. & pu. sub.

Purus actus plenior est conditionali. De hær. inst. l. si ita scriptum. Purus.

Actus qui pure valere non potest, resoluitur in conditionalem. De test. tu. l. si hæreditas. §. si furiosus. & §. sequ.

Q.

Qualitas sine subiecto esse non potest. De ac. em. l. 4. §. fi. De col. bo. l. fi. Qualitas.

Non entis nullæ sunt qualitates, ibidem & l. 1. De hær. vend. vide Intentionem. Instrumentum.

Qualitas adiecta verbo debet intelligi secundum tempus verbi. De nox. l. in delictis. §. si extraneus. De mili. test. l. si Titius. Latè Calca. cons. 15.

Accidentia et qualitas possunt abesse vel adesse præter subiecti corruptionem. De impen. in re. do. fact. l. pro voluntarijs.

Ex persona propria competens qualitas, potentior est ea quæ competit ex aliena. De cap. l. si

l. si quid bello. & ibi glossa.

Qualitas quæ inest de iure communi vel speciali iudicatur à pari. De excu. tu. l. cùm ex ratione. C. de his qui ve. æta. l. 2.

Quando requiritur aliquid qualificatum, non sufficit, illud simpliciter interuenire. Ex quib. cau. in poss. ea. l. Fulcinius. §. cùm hoc & ibi Bald.

Quilibet est talis, qualia verba refert. De cond. inst. l. pe.

Vitium qualitatis maius est vitio quantitatis. De verb. oblig. l. 1. §. si quis simpliciter. §. sequ. Dinus. in c. plus. circa fin. De regul. iur. in vi.

Allegans qualitatem illam probare tenetur. C. qui ac. non pos. l. non ignorat.

Mutatione qualitatis rei substantia non mutatur. Inst. de hæ. quæ ab. inte. def. 1. §. minus. de pig. l. si fundus. §. si res.

Quale quicquid est, cùm petitur, tale dari debet. Vlpia. De vsuc. l. 2.

Quæstio. *Quæstio: In ipso causæ initio non est à quæstionibus inchoandum. Greg. c. Quum in contemplatione. De reg. iu.*

Quæstionis habendæ causa ad exhibendum agitur ex delictis seruorũ ad vindicandos subditos suos. Vlp. lib. 2. Reg. Ad exhi. l. fi.

R.

Rapto-

R*Aptores fugientes vbique capi possunt. C. de rap.l.1.in fi.* Raptores.

Rarò. l.65. ea quæ rarò. Rarò.

Ratio. Reg. Quod contra rationem vide Religio, Natura. Ratio.

Ratio est anima legum no.in l. non omnium. De legib.

Mens & ratio legis magis est attendenda, quàm verba. C. plus va. quod agi. l.1. De adi. leg.l.3.§.conditio. De verb.sig.c. intelligentia. Loc. l. si vno.

Eadem ratio exigit idem ius. Ad leg. Aqui. l.illud quæsitum. De verbor. obligat. l. a Titio. De fonte. l.1. §. interdum. De adul. l. si postulauerit.§.2. De eden.l. quidam nummularios. Instit. quod cum eo. §. istas. Nau.cau.l.nauta. §. final.

Sola ratio sufficit ad decidendum, etiam sublata lege. De excu.tu.l.scire.§.sufficit. De pœ. l. fi. De damno in l. cum vno. De præben. c. si Romanus. dist. 8.c.frustrà.

Duæ rationes fortiùs ligant, quàm vna. Inst. de nupt.§.sacrum.

Ratihabitio. Reg. Ratihabitio.61.l. semper qui non prohibet.195.§.deiecit. c. Ratihabitionem retrotrahi & mandato non est dubiũ comparari. Bonifa.in vi.item.c.9. Ratihabitio.

Ratũ quis habere non potest, quod ipsius nomine Ratum.

mine non est gestum. Bonif. in vi.

Facit ratihabitio actum censeri ratificantis. De neg.gest.l.5.§.item quæritur. vide Acceptio. Alienum.

Quod meo nomine gestum est, ratum habere possum. d.l.5.§.sed et si.

Recipere. *Recipere. Reg. 131. nemo ideò obli.*

Regimen. *Ad regimina & dignitates non pretium vel ambitio, sed probata vita prouehere debet. Theod. C.ad leg.Iul.rep.l.fi.*

Regula. *Regula quid sit, agitur Regu.1. & l. Omnis definitio.*

Standum est semper regulæ, donec limitatio probetur. Notaui ad. d.l.1. De proba. l.ab ea parte. De resti.spo.c.ad decimas. in vi. Si quis in ius voc. l. ex quacunque.

Sequens regulam iuris apertè loquitur. De spon. c.ex literis.

Relatiuū. *Relatiuorum vno posito, & aliud infertur. De acqui. hær. l. quamdiu. Reg: 38. nemo qui condemnare.*

Quis et qui relatiua iuncto verbo futuri temporis inducunt conditionem. De contrah. emp. l.si debitor.§.verisimile est. De leg. 3. l.nuper. De leg.1.l. Stichum qui meus erit.6.Et ibi Bar. & Iaz. Iuncta verò antecedenti sine copula stāt restrictiuè. de leg.3.l.ea tamen adiectio. (Rub.

Regulares Can. *Regulares Canonici vnde dicātur, notaui ad Rub.*

Religio: Ratio summa est, quæ pro religione facit. Papi. de relig. l. Sunt personæ. vide Iudex. — Religio.

Remedia superflua leges non inducunt. Vt le. no. ca. l. hæc stipulatio. §. diuus. C. Quib. cau. rest. in int. non est ne. tot. tit. in 1. const. C. §. quibus. De verb. ob. l. qui bis. — Remedia.

Renunciare non videtur iuri sibi competenti, qui ius suum ignorauit. Reg. iu. l. nemo fraudare. Pe. Duen. in Reg. vide Contemnere, Lis. — Renunciare.

Regula iuris antiqui est, omnes licentiam habere iis, quæ pro se introducta sunt, renunciare. C. de pact. l. 29.

Datur ex hac lege & in hæredes actio intra annum duntaxat a morte eius, qui arguebatur. Ser. Scæuol. Reg. lib. 4. Ad l. Iul. re. l. 2.

Relatiua tract ant in l. 1. C. de sacr. tri. & in l. Stichum qui meus erit. De leg. 1.

Repudiatio. Reg. 135. §. quod quis si. — Repudiatio.

Repugnantia. l. vbi repugnantia maxima in loco. A repugnantibus: Quod ad vnum finem ordinatum est, ad repugnantem deflecti non debet. De sol. l. qui hominem. §. fi. & ibi Dd. Cantiuncula in Topicis. — Repugnantia.

Res: Si acceptolatum fuerit ei, qui non verbis, sed re obligatur, non liberatur quidem, sed exceptione doli mali vel pacti conuenti se tueri potest. §. Inter acceptilationem & apocham hoc interest, &c. Vlpian. lib. 2. Reg. De accept. l. 19. — Res.

K Tanti

Tanti valet res, quanti vendi potest. De cōfur. l. si seruus. §. quod si pendente. De fur. l. si quando vxori in fi. *(mittendo.*

Res magis intuenda. q̃ verba. de iu. do. l. pro-

Res iudicata. Reg. 208. Res iud.

Remittēdi *Remittendi ius suum amplius non datur, egressus. Inst. de bo. poss. l. si quis itaq.*

De remissione pensionis tractat in l. eorū. § f. de pub. de fideicōmissi remissioe. in l. 1. C. de pac.

Reprobatio. *Reprobato aliquo, reprobatur quicquid venit in eius concomitantiam, siue sit praeiudiciale siue poenale. Ad l. Falc. l. Seius & Bal. in l. si pactum. C. de col. in prin.*

Quod bene gestum est, alio euentu reprobari non debet. De off. praeto. l. Barbarius.

Responsio *Responsum fieri debet secundum interrogationem De inter. l. si debitor. De fi. inst. c. inter dilectos. sup. Paria,*

Restitutio *Restitutio. Dolo facit, qui petit q̃ restituere oportet eundē. c. 59. de reg. iu. in vi. l. 134. § dolo*

Restitutionem petens duo probare debet, scilicet possessionē & spoliatum fuisse. De rest. spo. c. olim. Qui fi. sint le. c. causam quae.

Restrictio *Restrictio: Dictū nō restringit rationē generalē, sed nō est nouū q̃ ratio generalis restringatur p dictū speciale. Inst. de nup. §. fratres. & ibi gl.*

Reus. *Reus. l 168. fauorabiliores. vide Actor.* *(ni.*

Excipiēdo reus fit actor. de prob. l. quinquaginta

Non

Non licet actori, quod reo licitum nõ existit. c. 32. De reg. iu. in vi.

Ripa: Qui in ripa fluminis ædificat, nõ suum facit. De acqui. re. do. l. 15. Ripa.

Rusticitati parcen lũ. C. de test. l. f. De iurisd. l. si quis. §. doli. De vent. insp. l. 1. §. fi. Ad Syl l. si quis ingrauescente. §. si quis ignorans. De ædil. ed. l. 1. Si quis in ius voc. l. 2. Rusticitas

S.

SAnctus: Cum sancto sanctus eris, & cũ peruerso peruerteris. Psal. 17. de dam. in. i fin. Sanctus.

Sanguis: Reg. 8. iura sanguinis. (ta. §. sed et. Redimere sanguinem suum vnicuiq; licet. De recepta. l. fin. Sanguis.

Satis est, si quis vel in paucis amici opera consulatur. C. de n. g. gest. l. tutori. Satis.

Scandalum vtilius fit, quàm vt veritas relinquatur. De reg. iu. c. qui scandal. zauerit. Scandalũ.

Scienti & consentienti non fit iniuria neque dolus. Bonif. in vi. C. de transl. cũ donationis. Reg. nemo fraudare. vide inf. Voluntas. Sciens.

Scriptum. Reg. 93. si librarius. 95. non solent quæ abundant. (de fi. inst. l. 2. Scriptum.

Calumniosa scriptura in iudicio nõ obtinet.

Scholasticus. vide Iniuria & Dd. in Auth. habita. C ne fi. pro pa. l. 1. C. de dig. Scholasticus.

Semel bonus semper præsumitur bonus. de re mil. l. non oẽs. 5. Barbaris. de præsum. c. mãdata Semel.

Et econtrà: Semel malus semp præsumitur malus esse. Reg. vi. vbi vide. c. semel D. o. c. q; semel.

Semel pauper semper præsumitur pauper. De proba. l. non est. C. eo. tit. l. ex persona. Olim diues, præsumitur etiam hodie diues. C. de proba. l. siue possidetis.

Senator. *Senator. vide Nauis.*

Senior. *Seniores propinqui iuniorum errores corrigere debent. De emen. pro. l. 1. vide Iquiti.*

Sententia. *Sententia ferenda est pro eo, qui iura fortiora allegat. C. de ed. D. Ha. t. l. si iusta.*

Ante sententiã appellare non potest. De appel. re. l. 2. vide Obligatio. (sicut in sacr.

Quot capita, tot sententiæ. De cons. dist. 4. c. De rescrip. c. super literis. Terent. in Phorm.

Separatũ. *Separata debet esse ratio & determinatio. C. de do. inter vi. & vxo. l. si maritus. Ad Cared. l. de bonis. De acqu. poss. l. naturaliter. §. nihil. Cantiunc. in loco a separatis.*

Seruus. *De seruis est reg. 4. velle. 33. quod attinet. 108. cum seruis. 161. qui in seruitut. 136. in ijs off. 22. in personam. 176. melior cond. 189. quod quicũm seruus. 212. seruus Re p. cau. 78. actus legitimi. Vide Probatio, Legitimum, Militia.*

Seruus communis ab extero hæres institutus, si iussu vnius adierit hæreditatem, non pro maiore parte interim hæredem eum facit, quam pro dominica, deinde cæteris socijs non iubentibus, taci-

tacito iure partes ei adcrescunt. Vlpia. Reg. lib. 1. De acqui. har. l. 67.

Ex parte hæres institutus seruus, & nondum adita hæreditate a cohærede eius, liber & hæres fit necessarius, quia non a cohærede eius, sed à semetipso accipit libertatē, nisi ita institutus fuerit. Cùm mihi quis hæres erit, Stichus liber & hæres esto. Pau. Reg. lib. 2. De acq. har. l. 58.

Seruus hæreditarius futuro hæredi nominatim dari stipulatus nihil agit, quia stipulationis tempore hæres dominus eius non fuit. Pau. Reg. lib. 4. De stip. ser. l. 16.

Veteres putarunt, non posse nos per seruum hæreditarium acquirere, quod sit eiusdem hæreditatis. Pau. de acq. poss. l. 1. §. vet.

Si alienus seruus hæres institutus fuerit à domino, eius fideicommissum relinqui potest, sed ita hoc fideicōmissum præstare dominus debet, si per seruum factus sit hæres, &c. Licin. Reg 4. lib. De leg. 2. l. 62.

De bonis eorum qui ex seruitute aut libertate in ingenuitatem vindicati sunt, senatusconsultum factum est, quo cauetur de his, qui in seruitute defensi essent, vel id duntaxat ferrēt, quod in domo cuiusque intulissent. Pau. Reg. vi. lib. de li. cau. l. de. vide Probatio.

Alienis seruis directè libertas dari non potest. Carus. C. de test. ma. l. seruo.

Vox serui est vox domini de dam.l.si seruus. Inst. De inuti.sti.l.2.l.antepen.

De seruitute est reg.110.seruitutē. (17 § si

Seruitus. *Seruitus morti assimulatur De con... de.l.*

Seruitutem recipere, nisi sibi nemo potest. Com.præd.l.proprium.

Seueritas. *Seueritas: Neq; seueritatis neq; clemētiæ gloria affectanda est. Marcel.de pœ.l.respiciendi.*

Simile. *Simile soluitur per dissimile. Qui si sint leg. c.per venerabilem.*

In similibus facilior est transitus et cōiunctio. de pac.l.28 §.pactū.de rei ven.l.si rem § quicunq;.de accept. l.an inutilis. § actio.

In quibus est eadem ratio similitudinis: earum debet idem ius æstimari. de leg.b. l. neq; leges.l.non possunt de verb ob. l. a Titio. Ad leg. Aqu.l.illud.& ibi Bar. de adul. l.si postulauerit.§.ratio. C. Quæ sit longa con.l.1.

Similium eadem est ratio. Man.l.si.

Simile nō est idē. C.de epi.l.ad similitudinē.

Simplex. *Simpliciter actus gestus censetur eo nomine quo debuit factus.de lib.et post l. Gallus § quidam rectè. De testa. tu.l.si hæreditas. §. seruus alienus. vide Geminatus. (§ cæterum.*

Simplicitas. *Simplicitas legib. amica. Inst.de leg. ag. iust.*

Simulatus. *Simulatus actus nullius est momenti. De ritu nupt.l.simulata.*

Singuli. *De singulis.Reg.136 nō est singulis.loquitur*

De socijs. l. Socij. 48. vide flagitium. Socius.

De solennibus. 183. & si nihil. Solenne.

De solutione. l. 96. nemo dubitat soluendo. l. 137. nihil tam naturale. l quod iussu. 147. nihil peti. 85. cùm ampliùs. sup. Pœna. Solutio.

Iuramentũ loco solutiõis haberi debet de iureiu. l. si. de sol. l. Stickũ. §. naturalis. Bro. Azo.

Interest nostra potiùs non soluere, quàm solutum repetere. De compen. l. 3.

· *Solui aliud pro alio inuito creditori non potest. Si cer. pet. l. 2. §. mutui. C. de sol. l. eum.*

Vni qui soluit, cæteris soluere tenetur. Auth. de hæ. & fal. §. non autem da. Auth. de sacrosſ. Eccl. §. Deo. Brocard. Azo.

Partem qui soluit, vel soluere cœpit, in totum tenetur. C. de testa. l. non dubium. C. de non nu. pec. l. cùm si. Ad Mac. l. an si. l. sed. De pol. l. 1. De mun. & ho. l. etiam. §. si. De iud. l. fideicom. §. fin. Brocar. Azo.

Plus est statim aliquid soluere, minùs est post morã soluere. Inst. de fideiuſ. §. non solũ aũt.

Solitum: Quod solitum est fieri, semper fieri creditur. dist. 75. c. dilectionis. C. de proba. l. matrẽ. l. siue possidetis. vide Broc. Azo. rub. 10. Solitum.

Solum esse partem ædium existimo, nec alioquin subiacere, vti mare nauibus. Cel. de rei vend. l. 49. De vsuc. l. 23. Solum.

Species. vide Genus. Species.

Proposita specie, ponatur quoq; genus oportet. De leg. 3. l. si quid earum. §. interemptum. & ibi Bar. De usu & ha. l. per seruū. §. si ... Cantiun. in Top. in loco a specie. vide Plura. Facilius.

Sperata. *Sperata. vide Facilius*

Spoliatus. *Spoliatus ante omnia restituendus. C. si per vim l. 1. Ad leg. Iul. de vi pub. l. si quis apud se fundum. C. de do. inter vi. & vxo. l. si maritus. De rest. spo. c. conquerēte. vide Soci. fal. & Olden. in reg. 199. §. cui damus act.*

Spoliatus petens restitutionē, probare debet possessionem & deiectionem. De resti. spo. l. cūm ad sedem. de vi & vi ar. l. 2. §. hoc interdictum.

Non dicitur spoliatus, qui auctoritate Prætoris deycitur. C. unde vi. l. si. a contrario sensu.

Spurius. *Si spurius intestato decesserit iure consanguinitatis vel agnationis hæreditas eius ad nullum pertinet, quia consanguinitatis itemq; agnationis iura a patre oriuntur. Proximitatis autem ratione mater eius aut frater eadem matre natus, bonorum possessionem eius ex edicto petere potest. Vlp. 6. reg. lib. unde cog. l. 4.*

Statuæ. *Statuæ pœnas dabāt sceleris. Scripsi ad Reg.*

Statulibera. *Statulibera quicquid peperit, hoc seruū hæredis est. Vlp. 4. Reg. lib. De statuli. l. 16.*

Qui incertus de statu suo est, certam legem testamento dicere non potest. Pau. 3. reg. li. De testa. l. 14.

Stipu-

Stipulatio. l. 17. cũ tempus. l. 18. quæ legata. l. 19. si filius. l. 35. semp in stipulationib. l. 32. verũ. *Stipulatio.*

Quæ hoc nomine cõtineantur, notaui ad reg. 74. §. fi.

Stipulatus in dubio pro se stipulari intelligitur. De verb. ob. l. stipulatio ista. §. hoc quoque. §. si quis ita.

Stipulationem vitiat longum interuallũ inter interrogationem & responsionẽ. De ver. ob. l. continuus in princ. De duob. reis. l. duos. §. fi.

Secunda stipulatio, continens plus quam prima, inducit primæ nouationem. De verb. ob. l. qui vsumf. & ibi Iaz.

Non valet stipulatio purè de re propria facta. De verb. ob. l. nemo.

Non debent esse melioris conditionis stulti, quàm periti. Quod vi. l. 4. §. fi. *Stultus.*

Non stultis occurri solet, sed errantibus. ff. lib. 22. tit. 6. l. 9. §. quod si Deo.

Subueniendum est vbicunq; æquitas suadet. De in int. rest. l. diuus. *Subueniendum.*

Substitutio: Relicta ab intestato repetita videntur à substituto. De leg. 1. l. licet imp. 70. Socin. in fal. *Substitutio*

De breuiloqua seu reciproca substitutiõe tractant in l. Lucius. De compendiosa verò in l. centurio. De vulga. & pup.

Subtilitas. vide Aequitas.

Successio. *Successor. l. 56. nemo plus. l. 116. §. unus debet melioris. l. 121. §. absurdum. l. 137. qui in ius l. 186. quod ipsis. l. inuitus. §. cum quis. l. 43. quin alterius. l 199. §. in contractibus l. 55.*

Pactum priuatum de futura successione regulariter non valet. de pac. con. l. si creditor. C. de pac. l. licet. fin.

Renunciari potest futuræ successioni. De ac. em. l. si quis seruum. Pro soluto. l. 3. §. de illo. De iureiu. c. licet. De pac. lib. 6. c. 2.

Successiuum. vide Tempus.

Succedens in iure defuncti præscribere non potest. si a defuncto incipere vellet. De diuer. & tem. præ. l. cũ hæres. vide Soc. (vti debet. In vi.

Is qui in ius succedit alterius, eo iure quo ille.

Succurrendũ mulieribus. l. 111. §. mulieribus.

Suffragiũ. *Suffragiũ: In criminalib. nõ oportet emendicatis vti suffragijs. C. de acc. l. singuli. vide du.*

Superfluum. vide Partes, Remedia

Legibus non sunt superflua inferenda tanq̃ nullius vtilitatis. Quod me. cau. l. 1. Inst. de ac. §. in personã, vbi Ang. & Ias.

In regula non debet aliquid esse superfluum. C. de no. Co. con. l. 1. circa med. de eui. l. si ita qu.

Surreptum. l. 93. si librarius.

Surrogatum recipit naturam eius, cui surrogatum est. De iureiu. l. 28. §. 1.

Suspensio: Non sicut viuentium, ita et defunctorum

ctorum actius posse suspendi receptum est. Compra.l.receptum.

Suum.l.199.factum. vide sup. Emptio. Suum.

Sua quisq; rei moderator & arbiter non omnia negotia, sed pleraq; ex proprio animo facit. Constant. C.man.l.21. C. de his qui.vt indig.l. Polla. Contra Inst.de his qui sunt sui.§.1.

Iniquum est ingenuis hominibus non esse liberam rerum suarum alienationem. ff. li. 37. tit.12.l.2.in fin.

Iniquum est inuitum suo precio res suas vendere.ff.lib.25.tit.2.l.9.

Expedit Reipublicæ, ne re sua quis malè vtatur Inst.lib.1.tit.8.§.sed & maior asperitas.

Prodesse sibi vnumquemq;, dũ alij nõ noceat, non prohibitum est.l.1.§.ydem. De aqua plu.

Nemo potest sibi legem dicere, vt ab ea recedere non possit. De leg.3.l.22.in prin. de don. l. 7.§. vxori.

Ius suum nemini abstrahi debet. De his qui sunt sui. §.fin.

De sua, non de aliena conscientia quisq; interrogandus est. C.de accu.l.si.

Id bonorũ cuiusq; esse intelligitur, quod æri alieno superest. de iure fis.l.non possunt. Iauole.

Quod alicui suo non licet nomine, nec alieno licet. Reg. vi.

T.

Te-

Tacere. TAcere.l qui tacet.c.qui tacet.c is qui tacet. vide Confessio.

Tacita substitutio inesse videtur institutioni. Vlp.Reg.lib.6. De hæ.inst.l.25.quia tacita.

Summa mediocris inspicitur. C.de vsuf.l. cùm antiquitas.C.de sac.Ec.Auth.Hoc ius.De op.ser.l.fi.De leg.3.l. nummis.De aur.& arg. leg.l.qui lancem.Broc.Azo.

Sumptus facti in re aliena possunt peti.de neg. gest.l.5.§.sed et si quis.de con.& de.l.qui exce. §.si partes.de pig.l.si seruos.Broc.fi.rub.100

Suspicio vt euitetur iurari debet. C.de his, qui ad Eccle.confu.l.fi.§.fi.C.de pœ.iud.l.qui me iud.Auth.Neuo.C.de iu.do.l.fi.§.sed non. C.de iu.de.l.fi.§.in con.Broc.rub.28 & 97.

Tacens.vide Expressa, Consensus, Voluntas.

Temeritas Temeritas lege dānatur.Alex.de cōsue.c.4.

Tempus. Tempus.l.99.nihil peti.l.vbi lex.l.in pari.l. 30.quod ab initio.l.quæ ab initio.l.17.cùm tempus.19.si filiusfa.14.in omnib.ob.l 9.quamdiu. l.187.§.in stip.l.170.cùm prætor.vide Offensio.

Ad tempus. vide Multa.

Tempus non est modus inducendæ obligationis, sed nec tollendæ. (De ac.& ob.l obligationū ferè.§.1.43.C.de pa.l.si certis annis.)nec reparandæ.de ser.ex.l.si minor.de præscr.c.causam.

Successiuè q̃ fit, eod.tempore fieri intelligitur. gl.in l.antiqui.Versic.eodē tem.Si pars hæ.pe.

In ac-

In accessione temporis, & id tempus, quo in fuga sit seruus, domino eius procedere verũ est. Vlp. lib. 1. Reg. de diuer. & tem. præ. l. 8.

Temporalia ad agendum sunt perpetua ad excipiendum. de exc. do. l. 5. in fi. C. de exc. l. licet. plenè tractatur in c. si autem. De rescript. Temporalia.

Termini: Causa cessante cessat terminus. Ad leg. Fal. l. fi. Pau. ad c. fi. in prin. Locati. Termini.

Testamentum: Nouissima voluntas spectatur. de adi. leg. l. translatio. De leg. 1. l. nihil prohibet. C. de pact. l. pacta nouissima. De adi. leg. l. Mela. §. sed et si. Testamentum.

Filiusfamilias et seruus alienus, et Posthumus et Surdus testamenti factionẽ habere dicuntur: licet enim testamentũ facere nõ possint: attamẽ ex testamẽto, vel sibi, vel alijs acquirere possunt.

Marcellus notat: Furiosus quoq; testamenti factionem habet, licet testamentũ facere non potest. Ideò aũt habere testamẽti factionẽ, quia potest sibi acquirere legatũ, vel fideicommissum, nã etiã compotibus mentis personales actiones etiã ignorantibus acquirũtur. Pomp. lib. sing. reg. de testa. l. 16. vide de Reg. iu. l. 90. quamdiu. l. 12. in testamentis. l. 3. eius. l. 20. qui cum alio.

Condendi testamenti facultatem ipse sibi nemo auferre potest. Pro soc. l. si fratres. §. idem respõdit. de hæ. inst. l. illa institutio. C. de pa. l. pactum quod dotale. de ver. ob. l. stipulatio hoc modo.

Impug-

Impugnans testamentum necessario probare debet causam, quare non valeat. C. de prob. l. si scriptum. 11.

Resoluto testamento neq; legata neq; fideicommissa debentur. C. de inoff. test. l. cum duobus.

Voluntas testatoris & legis magis est inspicienda, quam verba. C. de fid. lib. l. cum in te. Ad leg. Fal. l. pœnales. §. fi. De sup leg l. 7. in fi. de legib. l. benignius. Ad Treb. l. vbi pure in fi.

Voluntas testatoris etiam ex testamento nullo declaratur. De reb. c. l. fin. & ibi Bar. inf. Voluntas.

Nemo eam sibi legem potest dicere, vt a priori voluntate ei recedere non liceat. De leg. 3. l. si quis in principio.

Cum in verbis nulla est iniquitas, non debet admitti voluntatis quæstio, inquit Iurisconsultus. De leg. 3. l. ille aut. l. non aliter. De test. a. l. hæredes. §. pe. De sup. leg. l. Labeo. De aur & ar. leg. l. pediculis.

Verba secundũ voluntatẽ testatoris exaudiẽda sunt, ait. l. si peculiũ. §. vi ario. De pec. leg.

Sine institutione hæredis vel executorũ, qui hæredũ loco sunt, nihil valet testamẽtum de his qui in test. de. l. proximè. De vul. l. 1. in fi.

Qui testatur ab hæredis institutione, debet initium facere testamenti. De hæ. inst. l. 1.

Non quæri oportet, cum quo de supremis, sed

in

in quem voluntatis intentio dirigatur. De leg. 2.l.cum pater.79.§.donationis.

Nihil in testamento valet, quoties ipsum testamentum non valet. De leg.3.l.1.

Testamento liber esse iussus tantum fit liber, cum adita hæreditate. Testatus.l.7.ius nostrũ.

Testis dicti sui causam reddens, probat, & eius dictũ valet. de testib.l.solum.vide Socin. Testis.

Duo testes ad quemcunq; actũ probandum regulariter sufficiunt. De test l.1.l.2.l.vbi numerus. De testib.c.in omni negotio.c.licet. De testa.c.cum testes.c.relatum.2.q.4.c.placuit.

Vni non creditur, etiam sublimis dignitatis. C.de testib l.iusiurandi. De quæsti.l.1. §.idem Corn..l.fin.

In propria causa nullus idoneus testis est. de testib.l.nullus.

Iurare testis debet, se veritatem pro vtraque parte dicturum. C.de testib.l.si quãdo.l.iusiurandi. C.de episc. Auth.sed iudex.vide Iudex.

Timor.l.146.vani timoris. l.177.nihil consensui.de reg.iu. c. Qui ex timore facit præceptum aliter q̃ debeat, facit, & ideo iam nõ facit. Timor.

Totum.l.114.in toto.l.111.in eo quod plus.l.191.cuius effectus.l.22.non debet. (vi. Totum.

In totum partẽ non est dubiũ contineri. Reg.

Quod iuris est in toto, idem & in parte. Ad leg.Falc.l.30.§.diligenter.

Est

Est perquàm ridiculum eum qui minoribus pœnæ causa prohibitus sit, ad maiores aspirare. ff. lib. 48. tit. 2. l. 7. §. fi.

Nihil interest de vniuerso quæratur, an de parte. De acqui. hæ. l. 82. §. fi.

Toto alienato, perinde est, ac si singulæ partes essent alienatæ. De leg. 3. l. 77. si chorus.

Si gemina arbor sit, & super terram iunctura eius emineat, vna arbor videtur esse. Sed si id, cui iungeretur non extet, totidem arbores sunt, quod species earum supra terrā sunt. Ar. fur. cæ. l. 11. Iulianus inquit.

Transactio. *Transactio generalis restringitur tantùm ad nominatim expressa. C. de transact. l. age. l. si de certa.*

Causas & lites transactionibus legitimè finitas imperiali rescripto suscitari non oportet. C. de transf. l. causas. Verba sunt Imperatoris.

De quibus non est cogitatum transactum, nō accipitur. De transa. l. qui cum tutoribus. l. cum Aquiliana.

Interpositas metu transactiones ratas nō haberi. Dioc. & Max. l. 14. C. de transf.

Imperfecta est transactio, si dolus in transigendo adhibeatur. De con. ind. l. in summa.

Non debet torqueri transactio ad inæqualitatem. De arb. l. litigatores. §. fi.

Qui transigit. quasi de re dubia, & lite controuer-

trouerſa, neque finita tranſigit. De tranſ.l.1.

Qui per fallaciam aduerſarij ad tranſactionem inducitur, is non tam paciſci quàm decipi videtur. De tranſ.l.qui cum tutorib.§.qui per.

In tranſactionibus non habet locum pœnitentia. De tranſ.l.quamuis.

Sub prætextu inſtrumēti pòſt reperti, tranſactionem bona fide finitam reſcindi iura non patiuntur. Dioc. & Max. C. de tranſ.l.19.

Trāſitio.l.11.id eſt noſtrū.l.157. Priuile. (de. Tranſitio.

Trāſmiſſio tractatur in l. ſi infanti. C.de iu.

Triſtes euentus nō facilè ſunt conſiderandi. De verb.ob.l.inter.§.ſacram. Triſtes.

Tueri ius ſuum quis debet, non iniuriā committere. Quod vi.l.1.§.1. Tueri.

Turpitudo. ſup. Prohibitio. Turpitudo

Tutor. l.74. quo tutela. (de au.tu.l.1.

In rem ſuā tutor auctor fieri non poteſt. Vlp. Tutor.

Tutor qui ſciens calumnioſam litē inſtituit, ipſe condēnatur in expenſis. de admi.tu.l.nō eſt.

Legati Proconſulum tutores dare poſſunt. Licin.lib.3. Reg. De off.proconſ.l.pe.

Fœminæ tutores dari nō poſſunt, id munus maſculorū eſt: niſi à Principe filior. tutelā ſpecialiter poſtulent. Ner.3.li. Reg.de tut.l.fi. Eodē lib.

Mulier liberis non rectè teſtamento tutorem dat, ſed ſi dederit decreto Prætoris vel Proconſulis exquiſitione confirmabitur. Rempub. ſal.

Et econtrà: Semel malus semp præsumitur malus esse. Reg.vi.vbi vide.c.semel D.o.c.q. semel

Semel pauper semper præsumitur pauper. De proba.l.non est. C.eo.tu.l.ex persona. Olim diues, præsumitur etiam hodie diues. C.de proba. l.siue possidetis.

Senator. *Senator. vide Nauis.*

Senior. *Seniores propinqui iuniorum errores corrigere debent. De emen.pro.l.1.vide Iuniti.*

Sententia. *Sententia ferenda est pro eo, qui iura fortiora allegat. C.de ed.D.Ha.t.l.si iusta.*

Ante sententiā appellare non potest. De appel.re.l.2. vide Obligatio. (sicut in sacr.

Quot capita, tot sententiæ. De cons dist.4 c. De rescrip.c.super literis. Terent.in Phorm.

Separatū. *Separata debet esse ratio & determinatio. C.de do.inter vi.& vxo.l.si maritus. Ad Car. ed.l.de bonis. De acqu.poss.l.naturaliter.§.nihil. Cantiunc.in loco à separatis.*

Seruus. *De seruis est reg. 4. velle. 33. quod attinet. 108.cum seruis.161.qui in seruitut.136.in ijs off. 22.in personam.176.melior cond.189.quod quis cūm seruus.212.seruus Reip.cau.78.actus legitimi. Vide Probatio, Legitimum, Militia.*

Seruus communis ab extero hæres institutus, si iussu vnius adierit hæreditatem, non pro maiore parte interim hæredem eum facit, quam pro dominica, deinde cæteris socijs non iubentibus,

taci-

tacito iure partes ei adcrescunt. Vlpia. Reg. lib. 1. De acqui. hær. l. 67.

Ex parte hæres institutus seruus, & nondum adita hæreditate a cohærede eius, liber & hæres fit necessarius, quia non a cohærede eius, sed à semetipso accipit libertatē, nisi ita institutus fuerit. Cùm mihi quis hæres erit, Stichus liber & hæres esto. Pau. Reg. lib. 2. De acq. hær. l. 58.

Seruus hæreditarius futuro hæredi nominatim dari stipulatus nihil agit, quia stipulationis tempore hæres dominus eius non fuit. Pau. Reg. lib. 4. De stip. ser. l. 16.

Veteres putarunt, non posse nos per seruum hæreditarium acquirere, quod sit eiusdem hæreditatis. Pau. de acq. poss. l. 1. §. vet.

Si alienus seruus hæres institutus fuerit à domino, eius fideicommissum relinqui potest, sed ita hoc fideicōmissum præstare dominus debet, si per seruum factus sit hæres, &c. Licin. Reg 4. lib. De leg. 2. l. 62.

De bonis eorum qui ex seruitute aut libertate in ingenuitatem vindicati sunt, senatusconsultum factum est, quo cauetur de his, qui in seruitute defensi essent, vel id duntaxat ferrēt, quod in domo cuiusque intulissent. Pau. Reg. vi. lib. de li. cau. l. de. vide Probatio.

Alienis seruis directè libertas dari non potest. Carus. C. de test. ma. l. seruo.

Vox serui est vox domini. de adq. l. si seruus. Inst. De inutil. sti. l. 2. l. antepen.

De seruitute est reg. 110. seruitutē. (17 § 8.

Seruitus. *Seruitus morti assimulatur. De con. & de. l.*

Seruitutem recipere, nisi sibi nemo potest. Com. præd. l. proprium.

Seueritas. *Seueritas: Neq; seueritatis neq; clementiæ gloria affectanda est. Marcel. de pœ. l. respiciendũ.*

Simile. *Simile soluitur per dissimile. Qui si sint leg. c. per variabilem.*

In similibus facilior est transitus et cõmercium. de pac. l. 28 § pactũ. de rei ven. l. si rem. § quicunq;. de accept. l. an inutilis. § actio.

In quibus est eadem ratio similitudinis, earum debet idem ius æstimari. de legib. l. non leges. l. non possunt. de verb. ob. l. a Titio. Ad leg. Aqu. l. illud & ibi Bar. de adul. l. si postulaue-ris. § ratio. C. Quæ sit longa con. l. 1.

Similium eadem est ratio. Man. l. si.

Simile nõ est idẽ. C. de epi. l. ad similitudinẽ.

Simplex. *Simpliciter actus gestus censetur eo nomine, quo dibuit, filius de lib. et post. l. Gallus. § quidam recte. De testa. tu. l. si hæreditas. § seruus alienus. vide Geminatus. (§ fraternum.*

Simplicitas. *Simplicitas legib. amica. Inst. de leg. ag. fuc.*

Simulatus. *Simulatus actus nullius est momenti. De ritu nupt. l. simulata.*

Singuli. *De singulis. Reg. 136 nõ est singulis loquitur.*

De

De socys. l. Socij. 48. vide flagitium. Socius.

De solennibus. 183. & si nihil. Solenne.

De solutione. l. 96. nemo dubitat soluendo. l. 137 nihil tam naturale. l. quod iussu. 147. nihil peti. 85. cùm amplius. sup. Pœna. Solutio.

Iuramentũ loco solutiõis haberi debet. de iureiu. l. fi. de sol. l. Stichũ. §. naturalis. Bro. Azo.

Interest nostra potius non soluere, quam solutum repetere. De compen. l. 3.

· *Solui aliud pro alio inuito creditori non potest. Si cer. pet. l. 2. §. mutui. C. de sol. l. eum.*

Vni qui soluit, cæteris soluere tenetur. Auth. de hæ. & fal. §. non autem da. Auth. de sacros. Eccl. §. Deo. Brocard. Azo.

Partem qui soluit, vel soluere cœpit, in totum tenetur. C. de testa l. non dubium. C. de non nu. pec. l. cùm si. Ad Mac. l. an si. l. sed. De pol. l. 1. De mun. & ho. l. etiam. §. fi. De iud. l. fideicom. §. fin. Brocar. Azo.

Plus est statim aliquid soluere, minus est post morã soluere. Inst. de fideius. §. non solũ aũt.

Solitum: Quod solitum est fieri, semper fieri creditur. dist. 75. c. dilectionis. C. de proba. l. matrẽ. l. siue possidetis. vide Broc. Azo. rub. 10. Solitum.

Solum esse partem ædium existimo, nec alioquin subiacere, uti mare nauibus. Cel. de rei vend. l. 49. De vsuc. l. 23. Solum.

Species. vide Genus. Species.

Proposita specie, ponatur quoq; genus oportet. De leg. 3. l. si quid earum. §. interemptum. & ibi Bar. De vsu & ha. l. per seruū. §. si vsufr. Cantiun. in Top. in loco à specie. vide Plura. Facilius.

Sperata. *Sperata. vide Facilius.*

Spoliatus. *Spoliatus ante omnia restituendus. C. si per vim. l. 1. Ad leg. Iul. de vi pub. l. si quis apud se fundum. C. de do. inter vi. & vxo. l. si maritus. De rest. spo. c. conquerēte. vide Soci. fal. & Olden. in reg. 199. §. cui damus act.*

Spoliatus petens restitutionē, probare debet possessionem & deiectionem. De resti. spo. l. cùm ad sedem. de vi & vi ar. l. 2. §. hoc interdictum.

Non dicitur spoliatus, qui auctoritate Prætoris deijcitur. C. vnde vi. l. si. a contrario sensu.

Spurius. *Si spurius intestato decesserit iure consanguinitatis vel agnationis hæreditas eius ad nullum pertinet, quia consanguinitatis itemq; agnationis iura a patre oriuntur. Proximitatis autem ratione mater eius aut frater eadem matre natus, bonorum possessionem eius ex edicto petere potest. Vlp. 6. reg. lib. vnde cog. l. 4.*

Statuæ. *Statuæ pœnas dabāt sceleris. Scripsi ad Reg.*

Statuliberæ. *Statulibera quicquid peperit, hoc seruū hæredis est. Vlp. 4. Reg. lib. De statuli. l. 16.*

Qui incertus de statu suo est, certam legem testamento dicere non potest. Pau. 3. reg. li. De testa. l. 14.

Stipu-

Stipulatio. l. 17. cũ tempus. l. 18. quæ legata. l. 19. si filius. l. 35. semp in stipulationib. l. 32. verũ. *Stipulatio.*

Quæ hoc nomine cõtineantur, notaui ad reg. 74. §. fi.

Stipulatus in dubio pro se stipulari intelligitur. De verb. ob. l. stipulatio ista. §. hoc quoque. §. si quis ita.

Stipulationem vitiat longum interuallũ inter interrogationem & responsionẽ. De ver. ob. l. continuus in princ. De duob. reis. l. duos. §. fi.

Secunda stipulatio, continens plus quam prima, inducit primæ nouationem. De verb. ob. l. qui vsumf. & ibi Iaz.

Non valet stipulatio purè de re propria facta. De verb. ob. l. nemo.

Non debent esse melioris conditionis stulti, quàm periti. Quod vi. l. 4. §. fi. *Stultus.*

Non stultis occurri solet, sed errantibus. ff. lib. 22. tit. 6. l. 9. §. quod si Deo.

Subueniendum est vbicunq; æquitas suadet. De in int. rest. l. diuus. *Subueniendum.*

Substitutio: Relicta ab intestato repetita videntur a substituto. De leg. 1. l. licet imp. 70. Socin. in fal. *Substitutio*

De breuiloqua seu reciproca substitutiõe tractant in l. Lucius. De compendiosa verò in l. centurio. De vulga. & pup.

Subtilitas. vide Aequitas.

Successio. *Successor. l. 56. nemo plus. l. 116 § non debet melioris. l. 121. § absurdum. l. 137. qui in ius. l. 186 quod ipsis. l. inuitus § cum quis. l. 43 qui in alterius. l 199. § in contractibus l. 55.*

Pactum priuatum de futura successione regulariter non valet. de pac con. l. si creditur. C. de pac. l licet. fin.

Renunciari potest futuræ successioni. De aem. l. si quis seruum Pro soluto. l. 3 §. de illo. De iureiu. c. licet De pac. lib. 6. c. 2.

Successiuum. vide Tempus.

Succedens in iure defuncti præscribere non potest si a defuncto incipere vellet De diuer. & tem præ. l. cū hæres vide Soc (uti debet. Item

Is qui in ius succedit alterius, eo iure quo ille.

Succurrendū mulieribus. l. 111 § mulieribus

Suffragiū. *Suffragiū: In criminalib nō oportet emendicatis uti suffragijs. C. de acc. l. singuli. vide diu.*

Superfluum. vide Partes, Remedia.

Legibus non sunt superflua inferenda tanquam nullius vtilitatis. Quod me. cau. l. 1 Inst. de ac. § in personā, vbi Ang & Ias.

In regula non debet aliquid esse superfluum. C. de no. Co. con l. 1. circa med. de eui. l. si ita qs.

Surreptum. l. 93. si librarius.

Surrogatum recipit naturam eius, cui surrogatum est De iureiu. l. 28. § 1.

Suspensio: Non sicut viuentium, ita et defunctorum

clerum actus posse suspendi receptum est. Com. præ. l. receptum.

Suum. l. 199. factum. vide sup. Emptio. Suum.

Suæ quisq; rei moderator & arbiter non omnia negotia, sed pleraq; ex proprio animo facit. Constant. C. man. l. 21. C. de his qui. vt indig. l. Polla. Contra Inst. de his qui sunt sui. . 1.

Iniquum est ingenuis hominibus non esse liberam rerum suarum alienationem. ff. li. 37. tit. 12. l. 2. in fin.

Iniquum est inuitum suo precio res suas vendere. ff. lib. 25. tit. 2. l. 9.

Expedit Reipublicæ, ne re sua quis malè vtatur. Inst. lib. 1. tit. 8. §. sed & maior asperitas.

Prodesse sibi vnumquemq; dū alij nō noceat, non prohibitum est. l. 1. §. ijdem. De aqua plu.

Nemo potest sibi legem dicere, vt ab ea recedere non possit. De leg. 3. l. 22. in prin. de don. l. 7. §. uxori.

Ius suum nemini abstrahi debet. De his qui sunt sui. §. fin.

De sua, non de aliena conscientia quisq; interrogandus est. C. de accu. l. fi.

Id bonorū cuiusq; esse intelligitur, qđ æri alieno superest. de iure fis. l. non possunt. Iauole.

Quod alicui suo non licet nomine, nec alieno licet. Reg. vi.

T.

Tacere:

Tacere. TAcere. l. qui tacet. c. qui tacet. c. is qui tacet. vide Confessio.

Tacita substitutio inesse videtur institutioni. Vlp. Reg. lib. 6. De hæ. inst. l. 25. quia tacita.

Summa mediocris inspicitur. C. de vsuf. l. cum antiquitas. C. de sac. Ec. Auth. Hoc ius. De op. ser. l. fi. De leg. 3. l. nummis. De aur. & arg. leg. l. qui lancem. Broc. Azo.

Sumptus facti in re aliena possunt peti. de neg. gest. l. 5. § sed et si quis. de con. & de. l. qui exce. §. si partes. de pig. l. si seruos. Broc. fi. rub. 100.

Suspicio vt euitetur iurari debet. C. de his, qui ad Eccle. confu. l. fi. §. fi. C. de pœ. iud. l. qui me iud. Auth. Neuo. C. de iu. do. l. fi. §. sed non. C. de iu. de. l. fi. §. in con. Broc. rub. 28. & 97.

Tacens. vide Expressa, Consensus, Voluntas.

Temeritas Temeritas lege dānatur. Alex. de cōsue. c. 4.

Tempus. Tempus. l. 99. nihil peti. l. vbi lex. l. in pari. l. 30. quod ab initio. l. quæ ab initio. l. 17. cum tempus. 19. si filiusfa. 14. in omnib. ob. l. 9. quamdiu. l. 187. §. in stip. l. 170. cùm prætor. vide Offensio.

Ad tempus. vide Multa.

Tempus non est modus inducendæ obligationis, sed nec tollendæ. (De ac. & ob. l. obligationū fere. §. 1. 43. C. de pa. l. si certis annis.) nec reparandæ. de ser. ex. l. si minor. de præscr. c. causam.

Successiue qđ fit, eod. tempore fieri intelligitur. gl. in l. antiqui. Versic. eodē tem. Si pars hæ. pe.

In ac-

In accessione temporis, & id tempus, quo in fuga sit seruus, domino eius procedere verũ est. Vlp lib.1.Reg.de diuer. & tem.præ.l.8

Temporalia ad agendum sunt perpetua ad excipiendum.de exc.do.l.5.in fi. C. de exc.l.licet.plenè tractatur in c.si autem.De rescript. Temporalia.

Termini: Causa cessante cessat terminus. Ad leg. Fal. l.fi. Pau.ad c.fi.in prin. Locati. Termini.

Testamentum: Nouissima voluntas spectatur.de adi.leg.l.translatio.De leg.1.l.nihil prohibet. C.de pact.l.pacta nouissima. De adi. leg. l.Mela.§.sed etsi. Testamentum.

Filiusfamilias et seruus alienus,et Posthumus et Surdus testamenti factionẽ habere dicuntur: licet enim testamentũ facere nõ possint: attamẽ ex testamẽto,vel sibi,vel alijs acquirere possunt.

Marcellus notat: Furiosus quoq; testamenti factionem habet, licet testamentũ facere non potest.Ideò aũt habere testamẽti factionẽ,quia potest sibi acquirere legatũ,vel fideicommissum,nã etiã compotibus mentis personales actiones etiã ignorantibus acquirũtur.Pomp.lib.sing.reg. de testa.l.16.vide de Reg.iu.l.90.quamdiu.l.12.in testamentis.l.3.eius.l.20.qui cum alio.

Condendi testamenti facultatem ipse sibi nemo auferre potest. Pro soc. l.si fratres. §.idem respõdit.de hæ.inst.l.illa institutio. C.de pa.l.pactum q dotale.de ver.ob.l.stipulatio hoc modo.

Impug-

Impugnans testamentum necessario probare debet causam, quare non valeat. C. de proba. l. si scriptum. 11.

Resoluto testamento neq; legata neq; fideicommissa debentur. C. de inoff. test. l. cum duobus.

Voluntas testatoris & legis magis est inspicienda, quam verba. C. de fid. lib. l. cùm inte. Ad leg. Fal. l. pœnales. §. fi. De sup. leg. l. ~. in fi. de legib. l. benignius. Ad Treb. l. vbi pure in fin.

Voluntas testatoris etiam ex testamento nullo declaratur. De reb. c. l. fin. & ibi Bar. inf. Voluntas.

Nemo eam sibi legem potest dicere, vt à priori voluntate ei recedere non liceat. De leg. 3. l. si quis in principio.

Cùm in verbis nulla est iniquitas, non debet admitti voluntatis quæstio, inquit Iurisconsultus. De leg. 3. l. ille aut. l. non aliter. De testa. l. hæredes §. pe. De sup. leg. l. Labeo. De aur. & ar. leg. l. pediculis.

Verba secundũ voluntatẽ testatoris exaudiẽda sunt, ait. l. si peculiũ. §. vi. ario. De pec. leg.

Sine institutione hæredis vel executorũ, qui hæredũ loco sunt, nihil valet testamẽtum. de his qui in test. de. l. proximè. De vul. l. 1. in fi.

Qui testatur ab hæredis institutione, debet initium facere testamenti. De hæ inst. l. 1.

Non quæri oportet, cum quo de supremis, sed

in quem voluntatis intentio dirigatur. De leg. 2.l.cum pater.79.§.donationis.

Nihil in testamento valet, quoties ipsum testamentum non valet. De leg.3.l.1.

Testamento liber esse iussus tantùm fit liber, cum adita hæreditate. Testatus.l.7.ius nostrũ.

Testis dicti sui causam reddens, probat, & eius dictũ valet. de testib.l.solùm.vide Socin. Testis.

Duo testes ad quemcunq; actũ probandum regulariter sufficiunt. De test.l.1.l.2.l.vbi numerus. De testib.c.in omni negotio.c.licet. De testa.c.cùm testes.c.relatum.2.q.4.c.placuit.

Vni non creditur, etiam sublimis dignitatis. C.de testib l.iusiurandi. De quæsti.l.1. §.idem Corn..l.fin.

In propria causa nullus idoneus testis est. de testib.l.nullus.

Iurare testis debet, se veritatem pro vtraque parte dicturum. C.de testib.l.si quãdo. l.iusiurandi. C.de episc. Auth.sed iudex.vide Iudex.

Timor.l.146.vani timoris. l.177.nihil consensui.de reg.iu. c. Qui ex timore facit præceptum aliter q̃ debeat, facit, & ideò iam nõ facit. Timor.

Totum.l.114. in toto. l.111. in eo quod plus.l. 191.cuius effectus.l.22.non debet. (vi. Totum.

In totum partẽ non est dubiũ contineri. Reg.

Quod iuris est in toto, idem & in parte. Ad leg.Falc.l.30.§. diligenter.

Est

Est perquam ridiculum eum qui minoribus pœnæ causa prohibitus sit, ad maiores aspirare. ff. lib. 48. tit. 2. l. 7. §. fi.

Nihil interest de vniuerso quæratur, an de parte. De acqui. hæ. l. 82. §. fi.

Toto alienato, perinde est, ac si singulæ partes essent alienatæ. De leg. 3. l. 77 si chorus.

Si gemina arbor sit, & super terram iunctura eius emineat, vna arbor videtur esse. Sed si id, cui iungeretur non extet, totidem arbores sunt, quod species earum supra terrã sunt. Ar. fur. cæ. l. 11. Iulianus inquit.

Transactio. Transactio generalis restringitur tantùm ad nominatim expressa. C. de transact. l. age. l. si de certa.

Causas & lites transactionibus legitimè finitas imperiali rescripto suscitari non oportet. C. de transf. l. causas. Verba sunt Imperatoris.

De quibus non est cogitatum transactum, nõ accipitur. De transa. l. qui cum tutoribus. l. cum Aquiliana.

Interpositas metu transactiones ratas nõ haberi. Dioc. & Max. l. 14. C. de transf.

Imperfecta est transactio, si dolus in transigendo adhibeatur. De con. ind. l. in summa.

Non debet torqueri transactio ad inæqualitatem. De arb. l. litigatores. §. fi.

Qui transigit, quasi de re dubia, & lite controuer-

trouersa, neque finita transigit. De transf.l.1.

Qui per fallaciam aduersarij ad transactionem inducitur, is non tam pacisci quàm decipi videtur. De transf.l. qui cum tutorib. §. qui per.

In transactionibus non habet locum pœnitentia. De transf.l. quamuis.

Sub prætextu instrumẽti pòst reperti, transactionem bona fide finitam rescindi iura non patiuntur. Dioc. & Max. C. de transf.l.19.

Trãsitio.l.11.id quod nostrũ.l.157. Priuile. (de. Transitio.

Trãsmissio tractatur in l. si infanti. C.de iu.

Tristes euentus nõ facilè sunt considerandi. De verb.ob.l. inter. §. sacram. Tristes.

Tueri ius suum quis debet, non iniuriã committere. Quod vi.l.1.§.1. Tueri.

Turpitudo. sup. Prohibitio. Turpitudo

Tutor. l.74. quo tutela. (de au.tu.l.1.

In rem suã tutor auctor fieri non potest. Vlp. Tutor.

Tutor qui sciens calumniosam litẽ instituit, ipse condẽnatur in expensis. de admi.tu.l. nõ est.

Legati Proconsulum tutores dare possunt. Licin.lib.3. Reg. De off. proconf.l.pe.

Fœminæ tutores dari nõ possunt, id munus masculorũ est: nisi à Principe filior. tutelã specialiter postulent. Ner.3.li. Reg. de tut.l.fi. Eodẽ lib.

Mulier liberis non rectè testamento tutorem dat, sed si dederit decreto Prætoris vel Proconsulis exquisitione confirmabitur. Rempub. sal.

L fo.l.

fo.l.nec satisfdabit. De confirman.tut.l.2.

Bona pupilli tutor vendere nō potest sine iudicis inquisitione & decreto. C.de admi.tu.l.non solū. C.de præd.& al.reb.mi.l.minorum. vide Procurator.

Curatorē habenti, quo minus alius tutor detur, regula iuris nō est impedimēto. Mod.de tu. & cur.l.20.

V.

Valet. *VAlet: Quod nō valet vt ago, valet vt valere potest de testi.c.nos quidem.de ver. sig.c.Abbate.de despon.impu.c.tuæ.de seruit.l. si tam angusti. De vsu. & ha.l.diuus. De pac.l. 28.§.pe. de mil. test.l.si miles qui destinauerat. Contra C. de cod.l.fi.§.fi. C.de lati.lib.tol.l.1. de const.prin.l.1.§.eū. de test.l.ex ea scriptura. de accept.l.an inutilis. Burchard.Damasi.78.*

De valore & augmento monetæ tractant in l.Paulus de sol.

Valetudinarius. *Valetudinarius. vide Inuitus.*

Variatio. *Variatio criminum varietatem inducit pœnarum. De pœn.dist.1.c.pœnæ.*

Variatio reprobatur. No.reg.76.nemo potest mu. De hac Dd.in l.de rebus. Rerum amo. l.serui elect. De leg.1

Velle. *Velle.l.3.l.4. velle.l.135 §. quod quis si velit.150 pupillus nec velle.l.41 furiosi.*

Venditio. *Vēditio.l.121.aliud est vēdere.l.133.in cōtrahenda.l.22.nō debet.l.199.§.plerūq; emptoris.*

Non

Non est æquum inuitum iusto pretio res suas vendere. De rei ven. l. nec quasi. 70.

In venditione necesse est pretij quantitatem esse promissam, nam venditio solo consensu contrahitur. C. de re. per. l. ex placito.

Empti & venditi fides sine quantitate nulla est. C. de contrahen. em. l. empti.

Perfecta venditione omne commodũ & incommodum rei venditæ ad emptorem spectat. C. de peric. & com. rei vend. l. 1.

Nemo debet esse tam negligens et supinus, vt rei familiaris, q̃ venditurus est, pretiũ ignoret.

Venia. vide Peccatũ. (de resc. ven. l. quisq̃s. Venia.

Verba: Reg. quoties idẽ sermo. vide Qualitas. Verba.

Verba intelligi debent attento iure communi, non speciali. C. de his qui ve. æta. in l. fi.

Cum effectu intelligi verba debent. Quod quisque iu. l. 1. §. 1. Arg. De leg. 1. l. si quando. C. de inoff. test. l. si quando.

Secundum propriam significationem verba intelligi debent. De leg. 3. l. non aliter. Si ager vec. l. 1. §. qui in perpetuum.

Ambigua verba secundũ intentionẽ proferẽtis sunt intelligenda. de iud. l. si quis intentione.

Intelligi debent verba secundum naturam dispositionis, super quam interponitur. De præscrip. ver. l. in insulam. Loc. l. si vno in prin. De ver. ob. l. stipulatio ista. §. hi.

L 2 Non

Non in genere, sed in specie verba accipi debent. De rei vend. l. si in rem. §. 1.

Secundum subiectam materiam intelligi debent verba. Loc. l. si vna in prin. 17.

Secundum qualitatẽ personæ ad quam referuntur, intelligi debent verba. De vsu. & ha. l. plenum. §. equitij. De mili. test. l. ex militari.

Intelligi verba debent, vt aliquid operentur. De leg. 1. l. si quando.

Differentias tenues verborũ leges nostræ reijciunt. Tex. C. de testa. l. quoniam indignum. C. com. de leg. l. 2. De verb. sig. l. licet inter.

Verba deseruiũt intentioni, non aũt intentio verbis. de ver. sig. c. intelligẽtia. de legib. l. scire.

Vbi mens est certa, de verbis nõ curatur. C. de lib. præst. l. 3.

Vocabula. *Natura rerum inductũ est, vt plura sint negocia, quam vocabula. De præscrip. ver. l. 4.*

Nomina significandorum hominum gratia reperta sunt. Inst. de leg. §. si quidem in nomine. vide Voluntas. (l. 93.

Veritas. *Veritas. l. bona fides tantundẽ. 179. vide sup.*

Amanda est super omnia veritas. De cond. & de. l. cũm ita legatum.

Plus. *Plus valet ꝙ in veritate est, quàm quod in opinione. Inst. de leg. §. si quis rem suam.*

Veritas. *Veritas facti iure ciuili infirmari non potest. De acq. poss. l. 1. §. si vir. De cap. l. 12. § facta.*

Veri-

Veritas hincinde agitata magis elucescit. 35. q. 9. c. gratiæ.

Disputando veritas amittitur. De mun. & bon. l. munerum. §. fin.

Quando fictio et veritas ad idem concurrũt, veritas præfertur. De lib. & post. l. filio quẽ. 23. ubi Pap. Ne imagine naturæ veritas obũbretur.

Veritatis fides verborum adminicula nõ desiderat. C. si mi. ab hæ. l. 1.

Cessat fictio, ubi veritas locum habere potest. De adopt. l. nec ei. §. 1.

Figmentum veritati non præiudicat. C. de con. em. l. si ancillam.

Non mutat substantiam veritatis non necessaria verborum multiplicatio. De au. & arg. l. pediculis. §. Labeo. Nec temporis cursus. C. ad leg. Corn. de fal. l. sicut fal.

De futuris contingentibus non est determinata veritas. Ad leg. Aqu. l. si putator.

Propter nostrum affirmare vel negare rei veritas non mutatur. Ad mu. l. assumptio.

Eius quod multipliciter exponitur, veritas ignoratur. De reb. du. l. in ambigua. & ibi Bar.

Non videtur omnino falsum, quod iuvatur primordio veritatis. de leg. 2. l. cum filius. §. hæres.

Paria sunt falsum exprimere, vel supprimere veritatem. De rescript. c. super literis. De Fal. l. 1. C. de episc. l. Presbyteri.

Falsa demonstratione mutari substantia veritatis minime potest. Dioc. C. de iu. & fact. ign. l. cùm falsa.

In his quæ a solo animo nō dependent, magis attenditur veritas, q̃ opinio. De cri. expi. hæ. l. 1. in fi. De vsuc. pro em. l. 2. § si pupillo.

Vehemens opinio, consona veritati postea apparenti, habetur pro veritate gl. sing. in l. si quis extraneus. . si De acqu. hæ. Ancho. notabiliter in cons stupendo. 149. Viso diligenter. Iaz. in l. certum. Si cer. pet.

Per plures veritas magis inuenitur. De hær. in vi. c. per hoc. §. verùm.

Finis sapientiæ speculatiuæ est veritas: Practicæ verò opus. Arist. 2. Metaph. (c. quisquis.

Qui verum loquitur, Deum sequitur. 2. q. 3.

Melius est pro veritate suppliciū pati, quam pro adulatione beneficium consequi. 11. q. 3. c. nemo peritorum. (vbi scripsi.

Vide sup. Scandalum. Reg. 93. si librarius.

Qui veritatem liberè non pronunciat, proditor est veritatis. 11. q. 3. c. nolite timere.

Opprimitur veritas quatuor modis: cupiditate, timore, amore, & odio. 11. q. 3. quatuor.

Veritas cùm non defenditur, opprimitur. 83. dist. c. error.

Nummorum acceptio præuaricatio veritatis est. 11. q. 3. c. qui rectè iudicat.

Præ-

Præsumptio legis dicitur veritas. l. fi. § fi. & ibi gl. de probat. laz. in l. 1. C. de mili. test.

Ad examinandã veritatem omnis iure prodita debet admitti probatio. C. de lib. cau. l. nec commissa. vide Fictio.

Viæ, itineris, actus, aquæductus pars in obligatione deduci non potest, quia vsus eorũ indiuisus est. Et ideò si stipulator decesserit, plurib. hæredibus relictis: singuli insolidum viam petunt. Et si promissor decesserit pluribus hæredib. relictis, à singulis hæredib. sola petitio est. Pomp. lib. sing. Regu. De seruit. l. 17. Via.

(Possessio.

Viciosum. l. quod ab initio. Vide Qualitas, Viciosum.

Victus victori condẽnatur in expensis. Insti. C. de iud. l. pperandũ §. fin aũt. C. de euict. l. 1. Victus.

Si victum vel stratum inferri quis iudicato nõ patiatur, vtilis in eũ pœnalis actio danda est, vel vt quidam putant, Iniuriarum cum eo agi potest. Ruff. lib. Reg. De re iud. l. 34.

Vigilantibus ius ciuile scriptum est. ff. lib. 42. tit. 8. l. 24. in fi. Vigilantibus.

Si vinco vincentem te, fortiori ratiõe vinco. De diuer. & tem. præ. l. de accessionibus. Vinco.

Vis. l. 198. §. non videtur. l. 21. l. 116. nihil consensui. l. Quintus. 74. §. vi. vide Dolus. Vis.

Ab omni vi & iniuria penitũs abstinendũ. Quod vi. l. 1. §. 2.

Vim vi repellere licet incõtinẽti. de iust. et iu.

l. vt vim C. vnde vi. l. 1. de vi & vi. ar. l. 3 §. eũ. l. 1. §. vim. Ad leg. Iu. de vi pri. Hac lege tenetur, qui conuocatis hominibus vim fecerit, quo quis verberaretur, pulsaretur, neque homo occisus erit. Scæ. lib. 4. Reg

Vilior. Vilior est melioris conditionis. Qui et à quima. l. si quis ha. C. de ep. l. si quis ad declinandum fal. Broc. 3. rub. 82.

Violentũ. Violentum nullum perpetuò tolerandum. de his qui sunt sui. l. 2. Demosth. in oratione contra Philippum.

Viuo. Viuere creditur, cuius mors non fuerit probata. De don. inter vi. & vx. l. sed si mors. C. de postlim. l. nec nos. C. de repu. l. vxor quæ. Auth. de diuer. capp. l. 17. §. caterũ & id sup. Pauper.

Vltimum. Vltimum terribilium mors. de pœ. l. ultimũ.

Vltima derogant primis. C. de pact. l. pacta nouissima. De leg 1. l. si mihi. §. in legib.

Opinio vltima in dubio censetur approbata. Ad Treb. l. qui filium. §. Sabinus. vbi gl.

Verbum vltimum praualet. De ma. test. l. Stichus. Inno. Pamph. l. 21.

Vltima mora nocet. De peric. & com. rei vend. l. illud. Vide fallen. Socin.

Dies vltimus termini totus debitori conceditur. Inst. de verb. ob. §. omnis.

Substituens vltimo cæteros onerasse non intelligitur. De vul. l. vel singulis.

Soluens

Soluens vltimo solutum repetit. De con. in. l. cùm duo. vbi Bar. (*Multa.*

Vniuersum. l. 121. refertur ad vniuersos. vide *Vniuersum*

Nihil interest, de vniuerso quæratur, quod capere non possit, an de portione. Tertyl. l. si seruus. 81. De acqui. hær.

Quædam per vniuersitatem transeunt, quæ sola non possent alienari. De ac. re. do. l. quædã. De con. em. l. in modicis.

Vnum: Offendens in vno, factus est omnium reus. August. c. defleat. De reg. iu. *Vnum.*

Cùm Prætor vnum ex pluribus vetat, cæteris committere videtur. De iud. l. cùm Prætor. 12. Contrà de adul. l. 1. in fi. vide vox.

Quod cum vno gestum est, cæteris non prodest. C. de transf. l. neque pactio.

Vnus vicem duorum subire non debet. De pact. l. si plures. Contrà De adop. l. si consultus.

Vocabula. vide Verba, Nomina, Vsus. *Vocabula.*

Vocum nuda disputatio solis pertinacibus relinquatur. De const. pec. l. 2. *Vocum.*

Exemplo turpissimum est, fœminino vocabulo etiam masculos cõtineri. de le. 2. l. 46. in prin.

Voluntas sensibus dominatur, & in actibus humanis primum locum obtinet. De con. & de. l. in condit. in prin. vbi Dd. *Voluntas.*

Sublata de medio voluntate, omnis actus est indifferens. C. de adul. l. fœdissimum. vbi Bal.

Ambulatoria est voluntas defuncti usq; ad vitæ supremum exitum. Vlpia. de adi. leg. l. 4. sup. Testator.

Tacita voluntas valet. De his qui sunt sui l. patre fur. circa fi. Sol. mat. l. 2. §. voluntatem.

Morte finitur voluntas. Loc. 4. De do. inter vi. & vx. l. 33. §. fi. De rescript. in vi. c. si gratiosè. De vul. l. Centurio. C. de sacr. Eccl. l. 1.

Moriēdo quis velle videtur. De leg. 3. l. vxorem. §. Scæuola.

Ostenditur voluntas non minùs re, q̃ verbis. De acq. hæ. l. recusari. 94. de ap. c. dilecti.

Paria sunt aliquid per me fieri, vel per aliū mea voluntate. C. de iure de. l. filiusfa.

Ea quæ voluntariè gerimus non extendūtur vltrà quam gerūtur. C. ne vx. pro ma. l. cum te.

Quæ voluntate nostra non procedunt actiuè, nec in præiudiciū nostrū passiuè a lege interpretantur. C. de lib. cau. l. si ministerium. vbi Bal.

Quod à sola vnius voluntate dependet, quasi impossibile reputatur. l. apud. §. constat.

Voluntatis defuncti quæstio in æstimatione iudicis est. C. de fideicom. l. 7.

Vltima voluntas non potest stare in suspenso. Com. præ. l. fi.

Posterior voluntas attendi debet. De aqua plu. ar. l. si autem. C. de fideicom. l. clari.

Plenior voluntas seruanda est. De heredib. in-

dib. instituend. l. si ita scriptum.

Coacta voluntas, voluntas est, & operatur effectum voluntatis. De eo quod me. cau. l. si mulier. §. si metu. Ad Treb. l. qui ita in prin.

Habetur voluntas hominis pro lege. Auth. de nupt. §. disponat.

Nihil magis hominibus debetur, quàm vt supremæ voluntatis liber sit stilus. Constantinus. C. de sacros. Eccl. l. 1.

Vltima voluntas fauorabilior est contractibus. Reg. In testamentis. 12.

Variæ sunt hominum voluntates. Ad Treb. l. quia poterat.

Necessitati voluntariæ minimè succurritur. Qui satisda. cog. l. si fideiussor. §. qui necessariam.

Velle nemo videtur, quod non potest. Ad mun. l. Lucius. §. Impp. De op. leg. l. si tibi. §. vnius. De sen. ex. c. cùm à nobis.

Velle suũ cuiq; est, nec voto viuitur vno. De con. præben. c. quia diuersitatem, & ibi glo. in prin. De cons. dist. 4. c. sicut in sacramentis.

Non dicitur nolle, qui velle nõn potest. De acq. hæ. l. 4. De con. & de. l. pater in prin.

Vnum qui vult, censetur velle omne aliud, sine quo illud esse non potest. De acquir. hæred. l. illud. de proc. l. ad rem. l. ad legatum. De pec. leg. l. deniq;. §. interdũ. Exceptio vbi antecedẽs

taci-

tacitè induci nequit. De hær. inst. l. hæreditas ad Statium. Gribal. lib. 2. De ratione studij.

Pro facto reputatur bona voluntas. De con. inst. l. si quis in test. l. vter. in fi.

Paria sunt, voluntatem verbis vel facto declarare. De acq. hæ. l. recusari. vbi gl. De legib. l. de quibus. Rem. ra. ha. l. Paulus. De ædil ed. l. si tamen. §. ei.

In maleficijs voluntas spectatur, non exitus. De Sic. l. diuus. §. 1.

In maleficijs si factum excedit voluntatem, attenditur factum, non voluntas. Ad leg. Aqu. l. si seruus seruum. §. si quis insulam.

Voluntas & propositum distinguunt maleficia. De furt. l. qui iniuriæ. l. verùm. C. ad leg. Corn. de sic. l. 1.

Quicquid agunt homines, Intentio iudicat omnes. C. ad leg. Cor. de sic. l. 1. & ibi gl.

Eadem seueritate voluntatem sceleris, quę effectum iura puniri voluerunt. Hon. & Ar. C. ad leg. Iul. ma. l. 5.

Cum effectu intelligitur voluntas. ff. reg. l. si constiterit. vbi gl.

Coactum voluntariũ reprobatur. Reg. iu. 4.

Bonum voluntarium est magis præmio dignum, quam necessarium. De op. l. b. l. 3. l. mater. Contra Qui satisda. cog. l. si fideiussor. §. si necessaria.

Subla-

Sublata voluntate omnis actus par est. C. de adul. l. fœdissimam.

Effectus contingens præter intentionem agentis non consideratur. Ad leg. Aqu. l. qui foueas. l. si putator. De con. & de. l. 2. in fi.

A persona non separantur ea, quæ sunt voluntatis. Loc. l. 4. De rescript. in vi. c. si gratiose. Ang. in l. illa institutio. De hæ. inst.

Quæ ab initio voluntatis sunt, ex postfacto sunt necessitatis. C. de ac. & ob. l. sicut.

Præsumitur voluntas libera, nisi metus probetur. C. de his qui vi. me.

Contrahentium voluntatem magis q̃ verborum conceptionem inspicere iustum est. C. quæ res pig. ob. l. si quis.

Voluntas seu conatus nõ punitur, cũ iniuria nullum habet effectũ. Quod quisq; iu. l. 1. §. hæc autem verba. Vide Euentus, Obedientia, Libertas, Maleficia, Alienatio, Testamentum.

Mutari voluntas non potest in præiudicium tertij. De ser. ex. l. quæsitum.

Propter nimiam verborum subtilitatem latitudo voluntatis impediri non debet. C. vt ac. ab hæ. l. 1. in fi.

Et eo modo relictum: exigo desidero vti des, fideicommissum valet. sed & ita: Volo hæreditatem meam Titij esse..

Scio hæreditatem meam restituturam te Titio.

tio. Nera. 10. Reg. lib De leg. 1. l. 118

Conditio voluntaria non extenditur, sed formaliter est adimplenda. De con. & de. l. Meuius. l. qui haeredi. Bar. & Dd. in l. Gallus. §. etsi tantum. De lib. & post.

Volenti dolus non infertur. Dioc. & Max. C. de transf. l. cùm donationis.

Verbum volo est fons & radix omniũ actuũ & dispositionum. Alex. cons. 109. Plura narrata. vol. 6. doc. in l. 1. C. de summa Trinitate

Volo verbũ ab omni necessitate abstractũ est, et regulis iuris nõ submissum. de pecu. l. ante litẽ

Verbum volo in principe habet vim legis & rationis. Inst. de iure nat. §. sed quod Principi.

Inanis est voluntas, nisi adsit potentia. De acqui. haer. l. nolle. & ibi not. Alex. de con. et de. l. pater Seuerinam. in prin.

Ex sola voluntate tacita vel expressa, concurrente potentia, inducitur actus. De off. de. c. cũ super Iaz. in l. Barbarius. De off. Praet

Qui non vult quando potest, consequens est vt quando velit non possit. C. si quis alteri vel sibi. l. multum interest. C. de do. ante nup. l. quod sponsae. (cap. l. 2.

Voluptatis gratia fictio non inducitur. De

Voluptas. *Vox vnius, vox nullius. C. de testi. l. iusiur.*

Vox. *§. simili modo.*

Vox patris tanquam vox filij sit, sicuti et filij vox

vox tanq̄ patris intelligitur, ijs in rebus q̄ patri acquiri possunt. Inst. de inuti. sti. §. Et sup. Seruꝰ

Vsucapio: Cæptam vsucapionem à defuncto, posse, & ante hæreditatē impleri constitutū est. Nera. i. Reg. lib. De vsuc. & vsur. l. 40. Vsucapio.

Vsuræ nō propter lucrum petentiū, sed propter morā non soluentium infliguntur. De vsu. l. cūm quidā. de his Dd. in l. curabit. de ac. em. in l. centesimus. de ver. ob. in l. lecta. Si cer. pet. Vsuræ.

Vsu retinetur seruitus, cùm ipse cui debetur vtitur, quiúe in possessione eius est, aut mercenarius, aut hospes, aut medicus, quiúe ad visitandum dominum venit, vel colonus, aut fructuarius, &c. Scæuol. lib. 1. Reg. Quemad. ser. a. l. 15. Vsus.

Communis vsus loquendi derogat proprietati vocabuli. Bar. in l. Labeo. de sup. le. Felin. in prohœm. vide Opinio.

Vtile. c. 52. non præstat imped. 86. §. 1.

Vtile non vitiatur per inutile. c. fi. de reg. iu. in vi.. de ver. ob. l. 1. §. sed et si mihi. De iti. l. 2. De const. pec. l. Sed et si decem. C. de lati. li. tol. l. 1. §. illo in glo. De arb. l. Pedius. Contrà sup. reg. Actus. Vide Publicum. (l. 19. l. 24. Vtile.

Vulgò quæsitus matrē sequitur. De statu ho. Vulgò.

Vxor concordiam maritalem lucro præferre debet. C. de inst. & sub. l. reprehendenda. Vxor.

In mariti officio vxor esse debet. de ope. lib. l. sicut patronus.

Bona

Bona uxoris in dubio ex bonis mariti ac quisita præsumuntur. De do. inter vi. et ux. l. Quintus. C Loc. l. etiam.

Defendi uxores à viris, non viros ab uxore æquum est. Paulus. l. quod si viro. De iniu. § patitur. Inst. eo. l. 2. Ad Vel. l. 2. De reg. iu.

Has præcipuas esse Regulas, sententias, uel iuris Axiomata cum Hermanno Vultero & aliquibus sentio: quibus lector plura diligenti lectione addere potest.

Coronidis loco adjicere non incongruū existimo, quid non modò Pontificium, sed etiam ciuile ius omnia decem Domini Præcepta complectitur: ita ut pertineat ad præceptum.

1. *C. de sum. trin l. 1.*
2. *Auth. vt non luxu. & C. de reb. cre. l. iurisiu.*
3. *C. de ferijs. l. actus. l. festos.*
4. *De in ius uoc. l parentes. C eo tit.*
5. *Ad leg. Cor. de sica. l. 1. §. preterea.*
6. *Ad leg. Iul. de adul. & stu.*
7. *C. de fur. l. inciuilem. ff. eo ti. l. si pignore. §. species. Vnde Cato, Alienum noli concupiscere. De extra. cri. l. 1. C. de rap. uir.*
8. *d. §. præterea. Ad leg. Cor. de fil. l. 1.*

Hieron. ad Pammachium:

Qui inimicus est in scirpo nodum quærit:
Amicus praua quoque recta iudicat.

FINIS.

INDEX CAPITVM,

QVAS VVLGO LEGES AP-
pellant, in hunc Tit. congestorum.

M Fauo-

Quod

FINIS.

ERRATA ET PRAETERmissa in Paratit. sic corrigito. Prior numerus paginam, posterior lineam. Et b secundam faciem folior. indicat.

FOl. 1. b. line. 13. solent dictionibus. ibid. 22. actum tantum. 2. 11. & immediatam. 25. rerū causarumq;. 5. b. 27. definitionibus perstrictæ. 7. b. 23. hæres de act. hære. 8. 22. & ibi Zasius. ibid. b. 26. seruos tum. 10. b. 4. est testatus & intestatus. 11. 16. ad fin. 13. 15. b. 14. 19. & aliquibus proximis folijs notandum est. Ad finem significare glossema applicatum vltimo textus verbo. 11. 17. C. de pa. qui fi. l. 2. 14. 6. cum dil. ibid. b. 22. de leg. 1. 19. 12. de do. ex. & sequentia ad sequentis §. finem pertinét. 20. 4. videamus 4. §. iurare. 20. b. 7. de deci. 21. 2. ἀσυνάλλακτον. Ratio de acti. l. sub. de verb. ob. l. à Titio. ibid. 15. in negocio. ibid. b. 9. fidei iudicio. ibid. 11. accidunt. 24. 1. l. 27. §. 25. b. 8. §. 1. l. 7. ibid. 22. legum. 26. 17. poteſt. 28. 1. superuenientem. 30. 8. de except. ibid. b. 20. 11. cap. 31. 23. consuetudine. 33. 13. alterum. 35. 14. Edict. 38. b. 2. 13. Edict. prouinciale. 41. b. 11. facto vel. ibid. 23. scienter. 42. 15. c. nuper. 43. b. 11. BONA FIDES. Hoc loco. 46. b. 7. iustè. ibid. 20. prohi. ma. 50. b. 23. Liuius. 55. 23. disiunctionem. 61. 5. plerunq; melior. 62. 11. sup. hæres, Ad finem. ibid. 20. in prin. 66. b. 4. SVO. 67. b. 13. §. causa. 79. 19. exem. lege extra. 81. b. 18. talem leg. kal. ibid. 20. lib. 10. lege 6. 82. 11. l. nec lege 35. 86. 11. iudicantur esse accessoria. 95. b. 17. vbi lege qui. ibid. 24. octauo lege quinto. 96. b. 24. Exc. de acceptil. l. & per iusiur. 97. 8. omitte non. 101. 14. quod quisque iu. 97. 15. de inter. in.

ERRATA ET PRAETERMISSA *in lib. Singul. Reg. sic corrigito. Prior numerus paginam: Posterior lineam indicat.*

FOl. 4. lin. 11. ex præsum. §. l. 91. §. qui se. 6. 23. animum. 8. 13. ex accidentibus 12. 1. propriè tale. 13. 18. Aetymologiæ maxima Neces. 18. 1. extra eo. 39. 9. c. indice. 3. 40. 10. in l. 1. 40. 13. nullus plurib. 49. 6. C. com. vt iud. 52. 9. præsump. præsumptione. 57. §. qui abortionis. 68. 15. Et tractatur, dele vsque ad lin. 17. 79. 11. ignorantem. lin. 1. C. de incest. nupt. 108. 14. si tendant. lin. 23. C. qui nu. 115. 23. antidora. & lin. vlt. generaliter. 118. 24. dele est. 122. 19. declinandam fal. 124. 2. totum. Solutio Prohib. lin. 4. pauciora. lin. 11. res legata. 125. 14. liberatur aliter. 146. 6. remittenti. 154. 7. l. licet. l. fi.

IVSTICIAM
DISCITE
MONITI.

